

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**KEMAL ÜMMÎ DİVANI
TENKİTLİ METİN-İNDEKS**

Sefa BALBABA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
TEMMUZ-2009**

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**KEMAL ÜMMÎ DİVANI
TENKİTLİ METİN-İNDEKS**

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Lütfi ALICI

Sefa BALBABA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
TEMMUZ-2009**

**KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**KEMAL ÜMMÎ DİVANI
TENKİTLİ METİN-İNDEKS**

Sefa BALBABA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kod No :

**Bu Tez 08/07/2009 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından
Oy Birliği/Oy Çokluğu ile Kabul Edilmiştir.**

**Yrd. Doç. Dr. Lütfi ALICI
DANIŞMAN**

**Doç. Dr. Mustafa TANÇ
ÜYE**

**Doç. Dr. İlyas GÖKHAN
ÜYE**

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Prof. Dr. A. Hamdi AYDIN
Enstitü Müdür Vekili**

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KEMAL ÜMMÎ DİVANİ
TENKİTLİ METİN-İNDEKS

Sefa BALBABA

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Lütfi ALICI

Yıl : 2009, Sayfa: 349

Jüri : Yrd. Doç. Dr. Lütfi ALICI
: Doç. Dr. Mustafa TANÇ
: Doç. Dr. İlyas GÖKHAN

Türk kültürü içinde önemli bir yere sahip olan Dinî-Tasavvufi Türk Edebiyatı alanında yüzyıllar boyunca çok sayıda eser verilmiştir. Bu eserlerin bazıları üzerinde çalışmalar yapılarak ilim âlemine tanıtılmış, bazıları üzerinde ise henüz bir çalışma yapılmamıştır. Türk kültürünün birer parçası olan bu eserlerin tanıtılması büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada Kemal Ümmî Divanı'nın kaynaklarda zikredilmeyen, Kahramanmaraş'ta bulunan iki yeni nüshası konu olarak seçilmiştir. XV. yüzyılda yaşayan ve dinî-tasavvufi şiirler yazan Kemal Ümmî'ye ait Divan'ın Kahramanmaraş'ta bulunan nüshalarının tenkitli metni oluşturulmuş ayrıca çalışmanın sonunda özel adlar indeksi verilmiştir. Bu çalışmayla Kemal Ümmî Divan'ının yeni nüshalarının ilim âlemine tanıtılmasına çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kemal Ümmî, Divan, Kahramanmaraş Nüshaları, Tenkitli Metin, İndeks.

DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
UNIVERSITY OF KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM

ABSTRACT

MA THESIS

**KEMAL ÜMMÎ'S DİVAN
EDITION CRITIC - INDEX**

Sefa BALBABA

Supervisor : Asst. Prof. Dr. Lütfi ALICI

Year : 2009, Pages: 349

Jury : Asst. Prof. Dr. Lütfi ALICI
: Asst. Prof. Dr. Mustafa TANÇ
: Asst. Prof. Dr. İlyas GÖKHAN

Large quantities of works have been given for centuries in the field of Turkish Religious Suffic Literature which has an important part in Turkish culture. Some of these works have been studied and introduced to the science world but some of them haven't been studied yet. Introducing some of these works each of which is the part of Turkish culture has great importance. In this study two new copies of Kemal Ümmî's Divan in Kahramanmaraş which haven't been mentioned in the sources have been chosen as a subject. Edition critic of two copies of Divan which are belonged to Kemal Ümmî who lived in 15th century and wrote religious suffic poems has been made and also proper names have been given in an index. New copies of Kemal Ümmî's Divan are introduced to science world.

Keywords: Kemal Ümmî, Divan, Copies in Kahramanmaraş, Edition Critic, Index.

ÖN SÖZ

İslamiyet'in doğuşundan iki yüzyıl sonra ortaya çıkan tasavvuf 12. yüzyıldan itibaren Orta Asya'da Hoca Ahmet Yesevî ile birlikte ilk defa Türkler arasında da görülmeye başlanır. Tasavvuf, Türklerin Müslümanlaşmasını, İslamiyet'in daha hızlı yayılmasını sağlamıştır. Kurulan tarikatlarda Allah aşkını, peygamber sevgisini dile getiren şiirler söylenmiş, bu şiirler halk arasında çok çabuk kabul görmüştür. Özellikle 13. yüzyılda Anadolu'da Yunus Emre ve Mevlânâ ile zirveye ulaşan bu akım Türk edebiyatı içinde önemli bir yer edinmiştir. Tasavvufun etkisi yüzyıllar boyunca devam etmiş, bu etkiyle çok sayıda eser verilmiştir. Türk edebiyatı içinde önemli bir yere sahip olan bu eserler Dinî Edebiyat, Tasavvufi Edebiyat, Dinî-Tasavvufi Türk Edebiyatı gibi adlarla anılan bir edebiyat oluşturmuştur.

Bu edebiyatın anlaşılabilmesi, bütün yönleriyle tam olarak kavranabilmesi için bu etkiyle yazılan eserlerin incelenmesi ve bu eserler üzerinde sağlıklı çalışmalar yapılması gerekmektedir. Fakat bu eserlerin bir kısmı üzerinde çalışmalar yapılmasına rağmen bir kısmı üzerinde henüz çalışma yapılmamıştır. Bugün bilinen eserlerin bile hâlâ ele geçmeyen, üzerinde çalışılmamış nüshaları bulunmaktadır. Bu eserlerin gün yüzüne çıkarılması, bunlar üzerinde çalışmalar yapılması en doğru metinlere ulaşmak için oldukça gereklidir. Bu çalışma yukarıdaki görüşler doğrultusunda Kemal Ümmî Divanı'nın yeni bulunan nüshaları üzerinde yapılmıştır.

Kemal Ümmî, 15. yüzyılda yaşamış mutasavvıf bir şairdir. Niğde dolaylarında yaşayan Kemal Ümmî'nin hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Halk arasında efsaneleşen şairin en önemli eseri Divan'ıdır. Birçok yazma nüshası bulunan Divan üzerinde daha önce yapılmış çalışmalar bulunmaktadır. Buna rağmen Kemal Ümmî Divanı'nın bilinmeyen, üzerinde çalışılmamış nüshalarının bulunduğu da görülmektedir. Bu çalışma da Divan'ın Kahramanmaraş'ta bulunan iki yeni nüshasını konu almaktadır.

Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerden önce giriş kısmında yapılan çalışma hakkında bilgi verilmiş, şairin hayatı, edebî kişiliği ve eserleri üzerinde durulmuştur. Birinci bölümde ise iki nüsha karşılaştırılarak tenkitli metin oluşturulmaya çalışılmıştır. Divan tedvin edilmemiş YA nüshasının şiir sırasına uyulmuştur. Tenkitli metnin sonunda faydalanılan kaynaklar verilmiştir. İkinci bölümde ise özel adlar indeksi yer almaktadır.

Yapılan bu çalışmanın bütün yönleriyle kusursuz ve eksiksiz olduğunu söylemek mümkün değildir. Fakat çalışmanın diğer çalışmalara katkısı olacağı düşüncesiyle eksik ve kusurlarımızın hoş görülmesi umulmaktadır.

Son olarak, bu çalışmayı yapmama vesile olan, çalışmalar sırasında beni yönlendiren, yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen, bilgi ve görüşlerinden yararlandığım değerli hocam Yard. Doç. Dr. Lütfi ALICI'ya ve Arş. Gör. Gülcan TANIDIR ALICI'ya her zaman yanımda olup kıymetli mesaisini harcadığı için sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tez konusu nüshalardan birine ulaşmamı sağlayan, kişisel kütüphanesinden yararlandığım Yaşar ALPARSLAN'a teşekkür ederim.

Sefa BALBABA
Ağustos-2009

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT.....	II
ÖN SÖZ	III
İÇİNDEKİLER	IV
KISALTMALAR LİSTESİ	V
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ	VI
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Genel Hatlar	1
1.2. Kemal Ümmî'nin Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri.....	2
1.2.1. Hayatı.....	2
1.2.2. Edebî Kişiliği	5
1.2.3. Eserleri	6
1.3. Dil Özellikleri	7
2. KEMAL ÜMMÎ DİVANI'NIN NÜSHALARI	13
3. KEMAL ÜMMÎ DİVANI (TENKİTLİ METİN)	18
4. SONUÇ.....	334
KAYNAKLAR	336
İNDEKS.....	338
ÖZ GEÇMİŞ	
EKLER	

KISALTMALAR LİSTESİ

age	: Adı geçen eser
BTK	: Büyük Türk Klasikleri
C	: Cilt
dzl.	: Düzenleyen
hzl.	: Hazırlayan
İKTYDK	: İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu
Ktp.	: Kütüphane
LA	: Lütfi Alıcı
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfalar arası
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDVİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
TDEA	: Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi
vd.	: Ve diğerleri
YA	: Yaşar Alparılan
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu
YTS	: Yeni Tarama Sözlüğü

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ا (آ)	a, ā	س	s
ا (أ)	a,e, ı, i, u, ü	ش	ş
ء	’	ص	ş
ب	b	ض	đ, ž
پ	p	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	ṯ	ع	‘
ج	c	غ	ğ
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	ḳ
خ	ḫ	ك	k, g
د	d	ك	ḡ
ذ	ẓ	ل	l
ر	r	م	m
ز	z	ن	n
ژ	j	و	v (o, ö, u, ü, ū)
		ه	h (a, e)
		ی	y (ı, i, ĩ)

Tenkitli Metinde Uyulan Kurallar:

1. İlmî eserlerde uyulan çeviri yazı sistemi kullanılmıştır.
2. Farsçadaki vâv-ı ma’dûle, “ ~ ” (ör. ḥāce) şeklinde gösterilmiştir.
3. Arapça ve Farsçadaki ön ekler ayrı, son ekler birleşik yazılmıştır.
4. Arapça ve Farsça birleşik kelimeler arasına bir çizgi (-) konulmuştur.
5. Mısra başları ve özel isimler büyük harfle yazılmıştır.

1. GİRİŞ

1.1. Genel Hatlar

Tasavvuf, Türk edebiyatını derinden etkileyen bir akımdır. Şairler, yüzyıllar boyunca tasavvufi etkiyle şiirler yazmıştır. Bu eserler, Türk kültürü içinde önemli bir yere sahiptir. Bunların incelenmesi, tüm yönleriyle değerlendirilmesi kültür ve edebiyatımız açısından oldukça gereklidir. Bu eserler üzerinde yapılacak inceleme ve değerlendirmelere zemin olması için sağlam metinlere ulaşılmalıdır. En sağlam metinlere ise tenkitli metinler vasıtasıyla ulaşmak mümkündür.

Kemal Ümmî'ye ait Divan'ın elde birçok nüshası ve bunun yanında tenkitli metni bulunmaktadır. Fakat Divan'ın bu çalışmalarda yer almayan iki yeni nüshası Kahramanmaraş'ta bulunmuştur. Bu çalışmayla bu nüshaların da tanıtılması gaye edilmiştir.

Kemal Ümmî Divanı'nın Kahramanmaraş'ta bulunan nüshalarından biri Sütçü İmam Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi Yard. Doç. Dr. Lütfi ALICI'dan, diğeri ise ilimizin araştırmacı ve yazarlarından Yaşar ALPARSLAN'ın kişisel kütüphanesinden elde edilmiştir.

Yaşar ALPARSLAN'dan alınan nüshanın sonunda nüshanın Halil bin Hacı Şahin'den bin iki yüz on dokuz senesinin Cemâziye'l-evvel ayının on dördüncü gününde yadigâr kaldığı kayıtlıdır. Ayrıca nüshanın sonunda Bilal AKTAN'ın "Kemal Ümmî'nin Vefât Risâlesi ve Dil Özellikleri" adlı makalesinde tek nüshasının "Süleymaniye Ktp. Ali Nihat Tarlan 71/2'de (20b-23a) kayıtlı" bulunduğunu kaydettiği Vefât manzumesi, "Vefât-ı Kemâl Ümmî Rahmetu'llahi Rahmeten Vâsi'aten" başlığıyla yer almaktadır.

Metin tenkidi esnasında Lütfi ALICI'dan alınan nüsha LA, Yaşar ALPARSLAN'da bulunan nüsha ise YA olarak adlandırılmıştır. Tenkitli metin oluşturulurken YA nüshası esas alınmış, iki nüsha arasındaki farklar dipnotta gösterilmiş, asıl nüshaya ulaşılmaya çalışılmıştır. Mürettep olmayan YA nüshasının tertibinde değişiklik yapılmamıştır. Bu nüshada bazı şiirlerin iki defa geçtiği görülmekle birlikte şiirler arasında birtakım farklılıklar da bulunmaktadır. Bu sebeple bu şiirler nüshadan çıkarılmamış fakat tenkitli metin oluşturulurken daha uzun olan şiir göz önüne alınmıştır. YA nüshasında bulunmayan LA nüshasında bulunan şiirler Vefât manzumesinden önce LA'daki sıralarıyla Divan'a ilave edilmiştir.

Divan'da yer alan şiirlere numara verilmiş, şiirlerin vezinleri şiirlerin başına eklenmiştir. Şiir numarası, şiirin ait olduğu nüsha ile varak numarası dipnotta gösterilmiştir. Nüshalar arasındaki fark gösterilirken önce beyit numarası arkasından tercih edilen rivayet verilmiş, araya ":" işareti konulduktan sonra tercih edilmeyen rivayet ile bu rivayetin ait olduğu nüshanın kısaltması verilmiştir. Beyitlerin ilk mısraı (a), ikinci mısraı (b) harfleriyle gösterilmiştir. Aynı mısrada birden fazla fark varsa bunlar "/" işareti ile birbirinden ayrılmıştır. Nüshalardan birinde bulunmayan şiir, cümle ya da kelimeler "-" işaretiyle birlikte nüshanın kısaltması verilerek gösterilmiştir.

Metinde yer alan ayet ve hadisler tırnak içinde verilmiş, bu ayet ve hadislerin anlamları ise ilk geçtikleri yerde dipnotla gösterilmiştir. Metinde okunamayan ya da anlamlandırılmayan kelimeler en olabilecek şekilde okunarak verilmiştir. Metnin okunması sırasında metindeki imlaya uyulmuş, nasıl yazılmışsa o şekilde okunmaya çalışılmıştır.

Tenkitletli metnin sonunda özel adlardan oluşan bir indeks yer almaktadır. İndeks yapılırken önce kelimenin geçtiği şiirin numarası daha sonra ise beyit numarası verilmiştir.

Kaynaklar kısmında ise çalışma sırasında faydalanılan kaynaklar ve bilgi alınan internet sitelerinin adresleri verilmiştir.

1.2. Kemal Ümmî'nin Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri

1.2.1. Hayatı

Şiirlerindeki kayıtlara göre XV. yüzyılın birinci yarısında yaşayan Kemal Ümmî, halk arasında efsaneleşen büyük dervişlerdendir (Kocatürk, 1964: 281). Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Muhtemelen XV. yüzyılın başlarında Niğde'de doğmuş ve uzun süre orada yaşamıştır (Uçman, 1986: BTK, C 3, 39). Asıl adı İsmail olup tahsil görmeden yetiştiği için şiirlerinde Ümmî Kemal mahlasını kullanmıştır (Ünver, 2002: TDVİA, C 25, 229). Bununla birlikte birikimini tekkelerden aldığı kabul edilmektedir (Kaya, 2008: 7). Bülent Kaya "3179 Numaralı Temettüat Defterine Göre Tekke-i Ümmî Kemal Karyesi" adlı yüksek lisans tezinde bir görüşe göre Ümmî Kemal'in Dağistan'da şimdiki Baytogay köyünün yerinde bulunan Kounkala adlı eski Kumuk köyünde doğduğunu, ilk tahsilini köyünde tamamladıktan sonra Şirvan'da okuyup Osmanlı ülkesine gelmiş olduğunu Hayati Yavuzer'den nakletmiştir. Şeyh Cemâl-i Halvetî pirdaşlarından ve Muhammed Bahâeddîn-i Erzincânî halifelerinden olduğu konusunda bütün kaynaklar birleşmektedir (Uçman, 1986: BTK, C 3, 39). Bazı metinlerde Kemal Bey olarak da zikredilen şairin mensuplarına Kemâlîler denir (Ünver, 2002: TDVİA, C 25, 229).

Latîfî'nin naklettiği bir menkıbeye göre, bir gün Kemal Ümmî ile Nesimî, Sultan Şuca tekkesine giderler ve burada Baba Sultan'ın bir koçunu kurban ederler. Baba Sultan ise, izin alınmadan yapılan bu işe fena hâlde kızar; Nesimî'nin yüzülmesini, Kemal Ümmî'nin de asılmasını emreder. Sonunda emir yerine getirilir; Nesimî'nin derisi yüzülür, Kemal Ümmî de idam edilir (Uçman, 1986: BTK, C 3, 39). Şefkat = شفقت kelimesinin gösterdiği (H. 880-M. 1475'76) da ölmüştür (İKTYDK I, 1967: 28).

Kemal Ümmî'nin yaşadığı ve öldüğü yer hakkındaki bilgiler birbirini tutmamaktadır. Latîfî ve Âlî Mustafa Efendi onun Karaman'ın Lârende kasabasından olduğunu, müritlerinden menakıbını yazan Âşık Ahmet¹ ise Horasan'dan geldiğini söyler. Bu kaynağa göre Kemal Ümmî, Anadolu'ya gelince Bolu çevresindeki Aladağ ve Bozarmut civarında yaşamış, Bolu halkını irşada çalışmış, Hacı Bayram-ı Veli'nin sevgi ve ilgisine mazhar olmuştur. Âşık Ahmet, Kemal Ümmî'nin Bolu'da metfun bulunduğunu ve üç oğlu olduğunu bildirerek bunlardan Cemal ve Sinan ile ilgili hikâyeler de anlatmıştır (Ünver, 2002: TDVİA, C 25, 229). Sinan'ın medrese tahsili gördüğü, diğer oğlu Cemal'in ise kendi halinde meczup bir halde yaşadığı belirtilmektedir. Diğer taraftan Ümmî Kemal'in soyunun Oğuz boyuna dayandığı ve Kemal Ümmî'nin Şeyh Şehriban adında bir kız kardeşinin bulunduğu da belirtilmektedir (Kaya, 2008: 6). Öldüğü yer ve mezarı hakkında başka rivayetler de vardır (Ünver, 2002: TDVİA, C 25, 229). Kaynaklarda Karaman'da vefat ettiği kaydedilmektedir (Uçman, 1986: BTK, C 3, 39). Türbesi Niğde'nin Yenice mahallesinde olup kesme taştan yapılmış kare planlı ve tek kubbeli bir binadır (TDEA, 1982: C 5, 272). Adına Karaman'dan başka Manisa, Mudurnu ve Niğde

¹ "Kemal Ümmî'nin dervişi Âşık Ahmet bu dönemin şairlerinden olup tasavvufî şiirler yazmıştır.", MENGİ, M., 1997. Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Akçağ Yayınları, Ankara, s. 128.

Mevlevihanesi'nde birer makam bulunması, Anadolu halkı tarafından ne kadar benimsendiğini gösterir (Uçman, 1986: BTK, C 3, 39). İsmail Çıfıoğlu da "Orta Asya-Anadolu İlim ve Kültür Köprüsü (XI-XVI. Yüzyıllar)" başlıklı makalesinde Kemal Ümmî'nin Karaman'daki ikametinden sonra Bolu'ya yerleştiiğinin ve ömrünü burada tamamladığının tahmin edildiği de belirtilmektedir (Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi, 13.04.2009, www.yesevi.edu.tr). Bolu'nun Sazak Bölgesi'ndeki Tekke köyünde de bir türbesi bulunan Kemal Ümmî adına geleneksel anma günü de düzenlenmektedir (18.04.2009, www.bolu.biz).

Kemal Ümmî'nin hayatıyla ilgili birçok menkıbe anlatılmaktadır. Anlatıya göre, Ümmî Kemal'in şöhretini duyan II. Mehmet, şehzadeliiği döneminde onu denemek ister. Canlı bir askeri tabuta koyarlar, Ümmî Kemal'e "Cenazemiz var, bunun namazını kıldırır mısın?" diye ricada bulunurlar. Ümmî Kemal namaza başlayacağı zaman, "Sultanım cenazenin niyetini canlı diye mi, ölü niyetine mi yapayım?" der, "ölü niyetine" cevabını alır. Namazdan sonra tabut açıldığında askerin ölmüş olduğu görülür (13.04.2009, www.dortdivan.net).

Bir başka anlatıya göre ise, vaktinde II. Murat, Ümmî Kemal'e misafir olmuştur. Vakit hayli ilerlemesine rağmen şeyhin bir hazırlık yapmadığını gören Murat Han şeyhten askerlerini doyurmasını istedi. Şeyh yanındakilerden bir tane kazan, bir saç ayağı, bir de mum istedi. Eline kepeçyi alan şeyh, ne yemek istediklerini sordu. Kepeçyi kazana daldırarak, istenen yemekleri, kepeçler dolusu olarak eratın karavanalarına boşalttı. II. Murat ve beraberindeki zevat hayretler içerisinde kalarak Ümmî Kemal'in büyük bir veli olduğunu anlamış oldular (13.04.2009, www.dortdivan.net).

Kemal Ümmî'nin Sinan adında bir oğlu vardı. Bu oğlu ilim tahsili yapmış, zahiri ilimlerde çok yükselmişti. Ancak babasının büyük veli olduğunu bir türlü kabul etmiyordu. Tasavvufta yükselmek, kemale ermek istiyordu ve kendine rehberlik edecek yol gösterici bir mürşit arıyordu. Kuvvetli bir ilim tahsili yapmış olduğundan hep kitaplarla meşgul olurdu. Nihayet bir gün babasına, "Herkes seni sevip sayıyor. Eğer beni önceden yetiştirseydiniz, size itaat ederdim. Fakat zahir ilimlerde bilginiz yok. Benimse çok müşkülüm var." dedi. Bunun üzerine babası, "Oğlum sen de muradına erersin. Benim sözümü dinle, bu yolda gayret göster, Mekke'ye git, Kâbe'yi tavaf et. Safa ve Merve arasında sa'y edip, Makam-ı İbrâhim'e varınca, Allahuteala'ya yalvarıp dua et. İki rekât namaz kıl. Selam verip dua ettikten sonra yanında ihtiyar bir zat görürsün. O zat senin gönlünün derdine çare olur. O gönül sırlarından haberdardır. Nice sırları ondan öğrenirsin." dedi.

Babasından böyle bir işaret alınca, Kâbe'ye gitmek üzere yola çıktı. Mekke'ye gitmek için bir gemiye bindi. Hava gayet sakin ve gemi yolcu ile doluydu. Yolculukları sırasında hava değişip rüzgâr esmeye ve deniz dalgaları coşmaya başladı. Sonunda gemi battı. Yolculardan kimi boğuldu, kimi kurtuldu. Kemal Ümmî'nin oğlu Sinan ise boğulmak üzere olup dalgalar arasında çırpınıyordu. Bu sırada babası aniden gözüküp onu boğulmaktan kurtardı ve gözden kayboldu. Boğulmaktan kurtulduğu için Allahuteala'ya şükretti.

Kurtulan diğer yolcularla birlikte karadan yürüyerek yola devam ettiler. Ancak hâllerinin ne olacağını bilmeden yolculukları sıkıntılı geçiyordu. Bir müddet gittikten sonra çölde eşkıya yollarını kesip hepsini esir aldı. Sinan bu sefer de tuzağa düşmüş bir yabancı kuş gibi esir oldu. Allahuteala'ya tevekkül edip sabırla beklemeye başladı. Onu bir zindana kapattılar. Geceleri gözüne uyku girmiyordu. Çok hâlsiz ve zayıf düşmüş, ağlamaktan gözleri kan çanağına dönmüştü. Ayrıca çok da işkence görüyordu. Bu ıstırap ve zindandan kurtulmak için hiçbir çarenin olmadığını anladı. O zaman

Allahuteala'ya dua edip, şöyle dedi: “Ya Rabbi! Bana lütfeyle, çok günahkârim. Senin veli kullarından olan babama değer vermez ve inanmazdım. İnadım sebebiyle içinde bulunduğum bu sıkıntıya düştüm. Babama hiç teslim olmazdım. Onun sözlerini hiç tutmazdım. Kimsenin sözünü beğenmez ve yüzünü görmek istemezdim. Babama hiç baş eğmezdim. Ya Rabbi! Benim çektiğim hep bu yaptıklarımıdır. Bana ihsan eyle kurtar beni. Şimdi kabihatimi anladım.” diyerek gece gündüz ağladı.

Günlerce böyle çaresiz gam ve dert çekip kurtulacağı günü bekledi. Bir gün ellerini ve ayaklarını da bağladılar ve “Şimdi senin gözlerine de mil çekip seni kör edeceğiz, artık dünyayı görmez olursun ve bir yere gidemeyip, buralarda kalırsın.” dediler. Bu sözleri işitince, çaresizlik ve dehşet içinde çok ağladı. Artık tam çaresizlik içine düşüp gözlerini de kaybetme korkusu içindeyken birdenbire babası Kemal Ümmî karşısına çıkıverdi. Elini uzatıp, “Gözünü yum beri gel. Allahuteala'nın kudretini göresin. Hep ah edip inlersin.” dedi. Sonra onu anlamadığı bir şekilde tutup Kâbe'ye bıraktı. Gözlerini açtığında Kâbe'nin yanında idi. Bu hâllere çok şaşırıp, günahlarına ve kabihatlerine pek ziyade pişman oldu. Tam bir ihlas ile can u gönülden Kâbe'yi tavaf etti. Sonra Makam-ı İbrâhim'e geçip iki rekât namaz kıldı.

Bu hâlini kendisi şöyle anlatmıştır: Makam-ı İbrâhim'de iki rekât namaz kıldım. Selam verdikten sonra, “Ya Rabbi bu yolda nice sıkıntılar çektim. Şimdi beni muradıma erdir.” diye dua edip ellerimi yüzüme sürdüm. Bu sırada yanımda oturan yüzü örtülü bir ihtiyar gördüm. Elini öptüm ve “Efendim şimdi sizden ricam, beni muradıma kavuşturmak için himmet eylemenizdir. Derdime bir çare ihsan edin.” dedim. Bana, “Evlüyaya karşı inadı terk eyle, onlara itimat göster. Görünüşlerine bakma! Onların bâtınlarına, iç âlemlerine bak. Neden gördüğünü ilimden habersiz zannedersin. Zahir ilimle Allahuteala'ya kavuşmayı mı murat edersin! Zahir ilmi olmayanı Hak'tan uzak mı sanırsın? Gerçi ilim kişiye faydalıdır. Fakat bu ilimle amel edilmeyince, faydası olmaz. Dünyaya düşkün olmayan, haramlardan sakınan Mevla'sına kavuşur. Eğer bu sözleri anlayıp idrak ettiysen, mürşidine yol göstericine teslim olman gerekir.” buyurdu ve bir hayli nasihat etti.

Sinan Efendi bu nasihatleri dikkatle dinleyip çok gözyaşı döktü. Kendisine nasihat eden zat yüzündeki örtüyü kaldırıp ona yüzünü gösterdi. Baktığında onun babası olduğunu gördü. “Derdime yine babam çare oldu.” diyerek elini öpüp ayaklarına kapandı. Artık babasının büyük bir veli olduğunu açıkça görüp anladı. Ona teslim oldu ve duasını aldı. Kâbe'deki hizmetçiler Sinan'ın yanına yaklaşp, “Bu zat neden sana bu kadar yakın alaka gösterdi. Senin de ona karşı muhabbetin nedendir?” dediler. “Bu zat benim babamdır.” deyince, hizmetçiler, “Bu zat elli seneden beri beş vakit namazını Kâbe'de kılar. Biz onu hep burada görürüz.” dediler. Kemal Ümmî'nin oğlu Sinan, daha sonra babasının terbiyesinde tasavvufta yetişip marifet sahibi faziletli bir zat oldu.

Bir defasında da oğlu Sinan'a, “Oğul eğer ihlasın varsa, gel şu ayağımın üstüne bas. Göresin sen dahi vakit nicedir, demeyesin bu vakit gecedir.” dedi. Oğlu ayağına basınca, ayağını oynattı. Oğlu Sinan'ın gözünden perde kalkıp arşı seyretmeye başladı. Melekleri, semayı doldurmuş namaz kılıyor hâlde gördü. Babasının bu kerametini görünce, onun büyük bir veli olduğunu anlayıp ayaklarına kapandı. Ondan feyzalıp saadete kavuştu (13.04.2009, www.biriz.biz).

Niğde'de medfun bulunan “Kemal Ümmî”, bir gün şunu anlattı sevdiklerine:

“İyi kalpli” bir vezir, yoksul ve muhtaçlara devlet hazinesinden borç para veriyor,

- Ne zaman ödeyeceğim? diye sorduklarında,

- Padişahımız ölünce, diye cevap veriyordu.

“Kötü kalpli” biri bunu öğrenip koştı hemen padişaha.

- Hükümdarım! Sizin veziriniz devlet hazinesinden halka borç para dağıtıyor. Vadesini de sizin ölümünüze bağlıyor.

- Neden böyle yapıyor acaba?

- Demek ki niyeti kötü sultanım. Sizin bir an önce ölmenizi istiyor. Siz ölünce de paraları zimmetine geçirecek herhâlde.

Padişah ister istemez endişelendi ve çağırıp sordu o vezire:

- Sen böyle böyle yapıyormuşsun, doğru mu?

- Evet padişahım, doğrudur.

- Peki maksadın ne?

- Uzun ömürlü olup çok yaşamanızı istediğim için.

- Anlamadım, nasıl yani?

- Hünkarım, malumunuz her borçlu, borcunun vadesinin çabuk dolmasını istemez. Geç gelsin diye dua eder, öyle değil mi?

- Evet, öyledir.

- İşte benim borç verdiğim kimseler de, borçlarının vadesi çabuk dolmasını diye size uzun ömür diliyor, ölmemeniz için gece gündüz dua ediyorlar. Bunun üzerine padişah, bu vezirini daha çok sevmiş, gammazcı adamı ise cezalandırmıştır (18.04.2009, www.bilgipasaji.com).

1.2.2. Edebî Şahsiyeti

Kemal Ümmî şiirde muhteva bakımından Yunus Emre yolunda yürümüştür (TDEA, 1982: C 5, 272). Dünya görüşünün ve sanatının şekillenmesinde, Senayi, Attar, Sa'di ve Erdebil sufilerinin yanı sıra Mevlana, Hacı Bektaş-ı Veli, Hacı Bayram-ı Veli, Kaygusuz Abdal, ve Eşrefoğlu Rumi gibi isimlerin içinde yer aldığı “İç Anadolu Mektebi” diye isimlendirebileceğimiz millî-dinî mektep en önemli yeri işgal etmektedir (Yavuzer, 1997:122-125). Kimi yazarlar ondan Ümmî Kemal, kimisi ise Kemal Ümmî olarak bahsetmektedir. Şair ikisini de kullanmaktadır ama daha çok ilkini tercih etmektedir. Çok yaygın bir erkek ismi olan “Kemal” “mükemmeliyet” “Ümmî” ise “cehalet” anlamına gelmektedir (Kaya, 2008: 8).

Şiirlerinde Sünni akidenin dışına çıkmayan Kemal Ümmî'nin manzumelerini iki grupta toplamak mümkündür. Birinci grupta tevhit, münacat ve naatlar, ikinci grupta nutuk tarzı dinî ve tasavvufî telkinlerde bulunan şiirler yer alır. İkinci gruptaki şiirlerde temel düşünce mutlak yaratıcıya kavuşmaktır. Bunun yolu olarak da “ölmeden önce ölmek” prensibi gösterilir. Kemal Ümmî'nin şiirlerindeki dil ve ifade tarzında da yine bu iki grup şiirine göre farklılık vardır. Birincilerde Arapça ve Farsça sözlerle yüklü ağır bir dil kullanmışken ikinci grup manzumelerde Türkçe kelimeler ve sade bir söyleyiş hâkimdir (Ünver, 2002: TDVİA, C 25, 229).

Dili oldukça kuvvetlidir. Öz ve arkaik Türkçe kelimelere çokça rastlanmaktadır. Kemal Ümmî, böylece Türk nazmını, çok kere Türkçe kelime ve kafiyelerle işlemektedir (Kocatürk, 1964: 281). Abdülbaki Gölpınarlı'nın “XV.-XVI. Yüzyıllarda Türk Divan Şiiri” adlı makalesinde belirttiği gibi yerli unsurları, atasözlerini, orijinal ve tabiattan alınma mecazları kullanmıştır. Divan'ı, münacatlar, naatlar, kaside, gazel, mesnevi şeklinde dinî ve dervişane öğütlerle doludur (Kocatürk, 1964: 281). Hicrî 810'da Şeyh Hamideddin Aksarâyî'ye ve 832'de ölen Şeyh Ali Erdebilî'ye mersiyeler söylemiştir (Köprülü, 1984: 361). Allah'a hitap ederken:

Öli yirleri hayâta getüren

Çıbıkdan yaş üzüm bitüren (1/11)

gibi birçok sade mısralar göze çarpmaktadır (Kocatürk, 1964: 281).

Bununla beraber Arap, Acem edebiyatına ve Divan şiiri estetiğine aşina olduğu görülen derviş şair, bazı manzumelerini söz sanatlarıyla da işlemekte, bilhassa cinaslı kafiyelerle şiirler de yazmakta, divanında muhtelif aruz vezinlerini devrine göre kudretle kullanmaktadır (Kocatürk, 1964: 281). Bunun yanında az sayıda hece ölçüsünü kullandığını da Bilal Aktan “Kemal Ümmî Dîvânı’nın Makâlât Adlı Yazması ve Dil Özellikleri” adlı makalesinde belirtmektedir.

Sûfiyane ahlak esaslarını şerh eden manzumeler, evliya menkıbeleri yazdığı gibi, bazen vecid ve heyecanla dolu panteist şiirler, tasvirî mahiyette tabiat şiirleri de yazmıştır. Bunlar kuru didaktik propaganda eserleri değil, hakiki şairin canlı nağmeleridir (Köprülü, 1984: 361).

Dünyanın faniliği, Allah sevgisi, dünya nimetleri, iyi ahlak ve ibadet konusunda yazdığı didaktik manzumeleri sayıca oldukça fazladır (Uçman, 1986: BTK, C 3, 39):

Bu yir üzre niçe hân kondı göçdi
Ki hân içre beg ü hân kondı göçdi (121/1)

Bu evde biz daği çün bir konuğuz
Ki bunda niçe mihmân kondı göçdi (121/3)

Gel berü ey nefse uyan tevbe kıl
Gaflet uykusından uyan tevbe kıl (120/1)

Fikir ve duygu ile beraber ahenk ve eda bakımından da olgun mısraları mevcuttur (Kocatürk, 1964: 282):

Her kim cihâna geldi peşimân olur gider
Kim derdile geldiyse dermân alur gider (117/1)

Evvel qadem başdı bu menzile çün ağlayu
Âhîr daği o zârile giryân olur gider (117/2)

XV. yüzyıldaki tekke şairlerinin belli başlılarından olan Kemal Ümmî, yaşadığı zamandan XVIII. yüzyıla kadar birçok ilahi şairine, bilhassa aruzla yazanlara ruh, eda, şekil ve kafiye bakımından örnek olmuştur (Kocatürk, 1964: 281). Bilhassa ilahileri Anadolu sınırlarını aşarak Kırım, Kazan, Taşkent ve Özbek Türkleri arasında da yayılmıştır (Uçman, 1986: BTK, C 3, 39).

1.2.3. Eserleri

Bilal Aktan’ın “Kemal Ümmî’nin Vefât Risâlesi ve Dil Özellikleri” adlı makalesinde belirttiği gibi Kemal Ümmî’nin altı eseri bilinmektedir. Manzum eserlerinin yanı sıra iki adet de küçük, mensur eseri bulunmaktadır. *Risâle-i İmân* ile *Ahlâk Risalesi* adındaki bu iki eserin, şimdiki bilgimize göre, birer yazması bulunmaktadır (Sarıççek, 1997, 35). Bunlar Topkapı Sarayı Ktp., 178 nolu mecmuada yer almaktadır (Risâle-i İmân 102a-111a; Ahlâk Risalesi 111b-128b). Bunlardan ilki namaza ilişkin küçük bir risale, diğeri İran hükümdarlarından Nuşurevan’ın

musahiplerinden olan Büzürcümihr'in hükümdara yönelik söylediği nasihatnamesinin Türkçe tercümesidir.

Kemal Ümmî'nin bir diğer eseri mesnevi şekliyle yazılmış 200 beyitten oluşan *Kırk Armağan* adlı eserdir. Dil ve ifadesi daha mütekâmil olan bu kitabı ömrünün sonlarına doğru yazdığı anlaşılmaktadır. Didaktik olan bu eseri kırk bahistir. Eldeki parçada münkir ve nekir, mizan, sırat, malik-i cehennem, Rıdvan, Cebrail, Peygamber, Allah bahisleri bulunmaktadır. Şair, bunların her birini anlatıp bu hususlarda saadete ulaşmak için gereken şeyleri söyleyerek, ibadet ve iyi ahlaka dair öğütler vermekte ve bunları ahiret için armağan telakki etmektedir (Kocatürk, 1964: 282). Neslihan Koç Keskin, Eski Türk Edebiyatına Giriş adlı kitapta Kırk Armağan adlı eserin kırk hadis türünün ilk örneklerinden biri olduğunu belirtir. Bazı divan nüshalarında yer aldığı gibi müstakil nüshası da bulunmaktadır (Sucu, 2006: 140).

Cennetteki bir makamın, bir hadiste bildirilen tasvirinin nazma çekilmiş hâlinden ibaret olan 139 beyitlik *Hikâye-i Hazîre-i Kuds* (Aktan, 2006: 95-107) Kemal Ümmî'nin bir diğer manzum eseridir.

90 beyitlik *Vefât* manzumesi Kemal Ümmî'nin ölüm konusuyla ilgili manzumesidir. Manzumede pek çok tasavvufçu tarafından ele alınan “Ölmeden önce ölünüz!” şeklindeki temel tasavvufi düşüncenin Kemal Ümmî tarafından da ele alınıp işlendiği görülmektedir. O, bu manzumesiyle ölüm gerçeği karşısında uyarıcı olmayı, insanları gafletten kurtarmayı amaçlamıştır. Mutlak ölüm gerçeğini, ölüm olgusunu işleyen ve kaside şeklinde kafiyelenmiş küçük bir manzumedir. (Aktan, 2006: 95-107).

Bütün bunlarla birlikte 3034'ten fazla beyti kapsayan *Divan*'ı, Kemal Ümmî'nin manzum eserleridir (Aktan, 2006: 95-107). *Divan*'ının İstanbul ve Anadolu kütüphanelerinde pek çok yazma nüshası mevcuttur (Uçman, 1986: BTK, C 3, 39). Ayrıca *Divan* üzerinde Ramazan Sarıçiçek'in² Hayati Yavuzer'in³ ve Yard. Doç Dr. Metin Akkuş'un⁴ çalışmaları bulunmaktadır. Hayati Yavuzer'in ve Ramazan Sarıçiçek'in çalışmaları YÖK'ün tez merkezinde yer almaktadır. Bu çalışmaları görmeyi çok arzuladığımız halde erişimlerine izin verilmediği için tezleri görmek mümkün olmamıştır.

1.3. Dil Özellikleri

15. yüzyılda yazılan Kemal Ümmî *Divanı* yazıldığı yüzyıl itibarıyla Eski Anadolu Türkçesi'nin dil özelliklerini taşımaktadır. Bu sebeple *Divan*'ın dil özellikleri hakkında kısaca bilgi verilmesinde fayda görülmektedir.

Konusu bakımından tasavvufi özellik gösteren *Divan*'da buna bağlı olarak ayet ve hadisler, Arapça ve Farsça ifadeler, tasavvufi terimler yer almaktadır. *Divan*'da kullanılan dil bunların etkisiyle yer yer ağırlaşsa da genel olarak sadedir. Deyimlere, atasözlerine, mahallî söyleyişlere yer verilmiştir.

Divan'da yer alan deyimlerin bazıları şunlardır:

arı kılmağ: “Temizlemek.” (YTS, 1983: 12), Terki tecrîd ırmağından dînin arı kıluban (99/4).

² SARIÇIÇEK, R., 1997, “Kemal Ümmî: Hayatı, Sanatı ve Dîvânı (İnceleme-Metin)”, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

³ YAVUZER, H., 1997, “Kemal Ümmî Dîvânı”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

⁴ AKKUŞ, M., 2007, “Kemal Ümmî Dîvânı”, (İnceleme-Metin-İndeks-Tıpkıbasım), Niğde.

dirlik dirilmek: “Hayat geçirmek, ömür sürmek.” (YTS, 1983: 69), Eñ eyü dirlik diril aħir ecel (19/2).

el bir etmek: “El birliği yapmak.” (YTS, 1983: 80), El bir itdi nefis ü şeytān-ı ħabīs (1/56).

kulağ ğutmağ: “kulak vermek, dikkatle dinlemek.” (YTS, 1983: 147), Kulağ ğut ādemiseñ bu söz ü sāza (29/23).

lāf urmağ: “Yüksekten atmak, atıp tutmak, böbürlenmek, övünmek.” (YTS, 1983: 152), Ğuru lāf ururam her dem ki bir dānā-yı esrārem (38/28).

peşimān yimek: “Pişman olmak” (YTS, 1983: 173), Yañılıp soñra peşimān yimeye (4/113).

tākatı tağ olmağ: “Takatı kesilmek” (YTS, 1983: 201), Yarıldı tāđ-ı kısrā ve tağ oldı tākatı (8/23).

tuş eylemek: “Rast getirmek, karşı karşıya getirmek, nail eylemek.” (YTS, 1983: 214), Bize sen tuş eyle yoluñ sehlini (1/159).

yarağ itmek: “Hazırlık yapmak, hazırlık görmek.” (YTS, 1983: 235), Şu kim yazın yarağ itdi kışın ħoş rāħata yitdi (36/16).

yüz çevirmek: “Yüz döndürmek, terk etmek, iltifat etmemek.” (YTS, 1983: 255), Felek benden yüzün çevirdi buşdı (41/4).

Kemal Ümmî Divanı’nda eski kelimelerin de kullanıldığı görülmektedir. Divan’da tespit edilen arkaik kelimelerden bazıları şunlardır:

bayık:	Açık, belli, kuşkusuz (1/21).
biti:	Yazılmış şey, mektup (2/36).
çapmağ:	Yağma etmek, koşmak, sürmek, çarpmağ, vurup kesmek (12/5).
çığırmağ:	Bağırmağ, haykırmak, çağırmağ (5/17).
delim:	Çok, birçok, fazla (1/142).
dükeli:	Hep, hepsi, bütün (2/121).
egin:	Sırt, arka (5/41).
geñez:	Kolay (1/154).
gölük:	Eşek, beygir gibi yük hayvanı (1/32).
görlük:	Güzel, temiz, iyi, mübarek, gösterişli, çekici (5/140).
göyemek:	Yanmağ (17/4).
ivmek:	Acele etmek (4/149).
kağumağ:	Öfkelenmek, kızmağ, itiraz etmek, karşı gelmek (4/90).
kağağu:	Karanlık (1/17).
kağırağ:	Daha çevik, daha çabuk, kuvvetlice (4/74).
keçel:	Kel (6/21).
kirtü:	Gerçek, doğru, hak (4/154).
kov:	Arkadan çekiştirme, yerme (4/59).
kovlamağ:	Gammazlık etmek, münafıklık etmek (4/59).
öçürmek:	Söndürmek (21/13).
ög:	Akıl, hatır, zihin (23/3).
öküş:	Çok, fazla (4/93).
şımağ:	Kırmağ, bozmağ, yenmek(2/89).

sin:	Mezar, kabir (4/34).
yağır:	Hayvanların sırtında çıkan yara (1/32).
yarak:	Hazırlık, levazım, silah (4/25).
yarlıgamaç:	Suç bağışlamak, mağfiret etmek (4/196).
yay:	Yaz, sıcak mevsim (2/16).
yazuç:	Günah, suç (1/42).
yeyni:	Hafif, ağır olmayan, önemsiz (4/86).
yığlındurmak:	Çekindirmek, sakındırmak, menetmek (4/172).
yigrenmek:	İğrenmek, tiksirmek (4/174).
yiti:	Set, keskin, şiddetli (2/94).

Metinde kalınlık-incelik uyumuna bağlı kalınmasına rağmen düzlük-yuvarlaklık uyumunun yerleşmediği görülmektedir. Bir kelimedede hem düz hem de yuvarlak seslere rastlanmaktadır. Bununla birlikte düzlük-yuvarlaklık uyumu açısından da bir ikilik söz konusudur. Bu durum Yaşar Alparslan'dan alınan nüshada daha fazla gözlenmektedir. Söz konusu ikilik bazı eklerle birlikte bağlayıcı seslerde de görülmektedir. Metinde bu uyuma bağlı kalınan ifadeler de bulunmaktadır:

Ṭutma bizi ƣahrıı u ʿadliı ile
Raḫmet eyle luṭfuı ve faẓluı ile (1/49)

Yolında niçe ūehid ü muḫibbe kıldırdı
Başı vü cānı fidā “lā ilāhe i’lla’llah” (6/86)

Ya’ni ḫalka Taḫrı emrin bildüre
Bilmeyene ƣılmayana ƣıldura (4/167)

artıƣ (48/11), artuƣ (81/11), avıç (1/8), ayrıƣ (98/3), ayruƣ (68/10), bükil- (143/2), degil (2/39), degül (69/9), dilkü (121/35), eksükligi (63/16), elümüz (45/5), eyü (43/40), giri (69/20), girü (55/9), gümiş (5/76), ilerü (80/10), ƣapı (1/145), ƣarşu (30/13), kendi (47/5), kendü (13/5), ƣurı (34/39), ƣuru (38/29), oƣı- (2/78), senüñ (9/16), toğrı (18/20), toğru (2/26), yavız (1/44), yavuz (4/84), yuƣaru (30/4), yüri- (5/10), yürü- (43/11).

Metinde genel olarak ünsüz uyumu görülmemektedir:

ʿarşdan (5/95), ƣođdı (6/68), ḫađdan (4/21), itdikce (6/153), lāyıƣdur (1/52), şadefden (1/13), şuşamışdur (1/161), şāhdan (6/20), tañıklıƣdur (2/14), ṭāʿatda (2/105), taraıdan (5/109), uçmaƣda (5/7), urulmuşdı (8/2), yağdı (11/2), yāƣutdan (5/29), yazıƣdan (5/69).

Eski Anadolu Türkçesi’nde e-i meselesi oldukça karışıkır. Bir kelimenin hem e’li hem de i’li şekli bulunmaktadır. Metinde, bugün “e” ile söylenen birçok kelimenin “i” ile yazılmış şekliyle karşılaşılmaktadır:

biş (14/3), di- (8/57), gice (7/14), girü (27/10), il (34/35), irden (23/12), iriş (32/4), irkek (14/5), irte (30/14), it- (1/45), vir- (3/7), yi- (26/6), yidi (40/24), yig (6/99), yıl (30/8), yir (1/160), yir- (26/4), yitiş- (2/69).

Bugün “i” ile söylenen “e” ile yazılmış birkaç kelime de metinde yer almaktadır: eyü (37/6), gey- (26/7).

Türkçede kelime başında “h” olmadığı malumdur. Bugün “h” ile başlayan birkaç kelime Eski Türkçe devresinde “k” sesini ihtiva etmekte idi. Metinlerde bu “k” sesi kendisini muhafaza etmektedir (Timurtaş, 1994: 48):

kanı “hani”: Kānı ʿibādet ü t̄āʿat Ḥudāya ey gāfil (25/3)

Kānı ol ʿışk eri heyhāt kani ol merd ü pür-t̄āʿat (39/3)

kanķı “hangi”: Bāḫınında kanķı dervīşin kim ihlās olmadı (98/9)

İt kanķısı ḥandān kōndı göçdi (121/5)

Bazı kelimelerde hece başındaki, bazı kelimelerde de hece sonundaki “k” sesleri “h” olmuştur:

koḥusın (35/12), uyḥu (4/139).

aḥşam (131/22), bayḥuş (100/3), yoḥsa (4/27), yoḥsul (1/44).

Türkçede kelime başındaki “t-d” meselesi pek karışıktır. Metinde de bu durum karışık bir seyir göstermiştir. Bu durum müstensihе göre değişmektedir. Yaşar Alparslan’dan alınan nüshada “d” ağırlıklı olarak tercih edilmekle birlikte “t” sesine de rastlanmaktadır. Lütfi Alıcı’dan alınan nüshada ise “t” daha fazla tercih edilmiştir. Bununla birlikte imlada da bir ikilik görülmektedir:

dad (2/96), daş “taş” (1/160), daşın- “taşın-” (6/22), dırnaḳ (88/2), dīlkü (22/8), ditre- (145/13), dürlü (1/15).

tağ “dağ” (64/4), tağıd- “dağıt-” (44/12), tağıl- (39/4), tağla- (4/103), taşra (110/51), toğrı (1/33), ṭon “don, elbise” (4/62), ṭon- “don-” (49/14), ṭoyur- “doyur-” (106/21), ṭonat- (106/21), ṭur- (4/98).

Metinde bazı kelimelerde ünsüz ikizleşmesinin olduğu görülmektedir:

aşşı (3/17), gerrü (34/4), ışşı (2/15), yiddi (1/113), zümürrüd (5/29).

Divan’da dikkat çeken şekil özellikleri ise şunlardır:

Metinde Eski Türkçe döneminde iyelik ekinden sonra kullanılan -n belirtme hali ekine rastlanmaktadır:

Cümle halkuñ sırrı ʿaybın gözleyen (1/15)

ʿIşkuña cānın viren ʿuşşāk için (1/131)

Sen aᅇdur nefsimüze mevt yasın (2/115)

Çün şırāᅇiñ niteligin aᅇladuᅇ (4/100)

dur- (tur-) yardımcı fiilinin ekleşmemiş olan “durur” şekli ile ekleşmiş “-dur” şeklinin bir arada kullanıldığı görülmektedir:

Hem biri oldur ki az söz söyleye (4/136)

ʿArab dilince ruᅇab tāze ᅇurmādur bilüᅇ uş (5/85)

ʿĀkıbet çünki aᅇlamaᅇdur işiᅇ (75/5)

Anıᅇ ᅇahrı bize luᅇf u vefādur (82/7)

Bu cihān fānı durur her kim buᅇa (4/199)

Anıᅇ zaᅇmı bize merhem durur hem (82/8)

Ey yārenler ʿālem içre kim kime ᅇılmış durur (94/3)

Aᅇmed ü Ādem durur ataᅇ dedeᅇ (124/9)

-up/-üp zarf-fiil eki dur- yardımcı fiili ile birleşerek öğrenilen geçmiş zaman çekimi görevinde kullanılmıştır.

Bu derdile olupdur baᅇrımız baş (2/67)

ᅇutupdur şöyle berk açmaz ayasın (2/92)

Beᅇzer ki gül ki sevilüpdür ol nigārı gör (32/11)

Ne için yaradupdur bizi ᅇālᅇ (90/16)

Bazen dur- yardımcı fiilinin düştüğü, şahıs eklerinin -up/-üp zarf-fiil ekinin üzerine geldiği de görülmektedir:

Çün çıkarıpsın gönjilden mihriᅇi aᅇyārıᅇiᅇ (104/37)

Cānuḡa ne zaḡm urupsın sarḡoş u ḡayrāniken (106/32)

Ḳanı siper çün sen olupsın hedef (124/11)

Didiler söyle bize her ne ḡılıpsın (145/54)

Metinde gelecek zaman eki olarak -ısar/-iser eki kullanılmıştır:

Ḳamusı Ḳaḡdan olısar ilerü (4/131)

Ki otlar ḡamu reyḡān u zaḡferān olısar (5/51)

Ne Ḳūd diri ḡalısar Cebrā'il ü Mikā'il (23/6)

Ḳamu ḡalk ol yaḡa aḡsuz geliser (42/6)

Emir kipinin teklik 2. şahsı bazen eksiz bazen de ḡıl-/gil eki ile dir:

Al dār-ı bekā 'aḡlıseḡ vir bu fenāyı (18/15)

Yirüben yirinci olma sev sevil (67/11)

Bir 'amel ḡılıḡıl ki yāriḡ derdiḡe dermān ola (137/9)

Eger bendesin aḡḡıl Ḳudānı (145/1)

İstek kipinin çokluk 1. şahsında şahıs eki -vuz/-vüz olarak görülmektedir:

Ḳamu dibinde ḡalavuz tā-ebed (1/51)

Ki soḡra girevüz ḡaraḡu sine (2/83)

Ḳapuḡdan özge ḡapu yoḡ ki vara yalvaravuz (37/4)

Allah irḡüre bu yoldan şapmayavuz bir ḡadem (100/11)

Metinde dikkat çeken bir diḡer özellik ise Türkçe kelimelerin sonundaki “ç” seslerinin “c” ile yazılmasıdır. Çeviri yapılırken bu “c” sesleri “ç” şeklinde yazılmıştır:

Ḳarardı bitı aḡardı şaḡal şaḡ (2/36)

İlāhī üstümüze raḡmetüḡ şaḡ (2/36)

Aḡa ḡoḡ gönderdi Ḳaḡ ḡurbān idüben yüzdiler (15/5)

Ādemī şüretde çoḡ illā ki hiḡ ma'nide yoḡ (107/30)

2. KEMAL ÜMMİ DİVANI'NIN NÜSHALARI

1. Ali Emirî, Manzum Eserler (Millet Ktp.) 41*

1800 kadar beyit vardır.

Baş: Ey kadîmi zü'l-celâli zü'l-cemâl
Ey muķîmi ber-kemâl ü bî-zevâl

Bahş idince saña Hâķ misk hidâyet

Son: Bu aşķ oduna yanuban sen tutmazsın (tutamazsıñ)

İst. th: Şaban / 1055- M. 1645.

yk: 131, ölç: 200 X 150 - 165 X 107, st: 17, yz: hareketli âdi nesih, cl ve szb: kırmızı, kt: esmer, ct: kahverengi meşin, şemseli ve mıklepli.

Birinci sayfada Ali Emirî'nin vakıf mührü basılı, bazı sayfa kenarlarında tashihler ve mısra aralarında aruza dair tarifler yazılıdır (İKTYDK I, 1967:28).

2. Yeni-Sultan Reşad Ktp. (Topkapı Sarayı) 545.

104 münacat, na't ve ilâhî ile H. 815 berat gecesinde ölmüş olan Şeyh Hâmid hakkında bir manzume ve ölüm hakkında *armagan* ünvanlı 9 manzume vardır.

Baş: Ey kadîmi zü'l-celâli zü'l-kemâl
Ey muķîmi ber-kemâl-i bî-zevâl

Son: Naşîb eyle âhîr nefesde cümlemize dîn ile İmânı

İst. th: H. 1226 - M. 1811. Yzn: Hurşid Enver.

yk: 166, ölç: 280 X 168 - 150 X 117, st: 15, yz: harekeli nesih, bk ve cl: yıldız diğerleri ve szb: kırmızı, kt: sarımtrak, ct: ebri kaplı.

166'ncı yaprakta *Garip insan* diye başlayan bir ilâhî vardır (İKTYDK I, 1967:29).

3. Pertev Pş. (Millet Ktp.) 415.

Bazıları mesnevî şeklinde 100 manzume vardır.

Baş: Çü başladık söze ol benâm bismi'llah
Ki her işimiz ebtermeye ol Allah

Son: Saña lâyıķlarıñ şevķi haķķıçün
Eğisnâ yâ ğıyâse'l-müstâğisîn

İst. th: H. 1244 - M. 1828 / 29. Yzn. Halil Şükrü (İKTYDK I, 1967:29).

* Kısaltmalarda Yazma Divanlar Kataloğu usulüne uyulmuştur.

4. Ali Emirî Ef. Manzum Eserler (Millet Ktp.) 42

1500 kadar beyit vardır. 81-85'inci yapraklarda Nizamî'nin 55 beyitli bir manzumesi ve Yunus Emre'nin 6 ilâhîsi yazılıdır.

Baş: Ey kadîmi zü'l-celâli zü'l-kemâl
Ey muķîmi ber-kemâl-i bî-zevâl

Son: Kemâl Ümmî sen ol nefsuñ öldür
Daği ayruķları bu yola ķandır (ķandır)

yk: 85, öç: 155 X 115, st: 15, yz: harekeli âdi nesih, azb: kırmızı kt: esmer, ct: vişneçürüğü kâğıt kaplı.

Birinci yaprakta Ali Emirî'nin vakıf mührü basılıdır (İKTYDK I, 1967:29).

5. Hacı Mahmud Ef. (Süleymaniye Ktp.) 3357.

Bazıları mesnevi şeklinde münacat, na't, tevhid, mersiye ve sıfat-ı bahar gibi başlıklar altında 71 manzume vardır.

Baş: Ey kadîmi zü'l-celâli zü'l-kemâl
Ey muķîmi ber-kemâl-i bî-zevâl

Son: Genc-i penhân bulduñise key şaķın fâş eyleme
Çünkü müflissin ķo urma beyhüde lâf

yk: 76, öç: 240 X 177, st: 10, yz: harekeli âdi nesih, kt: kalınca, ct: arkası meşin, ebri kaplı (İKTYDK I, 1967:30).

6. Bayazıd U. Ktp. 3357.

Tertipsizdir. Tasavvufî, ahlâkî, ilâhî, münacat ve na'tleri muhtevidir.

Baş: Ey kadîmi zü'l-celâli zü'l-kemâl
Ey muķîmi ber-kemâl-i bî-zevâl

Son: Yâ Rab bu tâc u ĥırķa ĥaķķıçün ki giymişiz
Pâk eyle içimizi (içimizi) dağ daşımız bigi (daği tışımız gibi)

yk: 127, öç: 200 X 147, st: 13, yz: harekeli âdi nesih, szb: kırmızı, kt: aharlı, ct: koyu kahverengi meşin, mıklepli birkaç yaprağında 309 tarihli Vakf-ı Kütüphâne-i Umumî ez-kitâbhâ-yı Mehmed Es'ad Mevlevî mührü basılıdır (İKTYDK I, 1967:30).

7. İst. Üniver. Ktp. T. 5677. Yk: 1-42.

79 ilâhî vardır.

Baş: Hüdāvende günahkāram ki nefis elinde oñaram
Za'ifem, 'ācizem, zārem ne kılam çār u nā-çāram

Son: Bu dūzakdan dutılmaz (tutulmaz) dāne için
Şafā vü zevk öyle uçmağa uçanlar (uçanlar)

yk: 42, ölç: 230 X 155, st: 19, yz: talik kırması, kt: sarıca, ct: tstampalı yıldızlı ve miklepli kırmızı meşin.

203 yapraktan ibaret olan bu mecmuanın 43-72'nci yapraklarında Yunus Emre Divanı, 73-103'üncü yapraklarında Eşref Zade Divanı vesaire, 115-203'üncü yapraklarında Nesimî Divanı yazılı ve baş tarafında kitaplık mührü basılıdır (İKTYDK I, 1967:30).

8. Hacı Mahmud Ef. (Süleymaniye Ktp.) 3343.

2 münacat, 1 zikir-i hak, 1 hikaye, 1 ayetin tefsiri, 1 tevhid, 1 bahariye, 2 tevhid, 4 na't, tasavvufî telâkkileri havi 60 manzume vardır.

Baş: Ey kadîmi zü'l-celâli zü'l-cemâl
Ey muqîmi ber-kemâl ü bî-zevâl

Son: Genc-i penhân bulduñise key şaşın fâş eyleme
Çünkü müflis şan ço urma zerikle beyhüde lâf

yk: 76, ölç: 240 X 175, st: 15, yz: harekeli nesih, szb: kırmızı, kt: kaba, ct: arkası meşin, üstü mukavva.

Baş tarafında kitaplık mührü basılıdır (İKTYDK I, 1967:30).

9. İst. Üniver. Ktp. T. 584.

Harf sırasınca tertipli değildir. 1600 kadar beyti havidir.

Baş: Ey kadîmi zü'l-celâli zü'l-cemâl
Ey muqîmi ber-kemâl ü bî-zevâl

Son: Bu yıkılcağ (yıkılacak) yapuya kapuya kapılmaz (kapılmaz) ululardan öğüt (öğüt) kapan

yk: 94, ölç: 205 X 145, st: 12, yz: harekeli nesih, kt: kalın abadi, ct: etrafı meşin, üstü ebri kaplı.

Başta kitaplığın mührü ve ayrıca Mehmed Nureddin yazılı bir mühür basılıdır (İKTYDK I, 1967:31).

10. Kemal Ümmî, Divan, Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesi, Genel Kit. nu. 4330, (02.05.2009, brahms.emu.edu.tr)

11. Kemal Ümmî, Divan, Yz. B. 167, 928 (1521), (Milli Kütüphane, 02.05.2009, www.mkutup.gov.tr)

12. Kemal Ümmî, İsmail Efendi Lârendeli, Divan, Yz. A. 1229, (18--), (Milli Kütüphane, 02.05.2009, www.mkutup.gov.tr)
13. Kemal Ümmî, İsmail Efendi Lârendeli, Divan, 06. MK. Yz. A. 5161, 1021 (1612), (Milli Kütüphane, 02.05.2009, www.mkutup.gov.tr)
14. Kemal Ümmî, İsmail Lârendeli, Divan, Yz. A. 1182, (18--), (Milli Kütüphane, 02.05.2009, www.mkutup.gov.tr)
15. Kemal Ümmî, İsmail Lârendeli, Divan, Yz. A. 1887, 1028 (1619), (Milli Kütüphane, 02.05.2009, www.mkutup.gov.tr)
16. Kemal Ümmî, İsmail Lârendeli, Divan, Yz. A. 3428/1, 1196 (1800), (Milli Kütüphane, 02.05.2009, www.mkutup.gov.tr)
17. Kemal Ümmî, İsmail Lârendeli, Divan, Yz. A. 3886, (18--), (Milli Kütüphane, 02.05.2009, www.mkutup.gov.tr)
18. Kemal Ümmî, İsmail Lârendeli, Divan, 06 MK. Yz. A 3754, 1290 / (1873), (Milli Kütüphane, 02.05.2009, www.mkutup.gov.tr)
19. Kemal Ümmî, İsmail Lârendeli, Divan, 06 MK. Yz. A 3674/1, 1051 / (1642), (Milli Kütüphane, 02.05.2009, www.mkutup.gov.tr)
20. Kemal Ümmî, İsmail Lârendeli, Divan, 06 MK. Yz. A 3674/2, (18--),(Milli Kütüphane, 02.05.2009, www.mkutup.gov.tr)
21. Acalova, Aysel, Kemal Ümmî Divanı'nın Azerbaycan Bakü El Yazması, (TDK, 12.02.2009, www.tdk.gov.tr)
22. Kemal Ümmî Divanı, Lütfi Alıcı Kitaplığı

Nüshada 125 şiir yer almaktadır. Nüsha, 2579 beyit içermektedir ve tertipsizdir.

Baş: Hem añlarıñ soñına ol qalan halâyık yine
Çamusu ol çapulardan gire ol huld evine

Son: Eger umariseñ ihsân Hâkdan anuñçün
Sen eylik kamu bey-gâneye ve hem hüb işe

105 varak olan nüshanın sayfa kenarlarında çerçeve ve der-kenar bulunmamaktadır.

Divan'daki şiirler araya boşluk koyularak birbirinden ayrılmıştır.

Nüshanın üzerinde tarih ve müstensih kaydı yoktur. Nüshanın aslı elimizde bulunmadığı, fotokopi halinde bulunduğu için cilt bilgileri mevcut değildir.

Harekeli nesihle yazılmıştır.

23. Kemal Ümmî Divanı, Yaşar Alparslan Kitaplığı

Nüshada 131 şiir yer almaktadır. Nüsha, 3206 beyit içermektedir ve tertipsizdir.

Baş: Ey kadīm ü “Zü’l-celāli” “Zü’l-cemāl”
Ey muķīm ü ber-kemāl ü bī-zevāl

Son: Bunı yazdım yādigār olmağičün
Oķıyanlar bir du‘ā kılmāğičün

Nüshanın sonunda 14 Cemaziyelevvel 1219 senesinde Halil bin Hacı Şahin’den yadigâr kaldığı kayıtlıdır.

113 varaktan oluşan nüshada yazılar kırmızı çerçeve içerisinde yer almaktadır. Bu çerçevelere bazı sayfalarda rastlanmamıştır. Birkaç yer dışında sayfa kenarlarında der-kenar bulunmamaktadır.

Harekeli nesihle yazılmıştır. Harekesiz bölümler de bulunmaktadır.

Kahverengi deri ciltlidir.

Divan’daki şiirler birbirinden “Fasıla”, “Ve lehu eyzan” gibi ifadelerle ayrılmıştır.

Nüshanın sonunda Vefât manzumesi yer almaktadır.

3. KEMAL ÜMMÎ DİVANI (TENKİTLİ METİN)

1*

BİSMİ'LLĀHİ'R-RAḤMĀNİ'R-RAḤĪM VE BİHİ NESTA'İNÜ KEMĀL ÜMMĪ

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

(- . - - / - . - - / - . -)

- 1b 1 Ey kadīm ü “Zü'l-celāli”¹ “Zü'l-cemāl”²
Ey muķīm ü ber-kemāl ü bī-zevāl
- 2 Ey münezzeh pādişāh-ı bī-zamān
Ey muķaddes bī-nişān u bī-mekān
- 3 Ey Ğanī sulţān u “ğaffārü'z-zünüb”³
Ey Ḳavī Sübhān u “settārü'l-ıyüb”⁴
- 4 Ey şıfātü “ķul hüva'llahu eḡad”⁵
‘Ayn-ı zāt-ı pāki “Allāhu’ş-şamed”⁶
- 5 Ey ‘ademden bunca ‘ālem yaradan
Ey Ḥakīmü cümle derdı yaradan
- 6 Ey ķamu derde em ü dermān iden
Ḥükmine her nesnei fermān iden
- 7 Ey ķamu düşvār işi āsān iden
Ḳan-ı müşgi nuḡfe-i insān iden
- 8 Ey bir avıç balçığa söz söyleden
Kāmīl insān idüp iḡsān eyleyen
- 9 Evvel āḡir künhiçe ‘aķıl irmedi
Dā'im ü ķā'im Ḥudāsın sermedi

* 1 YA. 1b, -LA.

¹ “Celāl sahibi”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmî Kaynaklı Sözlere, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 190.² “Güzellik sahibi Allah”, YILMAZ, M., age., s. 190.³ “Günahları, suçları bağışlayan Allah”, DEVELLİOĞLU, F., 1996. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, s. 274.⁴ “Ayıpları (günahları) örten, bağışlayan Allah”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmî Kaynaklı Sözlere, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 142.⁵ “De ki: o Allah'tır, birdir.”, Kur'an-ı Kerim, İhlas, 112/1.⁶ “Allah sameddir.”, Kur'an-ı Kerim, İhlas, 112/2.

- 10 “‘Ālimü’l-esrār”⁷ ü “Ḥayyün lā-yemūt”⁸
“Vāhidü’l-ḳahhār”⁹ u “Ferdün lā-yefūt”¹⁰
- 11 Öli yirleri ḥayāta getüren
Ḳuru çıbıḳdan yaş üzüm bitüren
- 12 Ölmez ü göçmez ḳocalmaz pādişāh
Yimez ü içmez uyumaz pāk İlāh
- 13 Şo’l dikenden gül şadefden dür viren
Sensin ayruḳ pes daḫi girü viren
- 14 Dinlemedin inleyeni işiden
Danışksız bir yalaḳız iş iden
- 2a 15 Cümle ḥalkuḅ sırrı ‘aybın gözleyen
Ḳullarınıḅ dürlü ‘aybın gizleyen
- 16 Ḳamu göñülden geçen niyyetleri
Anlayan her ḥāl ü keyfiyyetleri
- 17 Ḳaraḅu dünde ḳara ḳarıncaḅuḅ
Ḳanḳı ayaḅın baḫar bilen anuḅ
- 18 Ez-ezel her öñlerüḅ sensin öñi
Tā-ebed her şoḅlarıḅ sensin şoḅı
- 19 Bī-ḡarāz Muḡnī Vehhāb ü saḫī
Müntaḳımsin yigdeşüḅ yoḳdur daḫi
- 20 Sen şu bī-hemtā Meliksin kim senüḅ
Sırrıḅa irmez ḫayāli kimsenüḅ
- 21 Ey çalab bayıḳ tanıḳlık virürüz
Kim şerīḳiḅ yoḳ Eḫadsın yalıḅuz
- 22 Bī-naḫīri bī-vezīr ü bī-müşīr
Pādişāhsın küllü şey’ üzre Ḳadīr
- 23 Hem Muḫammed daḫi ḳuluḅdur senüḅ
Hem ḫabībıḅ hem resülüḅdür seniḅ

⁷ “Sırları bilen (Allah).”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 17.

⁸ “(Allah) diri, ölmez.”, YILMAZ, M., age., s. 66.

⁹ “Tek kahreden (her şeye üstün gelen, her şeyi hükmü altında tutan Allah).”, YILMAZ, M., age., s. 161.

¹⁰ “Yok olmayan Allah.”, Cevşen-i Kebir duasıdır. www.bogazici38.net (25.06.2009).

- 24 Ol Ebu'l-Ḳāsım “şefī‘u'l-müznibīn”¹¹
“Seyyidü'l kevneyn”¹² imāme'l-mürselīn
- 25 Aḥmed ü ḥāmid Muḥammed Muştafā
Müctebā vü muḳtedā vü murtażā
- 26 Sözi efşah “şādıḳu'l-va‘di'l-emīn”¹³
Özi emlah “raḥmeten li'l-‘ālemīn”¹⁴
- 27 Rūḥına yüz biḡ şalātile selām
Hem ḳamu aşḫāb u āline tamām
- 28 Kim tutarlardı ne emr itse resūl
Hem ḳaçarlardı neden kim yoḡsa ol
- 29 Ger müslimān anlar ise biz kimüz
Kim ḳatı ‘āşī vü cāfī mücrimüz
- 2b 30 Yoḡsa mü‘minler biz isevüz ‘aceb
Ḳanı anlaruḡ gibi cehd ü ṭaleb
- 31 Cānile anlar ḡazā ḳılurdu cüst
Biz bir evden mescide varmaḡa süst
- 32 Ḳuş gibi uçdılar anlar ilerü
Biz yağır gölük gibi ḳaldıḳ girtü
- 33 Ḳılup anlar māl ü nefsi yurdu terk
Ṭoḡrı yola cümle ayak başdı berk
- 34 Anlaruḡ birdir hem infākı ‘azīm
Bu bizüm yir ṭolımızdan yig delim
- 35 Anlaruḡ yigdür günāhı bī-gümān
Ṭā‘atimizden bizim bellü beyān
- 36 Ḥoşnūd ol anlardan bizden ḳamu
Ehl-i cennet eyle gösterme ṭamu

¹¹ “Günahkârların şefâatçısı, Hz. Muhammed.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 148.

¹² “İki cihanın efendisi, Hz. Muhammed.”, YILMAZ, M., age., s. 143.

¹³ “Va’ dinde duran, sözünü yerine getiren.”, YENİTERZİ, E., 1993. Divan Şi’rinde Na’t, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, s. 101.

¹⁴ “Âlemlere rahmet olarak (gönderdik.)”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 137.

- 37 Ey dirîgâ kim bu yola girmege
Gücümüz yitmez olara irmege
- 38 ‘Ahd idüp dürişmege tākāt kanı
Menzile irişmege tāt kanı
- 39 Sen bize bizden yakın biz hācibüz
Yol ırak bize biz ‘acizüz
- 40 Nā-tüvān u hasta vü bī-çāreyüz
Hizmetiñde ğāfil avvāreyüz
- 41 Yā İlahī fazlıñı eyle delīl
Yoksa azduk yoldan uş kaldık zelīl
- 42 Nice kim yazuğumuz çok durur
Senden ayruk kimesnemüz yok durur
- 43 Kāpuñı koyup ne yire varalım
Tāpuñı koyup kime yalvaralım
- 44 Eyü yavız biz dañi kullarıñuz
İşigñ muhtāc yoñsullarıñuz
- 3a 45 Müstecāb it bu münacātımız
Hem da‘vāt ü hācātımız
- 46 Ey Hudāyā pāk-i zātıñ haqqıçün
Arı esmā vü şifātıñ haqqıçün
- 47 Kibriyāñ u fazl-ı ‘ilmiñ haqqıçün
Yüce haddün ‘afv ü hilmñ haqqıçün
- 48 Raħmet ü luṭf u cemālñ haqqıçün
Kudret-i ‘izz-i celālñ haqqıçün
- 49 Tūtma bizi kahrıñ u ‘adliñ ile
Raħmet eyle luṭfuñ ve fazluñile
- 50 Ger bizim yüz biñde bir suçumuzu
Şorup aña göre tutasın bizi
- 51 Tāmu dibinde kılavuz tā-ebed
Bizde ğod cürm ü haṭālar bī-‘aded

- 52 Bize şunu kıl ki lâyıkdur saña
Kılma şunu ki bizüz lâyık aña
- 53 Bize lâyık zillet ü cürm ü haṭā
Saña lâyık rahmet ü luṭf u ʿaṭā
- 54 Tevbe kılup tapuṇa yüz tutduḡ uş
Gözimiz pür-nem elimiz ḡurı boş
- 55 “Yā ḡıyāşe’l-müstaḡışın”¹⁵ el-amān
Sen ʿināyet kıl bize yā müsteʿān
- 56 El bir itdi nefis ü şeyṭān-ı habīs
Mübtelā ḡaldıḡ eḡışnā yā muḡīs
- 57 Yā İlähī neccinnā mimmā naḡāf
Suçumuzu Muşṭafāya kıl muʿāf
- 58 Ol şafıyyu’llah Ādem ḡaḡkıçün
Daḡı Hābil üzere mātem ḡaḡkıçün
- 59 Ḳurb-ı Şīt ü rifʿat-i İdrīs için
Nevḡa-i Nūḡ u didem Cercīs için
- 3b 60 Ḥavf-ı Yahyā ve emān-ı Hūd için
Ḥabs-i Yūsuf naḡme-i Dāvud için
- 61 Yā Rab Eyyübün belāya şabriçün
Hem Süleymānuḡ ʿaṭāya şükri çün
- 62 Daḡı Yaʿḡūbün firāḡı ḡüzniçün
Yūsufuḡ ḡurb u vişāli ḡüşniçün
- 63 Ḥubb-ı İbrāḡım için kim ey Celīl
Çaldı İsmāʿile bıçaḡ ol Ḥalīl
- 64 Hem ş u ulu ḡoç ḡaḡkıçün kim fidā
Viripdiḡ sen aña ḡurbān eyledi
- 65 Dāniyāliḡ ʿilm-i istihḡākıçün
Daḡı Zī’l-kifl-i nebī İşḡāk için

¹⁵ “Ey yardım dileyenlerin yardımcısı.”, DEVELLİOĞLU, F., 1996. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, s. 742.

- 66 Hem nebîlerin Şu‘ayb ile ‘Üzeyr
Hürmetiçün âhîrimüz eyle hayr
- 67 Tūr-ı Mūsā “kelîmu’llah”¹⁶ için
Hem daği ‘İsâ-yı rûhu’llah için
- 68 Hîkmet-i Loqmân ü Zülkarneyn için
Ol habîbiñ “seyyidü’l-kevneyn” için
- 69 Anuñ ol bedr-i alnı nûrı haqqıçün
Hem şafâ kalbi huzûrı haqqıçün
- 70 Yağrınındağı nübüvvet mühri için
Daği gögsündeki ümmet mühriçün
- 71 Ol güneşden aydın iden eline
Sen bağışla bizi hem hoş âline
- 72 Hem Ebū Bekr ‘Ömer ü ‘Osmân ‘Alī
Hürmetiçün bizi daği kıl velī
- 73 Haşşa Şiddikîñ o şıdk u bezliçün
Hem ‘Ömer heybetleri va‘diçün
- 74 Daği ‘Osmânıñ hayâsı haqqıçün
Hem ‘Alī ‘ilmi saħâsı haqqıçün
- 4a 75 Ol ağac dibinde olan ‘ahdiçün
Kim anı hoş bey‘at itdi cehdiçün
- 76 Anda göndürdiğîñ âyet haqqıçün
Anlara olan beşâret haqqıçün
- 77 Hem muhâcirler ve hem enşâr haqqıçün
“Ehl-i beyt”¹⁷ ü tâbi‘in ahyâr için
- 78 Şol şehâdet haqqıçün kim seyyîdin
Bî-günâh oldu Hasen birle Hüseyn
- 79 Enbiyâ’ ü evliyâ’ ü aşfiyâ
Haqqıçün yâ “Ze’l-celâli” kibriyâ

¹⁶ “Hz. Musa, Allah ile konuşan.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 90.

¹⁷ “Ev halkı.”, YILMAZ, M., age., s. 37.

- 80 Hem haţarlu yirde yā “ni‘me’l-vekil”¹⁸
Yalıñuz koyup bizi k r tmağıl
- 81 Yemliĥānuñ ol m b rek r hi  n
Hem aña uyan  amu hem-r hi  n
- 82 Kim birik p menzil aldılar ini
Bile gitdi d nmedin    m h ini
- 83 Biz bu d ny  z netin  oymazuz
Yoldaş olup m rşide uymazuz
- 84 Ey yoluñ h d si milk n m liki
Sen irişdir menzile her s liki
- 85 Nitekim K tm ri eyled n  ab l
Hem bizi k lma bir itden alu  ul
- 86 Azuğumuz yoğ Őu umuz  ok durur
Yazuğumuz  ok g c m z yoğ durur
- 87 Yol uzak yakında Şinlik dağı yoğ
K rub n gitdi ĥar m  k r u  ok
- 88 Fażluñile sen oñar senden yaña
Hem hid yet vir biz azmış  uluña
- 89 Kim del ler gibi işsiz gezev z
Her dem a‘m  gibi yoldan azavuz
- 4b 90 Ger bize rahmet k lursañ y  Raĥ m
Ő z ola muĥt r  ahr ola rec m
- 91 Ger ‘az b eyleyesin ola mel l
Dostuñ Ő z ola Őeyt n fu  l
- 92 Luţf nile dostuñı Ő z eylegil
 ahruñile d şmeni y d eylegil
- 93 Aĥmed ve  ur anı g nd rdiñ Őeff c
Sen bağışla Őu umuzu y  Sem c
- 94 Yidi muşhaf tolu  ur an ĥaĥ ı  n
M nzil   tenz l-i  ur an ĥaĥ ı  n

¹⁸ “G zel vekil.”, Kur’an-ı Ker m,  l-i İmran, 3/173.

- 95 Fazl-ı “bismi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm”¹⁹
Ḥaḳḳıçün raḥm it kerem kı l yā Kerīm
- 96 “Fātiḥā”²⁰ fethiçün ey Ḥaḳ vir futūḥ
Ki bu ölmüş cismimde ola rūḥ
- 97 Hem “elem”²¹ “Nisā”²² vü “Mā’ide”²³
Ḥaḳḳıçün rūzu kı l ulu fā’ide
- 98 “Āyete’l-kürsī”²⁴ nūrı ḥaḣıçün
“Ve’ḍ-ḍuḥā”²⁵ “ve’l-Sūre-i İḥlāş”²⁶ içün
- 99 “Sūre-i En’ām”²⁷ “Ḳāf”²⁸ “Ā’rāf”²⁹ içün
“Kef he ya ‘ayn şad”³⁰ “Aḥḳāf”³¹ içün
- 100 “Tevbe”³² vü “Ṭā-Hā”³³ ve “Yā-Sin”³⁴ ḥaḳḳıçün
Hem heme “ḥā mim”³⁵ ü “ṭā sin”³⁶ ḥaḳḳıçün
- 101 “Sūre-i Enfāl”³⁷ ü Şādü’l-keḥf içün
Bizi ‘afv it ṭutma cürm ü sehv içün
- 102 “Sūre-i innāfetaḥnā”³⁸ ḥaḳḳıçün
Nuşret-i feth-i “izācā”³⁹ ḥaḳḳıçün

¹⁹ “O Rahman, O Raḥīm olan Allah’ın adıyla.”, Kur’an-ı Kerīm, Fatiha, 1/1.

²⁰ Kur’an’ın birinci sûresinin adı, Kur’an-ı Kerīm.

²¹ “(Ey resûlüm), senin saadetin için, göğsünü (hikmetle doldurup) genişletmedik mi?”, Kur’an-ı Kerīm, İnşirah, 94/1.

²² Kur’an-ı Kerīm’in dördüncü sûresinin adı, Kur’an-ı Kerīm.

²³ Kur’an-ı Kerīm’in beşinci sûresinin adı, Kur’an-ı Kerīm.

²⁴ “Ayet-i Kürsî (Allahülâ).”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 25.

²⁵ “And olsun kuşluk vaktine.”, Kur’an-ı Kerīm, Duha, 93/1.

²⁶ Kur’an-ı Kerīm’in yüz on ikinci sûresinin adı, Kur’an-ı Kerīm.

²⁷ Kur’an-ı Kerīm’in altıncı sûresinin adı, Kur’an-ı Kerīm.

²⁸ Kur’an-ı Kerīm’in ellinci sûresinin adı, Kur’an-ı Kerīm.

²⁹ Kur’an-ı Kerīm’in yedinci sûresinin adı, Kur’an-ı Kerīm.

³⁰ Kur’an-ı Kerīm’de bazı sûrelerin başında bulunan Hurûf-ı mukatta’adandır., www.elifba.org (16.07.2009).

³¹ Kur’an-ı Kerīm’in kırk altıncı sûresinin adı, Kur’an-ı Kerīm.

³² Kur’an-ı Kerīm’in dokuzuncu sûresinin adı, Kur’an-ı Kerīm.

³³ Tâ-hâ Sûresinin adı ve ilk ayeti.Hz. Peygamberin isimlerinden biridir., YENİTERZİ, E., 1993. Divan Şi’rinde Na’t, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, s. 100.

³⁴ “Huruf-ı Mukatta’a’ dandır.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 180.

³⁵ “Sûre başlarındaki harflerendir.”, YILMAZ, M., age., s. 62.

³⁶ Kur’an-ı Kerīm’de bazı sûrelerin başında bulunan Hurûf-ı Mukatta’a’ dandır., www.elifba.org (16.07.2009).

³⁷ Kur’an-ı Kerīm’in sekizinci sûresinin adı, Kur’an-ı Kerīm.

³⁸ “Biz fethettik.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 78.

³⁹ Nasr Sûresinin ilk ayeti, Kur’an-ı Kerīm.

- 103 “Hel etā”⁴⁰ ve “Süre-i Loḳmān”⁴¹ için
“Süre-i ve’n-necm”⁴² “ve’r-raḥman”⁴³ için
- 104 “Süre-i ve’ṭ-ṭūrī”⁴⁴ sebbihler için
Cümle tesbīḥ ve müsebbihler için
- 5a 105 “Yūnus”⁴⁵ u “Hūd”⁴⁶ u mübārek ḥaḳḳıçün
“Yūsuf”⁴⁷ u “Ra’d”⁴⁸ u “Tebārek”⁴⁹ ḥaḳḳıçün
- 106 “Süre-i ve’ş-şaffātī”⁵⁰ “Ankebūt”⁵¹
Ḥaḳḳıçün rūzı kıl ey Ḥaḳ zād ḳūt
- 107 “Naḥl”⁵² ü “sübḥāne’l-lezī esrā”⁵³ için
Hem mübārek Mescidi’l-Aḳṣā için
- 108 “Süre-i Aḥzāb”⁵⁴ u “İbrāhīm”⁵⁵ için
“Vāḳı’a”⁵⁶ “nūn u ve’l-ḳalem”⁵⁷ ta’zīmçün
- 109 “Süre-i Ḥicr”⁵⁸ -i taḳaddüm ḥaḳḳıçün
Hem “Ṭalāk”⁵⁹ ile taḥarrüm ḥaḳḳıçün
- 110 Ḳamu Ḳur’ān indigi evḳāt için
Cebrā’ilüñ geldüğü evḳāt için

⁴⁰ “Hakikatte (kesin, şüphesiz) geldi.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 68.

⁴¹ Kur’an-ı Kerîm’in otuz birinci sûresinin adı, Kur’an-ı Kerîm.

⁴² “Yıldıza battığı zaman kasem olsun ki.”, Kur’an-ı Kerîm, Necm, 53/1.

⁴³ “Rahman”, Kur’an-ı Kerîm, Rahman, 55/1.

⁴⁴ “Sînâ Dağı’na andolsun.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 176.

⁴⁵ Kur’an-ı Kerîm’in onuncu sûresinin adı, Kur’an-ı Kerîm.

⁴⁶ Kur’an-ı Kerîm’in on birinci sûresinin adı, Kur’an-ı Kerîm.

⁴⁷ Kur’an-ı Kerîm’in on ikinci sûresinin adı, Kur’an-ı Kerîm.

⁴⁸ Kur’an-ı Kerîm’in on üçüncü sûresinin adı, Kur’an-ı Kerîm.

⁴⁹ “Allah ne ulu, Allah mübarek etsin.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 153.

⁵⁰ “O sıra sıra dizilenlere andolsun.”, YILMAZ, M., age., s. 175.

⁵¹ Kur’an-ı Kerîm’in yirmi dokuzuncu sûresinin adı, Kur’an-ı Kerîm.

⁵² Kur’an-ı Kerîm’in on altıncı sûresinin adı, Kur’an-ı Kerîm.

⁵³ “Her türlü kusur, ayıp ve eksiklikten uzak olan O (Allah) yürüttü.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 147.

⁵⁴ Kur’an-ı Kerîm’in otuz üçüncü sûresinin adı, Kur’an-ı Kerîm.

⁵⁵ Kur’an-ı Kerîm’in on dördüncü sûresinin adı, Kur’an-ı Kerîm.

⁵⁶ Kur’an-ı Kerîm’in elli altıncı sûresinin adı, Kur’an-ı Kerîm.

⁵⁷ “Nūn. Kaleme andolsun.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 132.

⁵⁸ Kur’an-ı Kerîm’in on beşinci sûresinin adı, Kur’an-ı Kerîm.

⁵⁹ Kur’an-ı Kerîm’in altmış beşinci sûresinin adı, Kur’an-ı Kerîm.

- 111 İşidüp h kmin tutanlar ha kķı un
Rik at oduna t tenler ha kķı un
- 112 Biz fak iri aĝnin  mimmen-siv k
Kim yiter bir lo ma hır a-i siv k
- 113 K t b u ler yiddiler kırklar ha kķı
Daĝi u  y zler   hem ĝayb er ha kķı
- 114 D n i inde c mle r sihler ha kķı
Daĝi irş d   meş yihler ha kķı
- 115 Ehl-i keşf   p r-ker metler ha kķı
İşleri vecd   vil yetler ha kķı
- 116  Alim    amil m fessirler ha kķı
F z l u k mil m zekkirler ha kķı
- 117 Her fak ir   ĝasta ş birler ha kķı
Hem ĝan  c merd   ş kirler ha kķı
- 118 Gice k im irte ş imler ha kķı
şol duĝadan şonra n imler ha kķı
- 119 Fitneden ka an m s firler ha kķı
D ny da ge en m c virler ha kķı
- 5b 120 B -riy  v  ĝac   bidler ha kķı
B -ĝarař ĝ z  v  c hidler ha kķı
- 121 şol şeh d olan m c hidler ha kķı
P k u ihl ş ile z hidler ha kķı
- 122 Yazuĝından tevbe kılanlar ha kķı
Derdile yanup ya ınanlar ha kķı
- 123 İllerinden ayrı d şenler ha kķı
Ĝurbet i re şayru d şenler ha kķı
- 124 Anlaruĝ ol  h u derdi ha kķı
G zi yaşı v  y zi zerdi ha kķı
- 125 Hem yet m olan kalan maş mi un
Atadan anadan maĝr m i un

- 126 Anların yaşluca gözi hakkıçün
Alçacağ gönlü ve sözi hakkıçün
- 127 Dünle hîzile şehirler hakkıçün
Şubhedem āh u şehirler hakkıçün
- 128 İhtiyārile dönen dervîş için
İzîrārile yanan dil-rîş için
- 129 Bizi sen şakla riyā vü süm^cadan
Dağı hālî kıılma cem^c-i cum^cadan
- 130 Şol güninde gizlü sâ^cat hakkıçün
Hem düninde dürlü tã^cat hakkıçün
- 131 İşkuña cānın viren uşşāk için
Bî-nişān dīdārına müştāk için
- 132 “Leyletü'l-kadr”⁶⁰ ü şeb-i Mi^crâc için
Hem Burāk u hulle hil^cat tãc için
- 133 Ol habîbe kıldığıñ i^czâz için
Hem edâ gözedeñi râz u nâz hakkıçün
- 134 Ol gice bildirdiğın esrâr için
Gözine göstürdiğın dīdâr için
- 6a 135 Kırbet-i Cibrîl ü Mikâ^cîl için
Dağı İsrâfîl ü Azrâ^cil için
- 136 Arşı götüren melekler hakkıçün
Kıuds ü Ka^cbe Tūr-ı Sīnâ hakkıçün
- 137 Gök ü yir ü ay güneş hakkıçün
Āb u hāk ü bād u ateş hakkıçün
- 138 Kıuṭb u seyyāre süreyyâ hakkıçün
Kūh-ı Kāf u yidi deryâ hakkıçün
- 139 Bize rahm it ism-i ā^czām hakkıçün
Hacc-ı maqbūl āb-ı zezem hakkıçün

⁶⁰ “Kadir Gecesi.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 113.

- 140 Hakk-ı bā-ihrām u bā-kurbān va'īd
Sağa yakın eyle ğayruñdan ba'īd
- 141 Yeşrib ü Baḥā hakkıçün yā Ğafūr
Ḳubbe-i şahrā hakkıçün yā Şekūr
- 142 Ey Kerīm Allah “er-raḥmāni’r-raḥīm”⁶¹
Fazlı bī-‘add bezli çok luḥfu delim
- 143 Her ne dirlik ki dirildüm ma‘şiyet
Ne diyem ḥayr eyle şonın ‘ākıbet
- 144 Tevbe kıldım sen ḳabūl it yā Ḥakīm
Kim direm “estağfirullahe’l-‘azīm”⁶²
- 145 Bu Kemāl Ümmī yazıklı ḳuluña
Bay ḳapıñ dilencisi yoḳsuluña
- 146 Şon nefesde şem‘i uçuçak
Bu fenādan ol beḳāya göçüçek
- 147 Fazlıñile dīn ü ĩmān yoldaş it
Tevbe vü tevfiḳ ü Ḳur‘ān yoldaş it
- 148 Ḳamu mü‘min ḳardaşlarla yā Raḥīm
Raḥmet it bize kerem ḳıl yā Kerīm
- 149 Nez‘ vaḳtinde şaşırma bilümüz
Zıkr ü tevḥīde revān it dilümüz
- 6b 150 Cān acısın bize āsān eylegil
Yoldaşımız āḥir ĩmān eylegil
- 151 Sin ‘azābından bizi eyle emīn
Hem geñez ḳıl şoricılar ḥüccetin
- 152 Daḥi “āmennā”⁶³ ki ḳopar yevm-i ḥaşr
Ḳıl şafīler şaffı içre bizi neşr
- 153 Şağ elümüzü bizüm aḳ bitı vir
Ḳıl terāzū üzre ḥayrımız ağır

⁶¹ “(Öyle Allah ki), dünyada bütün mahlûkata, ahirette ise, yalnız müminlere merhamet edendir.”, Kur’an-ı Kerīm, Fatiha, 1/3.

⁶² “Ulu Allah’tan af dilerim.”, YILMAZ, M., Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözlür, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992, s. 45.

⁶³ “İnandık.”, YILMAZ, M., age., s. 21.

- 154 Hem şırâṭ üstünde berk aḳdāmımız
 Ƙıl ki geḳez geḳe andan Ƙamumuz
- 155 Hem ḫalāyık olıcaḳ iki bölük
 Bizi uçmaḳ ehline Ƙoş dilek
- 156 Bizi faẓluḳile ilet ol uçmaḳa
 Kim Ƙanadımız yoḳ andan uçmaḳa
- 157 Ḥūri ğilmān ḫavz-ı Vildān ḫaḳḳıçün
 Hem Ƙuşūru ḫulle Rıdṽān ḫaḳḳıçün
- 158 “Ƙevşer”⁶⁴ ü “Ṭübā”⁶⁵ vü “Adn”⁶⁶ uçmaḳıçün
 Bal u ş u vü ḫamr u süd ırmaḳıçün
- 159 Bize sen tuş eyle yoluḳ sehlini
 Yarlıḳa hem cümle ĩmān ehlini
- 160 Ey Ƙatı daşdan dōken yire zülāl
 Kim be-ḳāyet teşnedür Ümmī Kemāl
- 161 Ƙudretün Ƙabzında çün bī-ḫadd ş u var
 Raḫmetüne key şuşamışdur ş uvar
- 162 Fācilātün fācilātün fācilāt
 Taḳrı ḫaḳ bāṭıl Ƙamu aşnām u “Lāt”⁶⁷

2*

Mefācilün Mefācilün Faḳülün
 (. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Ḥudāvendā ne ḫoş Ƙudretleriḳ var
 Ki Ƙıldıḳ yoḳiken ʿālemleri var
- 7a 2 Ḥaḳıḳat fācili sensin her işün
 Ne zıddıḳ ne şerikiḳ var ne işiḳ

⁶⁴ “Cennette bir havuz”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 92.

⁶⁵ “İlâhî ağaç”, YILMAZ, M., age., s. 154.

⁶⁶ “Adn cenneti”, Kur’an-ı Kerîm, Fatır, 35/33.

⁶⁷ “Büyük put.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 104.

* 2 YA. 6b, -LA.

- 3 Münezzeh zātın arıdur şifātın
Kime kim irse arıdur şifātın
- 4 Yaratdıñ ʿarş u ferşi ins ü cānı
Tırutdıñ ʿaql u nefsi cism ü cānı
- 5 Daħi cismiñ cihātın kıldıñ altı
Şağ u şol ön ü ard u üsti altı
- 6 Velī sen bī-mekān bī-cihetsin
Bizüm şınuğ gönül ayruğ Eħadsın
- 7 Hemīşe döndürürsin düni günü
Kamu seyyāre birle ayı günü
- 8 Tığar tılnur döner tılanur
Ki dünyā bunlaruñile tılanur
- 9 Muʿallağ kürs-i çarħ üzere āsān
Saħa bu kamu düşvār işler āsān
- 10 Muṭabbak yidi kat gök yaradansın
Daħi her yarı yāra yār idensin
- 11 Yaratduñ anıñ altında yidi yir
Ezelden cümle maħlūkı yidi yir
- 12 Ağır yiri yıl üzere tıradansın
Ulu ʿarşı şu üzere tıradansın
- 13 Kılur ħükm ü emrūñile gice gündüz
Gelür yirlü yirince ay u yıldız
- 14 Şular kim döne açıla qarara
Tanıklıkdur ki sensin bir qarara
- 15 Ki her kudret sentüñ ey dilek issi
Ki ʿālem gāh şavuk olur gāhī issi
- 16 Döner dört faşl olur kış u yay yaz u güz
Şular kurur nebāt ölür bŷy-i güz
- 7b 17 Giderüp getirürsin kış u yazı
Ki biter yaşarur her yir ü yazı

- 18 Dirildensin ulu ağı dabāđı
Anı fikr itmeyen ağı vü bāđı
- 19 emenler onanur hoř tāze gūl-zār
Gūler kim būlbūle ıldura gūl zār
- 20 Biter hoş ır iekler tāze otlar
Ki ayvānātı anuğ her birin otlar
- 21 Őađāyık sūnbūl ũ nesrīn ũ ıtmī
Hoş illā Őolmađ olur Şonra ağmi
- 22 Benefēse sūsen nesrīn ũ lāle
amu ayruğı nefī eder ki lāla
- 23 Sađa iřbāt iderler milki Őeksūz
Ki sen bir Tağrısın yoğ anda Çek Őöz
- 24 Ulu ayvān bu bizden yig durur
Ki bal eyler aru bisler Őadefdür
- 25 Velī bu Őözde dağı bir nağar var
Ki bizden sağa nefc ũ ne zarar var
- 26 Girū bizden bize ger ayr eger Őer
Ki iletür toğru yola ayr eger Şer
- 27 Ğanīsın cūmle ‘ālemden ser-ā-ser
Ne il ācet sağa vü ne ser-ā-ser
- 28 İlāhī fağluğile ıl bizi yād
Tağuğdan ayru oyup eyleme yād
- 29 Őolarıđ ürmetiün kim bilişdür
Senūđile bizi dađı biliřdür
- 30 Kesāduz sen abūl eyle kerem ıl
Ki asret birle oldu cānımız ıl
- 31 ‘İnāyet senden ey mađbūb u dil-dār
Ki oldu fūrđat ũ am birle dil-dār
- 8a 32 Gelür her dem ayālıđ bize bağar
İümüzi firāđıđ odu yağar

- 33 Kişi kim sevse bir zibā dil-ārām
Hic ider mi o dilbersiz dīl ārām
- 34 Gözümüz aç ki seni göre bile
Çamu mü'min karndaşı ile bile
- 35 Bu tağuk başımızı kıl kerem dir
Ki pīr oldı henüz körü kerem dir
- 36 Çarardı biti ağardı şakal saç
İlāhī üstümüze rahmetüñ saç
- 37 Saña lāyık kanı ağız u dīl ü söz
Ki kanı āh u zār u derd-i dil-süz
- 38 Yazuklardan katı girür yüzümüz
Çatunđa bir çüba degmez yüzümüz
- 39 Bizimle t̄ā'ata yoldaş degil kalb
Ki taşımız şāfidür içümüz kalıb
- 40 Dilimizden delim yumşak katı taş
Ki olmadı münāsib bu iç taş
- 41 Uyuruz ğaflet uykusından uyar
Ki nefsumüz yolu kōrkulu ey yār
- 42 İrağ eyler bize her dem yakını
Temiz eylemez şekden yakīni
- 43 Ne yol gözler ne hōd ögüt işidür
Ki her dem nefsile şeytān işidür
- 44 Bu faqr içre bize gösterdi erkān
Uş irşād ile hoş evrād u erkān
- 45 Tıutup gözleyemezüz resm ü āyin
Bürür ğaflet buludı devlet āyin
- 46 Hemīşe toĝru yoldan bizi yarar
Çanı bizde bir iş kim saña yarar
- 8b 47 Nola bu zaħma bir merhem yakasın
Niçe bu fūrkat odına yakasın

- 48 Hudāyā tatmağa tapuñ sezā-vār
Ya şükre senden özge ne sezā var
- 49 Çü didüñ ‘iner mi қоñ baña tapuñ
Muṭī‘ olduğ bize farz oldı tapuñ
- 50 Velī biz ‘āciziz tapuñdan el-ħaķ
Ki bir ħayr iş tutamaz şunup el-ħaķ
- 51 Bizi ħayruñdan ayur saña tapdur
Ki ‘ābidlere bir ma‘būd tapdur
- 52 Yazuğ yükleri бүkdi bilümizi
Şaşurdı kamu ‘aql bilümizi
- 53 Yaturuz ħafletile gice gündüz
Yürürüz ħacletile irte ħor ħor
- 54 Muķırruz şuçımuza pür-ħaṭāyuz
Görünmez bir sevāb illā ħaṭāyuz
- 55 Bize raħm eyle sen kıl girü yarı
Kıl aġyāri melül it şād yarı
- 56 Kıanı bir sözi gircek yüzi aġ yār
Ki ħalkuñ biri yaru yüzi aġyār
- 57 Egerçi ne yoguz bellü ne varuz
Velākin fażluña ümmīdi varuz
- 58 Şu ‘adliñden içimüz daħi қorқar
Ki dā‘im her gönülile bile rüz-ħār
- 59 Kıuru aru қо inimiz balımız yoķ
‘Urüc itmege berr ü bālımız yoķ
- 60 Fenā evden beķāya uçmaġıçün
Ne tāķat var ne tā‘at uçmaġıçün
- 61 Bizi baġlar bu ħırş u bend ü dūzaħ
Ki kıla yirümizi zīre dūzaħ
- 9a 62 Tutulduķ kıalduķ uş bir şarb bilde
Ki fā‘ilsüz hüner yoķ yaġ u balda

- 63 Meded kıl kim meded yok bize bizden
Ya şāni'süz ne çāre bize bizden
- 64 Öñümüz pek yoķuş tağ oldu yol taş
Girü giç kaldık irden gitdi yoldaş
- 65 Azuķ yok yol ıssuz var çok ħarāmī
Ki fark itmez ħelālī vü ħarāmī
- 66 Yaraķlar irden uşlu ādemī zād
Ki yol varmaz yaraķsız ādemī zād
- 67 Ayaķ yol varırmaz şehvet çeker baş
Bu derdile olupdur bağrımız baş
- 68  Amel yatlu emel uzak kışā yaş
Tuţaķlar kıru el boş göz tolu yaş
- 69 Yazuķlar balçığı yitişdi Ka be
 Ināyet kıl bi-ħaķķ-ı  uru Ka be
- 70 Hevādan göñlümüzü eyle ħālī
Ki daği sevmeyevüz zülf ü ħālī
- 71 Büküldi bilümüz çöngeldi diz el
Girü gözledüğümüz görüñ güzel
- 72 Bilürken kim bizi bu cümle düzen
Yine endişemüz ev barķ düzen
- 73 Kişi bundan daği artuķ ne aza
Ki şükri yok çoğa vü şabru aza
- 74 Çü kıatı azmışuz bizi sen oğar
Ki sen ođ didüğün azmaz oğar
- 75 Nışe yapup düzerüz bāğ u ħāne
Çü dünyā ne bege kıalur ne ħāna
- 76 Ölüm yaķın kışi niçün bekādur
Ki bu dünyā fenā  uķbā beķādur
- 9b 77 Çuķurmuş bizim içün çarĥ-ı dünyā
Ki bugün oķlar ata bize dünyā

- 78 Şu şoñ demde ki irer ölüm oķı
İlāhī bizi ĥayr adile oķı
- 79 Biz ölümlü ĥul ey şeh sen beķāsın
Dilerüz rahmetünle eyle beķāsın
- 80 Ķaçan kim şol günü ĥopar
Bizi şāfīlerün şaffında ĥopar
- 81 Ķü āĥir senden artuķ ey Ĥayy u ĥāf
Fenādur ĥalk-ı ‘ālem ĥāf u tā ĥāf
- 82 Ne özenmek gerek şol tāc u taĥta
Ķü āĥir yirimüz tābüt u taĥta
- 83 Niçe başluyuz ser-ā-pā vü sine
Ki şoñra girevüz ĥarañu sine
- 84 Dirīgā ‘avret oĥlan bāĥ u tām
Ki olmışdur yolumuza baĥ u dām
- 85 Nice sāl ü meh hefte şeb ü rüz
Telef geĥdi ki kesb ola tovar rüz
- 86 Devā bulmadı bulmaz bunda bīmār
Ki ĥiĥ olmadı olmaz māl-ı bīmār
- 87 Biziz ol fi‘ili tāhir ĥavli miskīn
Kimin yerinde ĥoyan ‘ömri miskīn
- 88 Tıtuĥ bī-gāne ĥalkuñ āşināyuz
Debren ya‘nī Ĥaķ ile ibtināyuz
- 89 Ey ol kim “Zü’l-celāl” ü kibriyāsın
Şıyırir nefsimüzün kiri pasın
- 90 Tıtam şanur dürişür dünyā ĥovar
İşitmez niçe kim ‘aql ide ĥo var
- 91 Bizi maĥbūs idüp bıraĥdı bende
Degil bizi idinür her şāh u bende
- 10a 92 Tıtuĥdur şöyle berk açmaz ayasın
Gel imdi kim bu maĥmūrı ayasın

- 93 Yir ier arāmı ana ana
Yā aan bu arāmı ana ana
- 94 zmz sst evet szmz yiti
Ki alkı ezer uş nefsimz yiti
- 95 İlāhı loğmamızı sen elāl it
Ki yok bir pāre bı-şüphe elāl it
- 96 Ger idesin bu crme adl ü dādı
Biğ acı zehr ola bir dnyā dadı
- 97 Egeri crmmiz ok girdk oda
Bize adl itme fazl it oyma oda
- 98 Bizi dnyā itin tap evre yıldur
 bildiğ her yalanuğ sayı bildr
- 99 Nitekim gelmez elden bunda ekmek
Hıc eksk eylemezsın aş u etmek
- 100 Kılursın rāyigān bunca inām
Dimezsın alkā kim an āş u inām
- 101 Aā kıl cenneti dağı bahāsın
Hem anda kılma dıdārı bahāsın
- 102 Senğ nimetlerne od bahāne
bādet tat irāde bahāne
- 103 Virirsın cmle alkā rızğ u cāme
Ki bazı zhde mā’il bazı cāme
- 104 Bizm mağşdumuz tapuğdan oldur
Ki dervış olavuz olmadığ oldur
- 105 Bugn tatda kıl şağ u selāma
Yarın satde oy dār’s-selāma
- 106 Bizi muhtāc kılma ğayrı bāba
i-yār u avm u ardaş ana baba
- 10b 107 Gedāyuz umageldik ked-dādan
Ğanı kıl bizi şāh u kethdādan

- 108 Bize kıl dürlü in‘ām u ‘aṭāyā
Çü ğāyet müstahiklerdür ‘aṭāya
- 109 Egerçi bizde zellāt ü ḥaṭāyā
Delimdür bakma raḥm it bu ḥaṭāya
- 110 Bize raḥmet kıl ey Raḥmān-ı Bī-çün
Nebiler daḥi mürseller ḥaḳḳıçün
- 111 Senüñ ‘izz u celālîñ ḥürmetiçün
Naẓar vir fark ḥilli ḥürmetiçün
- 112 Bi-ḥaḳḳı evliyā vü pür-vilāyet
Bi-ḥaḳḳı aṣfiyā der her vilāyet
- 113 Bi-ḥaḳḳı nāmı “bismi’llah” “elif lām”⁶⁸
Bi-ḥaḳḳı “Fātiḥā” kırtardı ālām
- 114 Bi-ḥaḳḳı “kef hā yā” “e’l-kehf”⁶⁹ ü “Aḥḳāf”
Bi-ḥaḳḳı “ve’d-duḥā” vü “şād” u “nūn kāf”
- 115 Sen aḳdur nefsimüze mevt yasın
Bi-ḥaḳḳı “Tevbe” vü “Ṭā-Hā” ve “Yā-Sīn”
- 116 Çoğ içdiñ tolu ḳahr aḡusı ṭāsın
İrür luṭfa bi “ḥā mīm” bi tā “sin”
- 117 Ḥabībîñ Muṣṭafā yüzi şuyıçün
Muṭahher rûḥ-ı arı şuyıçün
- 118 Şu bey‘at kılan on yāri ḥaḳḳıçün
Olara kıldıñ yāri ḥaḳḳıçün
- 119 Hem āl u “ehl-i beyt”i ḥürmetiçün
Receb ü zi’l-ḥicce şehri ḥürmetiçün*
- 120 Hem enşār u muḥācirler ḥaḳḳıçün
Kim aḡa uydular şeksüz ḥaḳḳıçün
- 121 Dükeli sevgülü yārenler içün
Şerī‘at birle kıl yārenler içün

⁶⁸ “Elif lām mīm”, Kur’an-ı Kerîm, Bakara, 2/1.

⁶⁹ Kur’an-ı Kerîm’in on sekizinci sûresinin adı, Kur’an-ı Kerîm.

* “Kamu emdâḥ beyti ḥürmetiçün” mısraı YA. 10b’de tek mısra olarak sayfa ortasında yer almaktadır.

- 11a 122 Medīne Mekke şehri hürmetiçün
Receb ü zi'l-ħicce şehri hürmetiçün
- 123 Oruc ayınuñ ulu kadriçün
Nehāri ʿid ü leyli kadriçün
- 124 Mezārı hürmetiçün Kuds ü Şāmıñ
Mezārı ʿizzetiçün şubḥ u şāmuñ
- 125 Ğazā kılanlarıñ kutlu demiçün
Şehīd olanlarıñ zaḥmı ḥaqqıçün
- 126 Kābül eyle münācāt u duʿāmuz
Bizi ḥaş tabuñdan duʿāmuz
- 127 ʿAṭalar kıl Kemāl Ümmī kemīne
Degil meşgūl ilüñ pīş ü kemine
- 128 Delimdür ʿaczi ʿaybı u gūsāhı
Saḡa yalvarup ider dün gün āhı
- 129 “Eğisnā yā ğıyāse’l-müstağīşin”
Ki biz bī-çāre ğāyet müstağīşin
- 130 Ne tātler gelür elümden ne pīşe
Pes iş kaldı girü geçmedi bīşe
- 131 Kuru sözümden artuḡ daḡı nem var
Aḡar gözümden yaş derdile nem var
- 132 Bu uzaḡ menzīli yād irişdür
Baḡa raḡm eyle menzīle irişdür
- 133 Elim dut kim bu yolda adım adam
Bi-ḡaqqı Hūd u Yūsuf Nūḡ u Ādem
- 134 Senüñile saḡa irgür İlähī
Mecāzı ʿışkıımı al vir İlähī

3*

TEVÂZU^c MÜNÂCÂT

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ülün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 İnâyet senden ey maḥbûb u dil-dâr
Ki oldı fûrḳati ğam birle dil-dâr
- 11b 2 İlâhî ḥasta dillerüz devâ kı1
“Eġisnâ yâ ġıyâse'l-müstaġisîn”
- 3 Ḳatıḡda ḥacetümüz çok revâ kı1
Yol içinde bizi şâbit ḳadem kı1
- 4 Ḥudâvende bize luḡf u kerem kı1
Yazuḳlardan ḳatı mecrûḥuz em kı1
- 5 Ġanî sultânsın iḥsân it faḳîre
“Eġisnâ yâ ġıyâse'l-müstaġisîn”
- 6 Za'îf ü 'âciz ü ḥor u ḥaḳîrüz
Bu nefsi-şûm elinden key esîrüz
- 7 Ḥudâyâ fazlıḡile bize vir dâd
Bu zâlim nefsi elinden âḥ u feryâd
- 8 Daḡi her ḳorḳulardan eyle azâd
“Eġisnâ yâ ġıyâse'l-müstaġisîn”
- 9 Egerçi 'âşîyüz yoldan şaparuz
Binüben ġaflet atına çaparuz
- 10 Velâkin mü'minüz saḡa çaparuz
“Eġisnâ yâ ġıyâse'l-müstaġisîn”
- 11 Ne şazılıḳ bize bu 'âriyetde
Çü key ḥavf u ḥaḡar var ḥâtimetde
- 12 Bugün dünyâda yarın âḡiretde
“Eġisnâ yâ ġıyâse'l-müstaġisîn”

* 3 YA. 11a, -LA.

- 13 Delîl ol bizi çek ‘iṣyān elinden
Aşar hırş u hevānıñ şarb bilinden
- 14 Emîn it rehizen şeytān elinden
“Eğisnā yā ğıyāse’l-müstağışîn”
- 15 Saña şıgındık ey şāh-ı nigehdār
Bizi bu ğaflet uykusundan uyar
- 16 Ki nefsimüz yolu kōrkulu uyar
“Eğisnā yā ğıyāse’l-müstağışîn”
- 12a 17 Ne hāşıl bize kāl ü kılümüzden
Ya ne aşşı bu ‘aql u bilümüzden
- 18 Çü dünyā bağladı her kılumuzdan
“Eğisnā yā ğıyāse’l-müstağışîn”
- 19 Gözümüz tolu yaşıdur kim elümüz
Kuru boşdur hemān söyler dilimiz
- 20 Bu ‘ömrümüz kışa uzak yolumuz
“Eğisnā yā ğıyāse’l-müstağışîn”
- 21 Dilerüz kim bu yüzümüz karasın
Yuyuban toprağa andan karasın
- 22 Bize yurd oldığı dün ol kara sin
“Eğisnā yā ğıyāse’l-müstağışîn”
- 23 Tapuñdan ayru bizi kılmağıl hıc
Kapuñdan yüzimizi eyleme pıc
- 24 Çü varmaqlık sajadur ir eger giç
“Eğisnā yā ğıyāse’l-müstağışîn”
- 25 Dirîgā bu ‘alā’ik bu ‘avāyık
Bizi meşğül u ğāfil kıldı bayık
- 26 Ki yoқdur hıc işümüz saña lāyık
“Eğisnā yā ğıyāse’l-müstağışîn”
- 27 Biz eksiklü za’ifin her du‘āsın
Kābül eyle temennā vü recāsın

- 28 Bi-ḥaḳḳı Aḥmed ü “Ṭā-Hā” vü “Yā-Sīn”
“Eğisnā yā ğıyāse’l-müstağisīn”
- 29 Anuḡ bedr-i alnı nūrı ḥürmetiçün
Şafā ḳalbi ḥuzūrı ḥürmetiçün
- 30 Ḳamu cennāt u ḥūrī ḥürmetiçün
“Eğisnā yā ğıyāse’l-müstağisīn”
- 31 İlāhī ḳahrı luṭfa ḳıl mübeddel
Bi-ḥaḳḳı enbiyā³ vü cümle mürsel
- 12b 32 Bi-ḥaḳḳı evliyā³ vü cümle kümmel
“Eğisnā yā ğıyāse’l-müstağisīn”
- 33 İlāhī bu za‘ıf Ümmī Kemāle
Meded senden ki aldandı kem āle
- 34 Niçe yüz biḡ vire kemden kem ala
“Eğisnā yā ğıyāse’l-müstağisīn”
- 35 Bedenden ḳabz idicek cānumuzı
Bize sen yoldaş it imānumuzı
- 36 Tamām eyle ḳamu noḳşānımızı
“Eğisnā yā ğıyāse’l-müstağisīn”
- 37 Ḳamu ‘āşıklarıḡ ışḳı ḥaḳḳıçün
Daḡı şādıklarıḡ şıdḳı ḥaḳḳıçün
- 38 Saḡa lāyıklarıḡ şevḳi ḥaḳḳıçün
“Eğisnā yā ğıyāse’l-müstağisīn”

4*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
(- . - - / - . - - / - . -)

- 1 Bil ki “bismi’llah” diliḡ mişbāḡıdur
Hem ma‘ānī gencinüḡ miftāḡıdur
- 2 Her kim evvel işde “bismi’llah” diye
Cān u göḡül birle yā Allah diye

* 4 YA. 12b, -LA.

- 3 Her murādı tizidek hāşıl ola
Her neden kim qorqar ise qurtıla
- 4 Ol Ğanī Cebbāra çok hamd u senā
Kim bize dīn içre virmişdür ğınā
- 5 Tağrı adı birle söze girelüm
Şer'i gül-zārında güller direlüm
- 6 Mübtedi'ler mezhebini kıoyalum
Muşafānıñ sünnetine uyalum
- 7 Çok şalātile selām olsun aña
Kim şefā'atden biz yarın aña
- 13a 8 Ol nebīden bir hadīşdür key şahīḥ
Rāvī kılmışdur rivāyet hoş şarīḥ
- 9 Biz daḥi andan rivāyet idelüm
Naẓm idüp rüşen hikāyet idelüm
- 10 Tā ki dirlik niçe gerek bilesiz
Ölümü gözden ilerü olasız
- 11 Dünyā arzūsın gönülden üzesiz
Āhiret düzgünlerini düzesiz
- 12 Açuñ imdi cān gönül şem'ini
Kim gözükmey göre ĩmān şem'ini
- 13 Ol devirde kim cihān ma'mūr idi
Ol güneşden şeş-cihet pür-nūr idi
- 14 Muşafāya geldi bir gün bir recül
Didi kim ey şāh-ı muhtār-ı rüsül
- 15 Baña bir destūr vir ey şems-rū
Kim ölümüm dileyem şimden girü
- 16 Bir du'ā kııl kim tizirek öleyüm
Miḥnetinden 'ālemüñ kırtulayum
- 17 Çün bu sözi diñledi faḥr-i cihān
Ol ara döndi didi kim yā fülān

- 18 Bir ‘aceb nesne durur bilgil ölüm
İşit imdi neler söyler dilim
- 19 Sen dilemedin daği saña gelür
Her ki toğdı toğısar lā-büd ölüm
- 20 Bir kadehdür kim kamu nefis içer
Bir kapudur kim kamu halk geçer
- 21 Haktan artuk nesneler külli helāk
Öliser ü kalısar ol Hayy u pāk
- 22 Her yarağını yolun görmek gerek
Yol eri andan yola girmek gerek
- 13b 23 Hem katı uzak sefer durur o yol
Kişiyeye azuk gerekdür anda bol
- 24 Saña menhîdür ölümün dilemek
Geç bu işden fariğ ol çekme emek
- 25 Ger emek yirsen yola eyle yarağ
Tā kim ola Hak katında yüzün ağ
- 26 Pes ölümün dileyen şahşa ‘ayān
Gerek on menzilde dörder armağan
- 27 Armağanın var ise ölmek dile
Yoğsa getürme bu sözi sen dile
- 28 Andan ol er döndi ider yā habīb
Kim yazuqlar derdine sensin tabīb
- 29 Vir haber ol armağanlardan bize
Kim bu yola ‘azm iden anı düze
- 30 Yā resūla’llah buyur işidelüm
Dünyāda arıya göre iş idelüm
- 31 Muşafā çünkim şadef ağzın açar
Diñle kim ne dürr ü cevherler şaçar
- 32 Gāfil olma ‘akluñı başuña dir
Vir şalātile selām işit ne dir

- 33 İder evvel armağan ‘Azrā’ile
Nez’ ü katında gerekdür rāile
- 34 Hem gerek evvel giceñde sinüñe
Armağanlar kim yaraya dīnüñe
- 35 Saña “Münker” hem “Nekīr” geldiği dem
Armağan gerekdür anlara hem
- 36 Hem gerek mīzāna daħi armağan
Kim gele ħayruñ yazuğıñdan girān
- 37 Hem şırāta armağan düzmek gerek
Kim geçe andan geñezin tīzirek
- 14a 38 Hem bu yola ‘azmi kılan sālīke
Armağan düzmek gerekdür mālīke
- 39 Hem bil āgāh ol ki Rıdvāna daħi
Armağanı vardur anıñ daħi
- 40 Hem gerekdür Cebrā’ile ey kişi
Armağanlar bile hem kııl bu işi
- 41 Hem gerekdür resūlu’llaha ħoş
Armağanlar kim saña vaşf idem uş
- 42 Hem gerekdür Ĥaķ te‘ālāya ‘azīm
Armağanlar kim begene ol Kerīm
- 43 Tuħfelerüñ çünki şāha ‘arz ola
Şuçlarıñı ‘afv idüp raħmet kııla
- 44 Geldük imdi yine ‘Azrā’il sözün
Söyleyelüm diñle bir bir şeksizin
- 45 Şoñ nefesde ki gelür cān almağa
Rūħıñı cismiñden āsān almağa
- 46 Aña ol demde gerek dört armağan
Ol ne dörtdür idelüm bellü beyān
- 47 Biri oldur kim kişi her ħaşmını
Kııla rāzı ger yirise kesbini

- 48 Kılmadın da'vı̄ciler aña ʿiḳāb
Nefsini şorulmadın ide hisāb
- 49 Ğaybet itdiyse ḫelāllaşmaq durur
Ḫalkile şol resme ḫelāllaşmaq durur
- 50 Hem birisi daḫi nedür anı bil
Her ne kim borcuḡ var ise ödegil
- 51 Taḡrı emrinden ne kim fevt oldı ise
Farz u vācib hem ḳazāya ḳaldı ise
- 14b 52 Ödemekdür ḳaldıysa şavm u şalāt
Nezr ü keffāretü hem ḫacc u zekāt
- 53 Hem birisi ölümün şanmaq durur
Ölümiçün ḫoş yaraḳlanmaq durur
- 54 Kılmamaḳdur fırsatı bir laḫza fevt
İrmedin dirlik gerekdür şaḫşa mevt
- 55 Hem biri oldur ki ʿıṣḳ u zevḳile
Taḡrıya müştāḳ ola biḡ şevḳile
- 56 Çün muḫib müştāḳ ola maḫbūbına
Ṭālib olan irişe maṭlūbına
- 57 Çünki ʿAzrāʿil sözünü söyledüḡ
Armaḡanları nedür şerḫ eyledüḡ
- 58 Diḡle hem sin armaḡanları nedür
Ḫāzır ol kim ol daḫi dört nesnedür
- 59 Biri oldur kim dilin berk eyleye
Yaʿnī ḳov ḳovlamaḡı terk eyleye
- 60 Her neyi kim göre yāḫūd işide
Anı anda şaḳlayup penḫān ide
- 61 Hem biri oldur ki bevlinden özin
Şaḳlaya yaʿnī südükdən kendü özin
- 62 Hem bevlinden şaḳlaya ṭonın tenin
Ola cānı gūr ʿazābından emīn

- 63 Hem birisi daħi kırā³atdur benām
Ya³nī Qurān oqumaqdur şubħ şām
- 64 Her ki bunda dürişe Qurānile
Anda işi dīn ile ĩmānile
- 65 Hem birisi dün namāzıdur sinüñ
İşķile kıł kim behişt ola senüñ
- 15a 66 Qorqacaq menzil durur zirā ki gūr
Ol yiriñ irden yarağın idigör
- 67 Çünkü kabriñ armağanların saña
Neydügin şerħ eyledüm öñden şoña
- 68 Geldük imdi şunları hem kıł fikir
Kim biri “Münker” durur biri “Nekīr”
- 69 Heybetile gelicek anlar saña
Hem gerek dört armağan anda aña
- 70 Biri oldur ki dili gircek sözi
Söyleye kim ağ ola anda yüzi
- 71 Her ki söze qaşdıle yalan qara
Bunda vü onda olur yüzi qara
- 72 Kim yalancınıñ hīc olmaz hürmeti
Hem sözine kimse kılmaz rağbeti
- 73 Hem biri oldur ki hālķuñ ğaybetin
Terk ide vü yimeye ādem etin
- 74 Kim zinādan fuħş u ğaybet söylemek
Qatıraqdur daħi bühtān eylemek
- 75 Hem biri oldur ki ol Allah için
Qıla alçaqlıķ degil kim cāh için
- 76 Her ki cāhiçün kim ol ğizzet qıla
Dininüñ üç baħşınıñ biri qala
- 77 Çünkü “Münker” hem “Nekīr” sözin tamām
Söyledüñ hem armağanların ve’s-selām

- 78 Geldik imdi girü mizānda daḡı
Hem gerek dört armağan anda daḡı
- 15b 79 Biri oldur ki kıla ḡālīṣ ʿamel
Bī-riyā vü bī-ḡaṡā vü bī-zelel
- 80 Tāʿatinde her kimüḡ olsa riyā
Ol ʿamel lāyık degildür Taḡriya
- 81 Hem biri anıḡ ṡaḡınmaḡdur yine
ṡol fiʿllerden ki kimse incine
- 82 Her kim ister ise Raḡīmüḡ raḡmetin
ḡalkuḡ üstünden götürsin zaḡmetin
- 83 Hem biri oldur ki ola ḡulḡı ḡoṡ
ḡulḡile āsüde kıla ḡalkı ḡoṡ
- 84 Lā-cerem eylük bulur ḡulḡı eyü
Līk yavuz ḡuluya vardur ḡayu
- 85 Hem biri oldur ki tesbīḡ ide bol
Yaʿnī “sübḡāna’llah”⁷⁰ı çoḡ ide ol
- 86 Zihī sözdür ki dilde yeynidür velī
Müzd ü mizānda olur ağır ʿalī
- 87 Çün didük bildiḡ terāzū ḡālīni
Hem aḡa dört armağan aḡvālīni
- 88 Geldik imdi hem sırāṡı diḡlegil
Derdile taḡṡiriḡ aḡup iḡlegil
- 89 Hem gerek dört armağan anda aḡa
Kim kiṡiniḡ iṡi ol yolda oḡa
- 90 Birisi ḡaḡıduḡın yutmaḡ durur
Herkesüḡ ṡuçın maʿāf tutmaḡ durur
- 91 Her ki ḡalkuḡ ṡuçını tutsa maʿāf
Aḡa ṡuçın ʿafv ide ḡaḡ bī-ḡilāf

⁷⁰ “Allah’ı her türlü kusur, ayıp ve eksiklikten beri kılarım.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 146.

- 92 Sen gāzab sūñüsine hışm oğuna
Hilm ü şabrı kalkan it kim tokına
- 16a 93 Hem biri perhiz kılmakdur tamām
Yimemekdür az öküş hergiz harām
- 94 Kim harāmı terk iderse ol muḥīn
Rızkını vire helāl yirden yaqīn
- 95 Hem biri oldur cemāat yoluna
Yürüye kim müjdi öküş buluna
- 96 Pāk ünin her kim işide ve bile
Olmaya cemāata hāzır bile
- 97 Muşafā didi ki ol benden degül
Fazl u rahmetden kaçandur key fuzül
- 98 Hem biri oldur ki ol tāt kıla
Tāt üzre tura her sāt kıla
- 99 Ömrünü kılmaya zāyic bir nefes
Hağ yolunda artura dāim heves
- 100 Çün şırātın niteligin aηladuğ
Armağanların işidüp dinlediğ
- 101 Geldik imdi girtü mālın şerhine
Diğle imdi kim o kimdür şerhi ne
- 102 Tamunıñ kapuçısıdur ol melek
Hem gerekdür aña daği dört belek
- 103 Birisi oldur ki dāim ağlaya
Tağrıdan kırküp yüregin tağlaya
- 104 Beñzi şarı gözleri yaşlu ola
Derdile hem cigeri başlu ola
- 105 Çünkü kul suçın bilüben ide āh
Kurtara kırkularından anı şāh
- 106 Hem biri oldur ki müflis kıllara
Sırrile hayr eyleye yoğsullara

- 16b 107 Ehline yanında varından şuna
Lîki virdüğün riyâdan şaķına
- 108 Tâ ki andan her kaçâyı kıla red
Hem kamu renc ü belâya ola sed
- 109 Hem biri oldur ki ʿișyânı kıoya
Mürşid ü tevfiķ ü Kurʿāna uya
- 110 Maʿşiyetler menzilinden tiz geçe
Tâʿib olup tevbe milkine göçe
- 111 Yazuğundan tevbeye her kim gelür
Ol günâhı kılmamış gibi olur
- 112 Hem biri oldur ki kişi dünyâda
Ataya ve anaya eylük ide
- 113 Anlara karşı gerek of dimeye
Yañılup sonra peşimân yimeye
- 114 Vâlideyni hoş tutup hürmet kıla
Kâfir olur ise daşi ʿizzet kıla
- 115 Çünkü bildiğ vaşf-ı hâlin Mâlikin
Hep şolar yolundadır her sâlikin
- 116 Geldik imdi giri Rıdvân kârına
Yaʿnî ol cennet hazîne-dârına
- 117 Hem gerek dört armağan daşi
Uş bu sözler haķ durur Tañrı haķķı
- 118 Birisi şabr eylemekdür her güce
Âdemiseñ ʿaķla uy nefsi güce
- 119 Zîrâ nefse zühd ü tãʿat güç gelür
Lîk ü fişķ u maʿşiyet geñez gelür
- 120 Şabrile her müşkil iş âsân olur
Şabrile her dertlere dermân olur
- 17a 121 Hem biri kıлмаķ durur şükr ü sipâs
Tañrının niʿmetlerine bî-kıyâs

- 122 Hem daği fi'le şākir ola
Sırrile ve cehrile zākır ola
- 123 Daği şükr eylerse “rabbü'l-‘ālemīn”⁷¹
Artura iki cihānda ni‘metin
- 124 Hem biri oldur ki işit hālını
Harc ide Allah yolunda mālını
- 125 Kim bu yola terkile tatarsa yüz
Hāq katında bire ondur ona yüz
- 126 Hāq yolunda varını kılan sebīl
Kim bula cennāt u Rıdvan selsebīl
- 127 Hem biri oldur ki hāyin olmaya
Key emīn ola emānet şaqlaya
- 128 Ne emānet kim katında varısa
Şaqlaya cānı gibi dindārise
- 129 El ayak göz ferc ü kulak hem qarın
Hep saña Hāqdan emānetdür şağın
- 130 Çünkü Rıdvāndan saña virdik haber
Armağanların işitdün ser-te-ser
- 131 Geldük imdi Cebrā'ile biz girtü
Kamusı Hāqdan olısar ilerü
- 132 Hem gerek dört armağan aña şerīf
İşid imdi ol nelerdür ey harīf
- 133 Biri oldur ki ta‘āmın yiye az
Çok yimekten eyleye key ihtirāz
- 134 Az yimekten hasteler bulur şifā
Çok yimekten şağlara olur cefā
- 17b 135 Gerçi kim Rāzık didi yiyün içün
Leyki isrāf eylemeklikden geçün

⁷¹ “Âlemlerin Rabb’i.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 136.

- 136 Hem biri oldur ki az söz söyleye
‘Aqlile yüz sözüni bir eyleye
- 137 Azu öz söyleye aşşı andadur
Çok sözüñ yaraşığı Qurāndadur
- 138 Key necāt isteriseñ uş tut ögüt
Epsem ol kim key selāmetdür süküt
- 139 Hem birisi az uyumağdur uyan
Niçe niçe uyhu ey nefse uyan
- 140 Kāmu gündüzlerde dā'im şā'im ol
Gicelerde olma nā'im kā'im ol
- 141 Az yimek az uyumağ az söylemek
Kānķı ādemde ki var olur melek
- 142 Hem biri oldur ki istiğfār ide
Dā'im istiğfārı çok tekrār ide
- 143 Bile çünkim her gün yitmiş keret
İdesin daħi it iste mağfired
- 144 Virigör ol kapu yapılmadıñ
Nağd ü raħtuñ yağıya kapılmadıñ
- 145 Çün bilindi armağan-ı Cebrā'il
Ol melekler tāvusu peyk-i Celīl
- 146 Geldük imdi biz girü peygambere
Ol nebīler pişvāsı servere
- 147 Rūhına yüz biñ taħiyyāt ü selām
Zīrā andan mervīdür uş bu kelām
- 148 Hem gerek dört armağan aña daħi
Kim şefā'at kıla ol saña daħi
- 18a 149 Birisi peygamberi sevmek durur
Şeri' yolın varmağa ivmek durur
- 150 Her kim anı cān u gönjülden seve
Şeri' yolın varmağa dā'im ive

- 151 Ol şefâat kılmaya vardur ümîd
Olmaya Hâk rahmetinden nâ-ümîd
- 152 Hem biri oldur ki anuñ bil dürüst
Sünnetile uyasın çalaña cüst
- 153 Sünnetin tutandur anuñ ümmeti
Ümmeti olanlaradur himmeti
- 154 Her ki uyarsa bu kirtü sünnete
Toğrı yolca iletür anı cennete
- 155 Hem biri sevmek durur anı ışkile
“Ehl-i beyt”in itikâd u şıdkile
- 156 Anları sevmek mişâlidür gemi
Cümlesini sev ki yokdur hıc gümânı
- 157 Her ki birin sevmeyüp kılsa fark
Ol gemiden taşra kala ola ğark
- 158 Hem biri aşhâbını sevmek durur
Dükeli ahhâbını sevmek durur
- 159 Ālini etbâcını dört yârını
Hem kamu sevgülü yârânlarını
- 160 Cümlesin sevmek gerekdür cânile
Sevmeyen kimdür revâfız sânil
- 161 Çün haber virdik nebîden saña biz
Hem işitdiñ armağanın ey ʿazîz
- 162 Geldük imdi uş girü ol Hâlîka
Ol münezzeħ pādîşâh u Râzîka
- 18b 163 Hem gerek dört armağan aña ulu
On sekiz biñ ʿâlem andan toptolu
- 164 Gerçi anuñ armağana tañı yok
Râyigân bahşâyîş ü inʿâmı çok
- 165 Lîk dört dürlü iş aña hoş gelür
İdenüñ cennetde köşki yücelür

- 166 Birisi oldur ki uş dirtüz işit
Emr-i maʿrûf eylemekdür becidd
- 167 Yaʿnî halka Tanrı emrin bildüre
Bilmeyene kılmayana kıldura
- 168 Emr-i maʿrûf ola dâʿim pîşesi
Halk içinde hayr ola endîşesi
- 169 Bâtil işden haqqa kıla düzleye
Egri yoldan togrula üzleye
- 170 Cedd ü saʿy eyledügi fi'llah ola
Bî-ğaraž hem bî-ṭamaʿ lillah ola
- 171 Hem birisi nehyi münkerdür anıñ
Halk içinde devlet anı kılanuñ
- 172 Yaʿnî kim yığlandura her kişiyi
Yavuz işden irkegi ve dişiyi
- 173 Güci yetdükce elile döndüre
Yâ dili birle diyüp yığlındura
- 174 Aña dañi güci yetmezse yine
Gönli birle döndürüben yigrene
- 175 Haq için sev müʾmin ü şadıqları
Haq için yir münkir ü fäsıqları
- 176 Hem biri halka öğüt virmek durur
Anuñile Hâlık irmek durur
- 177 ʿÂlim ü ʿâmil gerek şahşıñ özi
Kim eşer kıla anuñ halka sözi
- 19a 178 ʿİlmile İmân ü İslâm ögrede
Hem şalât u şerʿ ü aḥkâm ögrede
- 179 Her naşîhat kim kıdur ayruqlara
Kendü gire öñdin ol buyruqlara
- 180 Yuyıcı arınmayınca ey ʿazîz
Yuyıcı kaçan ola arı temîz

- 181 Hem biri oldur ki her kimseye
Raħm kıldı ya‘nı kim esirgeye
- 182 Her ne kim şanursa kendü cānına
Ayruğa daħi gerek anı şana
- 183 Bil ki şefkat bellü ĩmāndan durur
Mü‘minün müşfikliği andan durur
- 184 Armağanı Hakkun uş bunlar durur
‘Ādet it dā‘im bu hoş h‘ār durur
- 185 Kāmu halka hulķile raħm eyle kim
Sađa raħmet kıla “raħmānū’r-raħīm”
- 186 Bu hadīs uşda tamām oldı hemān
Hem bilindi cümle ol kırk armağan
- 187 Ey dirġā kim benüm ol hazrete
Lāyık işim yoğ durur vā-ħasrete
- 188 Ğafletile geçdi ‘ömrüm āh u vāh
Şaçum ağ yüzüm kara işüm günāh
- 189 Yol çetin ölüm yakın menzil ırak
Kārubān gitdi kanı azuk yarak
- 190 Cürm ü ‘işyān bu Kemāl Ümmīde çok
Līki ol kırk armağandan biri yoğ
- 191 ‘Acz u ‘ayb u sehv ü ‘işyān u ħatā
Yođluk eksüklük ġaraž zerķ ü riyā
- 19b 192 Kāmular ileticek anda armağan
Tuħfem uş bunlar durur benüm hemān
- 193 Ey bizi yoğdan var iden yaradan
Sen götür bu perdeleri aradan
- 194 Çünkü virdin rāyigāndan bize cān
Raħmetünġi daħi rüz it rāyigān
- 195 Biz kimüz kim sağa lāyık armağan
İletevüz çün bī-nevāyuz nā-tüvān

- 196 Muşafā vü müctebā vü muḳtedā
Ḥaḳḳıçün ḳamumızı sen yarlıḡa
- 197 Ey Ḳavī Sübhān ü Vehhāb ü Kerīm
Ey Ğanī Raḥmān ü Tevvāb ü Raḥīm
- 198 Ol ḥabībīḡ ḥürmetiçün ey Ḥudā
Faḫl u luḫfuḡdan bizi ḳılma cüdā
- 199 Bu cihān fānī durur her kim buḡa
Meyl iderse düşer oḡulmaz buḡa
- 200 O cihān bāḳī durur her kim aḡa
‘Azm iderse azmaya işi oḡa
- 201 Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilāt
Virdi olmayanda yoḡdur vāridāt

5*

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün
(. . . - / . . . - - / . . . - / . . . -)

- 1 Çü başladuḡ söze evvel benā mı “bismi’Allah”
Ki her işümüzi ebter ḳomaya ol Allah
- 2 Hezār ḥamd u sipāsu ol Celīl ü Cebbāra
Daḡi şalāt u selām ol resül-i muḫtāra
- 3 Hem anuḡ āline aşḫābına selām olsun
Hem “ehl-i beyt”i her aḫbābına selām olsun
- 4 İşit ḥazīretü’l- ḳudsine ḥoş ḫikāyetdür
Şaḫḫ rivāyet şīrīn ter ‘ibādetdür
- 20a 5 Enes rivāyet ider Muşafā Muḫammedden
Ol enbiyā vü rüsül pişvāsı Aḫmedden
- 6 O şadr-ı Bedr-i ma‘deni şafā ider
O ḫulḳ u luḫf u vefā kānı Muşafā ider

* 5 YA. 19b, LA. 1b

* YA. 1.beyit...55.beyit -LA.

- 7 Çağan ki tutsalar uçmağda uçmağ ehli karar
Tamuda hem tamu ehli karar ide nā-çār
- 8 Hitāb idüp buyura Hağ çalab ki yā Rıdvān
Cevāb idüp diye “lebbeyk”⁷² ey ulu sühān
- 9 Ne buyurursın ey Ğanī vü rahmeti bol
Diye tura ki cennet hazinedāridur ol
- 10 Hem anda emr-i Rıdvāna ol Hudā-yı hakīm
Yüri haziretü’l- kudse var anı hoş bize kim
- 11 Dilerem anda velīlerümi vü nebīlerümi
Ki ben ziyāret idem ehl-i tātimi hemi
- 12 Hem isterem daği bahşāyiş-i ziyāfet idem
Olara fazl u tātımı bugün ziyāret idem
- 13 Diye kim ‘izz ü celāliñ hağğıgün ey şāhım
Ki yoğdur ol cāyigāhdan āgāhım
- 14 Egerçi cennetiñ içinde ravzalar çoğdur
Ben anda irmedügüm bir mağām hıc yoğdur
- 15 Velīki görmemişem yöresine irmemişem
Ben ol haziretü’l- kudsiñ içine girmemişem
- 16 Hitāb idüp yine Rıdvāna nāgehān Cebbār
Buyura ki yüri taden uçmağı kapusına var
- 17 Çün ol kapuya varasın çığır ki yā Feytüş
İtdi Tağrı teālā saña selām oğur hoş
- 18 Buyurur ki bağa sen ol emāneti viresin
Ki sende kurı yiri gökleri yaratmadın
- 19 Çü Tağrı emrile Rıdvān ire ol araya hoş
Çığıruban diye ol kapudan yā Feytüş
- 20b 20 Ol kapudan çığa nāgāh bir güzel hūrī
Ki pertev ura güneş gibi yüziniñ nūrı

⁷² “Allah’ım emret, emrine hazırım.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 109.

- 21 Hudā-yı Şāni^c aña bir cemāl virmiş ola
Ki medh-i şerhine ‘aql ne dil irmiş ola
- 22 Bu hūrī söyleye Rıdvāna ide kimsin sen
Diye ki cennet içinde hazīnedāram ben
- 23 Hağ ol emānetiñi sende kōmışdı saña
Bugün buyurdı ki ışmarlayasın anı baña
- 24 Kağan ki işide ol şāh-ı server-i hūbān
Laṭīf tatlu dilile diye ki yā Rıdvān
- 25 Meger ki hazīretü’l- kudsüñ açılmağına yakın
Kālup durur kim gelüp emānet istersin
- 26 Diye ne bahtlu şāhı kātında şol kullar
Ki ol hazīretü’l- kuds içre göreler dīdār
- 27 Yüriye nāzile vü kapu aç ol dil-dār
Çıkara getüre yitmiş biñ anahtar
- 28 Bu hūrī Tanrı te‘ālānuñ emriyle anuñ
Kāmusını vire şol dem eline Rıdvānıñ
- 29 Kimi zümürüd ola kimisi yākutdan ey cān
Hem olısar ol anahtarlaruñ kimi mercān
- 21a 30 Bu kapudan gire Rıdvān hem içerü Feytüş
Yüriyüp gireler meydān-ı kerāmete hoş
- 31 Geçeler andan ilerü biraz dañi anlar
Ki tā hazīretü’l- kudsüñ kapusına varalar
- 32 Kağan ki irişe ol araya tapuları
Hem açalar anda yitmiş biñ kapuları
- 33 Ki her kapusı ikişer kātlu ola ‘ayān
Birisi incüden ola birisi yākutdan
- 34 Kāla hazīretü’l- kuds içre ol iki maḳbūl
Hem ola bizemegile her birisi meşgūl
- 35 Bular bu işde meşgūl iken bu kez nāgāh
Hiṭāb idüp buyura Cebrā’ile ol Allah

- 36 Ki var halk-ı cināna beşāret eyle çağır
Gelün hazīretü'l- kudse di cümlesin kığır
- 37 Daği hayr u ni'metlerün ziyādetine
Sizi oğur gelün Allahınız ziyāretine
- 38 Çağıra çünki Hāğ emrile Cebrā'il-i emīn
İşiddüre kamu uçmak halkına hod ünin
- 39 İşidüben kamu yirlü yirinden urudura
Firiştehler gele şol dem Burāklar getüre
- 40 Muḥammed anda bine bir Burāka evvel kim
Yaratmış ola aq incüden ol Hāyy u Hākīm
- 41 Mübārek egnine yitmiş nefis hulle giye
Ki dikmeye hiç anuñ gibi hulle kimseye
- 42 Hem ura başına adı saltanat tācı
Daği habīb eline ala nürdan bir kamçı
- 43 Ol kamçınıñ adı melik kamçıdur bilesin
Bugün uyarsañ aña daği yarın bilesin
- 44 Hāğ aña virdigini māhīlere virmeyiser
Ol irdüğine “ulü'l-‘azm”⁷³ daği irmeyiser
- 21b 45 Hem anda katına cem' ola cümle peygamber
Kamu şehīd ile şiddīk cümle şālihler
- 46 Kaçan ki bu 'azamet birle seyyid ü sālār
Pes sağ yanına Ādem şafī durisar
- 47 Ola Muḥammed ile Ādem arasında 'Atīk
Resül muşahibi ya'nī Ebū Bekr-i Şiddīk
- 48 Göre şolında habībiniñ halīl-i peygamber
Kamu şehīd ile şiddīk cümle şālihler
- 49 Daği hem kafasında ola Aḥmediñ 'Osmān
'Alī götüre öñünce “livā'ü'l-ḥamd”⁷⁴ -i revān

⁷³ “Azim ve irāde sahipleri.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 156.

⁷⁴ “Övgü sancağı”, YILMAZ, M., age., s. 116.

- 50 Bu cümle kâfûrdan okular uzre seyr ideler
Hem anda mug depeler uzre ho gideler
- 51 Ki otlar amu reyhn u zafern olısar
Hemie tze v ter ne urur ne olar
- 52 un anda bu azamet birle ol maamdan
Yryben geeler meydn-ı kermetden
- 53 T ki hzret'l- udsi apularına ire
Resl hzreti  Rdvn geldğini gre
- 54 Tura Muammed yitmi bi firifteh ile
amusı 'izzet ikrm idp aru gele
- 55 Muammedi yapıa dizginine indreler
Anı onunca ine hem alanı peyamberler
- 56 Hem anları onuna ol alan halyık ine
amusı ol apulardan gire ol huld evine
- 57 Dai Ha emrile Rdvn ol cnibden giri
Bulara 'izzetile ide kim geln ileri
- 58 Hem anda otura minberler uzre mrseller
Otura krslere nebler  efzaller
- 59 Dai bistlar uzre otura ol iddk
Ne kim beni buyurur ıdkile ılu tadk
- 22a 60 Otura naalar uzre ehd  liler
Ki erh idemeye bide birin riler
- 61 Kaan ki ıla maamında her birisi arr
itb idp buyura Cebr'ile ol Cebbr
- 62 Diye ki gel aradan cmle perdeyi gtr
Ey Cebr'il-i emn gel emrim yirine getir

* 56 (a) ine: yine LA.; 56 (b) ol apulardan gire ol huld evine: vsl ola ol apudan yine YA.

* 57 (a) cnibden: chidan LA.; 57 (b) kim: ki YA.

* 58 (a) minberler: menberler LA.; 58 (b) krslere nebler  efzaller: krsler uzre mrseller YA.

* 59 (a) bistlar: bist LA.

* 60 (a) naalar: naalar YA.

* 61 (a) ki:kim LA.; 61(b) buyura Cebr'ile ol Cebbr: Cebr'ile buyura Cebbr LA.

* 62 (b) Cebr'il-i emn gel emrim: Cebr'il emn emrim LA.

- 63 Ki tā bu kamu nebīlerümüz velīlerümüz
Cemālimūze nazar kıllalar bugün yüze yüz
- 64 Bu Cebrā'il işide bu hıṭābı götüre
Ḥaḳ emrini yirine cümle perde götüre
- 65 Veleyki arada bir perde ḳalısardur ‘ayān
Yaratmış ola Ḥaḳ anı kıızıl yāḳutdan hemān
- 66 Anıḡ adı ‘azamet perdesidür bilünüz
Key anlaḡ işbu sözi varısa sırrıḡ bilüniz
- 67 Daḡı hıṭāb ide ol kamu ‘ālemi yaradan
Buyura bunlara nāḡāh ol perde ardından
- 68 Diye ki merḡabā ey ḳullarum ṭostlarum
Beni ziyāret idicilerüm ṭostlarum
- 69 Ey her yazıḳdan ol dünyāda saḳıncılarım
‘Azāb-ı ḡıṣmım anıḡ ḳorḳup itmeyicilerim
- 70 Baḡa inanuban emrime rām olıcılarum
Ġayıbda ḳorḳup ‘ahdüme vefā idicilerüm
- 71 Bu kez hıṭāb ide nāḡāh ol yüce Sübhān
‘İnāyet kereminden diye ki yā Rızvaḡ
- 72 Bu ḳullarumuz önüne getürgil imdi ṭa‘ām
Zihī ziyāfet ihvāna ‘aṭā vü ḡoş in‘ām
- 73 Ferişteler gele nāḡāh elinde mā‘ideler
Getüre ḳamusı şofra ile fā‘ideler

* 63 (a) nebīlerümüz velīlerümüz: nebīlerimiz velīlerimiz LA.; 63 (b) Cemālimūze: Cemālūme YA.

* 64 (a) Bu:Çü LA.; 64 (b) yirine cümle perde götüre: cümle yirine götüre LA.

* 65 (a) Veleyki: Velī YA. / perde:pirde LA.; 65 (b) Ḥaḳ anı kıızıl: anı Ḥaḳ kıızıl LA. / hemān -LA.

* 66 (a) Anıḡ: Anıḡ LA / bilünüz: biliniz LA.; 66 (b) varısa sırrıḡ: varısa YA.

* 67 (a) ide: idüp LA.; 67 (b) bunlara nāḡāh: nāḡāh bunlara LA.

* 68 (a) ṭostlarum: dostlarım LA.; 68 (b) idicilerüm ṭostlarum: idicilerim dostlarım LA.

* 69 -YA.

* 70 (a) inanuban: inanup YA. / olıcılarum: olucularum LA.; 70 (b) ḳorḳup ‘ahdüme: ‘ahdümden ḳorḳup LA. / idicilerüm: idicilerim LA.

* 72 (a) önüne: önüne LA. / ṭa‘ām: ṭamām YA.; 72 (b) ihvāna: ḡün LA. / ‘aṭā vü: ‘aṭā YA.

* 73 (a) Ferişteler: Firişteler YA.; 73(b) şofra ile: şofrayla LA.

- 74 Müretteb incü ola anıñ kimi yâķut
Ki cümlesiniñ içi döludur ni‘met-i ķut
- 75 Dağı getüre firişteher anda hepisi
Tıtuban ikişer elinde ikişer tebsi
- 22b 76 O tebsinüñ biri alķun ola biri gümüş
Bilüñ ki Tağrı resüli ĥadıřde böyle dimiş
- 77 Ol şablalarda ola şol řa‘āmlar ki anı
Ne od bişürdi ne ĥarāb ķıldı öñ dutanı
- 78 Ĥaķ ol řa‘āmlara emir ide çünkim ol diye
Hemān ki der sā‘at ola ĥalāyık anda yiye
- 79 Dağı Ĥaķ emir ide Rıd‘vāna kim yā Rıd‘vān
Bu ķullaruma şu içür diye nāģehān
- 80 Ferişteler gele hem ķaravařlar anda ĥüb
Ki ķamu “lü‘lü‘-i meknün”⁷⁵ a beñzeye hem maĥbüb
- 81 Birer elinde birer ıbrıķ ola gevherden
Birer elinde birer ayağ ola cevherden
- 82 Ki nūru ol ķadeĥiñ aya güne beñzer ola
Velīlerüñ gözi nūrın yaķın ola ki ala
- 83 Ĥačan ki içseler andan buyura ol Sübhān
Ki ķullaruma şu içür diye nāģehān
- 84 Ferişteler getüreler řabaķlar o ĥadden
Kim ol nāżik ü rūřen ķamu zebercedden

* 74 (a) incü ola:incüden LA.; 74 (b) cümlesiniñ: cümlesinüñ / döludur: şoludur LA.

* 75 (a) firişteher: ferisşteler LA.

* 76 (a) O:Ol LA.; 76 (b) resüli ĥadıřde: resüli YA.

* 77 (a) şablalarda: tebsilerde LA. / şol: şu YA.; 77 (b) ĥarāb ķıldı öñ dutanı: ķıldı ĥarāb duĥanı YA.

* 78 (a) çünkim:çünki YA.; 78(b) der -LA. / ola: ola ve LA. / yiye:yine LA.

* 79(a) Ĥaķ -LA. / emir:emr LA.

* 80 (a) Ferişteler:Firişteher YA.; 80 (b) lü‘lü‘-i: lü‘lü‘ LA. / hem -LA.

⁷⁵ “Sedefinde saklı inci.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmî Kaynaklı Sözlere, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 117.

* 81 (a) gevherden:güherden YA.

* 82 (a) nūru: nūrı LA.; 82 (b) Velīlerüñ: Velīleriñ LA. / ala: illā YA.

* 83 (b) şu içür diye nāģehān: nevāñı vir imdi yā Rıd‘vān YA.

* 84 (a) Feriřteler: Firiřteher YA. / o:ol LA.; 84 (b) nāżik ü: nāżik YA.

- 85 Hem içlerinde ruṭablar ola ṭolu ṭolu hoş
 ʿArab dilince ruṭab tāze ḥurmādur bilün uş
- 86 Ki tāze südden oğıl balından ola ṭatlurak
 Hem olısar kereyağından ol daḥi yumşak
- 87 Yiyeler anda daḥi ol ḳalan yimişlerden
 Ḥaḳ ol ḳadar ki yiyeler niʿmetin yimişlerden
- 88 Çü yine dürlü ṭaʿām içile dürlü şular
 Ḳaçan ki fāriğ olalar cümlesinden bular
- 89 Daḥi Ḥaḳ emr ide kim ḳullarımı ḳonadıñ
 Ḥazīnedāra çağıra ol mülk-i ābādıñ
- 90 Ne kim ḥazīretü'l-ḳudsün ağaclarında budak
 Varısa şarḳıda Rıḍvān olara çağıracaḳ
- 23a 91 Her ādemi bir enār üzre irmiş ve bitmiş
 Ḍoya birinden anıñ ḥulleler çıḳa yitmiş
- 92 Ḥaḳ eyle ḳıla oları ne yāredir şaḳlar
 Ne gördi gözler ne ḥod işitdi ḳulaḳlar
- 93 Ne ḥiç kimselerin ḥātırından ol geçdi
 Ne kimse ṭoḳıdı anı ne dikdi ne biçdi
- 94 Daḥi hem emr ide Rıḍvāna girtü ol Cebbār
 Ki ḳullarımıza eyle latīf hoş ḳoḳular
- 95 Çü bir bulut gele ʿarşdan muʿaṭṭar hoş u ter
 Ḥalāyık üzre hem ol şaça müşkile ʿanber

* 85 (a) ola ṭolu ṭolu: YA.da silinmiş.; 85 (b) bilün uş: uş YA.

* 86 (a) oğıl balından ola ṭatlu: YA.da silinmiş.; 86 (b) ol daḥi yumşak: daḥi yumışak YA.

* 87 (a) ol ḳalan yimiş: YA.da silinmiş.

* 88 (a) dürlü ṭaʿām içile dürlü: YA.da silinmiş.; 88 (b) bular:olar LA.

* 89 (a) Ḥaḳ emr ide kim ḳullarımı: YA.da silinmiş. / ḳonadıñ: ṭonadıñ LA.; 89 (b) ābādıñ: ābādıñ LA.

* 90 (a) ḥazīretü'l-ḳudsün: YA.da silinmiş.; 90 (b) Varısa: Var ise LA. / şarḳıda Rıḍvān: her ṭarafda YA.

* 91 (a) enār: ādemi LA. / ve -LA.; 91 (b) Ḍoya: Şoya LA. / anıñ: anıñ LA.

* 92 (a) eyle: ile LA. / yāredir: yāredür LA.

* 93 (a) geçdi: giçdi LA.; 93 (b) ṭoḳıdı: ṭoḳudı LA. / dikdi: dikdi ve LA.

* 94 (a) ḳullarımıza: ḳullaruma YA.

* 95 (a) hoş u ter: hoş ter LA.

- 96 Siçe kokuşu don u tenlerine dir kâ'il
Ki kıla tã-ebed hergiz olmaya hiç zã'il
- 97 Hiřãb idüp diye tã Rıdvãna ol Semîc ü Başır
Bu kıllarımıza imdi daği ĥürüler vir
- 98 Hem anda irişe nãgãh bir bulut daği ĥüb
Ĥalãyık üstüne yağdura hem maĥbüb
- 99 Her ãdeme dege yitmiş cemîle ĥürî laşif
Kim ola cümlesi kız oğlan laşif ü şerif
- 100 Daği hem emr ola Dãvuda Ĥayy u Ĥayyürdan
Çıkaralar Dãvudı bir minber üstüne nürdan
- 101 Ki yüceligi anığ ola yüz yıllık yol
Çıka vü ĥoř nefesile Zebür okuya ol
- 102 Gele hem anda nebimiz Muĥammed-i muĥtãr
Bir ulu minbere çıka ol řãĥibü'l-envãr
- 103 Okuya "Süre-i Raĥmãn"⁷⁶ ol ĥabibu'llah
Ağa şu resme ĥoř avãz vire ol Allah
- 104 Ne kim ĥaziretü'l- kıuds içre çok ĥalãyık var
İşide ol onu mecmûcı ne ki cãřık var
- 105 Kıamusı zevke gelüp ola vãle ve ĥayrãn
Zihî dem zihî maĥfil zihî zemîn ü mekãn
- 23b 106 Ol okumazdan ilerü göreler uçmağı
Turur ne kıuşlar öter ne ağar ırmağı

* 96 (a) kokuşu don u:Kokıısı ton LA./ dir kâ'il:pes kãyil LA.; 96 (b) ebed hergiz: ebedî YA. / hiç -LA.

* 97 (a) tã -LA. / ü -LA.; 97 (b) kıllarımıza: kıllaruma YA. / daği:di LA. / ĥürüler: ĥüriler LA.

* 98 (b) üstüne:üzre LA. / yağdura hem: yağduralar LA.

* 99 (a) cemîle ĥürî: cemil ĥür u YA.; 99 (b) cümlesi:cümle YA.

* 100 (a) emr:emir YA. / Dãvuda: anda YA.; 100 (b) minber:menber LA.

* 101 (a) anığ ola: ola anuğ LA.; 101 (b) Çıka vü: Çıka YA. / okuya: okıya LA.

* 102 (a) Muĥammed-i: Muĥammed LA.

⁷⁶ Kur'an-ı Kerim'in elli beşinci sũresinin adı, Kur'an-ı Kerim.

* 103 (a) Okuya: Okıya LA.

* 104 (a) kıuds: kıudus YA.

* 105 (a) ve:vü LA.; 105 (b) Zihî: Zehî LA. / zihî zemîn ü: zihî zamãn u LA. / mekãn: YA.da silinmiş.

* 106 (a) okumazdan: okımazdan LA.; 106 (b) öter ne: öter hem LA.

- 107 Dağı göreler ağaçlarını yemişsiz hem
Bizenmiş anda dağı hürileri turur epsem
- 108 Anuñ mübârek ünü çün toğansa uçmağın
İçine tola ve şahrasına o şin bāğın
- 109 Tarafdan ötmege başlaya kuşları derhâl
Hem ağa hoş kamu ırmaqları şu süd bal
- 110 Ağaçları bizzeyüben yemişleri bite hoş
Hem anda söyleye ol hürüler hoş hoş
- 111 Pes anlandı bu sözden fazîlet-i Kur'ân
Ki nürünün berekâtından ola zeyn-i cinân
- 112 Dağı hitâb idüp Cebrâ'ile ol Hây u Hâkîm
Diye ki götür aradan şu perdei dağı kim
- 113 Velîlerüm bu celâlim cemâlümü göreler
Fırâk irişdi kemâl-i vişâlüme ireler
- 114 Ol buyruğı Cebrâ'il tîz yirine getüre
Aradan ol 'azamet perdesin götüre
- 115 Kaçan ki halâyık ol cebbâr-ı 'âlemin Bî-çün
Cemâline niteliksiz nazâr kıllalar çün
- 116 Anı görüp getürmeye hiç biri tâkat
Kamusı secdeye muṭîc olalar ol sâ'at
- 117 Bu kez hitâb ide bî-niyâz u Hây u Hâkîm
Diye ki kaldırın ey kıllarım başınuz kim

* 107 (a) ağaçlarını: ağaçlarını LA., 107 (b) Bizenmiş anda dağı hürileri: Bizememiş hüriler LA.

* 108 (a) toğansa uçmağın: toğına uçmağın LA.; 108 (b) tola ve: vü tolu LA. / şahrasına: sahrına YA. /o şin bāğın: uş bağın LA.

* 109 (a) Tarafdan: Tarabdan LA./ kuşları: kuşlar YA.; 109 (b) ırmaqları: ırmağ u LA.

* 110 (a) Ağaçları bizzeyüben yemişleri bite: Ağaçlar bizenüben yemişler yine LA.; 110 (b) hürüler hoş hoş: hüriler hāmüş LA.

* 111 (b) nürünün:nürünü LA.

* 112 (a) idüp: idüben YA. / ol -LA.; 112 (b) götür: getir LA. / perdei: perdeleri LA.

* 113 (a) Velîlerüm: Velîlerim LA. / celâlim: celâli YA.; 113 (b) kemâli: kemâle LA. / vişâlüme: vişâlîme LA.

* 114 (a) tîz -YA. / getüre: götüre LA.

* 115 (a) ki -LA. / ol:o YA.

* 116 (b) Kamusı: Kamusını LA. / muṭîc: mulîc LA.

* 117 (a) bî-niyâz ü Hây: ol bey-niyâz ü LA.; 117 (b) kıllarım: kıllarım LA. / başınuz: başınuz LA.

- 118 Bugün sücūd u ʿibādet günü degil bayıķ
Ebed tenaʿum günüdür hem size lāyıķ
- 119 Hem ide rāzı mısız ey velīlerüm benden
Ķamusı şükr idüp ide ki rāzıyuz senden
- 120 Ne diyü rāzı olmayalum ey Kerīm ü Raĥīm
Ki bizi bir ebedī niʿmete irgürdiņ kim
- 24a 121 O geçmezdi ašlā bizüm ol ĥātırımızdan
Veleyki sen daĥi luĥ eyle rāzı ol bizden
- 122 Ķaçan ki Ķulları şāha bu resme vire cevāb
Daĥi ĥiĥāb idüben ide ol Ğanī Vehhāb
- 123 Ey Ķullarum size uçmaĝı nevāl itdüm
Daĥi bu maĶʿad-ı şıdķı size ĥelāl itdüm
- 124 Ķamuņızı irgürdüm bu bāķī bünyāda
Ki size vaʿde Ķılup didümdi dünyāda
- 125 Hem ide kim benem ol pāk-i Ķudret ıssı Melik
Daĥi ʿAzīzem Ğaffāram şadıķam diye “lebbeyk”
- 126 Yazıķlu Ķullarumuņ suçlarını ʿafv idici
Benem vāfī degülem vaʿdeme ĥilāf idici
- 127 Ķü vaʿde Ķılmıřdum size bu mülkü virem
Muĥālefetsiz uş itdüm o vaʿdem üzre kerem
- 128 Hem eyledüm Ķamuņızı viřālüme lāyıķ
Ki gördiņiz niteliksiz cemālümü bayıķ

* 118 (a) u -LA. / günü: günü LA.; 118 (b) Ebed tenaʿum gündüdür hem: Ebed zamānı tenaʿumdur LA.

* 119 (a) rāzı mısız: raız mısız YA. / velīlerüm: velīlerim LA.

* 120 (a) olmaya -YA. / diyü rāzı olmayalum: kim olmayalum rāzı YA.; 120 (b) bizi bir:bizi YA. / irgürdiņ: irdürdiņ LA.

* 121 (a) geçmezdi:giçmezdi LA. / ašlā bizüm: bizüm ašlā LA. / ol -LA.; 121 (b) Veleyki: Velī YA.

* 122 (b) idüben ide: idüp LA.

* 123 (a) Ey -LA. / itdüm: itdim LA.; 123 (b) itdüm: itdim LA.

* 124 (a) Ķamuņızı irgürdüm: Ķamuņuzı uş irdim LA.; 124 (b) didümdi: didimdi LA.

* 125 (a) kim:ki LA. / pāk-i Ķudret: pāk Ķudreti YA.; 125 (b) lebbeyk: leyk LA.

* 126 (a) Ķullarumuņ: Ķullarımıņ LA. / suçlarını: günāhın YA.; 126 (b) Benem vāfī: Ben ol YA.

* 127 (a) Ķılmıřdum: Ķılmıřdım ki LA. / mülkü:milki LA.; 127 (b) Muĥālefetsiz: Muĥālifetsiz LA. / itdüm:itdim LA. / o -YA.

* 128 (a) eyledüm: eyledim LA.; 128 (b) cemālümü: cemālimi LA.

- 129 Hākka şükür ki bu kütlu hadīs datlu kelām
Anıñ ināyetile nazma geldi oldı tamām
- 130 Zihī şafā ki öñünde cefā vü zaḥmeti yoḡ
Zihī şifā ki şonında belā vü miḥneti yoḡ
- 131 Zihī vişāl ü beḡā kim fenā vü fürḡati yoḡ
Zihī cemāli bahā kim firāḡ u ḡasretü yoḡ
- 132 Zehī bahār u çemen kim ḡazānı hem kışı yoḡ
Zihī şabāḡ u zihī gün ki gice teşvīş yoḡ
- 133 Zihī döğün ki āḡirinde anıñ mātemi yoḡ
Zihī selāmet ü izzetiñi hem ḡuşşā vü ḡamı yoḡ
- 134 Zihī maḡām-ı emānet ki ḡahr-ı ḡārātı yoḡ
Zihī selāmet-i şādıñı hıç melāmeti yoḡ
- 135 Zihī saādet ü baḡtıñı her dem cāvidānı
Zihī imāret ü şenlik ki olmaya virānı
- 136 Hevāsı muçtedil andan laḡif yaylaḡ yoḡ
Ne ḡāyet issi var anda ne zemherir ü şovuḡ
- 24b 137 Daḡı anıñ gibi ter bāḡ u tāze ḡülşen yoḡ
Ki bülbülünde melāmet ḡülünde hıç diken yoḡ
- 138 Ne ḡavmi ḡocar ḡarır hemīşe yigid ü genc
Ne merg ü renc olur anda zihī tükenmez genc
- 139 O beglige deginen ayruḡ olmaya maçzül
O baylıḡa deginen daḡı olmaya yoḡsul

* 129 (a) şükür:minnet LA. / datlu: tatlu LA.; 129 (b) Anıñ: Anıñ LA.

* 130 (a) Zihī: Zehī LA. / öñünde: öñinde LA. / zaḥmeti: zaḥmet YA.; 130 (b) belā vü: belā'i YA.

* 131 (a) kim: ki YA.; 131 (b) Zihī: Zehī LA.; 131 (b) bahā: baḡa LA. / firāḡ u ḡasretü: firāḡı ḡasreti LA.

* 132 -YA.

* 133 (a) anıñ -LA.; 133 (b) izzetiñi hem: şādıñı hıç LA. / vü -LA.

* 134 (a) Zihī: Zehī LA.; 134 (b) Zihī: Zehī LA. / selāmet-i şādıñı: selāmet ü izzet ki LA.

* 135 (a) Zihī: Zehī LA. / baḡtıñı her dem: baḡt u ḡayvān u LA. / cāvidānı: cāvidān YA.; 135 (b) Zihī: Zehī LA. / şenlik: şinlik LA. / virānı:virān YA.

* 136 (b) şovuḡ: şavuḡ LA.

* 137 (a) anıñ: anıñ LA.; 137 (b) melāmet ḡülünde hıç diken: melāl ḡülünde dikenı YA.

* 138 (a) ḡocar ḡarır: ḡocalur ve ḡarır LA.; 138 (b) zihī:zehī LA. / tükenmez: dükenmez LA.

* 139 (a) deginen:degen YA.; 139 (b) deginen:degen YA.

- 140 ‘Aceb ne kıla bu za‘îf ü ‘âciz Ümmî Kemāl
Ki ol hâzîretü’l- kuds içre göre görklü cemāl
- 141 Egerçi bizde anıñ lâyıķ ‘ameli yoķdur
Veleyki Hâķ çalabıñ fazlı rahmetü çoķdur
- 142 Bizüm müdām işimüz zellet ü hařālardur
Velî hemîşe anıñ rahmeti ‘ařālardur
- 143 Niteki virdi bize rāyigān bu cānı
Hem ide fazlile dīdārını ol erzānı
- 144 İlhāî fazl u kerem kııl bi-hürmet-i muhtār
Bize hâzîretü’l- kuds içre ruzı kııl dīdār
- 145 Bu hâcetimizi ‘arş u ‘azîm hürmetiçün
Kâbül eyle kelām u kadîm hürmetiçün
- 146 Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilāt
Şefā‘at isteriseñ vir Muħammede şalavāt

6*

FAŞL-I Fİ BEYÂNÜ’T-TEVHİD

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün
(. . . - / . . . - - / . . . - / . . . -)

- 1 Zihî kelām ü bahā “lā ilāhe i’lla’llah”⁷⁷
Maķām-ı hülde bahā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 2 Dîl üzre yeynidür illā terāzū üzre ağır
Zihî ķadr-i arz-ı semā “lā ilāhe i’lla’llah”

* 140 (a) ü -YA.; 140 (b) göre: göreler LA.

* 141 (a) Egerçi: Egerçi anuñ LA. / anıñ: anuñ LA. / yoķ YA.; 141 (b) Veleyki: Velîkin YA. / çoķdur: çoķ YA.

* 142 (a) Bizüm müdām işimüz zellet ü: Müdām bizim işimiz zillet ü LA.; 142 (b) anıñ: anuñ LA. / rahmeti ‘ařālardur: rahmeti çoķ bize ‘ařālardur YA.

* 143 (a) Niteki: Nitekim YA. / cānı: hāli LA.; 143 (b) Hem -YA. / fazlile: fazl ile LA.

* 145 (a) hâcetimizi: hâcetimüzi LA.; 145 (b) eyle: ile LA.

* 146 (b) isteriseñ: isterseñ LA.

* 6 YA. 24b, LA. 5a

* FAŞL-I Fİ BEYÂNÜ’T-TEVHİD -LA.

⁷⁷ “Allah’tan başka tapacak yoktur.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 102.

* 2 (a) yeynidür: yiynidür LA. / terāzū üzre: terāzūde YA.

- 3 Hümā-yı devlet anı bir keret itmegile
Bih ez-hezār u hümā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 4 Zelīl ü ‘āciz olanlara Taḡrı yolında
Delīl ü rāh u nemā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 25a 5 Müzeyyen heme zeyn ü münevver şaḡaleyn
Mu‘āven ü zu‘afā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 6 Ḳamu melā’ik ü vildān ḡūr u ḡılmān
Didi ki cinn ü peri “lā ilāhe i’lla’llah”
- 7 Ḳamu mürīd ü muḡibler birle didi ve dir*
Meşāyiḡ u ‘ulemā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 8 Göñlinde ne ki nifāḡ u ḡaraż maraḡ varısa
Ḳılur ‘ilāc u şifā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 9 Cihānda cümle cemād u nebāt u ḡayvānıḡ
İçinde şavt u şadā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 10 Çemende bülbüle güller bunı ider telḡīn
Şeḡerde bād u şabā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 11 Bulud ḡar u ḡolu yaḡmur ra‘d u berḡ ider
Rebī‘ ü şayf u şitā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 12 Ḳamusı dillü dilince hemīşe zıkr ider
Od u şu ḡāk ü hevā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 13 Çü ḡola göñül evi ḡarañulıḡıla aḡa
Ne ola nūr u ziyā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 14 Ḳıyām u diregidür serāy-ı İslāmıḡ
Kelām ü zıkr-i Ḥudā “lā ilāhe i’lla’llah”

* 3(a) keret: kert YA. / itmekile: itmeklik LA.; 3(b) Bih: Bihi YA. / ez-hezār: ez-hezārān LA. / u-LA.

* 4 (b) Delīl ü: Delīl ü hem LA. / rāh u nemā: rehnümā LA.

* 5 -LA.

* 6 (b) peri: verā YA.

* 7 (a) ve -LA. / dir:dirler LA.

* 8 (a) maraḡ -YA.

* 9 (a) ḡayvānıḡ: ḡayvānuḡ LA.

* 10 (a) bülbüle: bülbüller LA. / güller:güllere LA. / bunı -LA.

* 11 (a) ḡolu: ḡolu LA.

* 13 (a) ḡola: ḡola LA. / aḡa -YA.

* 14 (a) İslāmıḡ: İslāmıḡ LA.

- 15 Adım u ferş anı dir cümle halk birle
‘Azīm ü ‘arş ü ‘alā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 16 Bināsıdur bilünj ĩmān ü i’tikādünj hem
Esās-ı dīn-i Ğudā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 17 Mühellilin ĞaĞĞıñ raĞmetine cennetine
Ğılur hemişe ŝalā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 18 Şu bay beglere baĞup yirinme ey dervīŝ
Ğazāin ü fuĞarā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 19 BaĞabilen göre yaraĞın ol göre girmeden
Ğıla fenāyı beĞā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 25b 20 Ğalab Ğatında dimeyen biñ ulu ŝāhdan
Bir kez iden ulu gedā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 21 NiĞe Ğabāyı keĞeldür dili hem ider
NiĞe Ğabāyı ‘abā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 22 Ğaŝra Ğaŝına hemişe revān olur dilde
Ğü Ğola Ğalb ü Ğabā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 23 Kim ki mürŝid ola nūr u kibriyāsı ĞaĞĞıñ
Ğıyām u kibriyā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 24 Zihī laťif ü ŝerīf ü zārīf ü zıkr ü Ğafīf
Ğıťab u Ğutlu nidā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 25 Delim ŝükür ki bize rūzu Ğıldı ol MuĞnī
Bu faĞır iĞinde Ğınā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 26 Riyā vü süm‘asız iĞlāŝile diyen zıkrı
Olur Ğabül ü revā “lā ilāhe i’lla’llah”

* 15 (a) birle: daĞı LA.

* 16 (a) ĩmān ü i’tikādünj: i’tikādı ĩmānuñ LA.

* 18 (a) Şu: Şol LA.

* 19 (a) yaraĞın ol göre girmeden: ol göre girmedin yaraĞın LA.

* 20 (a) dimeyen: diyen YA. / biñ -YA.; 20 (b) kez -YA. / ulu: ki LA.

* 21 (a) keĞeldür: kiĞildür LA. / dili:didi LA.

* 22 (a) Ğaŝra:Ğaŝra LA. / Ğaŝına: Ğaŝına LA. / dilde -YA.; 22 (b) Ğola: Ğola LA.

* 23 (a) kibriyāsın: kibriyāsın YA.; 23 (b) Ğibriyā: kibr ü riyā YA.

* 24 (b) Ğıťab u: Ğıťabı LA.

* 25 (a) ol -YA.

- 27 Budur dıķalı ķulūb ey mūzekkīr-i muķlīş
Di ķalbiņ ile şafā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 28 Di ķalb ü ķālile bir yaņa yönel zinhār
Đađılma çevre yaņa “lā ilāhe i’lla’llah”
- 29 Ki dilūñile şađ u şol üst alt iç ü daş
Ėuş ide vech ü bekā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 30 Eger belī didükse “elest”⁷⁸ vaķtinde hem
Di eyleye ‘ahde vefā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 31 Ey nā’im ol Ėayy u ķā’im zikr eyle dā’im
O senlik içre saņa “lā ilāhe i’lla’llah”
- 32 Aņa ‘ibādet it unutma bunda çok zikr it
Ki anda seni aņa “lā ilāhe i’lla’llah”
- 33 Çü derdiņ evveli andan idi Ümmī Kemāl
Hem āķir ola devā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 34 Yi derheme ĥavf-ı ‘uķūbet ü ‘aķıbet
Tura necāt ü ricā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 26a 35 Budur diyen kişiyeye sinde mūnis ü mişbāķ
Hem oda ķalkķan olur bāb-ı cennete miftāķ
- 36 Olur melekden ulu ol ķul fi’ille dā’im
Ėaçan ki ide beşer “lā ilāhe i’lla’llah”
- 37 ‘İbādetiņ iligidür mü’minüñ biligi
Ki göñile cilālar “lā ilāhe i’lla’llah”

* 27 (a) dıķalı ķulūb: sıķalı’l-ķulūb LA.

* 28 (a) yönel: yinel YA.

* 29 (a) u -YA.; 29 (b) vech: veçh YA.

⁷⁸“Ben sizin Rabbiniz değil miyim?”, YENİTERZİ, E., 1993. Divan Şi’rinde Na’t, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, s. 111.

* 30 (a) hem: sen LA.; 30 (b) eyleye: ile LA.

* 31 (a) Ėayy u ķā’im: āķı ķāyim di LA.

* 32 (a) it:eyle YA. / bunda -YA.

* 33 - LA.

* 34 - LA.

* 35 (b) olur: olan LA.

* 36 (a) melekden ulu: ulu melekden YA. / ol -LA.; 36 (b) ide beşer: idiser YA.

* 37 -YA.

- 38 Ne ola düşmân-ı şeytân leşkerin şımağa
Ki kıla fetḥ ü zafer “lā ilāhe i’lla’llah”
- 39 Görüñ kilise ve püthānesin küffārıñ
Ne kıldı zīr ü zeber “lā ilāhe i’lla’llah”
- 40 Zihī ki kāfir ü müşrikleriñ putlarına
İrişdi ṭiğ ü teber “lā ilāhe i’lla’llah”
- 41 Yig ola toprak taş şāhın aḡmayan kıldan
Ki dir türāb u ḡacer “lā ilāhe i’lla’llah”
- 42 Müdām kamu ‘avām ḡaş aḡaş ḡavāş
Didi vü dir diyiser “lā ilāhe i’lla’llah”
- 43 Cihān içinde kamu ḡalka meḡâyıfıdan
Emān u ḡavf u ḡaḡar “lā ilāhe i’lla’llah”
- 44 Bu keşret içre bulanlar o mülk-i ḡadeşden
Virür şorana ḡaber “lā ilāhe i’lla’llah”
- 45 Fazīletin gördi bildüḡiçün şükr
Çok ider ehl-i naḡar “lā ilāhe i’lla’llah”
- 46 Öziḡe baḡt u sa‘ādet zevḡ ü şafā
Gözüḡe nūr-ı başar “lā ilāhe i’lla’llah”
- 47 Siniḡde şorduḡı “Münker Nekīr”⁷⁹ su‘āl
Cevāba ḡüccet ider “lā ilāhe i’lla’llah”

* 38 (a) düşmân-ı şeytân: şeytân YA. / leşkerin: leşkerini YA. / şımağa: şaymağa LA.

* 39 (a) püthānesin küffārıñ: bütḡānesin küffārıñ LA.; 39 (b) kıldı: kıla LA.

* 40 (a) ü -LA. / müşrikleriñ putlarına: mü‘minleriñ boyunlarını LA.

* 41 -YA.

* 42 (a) Müdām kamu ‘avām ḡaş aḡaş ḡavāş: Müdām u ‘avām u ḡavāşı ḡaşş-ı ḡavāş YA.; 42 (b) Didi vü dir diyiser: Didi söz budur YA.

* 43 (a) meḡâyıfıdan: meḡâyıfda LA.

* 44 (a) içre: içinde LA. / o -LA. / mülk-i ḡadeşden: mülk ü vaḡdetde LA.; 44 (b) Virür: Virürüz YA.

* 45 (a) gördi bildüḡiçün şükr: görüp bildiḡiçün şeksiz YA.; 45 (b) Çok: Çoḡ LA. / ehl-i naḡar: ihl-i naḡar YA.

* 46 (a) Öziḡe: Özḡe YA. / zevḡ ü şafā: yüzüḡe baḡtu virür LA.

⁷⁹ “Mezarda ölüleri sorguya çeken ve icap ederse, cezalandıran iki meleḡin adıdır.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 129.

* 47 (a) Siniḡde: Siniḡde LA. / şorduḡı: şorduḡı dün LA. / Münker: Münkir LA.; 47 (b) Cevāba: Cevāb u LA.

- 48 Bu cān u dil çemende bitüp durur şolmaz
Hemîşe tâze vü ter “lā ilāhe i’lla’llah”
- 49 Melîh ü çatlu gelür dem-be-dem itmeklik
Bağa yiter bal ü şeker “lā ilāhe i’lla’llah”
- 50 Ne hācet Ümmî Kemāl hazā’in-i dünyāda
Zihî künüz ü güher “lā ilāhe i’lla’llah”
- 26b 51 Budur diyen kişiye sinde mūnis ü mışbāh
Hem oda kalkan olur bāb-ı cennete miftāh
- 52 Hoş idelüm dün ü gün “lā ilāhe i’lla’llah”
Münevver ayı gün “lā ilāhe i’lla’llah”
- 53 Bu kā’ināt yoğiken var idi zıkr-i kadīm
Dinilmedin daği “kün”⁸⁰ “lā ilāhe i’lla’llah”
- 54 Esās-ı şer‘-i tarīkat budur haqīkatde
Hem aşılm-ı ilm-i ledün “lā ilāhe i’lla’llah”
- 55 Hezār dilde dinüldi daği diniliser
Yarın bugün dünden “lā ilāhe i’lla’llah”
- 56 Zihî ‘atā-yı Hudā gıdā-yı revhānī
Laṭif ü hūb-ı sühan “lā ilāhe i’lla’llah”
- 57 Niteki şimdi diyevüz hem ölicek bizden
Haq ayru eylesün “lā ilāhe i’lla’llah”
- 58 Nedir yigregi dā’im işitdüginiñ
Kamu lisān u özün “lā ilāhe i’lla’llah”

* 48 (a) bitüp durur: bitüpdür YA.

* 49 (a) ü çatlu: çatlu LA.; 49 (b) Bağa yiter: Bağazı LA.

* 50 (a) Kemāl: Kemāle LA. / dünyāda: dünyāya YA.; 50 (b) Zihî: Zehî LA.

* 51 (b) olur: olan LA.

* 52 (a) idelüm: idelim LA.; 52 (b) Münevver: Münevveri LA.

* 53 (a) Dinilmedin: Dinilmedi LA.

⁸⁰ “Ol.”, Kur’an-ı Kerim, Bakara, 2/117.

* 55 (a) dinüldi daği diniliser: dinildi dinilür diyiser LA.; 55 (b) dünden:dün LA.

* 56 (a) Zihî: Zehî LA.

* 57 (a) Niteki: Nitekim LA. / diyevüz: bileyüz LA.

* 58 (a) Nedir yigregi: Nedir yigrek ki LA. / işitdüginiñ: işitdüginiñ LA.

- 59 Zihî şehâdet ü tevhîd ü kelâm u mecîd
Şerîf ü zîkr ü hasen “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 60 Muhibbe merhem odur işidüp didükce Velî
‘Adūya zaḥm-ı diken “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 61 Ğanî vü münkir işitse melûl olur
Faķire ‘ıyd ü düğün “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 62 Bilene kütlu kamu idene mübârekdür
Hem işide ne yümün “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 63 Şafâlu şūfiye şol gündüz idende
Dimege karanudan “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 64 ‘Alâmeti budur İslâm evi ‘imâretinüñ
Ki ola bencileyin ben “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 27a 65 Daḥi şerâ’it ü tâ‘at gerek düze serây
Egerçi dir ol gün “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 66 Kılavuz etegini i’tikâd u şıdkile dut
Ki saña göstüre yön “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 67 Di ‘ışkı derdile hem sırrı cehrile her dem
Çalab sevgüsü içün “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 68 Yarın korkulu yirlerde işiñ oñmağıçün
Müdâmı çoğdı bugün “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 69 Riyâ vü süm‘aı ço söyle ḥasbete’n-li’llah
Ki dîniñ ola bütün “lâ ilâhe i’lla’llah”

* 59 (a) Zihî: Zehî LA. / tevḥîd ü kelâm u: tevḥîdi hem kelâmı LA.; 59 (b) Şerîf ü zîkr ü hasen: Şerîfi zîkri ḥoş on LA.

* 60 (a) Muhibbe: Muḥabbete YA. / odur:urur LA. / didükce: didügi YA.; 60 (b) diken:düğün LA.

* 61 -LA.

* 62 (a) kamu -LA.

* 63 (a) gündüz idende: gün iden neden YA.; 63 (b) Dimege karanudan: Dimegi karanu dün YA.

* 64 (b) bencileyin ben: baḥîle bün LA.

* 65 (a) şerâ’it: şerâyet LA. / düze: đura YA.; 65 (b) Egerçi dir ol gün: Ki saña göstüre yön YA.

* 66 (a) Kılavuz etegini: Kılavuziñ emegiñ YA. / i’tikâd u şıdkile dut: i’tikâdile dut LA.; 66 (b) Ki saña göstüre yön: gerçi oldur kün YA.

* 67 (a) Di ‘ışkı derdile hem sırrı: ‘ışk u derdile her biri YA.; 67 (b) sevgüsü içün: münüsüçün YA.

* 68 (a) korkulu yirlerde: şu korkularda YA.; 68 (b) Müdâmı: Müdâm YA.

* 69 (b) dîniñ: dîniñ LA.

- 70 Di şıdķ u ğayretile sevdiñse Ğayyūrı
Bi-ğayrı meylemegün “lā ilāhe i’lla’llah”
- 71 Çü nev-cüvāniken oynamaduñ Ümmī Kemāl
Bugün ey pīr ü kühen “lā ilāhe i’lla’llah”
- 72 Elüñ boş eylik t̄at kılmadıñ bārī
Diliñ hemişe disün “lā ilāhe i’lla’llah”
- 73 Budur diyen kiŝiye sinde mūnis ü miŝbāh
Hem oda ķalkān olur bāb-ı cennete miftāh
- 74 Di zıkr it ol çalabı “lā ilāhe i’lla’llah”
Çü didi begü çalabı “lā ilāhe i’lla’llah”
- 75 Ƙamu za’if ü ŝerif ü ğulām u ŝāh ider
Be-küllü şeyhi ŝabī “lā ilāhe i’lla’llah”
- 76 Huzūr-ı ķalbile key ŝaklañuz vācibdür
Müzekkir ü edebi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 77 Ğanīlerüñ dolu genci velī fakīrlerin
Hāzā’ini zehebi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 78 Müdām bu ķamu uŝŝāk t̄alib ü maṭlūb
Ki dir ķılır t̄alebi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 79 Ƙamu ķavā’id ü zıkr ü du’ā vü tesbīhün
E’azz-i müntahabı “lā ilāhe i’lla’llah”
- 27b 80 Ƙalab sever anı rāzı olur diyenlerden
Daħi ŝavar ğazabı “lā ilāhe i’lla’llah”

* 70 (a) ğayretile: ğayretle YA. / sevdiñse: sevdüñse LA.; 70 (b) Bi-ğayrı meylemegün: Be-ğayr meyl megün LA.

* 71 (a) Çü: Çün YA. / oynamaduñ: yağıduñ YA.; 71 (b) Bugün:Bigü YA.

* 72 (a) eylik t̄at: t̄atde LA.; 72 (b) Diliñ: Dilüñ LA.

* 73 (b) olur: olan LA.

* 74 (a) zıkr: zikir LA.; 74 (b) Çü didi begü: Ki dir big LA.

* 75 (a) za’if ü ŝerif ü ğulām u ŝāh ider : vaz’ ü ŝerif ider ğulām u ŝāh YA.; 75 (b) Be-küllü şeyhi: Bi-küllü şeyh ü LA.

* 76 (a) ķalbile: ķalb ile LA.; 76 (b) Müzekkir ü edebi: Müzekkir-i ādemi YA.

* 77 (a) Ğanīlerüñ: Ğanīlerin LA. / dolu: tolu LA. / fakīrlerin: fakīrlerin LA.; 77 (b) Hāzā’ini zehebi: Hāzā’in ü vehebi YA.

* 78 -YA.

* 79 (a) ķavā’id: ķavāri’ YA.

* 80 (b) ŝavar ğazabı: ŝūr-ı uķbā YA.

- 81 Ne ola vasıtası uçmağa girenlerin
Necâtınun sebebi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 82 Doludur iki cihān nūrı hem Qurānuñ
Ol durur ruṭabı “lā ilāhe i’lla’llah”
- 83 Zihī sa‘ādetlü devletlü bahtlu baş kim
Diye lisān u lebi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 84 Şarāb-ı vuşlat içmek dilerseñ zıkr it
O Ḥālīku’l-ıuḳbā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 85 Necāt ü ‘avn ü emān çün irdi Fir‘avne
Ger öñdin ide idi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 86 Yolında niçe şehīd ü muḥibbe kıldırdı
Başı vü cānı fidā “lā ilāhe i’lla’llah”
- 87 Uça yüce derecāta teraḳḳī eyleye rūḥı
Anıñ ola ḳanadı “lā ilāhe i’lla’llah”
- 88 Ne geldi ümmete Ḥaḳdan hidāyet ü mi‘rāc
Ki Muştafā diledi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 89 Saña be-küllü ğam ü yük deminde Ümmī Kemāl
Meger ide mededi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 90 Şu denlü cān u gönül birle söyle kim dilile
Bile didür cesedi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 91 Budur diyen kişiye sinde mūnis ü mişbāḥ
Hem oda ḳalḳan olur bāb-ı cennete miftāḥ

* 81 (a) girenlerin: girenün hem LA.

* 82 (a) Doludur: Doludur ḳamu YA. / nūrı hem Qurānuñ: nūrile anıñ YA.; 82 (b) Ol durur: Olur YA.

* 83 (a) sa‘ādetlü: sa‘ādet ü LA.

* 84 (a) dilerseñ: gerekse LA. / zıkr it: zıkrıñ YA.

* 85 (a) Necāt ü: Necāta LA. / çün irdi: irişi YA.; 85 (b) Ger: Eger LA. / ide idi: ideydi LA.

* 86 (b) vü -YA. / fidā: ḳodı YA.

* 87 (a) Uça: O LA. / rūḥı: cān LA.; 87 (b) Anıñ: Eger LA.

* 88 (a) hidāyet ü: hediye-i LA.

* 89 (a) be-küllü: bi-küllü LA. / ü yük: bük YA.

* 90 (a) kim:ki LA.

* 91 (a) diyen: dīn YA.; 91 (b) olur:olan LA.

- 92 Di kamu şām u seher “lā ilāhe i’lla’llah”
Ki Hāḡ diyenü sever “lā ilāhe i’lla’llah”
- 93 Kimün bitdiyse ĩmān ağacı gönlinde
Olur dilinde şemer “lā ilāhe i’lla’llah”
- 94 Ne bahtlu şu muvaḡḡid kim toġa gönlinde
Gögende şems ü kamer “lā ilāhe i’lla’llah”
- 28a 95 Kişiyne ne ola uçmaġa uçmaġ için
Hem ola bālile per “lā ilāhe i’lla’llah”
- 96 Anaḡdarı budur uçmaġ kapularınıġ hem
Olur tamuya siper “lā ilāhe i’lla’llah”
- 97 Budur şehādet ü tevḡīd efzālü’l-erkān
Ki kıla kalbe eşer “lā ilāhe i’lla’llah”
- 98 Zihī ‘aḡā u ‘ālī “lā ilāhe i’lla’llah”
Fütūḡ u “lem-yezel”⁸¹ i “lā ilāhe i’lla’llah”
- 99 ‘Ībādetün yigi ve zikrün efzālidür hem
Yarar kamu ‘ameli “lā ilāhe i’lla’llah”
- 100 Bu cümle bülbül tevḡīd baġında ḡoş öter
Hemīşe tāze güli “lā ilāhe i’lla’llah”
- 101 Ezel güninde ki evvel çalındı levḡe kalem
Ki yazdı kudret eli “lā ilāhe i’lla’llah”
- 102 Muḡammede itdüġi telḡīn ü zikrü işitdişse
Budur ki didi ‘Alī “lā ilāhe i’lla’llah”

* 92 (b) diyenü: diyeni LA.

* 93 (a) şemer: şemeri YA.

* 94 -YA.

* 95 (a) ne ola uçmaġa: uçmaġ için dosta LA.

* 96 (a) kapularınıġ: kapularınıġ LA.

* 97 -YA.

⁸¹ “Yok olmadı.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmî Kaynaklı Sözlere, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 111.

* 99 (a) ‘Ībādetün: ‘Ībādetiġ LA. / yigi:rüknü YA. / hem -YA.; 99 (b) Yarar:Bozar LA.

* 100 (a) bülbül tevḡīd baġında: tevḡīd baġınıġ bülbülü LA. / ḡoş -LA.

* 101 (a) ki -YA.; 101 (b) Ki: Ne LA.

* 102 (a) Muḡammede: Muḡammed LA. / telḡīn ü zikrü: naġlin zikri LA.; 102 (b) ‘Alī -YA.

- 103 Anı dimek berekâtında buldılar derecât
 amu nebî vü velî “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 104 anîmet ebedîdür her ehl-i imānu
 Bu devlet-i ezeli “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 105 Ne deli mürid ü kâmil ki geldi geliser
 Didi ve dir dükeli “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 106 Zikr alâveti and u nebâtı mât eyler
 Kesâd eyler ‘aseli “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 107 Budur bu nefis üzerine eeddü a‘mâlün
 Budur ki ide dili “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 108 Dükeli derde emü amu zama merhemdür
 Ki a ider sualı “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 109 Budur muvahid ü âir necât u müftâ
 Kelâm-ı na-ı celi “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 110 Gerekli alaa-i zikre oturica zâkir
 Didire cân u dili “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 111 Birisi ‘ıile zikre ılıcaız ââz
 amusı ide beli “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 112 u delü evâb u fazîleti vardır
 Ki yo durur bedeli “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 113 Kesildi ey nie zünnâr üendi o anâm
 Bu ‘âleme geleli “lâ ilâhe i’lla’llah”

* 103 (a) derecât: derecâtı LA.

* 104 -YA.

* 105 (a) deli: delü LA. / kâmil: ‘âlim YA. / geldi: geldi ve YA.; 105 (b) ve:vü LA.

* 106 (a) Zikr alâveti and u nebâtı mât eyler: Anı zikr ü alâveti and u nebât eyler YA.; 106 (b) Kesâd: Ki adâ YA. / ‘aseli: ‘alî YA.

* 107 -YA.

* 108 (a) Dükeli: Dükeli YA. / emü: em LA.

* 109 -YA.

* 110 (a) Gerekli: Gerek ki LA.; 110 (b) Didire: Didire LA.

* 111 (a) ılıcaız: ılıcaız LA.

* 112 (a) delü evâb u: deli müzdi LA. / vardır: vardır LA.

* 113 (a) üendi: üenür LA.

- 28b 114 İçine girmemek için vesāvis-i şeytān
Zikir itsün anı “lā ilāhe i’lla’llah”
- 115 Hemīşe gayrı nefy eyle zātını isbāt
Di şı büt-i Hübeli “lā ilāhe i’lla’llah”
- 116 Di zikri ‘ādet idin fikr-i fāsidi terk it
Kamu mekr ü hileyi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 117 Bürāder an bihavānīd ki ez-heme eş‘ār
Bih est īn gāzeli “lā ilāhe i’lla’llah”
- 118 Bu ‘āciz Ümmī Kemālīñ hemīşe her yirde
İmdi ameli “lā ilāhe i’lla’llah”
- 119 Budur diyen kişiye sinde mūnis ü müşbāh
Hem oda kalkan olur bāb-ı cennete miftāh
- 120 Ferāh bulur işiden sürer diyen kişiden
Lugūb-ı neşebi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 121 Didükçe dilde hazān yaprağı gibi dökilür
Yazıkların ta‘abı “lā ilāhe i’lla’llah”
- 122 Göñil içinde İmān naḥlinüñ dilde
Nişān u ruḥabı “lā ilāhe i’lla’llah”
- 123 Şafā vü şıdık ile di ki başsete gire sen
Nitekim didi nebī “lā ilāhe i’lla’llah”
- 124 Kamu aşhābile halka dutup iderdi
Muḥammed-i ‘Arabī “lā ilāhe i’lla’llah”
- 125 Ne mālı aşşı kıılır kişiye dimeyince
Ne aşl u nesebi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 126 Şunu kim sevmedi İmānı kim kabūl eyler
Ki yirdi bu Lehebi “lā ilāhe i’lla’llah”

* 114 (a) İçine: İçine LA./ girmemek için: girmemegiçün LA. / vesāvis-i:vesves-i LA.; 114 (b) Zikir itsün anı: İt sür ol dağalı LA.

* 115 -YA.

* 116 (a) Di -LA.; 116 (b) Kamu mekr ü hileyi: Ümīdi vü emeli LA.

* 117 -YA.

* 118 -LA.

* 119 (a) ü -LA.; 119 (b) olur:olan LA.

* 120...167 -YA.

- 127 Bu Tanrı zıkrın unıtma di bürāder
Fedā aḡa ümm ü ābi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 128 Saḡa ŧetāret ü bākī gerekse Ümmī Kemāl
Bes est ü ĩn ḡarabı “lā ilāhe i’lla’llah”
- 129 Çü ‘ömr ḡaflet ile ḡiçdi bārī zikriḡi vur
Baḡiyye rūzı ŧebi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 130 Budur diyen kiŧiye sinde mūnis ü miŧbāḡ
Hem oda ḡalkān olan bāb-ı cennete miŧtāḡ
- 131 ŧafā vü ‘ıŧḡile di “lā ilāhe i’lla’llah”
Ki Ḥaḡ resūli didi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 132 Eger muvaḡḡidseḡ imdi ḡavl ü fi’liḡle
Di birle ol Eḡadı “lā ilāhe i’lla’llah”
- 133 ŧu deḡlü ŧevḡile di ki ḡıla aydın yol
Ḥaraḡu ḡar leḡadı “lā ilāhe i’lla’llah”
- 134 Ḥaḡḡa ŧükür ki ḡulū‘ itdi baḡtımuz ḡüneŧi
Ḡöḡil göḡin bizedi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 135 Hemīŧe aydın mü’ebbed Maḡŧūr
‘Adūsı üzre yidi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 136 Budur ‘alāmet ü ĩmān ve āyet ü Ḥurān
‘ĩnāyet-i ŧamedi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 137 Melekleriḡ dün ü ḡün zıkrı ‘arŧ-ı kürsīde
Felekleriḡ ‘amedı “lā ilāhe i’lla’llah”
- 138 Her enbiyā vü ḡamu evliyā vü mürseller
Hemīŧe aydur idi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 139 Zihī sa‘ādet anuḡ kim didi diyiser
Vāy aḡa kim dimedi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 140 ŧevābı ḡadri uludur yire göḡe ḡoludur
Ki yoḡ durur ‘adedı “lā ilāhe i’lla’llah”
- 141 Çünki beni çoḡ anuḡuz didi kelāmında
Budur ki ḡaldı nidi “lā ilāhe i’lla’llah”

- 142 Bedende her başa kuvvet virür kula devlet
Dükeli rûha ğıdâ “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 143 Şu kamu korku yirde bu ehl-i ĩmānuñ
Ümīdi vü senedi “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 144 Riyâ vü süm‘a vü zerķi sürer gönjilden yüz
Nifâķı vü ĥasedi “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 145 Ey niçe serkeş zâlimleri maĥzûn idüben
Çerileri şıdı “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 146 Dükeli derdiñ emi “lâ ilâhe i’lla’llah”
Şaĥîĥ ider seķamı “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 147 Anı dimek sebebiyle getirür ol mevcüd
Vücûda her ‘ademi “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 148 Bu kamu ‘âlem içinde âdemi ĩmānuñ
‘Alâmeti ‘alemi “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 149 Ĥudâ katında kamu ĥayr tâ‘at zikriñ
Aĥabb u muĥtara mı “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 150 Şu bid‘atle yazıķ deñizine ğarķ olana
Diñüz ki uşda kemi “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 151 Kaçan ki idile ĥâtırlara tolar şâdı
Kõmaz gönjilde ğamı “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 152 Ne yire irseler iĥlâşile mübârekdür
Diyenleriñ kademi “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 153 Muĥibb-i zâkir itdikce derdile yazılur
Yüzinde görele mi “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 154 Müzekkir uyurıñuz hem nefes uyanıksız
Nedir lisân u femi “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 155 Degil ki ağız sünjükdü iligidür
Daĥi tamarda demi “lâ ilâhe i’lla’llah”
- 156 Şoñ uci kim bu yaranuñ ki gönjil levĥinde
Yaza ezel ķalemi “lâ ilâhe i’lla’llah”

- 157 Her enbiyā vü kamu mürsel “ulü'l-‘azm”ıñ
Didügi her ümemi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 158 Teğāfül itmedi kim key ‘azīm ni‘metdür
Bilene bu ni‘meti “lā ilāhe i’lla’llah”
- 159 Daği cevfi halkaya gel zevki şevkile di
Ço hây u haşemi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 160 Ne deñlü zaħmet ü cevri belāda olurısañ
Ki def’ ider elemi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 161 Ço ğayrı fikrin di Tañrıyı zıkr it
Baķıyye-i ‘ömri hemi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 162 Di zāyi’ itmegi hiç aşı eylemez şoñ ucu
Dimeyene nedemi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 163 Daği ne māl u ğanımet gerek mesākine
Çün ola muğtenemi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 164 Di kılma dīl saña fermānıken fırsatı fevt
Ki hoş durur şu demi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 165 Çok añ eger gerekse Ümmī Kemāl
Bil imdi bu keremi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 166 Unut seni vü kalanı açıcāğaz anı
İt ço bış ü kemi “lā ilāhe i’lla’llah”
- 167 Budur diyen kişiyi sinde mūnis ü mişbāħ
Hem oda kalķan olan bāb-ı cennete miftāħ

7*

DER-NA‘T-I SEYYİDÜ’L-MÜRSELİN ‘ALEYHİ’S-SELÂM

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

(. - - - / . - - - / . - - - / . - - -)

- 1 Eyâ hulkun yigi “hulkun ‘azîm”⁸² ey dilber-i ra‘nâ
Saña hiç beñzemez kimse be-şüret dañi fi’l-ma‘nâ
- 2 Eyâ hürşid-i tâbân dü-bedr-i vechi hilâl ebrû
Her emrûje “sem‘inâ ve e‘a‘nâ”⁸³ hağdur “âmennâ”
- 3 Ey “mâ zağa’l-başar”⁸⁴ ‘aynuñ çü Cibrîl oldı saña peyk
Çamu buyruğuna “lebbeyk âmennâ ve şaddaknâ”⁸⁵
- 4 Çamu gâyb saña hâzır ne kim var evvel ü âñir
İrağ yakın ard u öñ bir eyâ şaħib-i nağar binâ
- 5 Çamu ‘âkıl çamu fâzıl saña şakirdür ey kâmil
Seniğ katıñda bir câhil hezârân bu ‘alî sînâ
- 6 Hağ işleriñ tamâm itdi saña şehler gulâm itdi
Ki çapuñ imâm itdi dükeli enbiyâsına
- 7 Sen aşlisen çamu fer‘üñ ki ‘âlem toptolu zer‘üñ
İrişdi kâmet-i şer‘üñ bi-‘arş ez-ğubbe-i mînâ
- 8 Yapuban dîn serâyını yidüñ tedbîr ü râyını
Çoduñ erkân u âyini hemân göç itdiñ ey bînâ

* 7 YA. 28b, LA. 13b

* DER-NA‘T-I SEYYİDÜ’L-MÜRSELİN ‘ALEYHİ’S-SELÂM -LA.

⁸² “Büyük ahlâk.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözlür, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 71.

* 1 (a) beñzemez kimse: kimse beñzemez LA.

* 2 (a) dü: rû LA.

⁸³ “Duyduk ve inandık.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözlür, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 141.⁸⁴ “(Muhammed’in) göz(ü) şaşmadı.”, YILMAZ, M., age., s. 121.

* 3 (a) başar: başaru YA. / saña -LA.; 3 (b) lebbeyk: lebbeyk kim LA.

⁸⁵ “İnandık ve tasdik ettik.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözlür, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 22.

* 4 (b) ard u: ardi YA.

* 5 (b) Seniğ katıñda bir câhil hezârân bu ‘alî sînâ: Çamu mürselden efzaldür sinüñ fağlıñ derin aşinâ LA.

* 6 (a) işleriñ: işleriñ LA.

* 8 (a) râyını: zâyını LA.; 8 (b) Çoduñ: Çoduñ LA.

- 9 Çü kılduñ faķrile faħr-i ķanā‘at birle hem ŗabrı
Saņa virmişiken Tañrı ezelden “kenzü lā-yefnā”⁸⁶
- 29a 10 Mu‘allā vü mühezzebzin müzekkī vü mü‘eddebsin
Muķarreblerden aķrebsin sen ey muħtār-ı mevlānā
- 11 Resūlu’llah-ı a‘zamsın mükerremlerden ekremsin
Ķamu ‘ālemden a‘lemsin eyā ‘allāme‘-i dānā
- 12 Güneşden ħūb-ı rüşensin belī hem daħi ħasensin
Çü böyle ħoş müzeyyensin ne ħācet sürme-i ħinnā
- 13 Müzeyyensin ķamu zeyne ki seyyidsin dü-kevneyne
İrişdüñ “Ķābe ķavseyn”⁸⁷ e makāmuñ oldu “ev ednā”⁸⁸
- 14 Seni ķamu açuķ gözler ki güneşden ‘ayān gözler
Gicedür cümle gündüzler saņa kim oldu nā-beyān
- 15 Saņa ey baħtlu sulţān fidāyuz biñ gönül cān
Mübārek yoluña ķurbān hezārān ata vü ana
- 16 Yazuķlu ķullaruz ey ŗāh ŗefā‘at ķıl bize bi’llah
Ki dā‘im yā resūlu’llah ‘atā minküm ħatā minnā
- 17 Eger medħüñi derdile ķılam taķrİR alam dile
Firāķ-ı ‘ıŗķıñ odıyla ķalem ŗına kağıd yana
- 18 Seniñ mādiħlerüñ çoķdur ħisābı ħaddeden artıķdur
Arada bir daħi yoķdur Kemāl Ümmī gibi ednā
- 19 Be-şüret ħırķa vü tācam be-ma‘nī müflisem acam
Ķanī dergāha muħtācam dilerem bāķī istiğnā

* 9 (a) kılduñ: kıldıñ LA.; 9 (b) yefnā: yüfnā LA.

⁸⁶ “(Kanā‘at), tükenmez bir hazinedir.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmī Kaynaklı Sözlür, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 91.

* 10 (a) mühezzebzin: müzehhebsin YA. / vü -LA.

* 13 (b) İrişdüñ: İrişdiñ LA.

⁸⁷ “İki yay kadar.”, Kur’an-ı Kerim, Necm, 53/9.

⁸⁸ “Daha az oldu.”, Kur’an-ı Kerim, Necm, 53/9.

* 14 (a) gözler: gözleri ki YA.

* 15 (b) yoluña: yoluña LA.

* 16 (a) Yazuķlu: Yazıķlu LA.; 16 (b) dā‘im: dāyım LA.

* 17 (a) medħüñi derdile: derdile medħüñi LA.; 17 (b) Firāķ-ı: Firāķuñ LA. / odıyla: odına LA.

* 18 (a) Seniñ: Senüñ LA. / mādiħlerüñ: mādiħleriñ LA.

* 19 (a) be-ma‘nī: bi-ma‘nī LA.; 19 (b) dilerem:dil-ārām YA.

- 20 Ne ʔaṅ ger biz gedā senden umarsavuz ʕaṭā senden
Çü her şāh aḡniyā senden umar ey ʔamudan aḡnā

8*

DER-MEDḤ-İ MUḤAMMED ʕALEYHİ'S-SELĀM

Mefʕülü Fāʕilātü Mefāʕilü Fāʕilün

(- - . / - . - . / . - - . / - . -)

- 1 Ol seyyid ü rüsül ki ezelīdür siyādeti
Ol hādī sübül ki ebedīdür hidāyeti
- 2 Ādem bu ʕālem içre ʔadem başmadan anıḡ
Urulmuşdı farkına tāc u risāleti
- 3 Mevcūd iken hażīre-i ʔuds ol vücūd için
Yoḡidi ʔudsi Yeşrüb Baḡḡā velāyeti
- 4 Yoḡidi yir ü gök ki anıḡ nūrı varidi
Ḥaḡ düzmedin bu dün gün vaḡt ü sāʕati
- 29b 5 Ol nūr pertev idici evvelden āḡire
Her baḡt u devlet issi ulunuḡ sāʕati
- 6 Ol nūrile mükerrem idi Ādem-i şāfī
Kim secde ʔıldı aḡa melāʔik-i tamāmeti
- 7 Ol nūrile münevver iken ʕālem-i beḡā
Ayuḡ günün yoḡidi nişān u ʕalāmeti
- 8 Naḡl itdi evvel Ādem ü Ḥavvādan ol nūr
Kim Şīte vāriş ola tecellī celāleti

* 20 (b) her şāh: şāhı LA.

* 8 YA. 29a, LA.14b

* DER-MEDḤ-İ MUḤAMMED ʕALEYHİ'S-SELĀM -LA.

* 1 (a) seyyid ü: seyidi LA.

* 2 (a) başmadan: başmadın LA. / anıḡ:anıḡ LA.

* 3 -YA.

* 4 (a) anıḡ:anıḡ LA.; 4 (b) dün gün vaḡt ü sāʕati: gündüz dün ve vaḡtı sāʕati LA.

* 5 (a) idici: itdi LA.; 5 (b) sāʕati: saʕādeti LA.

* 6 (a) nūrile: nūr ile LA. / Ādem-i şāfī: Ādem şāfī hem LA.

* 7 (a) nūrile: nūr ile LA.

* 8 (a) Naḡl: Naḡil YA., 8 (b) tecellī celāleti: tecellī ve celāleti YA.

- 9 Ol nūr virdi Һazret-i İdrīse rifʿati
Kim kıldı cennet içre ebed buldı raҺatı
- 10 Ol nūrleydi NūҺa necatı tūfāndan
Kim Һondı Cūdi üzre gemisi selāmeti
- 11 Ol nūrleydi Һavmile Hūdı emīn iden
Yıldan ki ʿĀd Һavmine kıldı helāketi
- 12 Ol nūrleydi Һalīle hem od oldı gūlistān
Hem kıldı ol seҺāvet ile bu ziyāfeti
- 13 Ol nūrleydi kesmemek İsmāʿilü bıçaq
Һaқ Һoç fidā viripdi şavdı ol āfeti
- 14 Ol nūrleydi Dāvuda rām olduğı demir
Hem yir yüzinde ʿadlile kıldı Һilāfeti
- 15 Ol nūrleydi daҺı Süleymānıң sürdügi
Her ins ü cinn ü vaҺş u Һayra emāreti
- 16 Ol nūrleydi Yūsufa çāh içre baht-ı cāh
Hem taht u tāc u Һüsn ü cemāl ü leṫāfeti
- 17 Ol nūrleydi şabrile Eyyübü şaқlayan
Kim döndi şoңra şıҺḫate renc ü saқāmeti
- 18 Ol nūrleydi muʿciz-i Mūsā ʿaşāsınuң
Kim ne dilerse kıldı Һabūl oldı Һāceti
- 19 Ol nūrleydi ʿİsā ölü diriltdügi
ʿĀlemde muʿcizātile seyr ü siyāҺati
- 30a 20 Һıldı tevātür ile alındanalna naқıl
Ādemden AҺmede yitişince ol emāneti

* 9 (a) nūr virdi: nūrleydi LA. / İdrīse rifʿati: İdrīs ü Rifʿat LA.; 9(b) kim:ki LA. / ebed:ebedī YA.

* 10 (a) necatı tūfāndan: zi-tūfānı ğam necāt LA.; 10 (b) Cūdi: Cūd YA.

* 12 (b) seҺāvet ile: seҺāvetle YA.

* 13 (a) İsmāʿilü: İsmāʿili LA.; 13 (b) fidā -LA.

* 14 (a) demir:demür LA.

* 15 (a) daҺı Süleymānıң: āh-ı Süleymān LA.; 15 (b) cinn ü:cin YA. / vaҺş u Һayra: vaҺşı Һoyura YA.

* 16 (b) cemāl ü: cemālī LA.

* 17 (a) Eyyübü: Eyyüb LA.; 17 (b) şıҺḫate: şaҺḫate LA. / saқāmeti: siқāmeti LA.

* 19 (a) ölü: ölüleri YA.; 19 (b) seyr ü siyāҺati: servi seyāҺati LA.

* 20 (a) tevātür: tevātir LA. / alından:alandan YA. /alna:alna LA.

- 21 Her kime vāriş oldıysa nūrı Muḥammediñ
Artardı ʿizz ü devlet ü cāh u şalābeti
- 22 Ol şems-i dü-cihān ṭulū^c itdi nāgehān
Götürdi dünyādan zulümāt ü zalāleti
- 23 Ol doğduğunda ḳamu puṭ oldı ser-nigūn
Yarıldı ṭāḳ-ı ḳisrā ve ṭāḳ oldı ṭāḳatı
- 24 Geldi getürdi dürlü metā^c itdi rāyigān
Meşḳūriken yetürdi saʿy-ı ticāreti
- 25 Zihī ümmī Muşafā ki şöyle ṭıfl iken henüz
Māt itdi ḳamu millet ü ʿilm ü faşāḫatı
- 26 Anıñ biḫār-ı fikreti ḳatında ḳatrece
Yoḳdur ḫalāyıḳıñ ḳamu fikr ü firāseti
- 27 Kevneyniñ ulusu şeqāleyniñ imāmıdur
Anıñ hem enbiyā vü mürselīndür cemāʿati
- 28 Anıñ şübüt-ı berekātında idi hem ol
Ḳamu meşāyiḫler ṭabaḳāt ü vilāyeti
- 29 Anıñ ḫadīş ü sünneti ḫükmiledür tamām
Dört mezheb içre yidi imāmıñ imāmeti
- 30 Bu yirde seyr idüp ḫarekāt itdigince
Düşerdi ʿarşa gölgesiniñ ḳadd-i ḳāmeti
- 31 Şayvān olur ḳanda yürür aña bulut
Hem uyanuḳ gibidür uyurken ḫāleti
- 32 Hoş bŷy-ı müşg ü ʿanberi ḳıldı ḫacīl hem
Mat itdi şehd ü şeker şirīn ʿibāreti
- 33 Yūsuf cemāli gerçi cemīlidi ḳamudan
Yūsufdan emlah idi ḫabībıñ melāḫati

* 21 (a) oldıyse: oldı ise LA.; 21 (b) Artardı: Arturdı LA. / cāh u: cāh LA.

* 22 (a) şems-i:şemsü LA. / dü-cihān: cihān YA.

* 23(a) doğduğunda: doğduğunda LA.; 23 (b) ṭāḳatı: ṭāḳatları YA.

* 24 (a) metā^c: metā^cı LA.; yetürdi: yetürde LA.

* 25 (a) şöyle: daḫi LA. / ṭıfl: ṭıfil YA.

* 26...36 -LA.

- 34 Ger görse guşşalu kişi nāgehān anıḡ yüzini
Dönerdi şādılığa be-küllü melāleti
- 30b 35 Gökdeki ayı kıldı iki pāre āşikār
Çün kıldı barmağile bir kez işāreti
- 36 Erd kafasına ve yırağa ve yaqına
İrerdı ol münir ü başırın beşāreti
- 37 Hıç düşi azmadı ve işinde yañılmadı
Dā'im mu'ınüḡ anuḡla idi 'ināyeti
- 38 İmān u dīn serāyınuḡ me'cürü idi ol
Yapmadı bu ḡarāb ev içinde 'imāreti
- 39 Levlāk irişmiş iken aḡa Taḡrıdan ḡıḡāb
Faḡrile faḡr iderdı şabrile ḡanā'ati
- 40 Ne deḡlü çekse düşmen ü küffār ḡahrını
Hergiz ḡakıyup itmedi dosta şikāyeti
- 41 Ol dostı her ki sevdiyse oldu ol dostı
Ḥaḡ düşmenidür iden anuḡla 'adāveti
- 42 İḡrār idenler aḡa behişt ehlidür ḡamu
İnkār idenler oldu olur düzah āleti
- 43 Barmaḡlarından āb-ı ḡayāt akduḡı anıḡ
Çoḡ kılduḡından idi dünile tā'ati
- 44 Oldı her aḡniyā vü mesākīn aḡa muḡī'c
Gösterdi hem mülük ü selātin itā'ati
- 45 Yoḡidi Ḥaḡdan ayruḡa meyl ü maḡabbeti
Varidi anıḡ iki cihāndan ferāḡati

* 37 (a) ve -LA.

* 38 (a) serāyınuḡ me'cürü idi: serāyını me'cür kıldı LA.

* 39 (a) irişmiş iken: irişmişiken LA.; 39 (b) Faḡrile: Faḡr ile LA.

* 40 (a) düşmen ü küffār: düşmen küffāruḡ LA.

* 41 (a) sevdiyse oldu ol dostı:sevse ol dost oldu LA.; 41 (b) düşmenidür: düşmeni devr LA.

* 42 (b) İnkār: Aḡa inkār LA.

* 43 (a) anıḡ: anıḡ LA.; 43 (b) idi dünile tā'ati: durup dünle tāḡatı YA.

* 44 (a) Oldı her aḡniyā vü mesākīn aḡa muḡī'c: Andan sirāyet eyledi aḡniyā vü mesākīn LA.

* 45 (b) anıḡ: anıḡ LA. / cihāndan: cihānda LA.

- 46 Aşhâb u “ehl-i beyt”i hem aḥbâb u tâbi‘in
Aḡa uyup kııurdu Ḥaḡḡa ‘ibâdeti
- 47 Taḡtı’ş-şecerde hem ‘aşare vü mübeşşere
Bey‘at kııup ḡamu aḡa virdi irâdeti
- 48 Sa‘d u ‘Atıḡ ‘Avf u Sa‘id ibn hem Zübeyr
‘Osmân Ebü ‘Ubeyde ‘Alî ve Ṭalḡa ḡazreti
- 49 Şiddîḡile ‘Ömer daḡi ‘Osmânile ‘Alî
Göstürdiler yolında anıḡ istikâmeti
- 31a 50 Şiddîḡ anıḡ yolında fidâ kıııdı mülk ü māl
Çün şadıḡıdı şıḡıle buldı şadâḡati
- 51 Anıḡ şeri‘atin ‘Ömer sürdi hem ‘adlıle
Öldürdi oḡlun atası itdi siyâseti
- 52 ‘Osmân anıḡ yolına ḡayâ ile vardı hem
Ḳur‘ânı cem‘ idüp kııurdu tilâveti
- 53 Anıḡ yolında şaldı ‘Alî zülfiḡarı ḡoş
Küffârı kıırup iderdi ‘izz ü ḡarâtı
- 54 Anıḡ şafâ vü ‘ıḡkıçün idi ol ḡamu
Ḥamza ḡazâvatı vü ‘Alînüḡ şehâdeti
- 55 Andan sirâyet eyledi aşhâb-ı şuffâya
Kim kıııldılar şıfâtile şabr u riyâzeti
- 56 Dört yüz yıldan ilerü Selmânı Fârisî
Anı sevüben istedi ḡoşdur ḡikâyeti
- 57 Her birin aḡıcaḡ raḡıya’llahu ‘anh di
Kim kıııdı māl ü nefsiile bunlar şecâ‘ati

* 46 (a) aḡbâb: aḡbâr YA.; 46 (b) kıııurdu Ḥaḡḡa: Ḥaḡḡa kıııurdu LA.

* 47 (a) mübeşşere: mübeşşere zevḡıle LA.

* 48 (a) Sa‘d u: Sa‘dı LA. / ‘Avf: ‘Avf LA. / u-LA.; 48 (b) Ebü: u İbn-i YA.

* 49 (b) anıḡ: anıḡ LA.

* 50 (a) anıḡ: anıḡ LA. / fidâ: fedâ LA.; 50 (b) şadıḡıdı: şadıḡdı YA.

* 51 (a) Anıḡ: Anıḡ LA. / şeri‘atin:şer‘in LA. / hem -YA., 51 (b) oḡlun: oḡlın LA.

* 52 (a) anıḡ: anıḡ LA. / yolına:yolun LA.

* 53 (a) Anıḡ: Anıḡ LA. / ḡoş: hem LA.

* 54 (b) Ḥamza ḡazâvatı vü ‘Alînüḡ şehâdeti: Ḥamza ve ‘Alî ḡazâvatı ve Ḥamzanıḡ şehâdeti YA.

* 55 (b) şıfâtile: şafâile LA. / şabr u: şabrı LA.

* 56 (a) Selmânı: Selmân YA.; 56 (b) sevüben: sevdi YA.

- 58 Ol yüzü “ve’đ-duhā” saçı “ve’l-leyli”⁸⁹ Muşafā
Çün aḡdıḡ adını şalavāt it aḡa ḡatı
- 59 Đut sünnetin şalavāt vir aḡa sen bugün
Tā kim saḡa daḡi ḡıla yarın şefā‘ati
- 60 Bayıḡ çalap virür şalavāt her dem aḡa
Daḡi firişteler virür görir riyāseti
- 61 Her dürlü ḡā‘at ol şalavātiledür ḡabül
Hem her du‘āniḡ anuḡiledür icābeti
- 62 Anuḡ ḡaḡḡında Ḥaḡ didi “ḡulḡı ‘azīm” kim
Dā‘im saḡā vü luḡfile ḡulḡidi ‘ādeti
- 63 Geldi “le‘amrük”⁹⁰ āyeti maḡşuş ol ḡāşiḡün
Zīrā ki ‘āmidi keremi ve saḡāveti
- 64 Zī mīm ü ḡā ve dāl ki gösterdi der cihān
Envā‘-i mu‘cizātile bi-ḡaddu vü kerāmeti
- 31b 65 Meymen ü mürşid olmuş anıḡ ḡāyı ḡilmile
Oḡur ḡalāyıḡı Ḥaḡḡa dāl ü delāleti
- 66 Andan umar şefā‘ati ḡamu nebī vü velī
Ḥoparıcaḡ ol dā‘im ü ḡā‘im ḡıyāmeti
- 67 Bindi Burāḡa ḡıldı ‘urüc aḡdı Refrefe
Ol gice “Ḥābe ḡavseyñ” oldu maḡāmātı

⁸⁹ “Geceye andolsun.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözlür, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 169.

* 58 (a) yüzü: yüzi LA.; 58 (b) aḡdıḡ: aḡduḡ LA. / aḡa :ki YA.

* 59 (a) Đut:Đut LA. / vir: it LA.

* 60 (a) her dem: selām LA.; 60 (b) firişteler: firiştehler YA. / virür görir: virürler YA.

* 61 (a) ol: olur YA. /şalavātiledür: şalavāt ile YA.; 61 (b) du‘āniḡ: du‘āniḡ LA. / anuḡiledür: anuḡile durur YA. / icābeti: icāzeti LA.

* 62 (a) Anuḡ ḡaḡḡında Ḥaḡ :Ḥaḡ anıḡ ḡaḡḡında YA. / ḡulḡı ‘azīm kim: kim ḡulḡun ‘azīm YA.; 62 (b) Dā‘im: Dāyım LA. / ḡulḡidi: ḡulḡdı YA.

⁹⁰ “(Ey Resülüm) senin ömrüne andolsun.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözlür, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 109.

* 63 (b) ve: vü LA.

* 64 (a) ḡā: ḡı LA.; 64 (b) bi-ḡaddu vü: be-ced LA.

* 65 (a) Meymen ü: Mimeyni LA. / olmuş: olmuş LA. / anıḡ: anıḡ LA. / ḡāyı: ḡāli LA.; 65 (b) ü -LA.

* 66 (b) dā‘im ü ḡā‘im: dāyım ḡāyım ü LA.

- 68 Mūsāya “len terānī”⁹¹ hı̄ṭāb Ṭūrda oldı
Ol ‘arşda göstürdi cemāl kıldı münācātı
- 69 Görđi tokuz gök sekiz uçmağ yidi tamu
Bir demde geçdi ol kamu bī-ḥadd u mesāfeti
- 70 Gerçi kim her nefes aña mi‘rācidi velī
Bilindi mürselīn üzerine riyāseti
- 71 Çokdur anıñ laṭīf ü hoş ahlāk-ı ḥaşleti
Yoğdur anıñ merātibiniñ hıç nihāyeti
- 72 Kılurđı günde yüz derecāta teraḳḳı ol
Kılmazdı hıç merātibe ḳalup iḳāmeti
- 73 Ḥadd u nihāyet mi olur medḥ ü şerḥiniñ
Şunıñ ki ‘arş-ı kürsīden öñdin bidāyeti
- 74 İncīl ü Tevrāt içre öğülmışdür ol ḥabīb
Hem yidi muşḥafıñ anı öger her āyeti
- 75 Anıñ maḥabbeti odı düşeli cānıma
Yaḳar içümi ḥasreti derd-i ḥarāreti
- 76 Āh idüp ağladıḳca gözüm yaşı ḳan olur
Bu dertlü göñlümiñ hıç oñılmaz cerāḥati
- 77 Yüz biñde bir şıfātıñı Ümmī Kemāl anıñ
Niçesi vaşf idebile kim ola ḡāyeti
- 78 Bal ü şekerden emlaḥ ve şirīn gelür bize
Anıñ bu medḥü ve şalavātı ḥalāveti

⁹¹ “Beni (aslâ) göremezsın.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 111.

* 68 (a) Ṭūrda oldı: oldı Ṭūrda LA.; 68 (b) göstürdi cemāl: buldı LA.

* 69 (b) geçdi: giçdi LA. / bī-ḥadd u: bey-ḥad LA.

* 70 (a) kim: ki LA. / mi‘rācidi: mi‘rāc idi LA.; 70 (b) riyāseti: ziyādeti LA.

* 71 (a) anıñ: anuñ LA. / ü -YA.; 71 (b) anıñ: anuñ LA. / merātibiniñ: merātibiniñ LA.

* 73 (b) Şunıñ: Şunuñ LA. / ‘arş-ı: ‘arş LA. / kürsīden: kürsden YA. / öñdin: öñdür LA.

* 74 (a) ü -LA.; 74 (b) öğülmışdür: öğilmişdür LA.

* 75 (a) Anıñ: Anuñ LA. / cānıma: cānuma LA.; 75 (b) ḥasreti derd-i: ḥasret derd ü LA.

* 76 (a) gözüm: gözümüz YA.; 76 (b) göñlümiñ: göñlimüñ LA.

* 77 (a) anıñ: anuñ LA.; 77 (b) Niçesi: Nicesi LA. / vaşf: vaşif YA. / idebile: idibile YA. / ola: ol YA.

* 78 (a) ve -LA. / bize -YA.; 78 (b) Anıñ: Anuñ LA. / ve -LA.

9*

DER-MEDH-İ MUHAMMED ʿALEYHİʿS-SELĀM

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Feʿülün

(- - . / . - - . / . - - . / . - -)

- 32a 1 Ey evveli ve āhiri maʿmūr Muḥammed
Ey bātını vü zāhiri pür-nūr Muḥammed
- 2 Ey cismi arı ḳalbi şafā rūhı muṭahhar
Ey ismi Ḥudāvendile meşṭūr Muḥammed
- 3 Ey “Ṭā-Hā” ve “Yā-Sīn” ile memdūh u mükerrerem
Ey İncİL ü Tevrātile mezkūr Muḥammed
- 4 Ey sünnet ü āyāt ile maʿrūf u müʾebbed
Ey şerʿi risālātile meşhūr Muḥammed
- 5 Ey hükmine maḥkūm ḳılan cinnü ve insi
Ey her ümerā emrine meʾmūr Muḥammed
- 6 Ey Taḳrır ḥabībi ve yazıḳ derdü ṭabībi
Ey merhemi her ḥaste ve rencūr Muḥammed
- 7 Ey cümle günāhkārıḡ ümīdi ve şeffīʿi
Ey dostlara şād düşmene maḥhūr Muḥammed
- 8 Ey gevheri eylik virici kân-ı saḥāvet
Ey her ḥaberi lüʾlû-i menşūr Muḥammed
- 9 Ey sözleri şādıḳ güher-i ḥātır u deryā
Ey kâşif ü her maʿden ü gencūr Muḥammed

* 9 YA. 31b, LA. 17a

* DER-MEDH-İ MUHAMMED ʿALEYHİʿS-SELĀM -LA.

* 1 (a) evveli ve: evvel ü YA. / maʿmūr: maʿmūr u YA.; 1 (b) bātını vü zāhiri pür-nūr Muḥammed: cismü arı ḳalbü şafā rūy-ı muṭahhar YA.

* 2 (a) cismi arı ḳalbi şafā rūhı muṭahhar: bātın u zāhir ü pür-nūr-ı Muḥammed YA.

* 3 (a) Ṭā-Hā ve Yā-Sīn: Yā-Sīn Ṭā-Hā LA. / u -LA.; 3 (b) İncİL ü: İncİLİ LA.

* 4 (a) āyāt ile: āyātile / maʿrūf u: maʿrūfı LA.; 4 (b) meşhūrı: mezkūr YA.

* 6 (a) yazıḳ: yazıḳ LA.; 6(b) merhemi: merhemü YA. / ve: vü LA.

* 7 (a) günāhkārıḡ: günāhkārıḡ LA. / ve -YA.; 7 (b) dostlara: dostları LA. / şād: şin LA. / düşmene: düşmeni LA.

* 8 (a) eylik: aydınlıḳ YA.; 8 (b) menşūr: menşūr LA.

* 9 (a) sözleri şādıḳ: şādıḳ sözlü LA. / güher: gevher LA. / i -LA. / ḥātır u: ḥātırı LA.; 9 (b) kâşif ü her maʿden ü: her kâşifi maʿdeni LA.

- 10 Ey kamu şalāḫātile Ḥālīka nezdin
Ey cümle fesād ü endīşeden dūr Muḥammed
- 11 Ey ḫilʿat-ı baḫtı aluban egnine geymiş
Ey dünyā metāʿından olan dūr Muḥammed
- 12 Ey dünyāda çok ağlayuban az gülen Aḫmed
Ey ʿuḫbāda ḫurrem ü mesrūr Muḥammed
- 13 ʿĀlemlere rahmet virüpdı seni ol Raḫmān
Ḳurʿānu getürdün bile menşūr Muḥammed
- 14 Ḥaḫḫında “leʿamrük” diyüben and içer Allah
Ey muḫterem ü şākir ü meşkūr Muḥammed
- 15 Ey her ümemin şāfiʿ-i Ğaffār kıtında
Geçmiş geçecek yazuḡı maḡfür Muḥammed
- 32b 16 “Levlāke lemā ḫalaḫtüʿl-eflāk”⁹² didi pāk
Şānuḡda senün ey özü mebrūr Muḥammed
- 17 Mūsā ki münācātını Ṭūr üzre kııurdı
Mıʿrāc çü ʿarş oldı saḡa Ṭūr Muḥammed
- 18 Ṭūr üzre ḫiṭāb oldı aḡa “fāḫlaʿ naʿleyk”⁹³
ʿArş üzre virildi saḡa destūr Muḥammed
- 19 Sen kıı bu Kemāl Ümmī günah-kāra şefāʿat
Luṭfıḡla ey nāşır u mansūr Muḥammed
- 20 Medḫin okıyup çok şalavāt idelim aḡa
Tā kim şuçumuzu kııla maʿzūr Muḥammed

* 10 (a) şalāḫātile: salāḫıyyetile LA.; 10 (b) ü endīşeden: işden LA.

* 11 (b) dūr: ʿurı LA.

* 12 (b) ḫurrem ü: ḫoş ḫurrem LA.

* 13 (b) getürdün: getürdi LA.

* 14 (a) muḫterem ü şākir ü: muḫteremi şākiri LA.

* 15 (b) Geçmiş geçecek: Giçmiş giçecek LA.

⁹² “Sen olmasaydın felekleri (kâinatı) yaratmazdım.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözlür, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 113.

* 16 (a) Levlāke lemā: Levlāk limā LA.; 16 (b) Şānuḡda: Şānuḡda LA. / özü: özi LA.

* 17 (a) Ṭūr üzre: Ṭürda LA.

⁹³ “Ayakkabılarını çıkar.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözlür, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 48.

* 20 (a) idelim: vireḡ YA.; 20 (b) şuçumuzu: şuçumuzu LA.

10*

VE LEHU EYẒAN

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Aferīn ol gün yüze vü aydan aydın alına
Kim ayı gün nūrı anuḡ pertevinden alına
- 2 Zī yüzü gündüz saçı dün Muştafā-i muḡtedā
Kim dil ü cānlar alınur yaḡaḡınuḡ alına
- 3 Biḡ taḡıyyāt u şalavāt biḡ selām olsun aḡa
Her nefesde hem be-küllī “ehl-i beyt” ü āline
- 4 Zī sa'ādet Taḡrıdan şunlara kim yarın ki gün
Ol ḡabīb ide kimin aşḡabına ve āline
- 5 Ey Ḥaḡ ol dostıḡ ḡaḡḡıçün eyle tevfiḡiḡ refiḡ
Bu Kemāl Ümmīye kim aldandı dünyā alına

11*

VE LEHU EYẒAN

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 ʿĀşıḡuz iki cihānda meylimüz bir yāredür
Kim ḡamu ma'şūḡile ʿāşıḡları ol yaradur

* 10 YA. 32b, LA. 18a

* VE LEHU EYẒAN -LA.

* 1 (a) vü aydan aydın: aydın aydın YA.; 1 (b) ayı: ay LA.

* 2 (a) Zī: Zihī YA. / yüzü: yüzi LA. / Muştafā-i muḡtedā: Muştafā YA.; 2 (b) alınur yaḡaḡınuḡ: elin ayaḡınuḡ YA.

* 3 (a) şalavāt: şalāt LA.

* 4 (a) Zī: Zihī YA. / şunlara kim: şunlar ki LA.; 4 (b) ve:vü LA.

* 5 (a) tevfiḡiḡ: tevfiḡ LA.

* 11 YA. 32b, LA.18a

* VE LEHU EYẒAN -LA.

* 1 (b) Kim ḡamu: Ḥamu YA.

- 2 ʿIşķ odı dūşdı ve yakdı yūregimüz yağını
Ol ħarāret ķaşdı imdı ağrımıza yāredür
- 3 Beņzimiz şarı gözimiz yağ yirine ķan dōker
İştıyāķından meger kim göņlümüz pūr-yāredür
- 33a 4 Sen dağı ol yāre varmaķ dilersen ʿışķa uy
Ĥırşile yoldan şapup niķe dūşersin yara dur
- 5 Ķul kişi şultān ħuzūrında uyur mı bir nefes
Ķaflet iķre niķe bir ġāfil yatarsın yaradur
- 6 İrmek istersen ol maĥdūma dāim ħizmet it
Ķapusında dūn ü gündüz ħapusında yaradur
- 7 Muştafa şol tāʿat iķre mā ʿabednāk idicek
Ey ʿaceb kimdür ki ol dergāha ķulluķ yāredür
- 8 Ķün Kemāl Ümmī umarsın ol ħekīmīnden devā
İmdi āh u derdile bađruņı her dem yaradur

12*

FAŞILA

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Ey ķarındaşlar eger ʿābidlerise ħapıņuz
“Mā”sıva’llah”⁹⁴ı ķoņ ol maʿbūdıņıza ħapıņuz

* 2 (a) ve: vü LA.; 2 (b) arđımıza: ağzımıza LA.

* 3 (a) Beņzimiz: Beņzimüz LA.; 3 (b) göņlümüz: göņlimüz LA.

* 4 (a) ʿışķa uy: ʿışķ evi LA.; 4 (b) niķe: nice LA.

* 5 (b) bir -YA.

* 6 -YA.

* 7 (a) şol tāʿat iķre: şöyle YA.; 7 (b) Ey ʿaceb kimdür ki: Ne ʿacebdür kim YA. / yāredür: yāredir YA.

* 8 (a) ħekīmīnden: ħekīmden YA.; 8 (b) āh u: āhı YA. / bađruņı: bađruņ YA. / yaradur: yāredir YA.

* 12 YA. 33a, LA. 18b

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) ʿābidlerise: ʿābidlerisenüz YA. / ħapıņuz: ħapıņız LA.; 1 (b) ħapıņuz: ħapıņız LA.

⁹⁴ “Bir şeyden başka şeylerin hepsi.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 119.

- 2 Dapıñuz ƙullıǵıñız ğayrına bāıldur Hāƙƙıñ
Çünki anıñ ƙapusından özge yoƙdur ƙapıñız
- 3 Ƙapıñız bir hāƙ naşīhat işidicek tiz dıtıñ
Cehdile şeytān u dūşmān ƙapuların yapuñuz
- 4 Yapıñız bünyādıñız bu kübrā üzre fānīdür
Geçüñ andan Hāƙƙa ƙaçıñ himmet atın çapıñuz
- 5 Çapıñız tevbe ƙılıcı birle nefsiñ boynını
Zīrā yoƙdur andan artıƙ yapışacaƙ dıapıñuz
- 6 Şapıñız dūşmān yolından dost iline giriñüz
Andan artuǵa dimeñ kim biz ğulāmı şapıñuz
- 7 Dapıñuz imdi hemān nefsanī hāzzı terk idüñ
Bu Kemāl Ūmmī gibi ėaciz degilse dıapıñuz

13*

FAŞILA

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Āşinā olur Hāƙƙa halkı toyruran āşinā
Artar ol günden güne hāşā ki alça aşına
- 2 Ƙaşına ve gözine şol çarhı zeyn dıtın
Hūba beñzer her ki ayruƙ dırnaǵile ƙaşına
- 33b 3 Daşına kisvet giyenüñ içi şaǵın anda bil
Kim fenādan göçe tiz tiz ol beƙāya daşına

* 2 (a) Dapıñuz: Tapıñız LA. / ƙullıǵıñız: ƙullıǵdan LA. ğayrına: ğayrı ne LA. / Hāƙƙıñ: Hāƙƙıñ LA.; 2 (b) anıñ: anıñ LA. / özge: öz ki LA.

* 3 (a) Ƙapıñız: Ƙapıñız LA. / dıtıñ: dıtıñ LA.; 3 (b) dūşmān: dūşmen LA. / yapuñuz: yapıñız LA.

* 4 (a) Yapıñız: Yapıñız LA. / bünyādıñız: bünyādıñız LA.; 4 (b) Hāƙƙa ƙaçıñ: ƙaçıñ YA.

* 5 (a) nefsiñ: nefsiñiz YA.; 5 (b) artıƙ: artıƙ LA. / dıapıñuz: dıapıñız LA.

* 6 -LA.

* 7 (a) Dapıñuz: Tapıñız LA.; 7 (b) dıapıñuz: dıapıñız LA.

* 13 YA. 33a, LA. 19a

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) toyruran: doyuran LA.

* 2 (a) ve: vü LA. / çarhı zeyn dıtın: çerci zeynin dertenin LA.; 2 (b) ayruƙ: ayruƙ LA.

* 3 (a) Daşına: Taşına LA. / giyenüñ: giyeniy LA.; 3 (b) tiz tiz: tizin LA. / daşına: taşına LA.

- 4 Başına bir ʿışk-ı sevdā ağanıdır şāhidi
Beñzi şarı gözü yaşlı dañi bağrın başına
- 5 Taşına il taʿnının şabr ide kılmaya gele
Kendüye ne şansa anı şana her kardaşına
- 6 Yaşına vü ʿömrine çünkim kişi zāmin degil
Ne muqayyed bu cihānuñ kurasına yaşına
- 7 Yaşına bu gözlerümün baquban raħm itse şāh
Bu Kemāl Ümmiden ol niçe niķābın yaşına

14*

VE LEHU EYŻAN

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 İşidür bilür şu kim yalnızlar işidür
Hem ʿademden ʿālem ü ādem yaratmaķ işidür
- 2 İşidür kıлмақ durur ʿummānda nisyān kaṭresin
Kim dün ü gün ay u gün yirde gökde işidür
- 3 Pīşidür ħalkıñ kem kim şol kişi kim pīriçün
İkide terk itdügi altısı dördi bişidür
- 4 İşidür hemān nişānı ʿışk erinün yā sözi
Gözü yaşlı beñzi şaru sözü dil hem işidür
- 5 Dişidür irkek degil şol kim sözi girçek degil
Her kim ol gökcek degil ağız şadef yā dişidür

* 4 (b) gözü: gözi LA. / yaşlı: yaşlu LA. / bağrın: bağı YA.

* 5 (a) Taşına: Daşına LA.; 5 (b) kardaşına: kardaşa LA.

* 7 (a) gözlerümün: gözlerimün LA. / baquban: baqıban YA.

* 14 YA. 33b, LA. 19a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (b) ʿālem ü: ʿālemi LA.

* 2 (a) kıлмақ durur: kıлмақdur YA.; 2 (b) dün ü gün: düni gün LA. / ay u gün: ay gün LA.

* 3 (a) ħalkıñ: ħalkuñ LA. / pīriçün: pīriçün LA.

* 4 (a) hemān: şanma LA. / yā sözi: yavuzı LA.; 4 (b) Gözü yaşlı: Gözi yaşı LA. / şaru: şarı LA. / sözü: söz LA.

* 5 (a) gökcek: gökçek LA.

- 6 Bişidür helvâdur ol cömerdiñ arpa etmegi
Bal ü yağından yağılıñ gerçigi ger bişidür
- 7 Kişidür bu defteri şağla Kemāl Ümmī sözün
Zirā kim söz ehli yüz biñ kişide bir kişidür

15*

VE LEHU EYẒAN

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Aşl-ı maʿnī bir durur ger söyler ise yüz biñ er
Gerçi zeyrek kişiler bir kılı sözde yüz diler
- 34a 2 Dünyāda ʿilm ü maʿānī baħrınıñ pāyānı yok
Leyki baħrīler şadef çıķarmagiçün yüzdiler
- 3 Tarlaya toħum ekmeyen biçmeye āħir yirini
Yirine bir dāne şaça her ki yidi yüz diler
- 4 Ğayrıyı kıoya gerek kim zāt-ı pāki sevdiyse
Çirkini yuya göñilden ol ki zībā yüzdiler
- 5 Ğubb-ı İsmāʿilü kıalbinden yudıgıçün Ğalīl
Aña kıoç gönderdi Ğaķ kıurbān idüben yüzdiler
- 6 Nidelüm kim göñlümüz ister bir aʿlā dilberi
Dīdemiz dīdārını gerçi ki ednāyuz diler
- 7 Dir Kemāl Ümmī kıafa ağıyāra bayıķ bil ki yār
Dilemez yüz virmegi hiç virmemegi yüz diler

* 7 (b) ehli: ihli YA.

* 15 YA. 33b, LA. 19b

* VE LEHU EYẒAN -LA.

* 1 (a) söyler ise: söylerse LA. / biñ er: diler LA.; 1 (b) zeyrek: zīrek LA. / kişiler: kişiyle LA. / kılı: kııl LA.

* 2 (a) baħrınıñ: baħrınıñ LA.; 2 (b) Leyki: Līk YA.

* 3 (a) yirini: yirine LA.

* 4 (a) Ğayrıyı: Ğayrını LA. / kim -LA.

* 5 (a) İsmāʿilü: İsmāʿili LA.; 5 (b) kıoç: kıoc YA.

* 6 (a) Nidelüm: Nidelim LA. / kim -LA. / göñlümüz: göñlimiz LA. / ister: sevdi YA.; 6 (b) Dīdemiz: Dīdemüz LA.

* 7 (a) Dir: Vir LA. / bil ki: belki YA.

16*

VE LEHU EYŻAN

- 1 Ağa qara saçuñ boyandı ağa
Yine döndi şu bāğa düşen ağa
- 2 Tağa urma tağ ‘adlile merhem ur
Ki zulm odı yaqar düşerse tağa
- 3 Ağa düşme bu yirde geç dāneden
Ki cānıñ kuşu uça göge ağa
- 4 Yağa bala doyur kamu açları
Dilersen üstüne rahmet yağa
- 5 Şafā vü hemi dökün kim ölüminden öñ
Ölüp kendü kendü şagusın şağa
- 6 Çağa yavru gibi yuva bekleme
Uç uçmağa kim beñzemez çağ u çağa
- 7 Bağa düşmegil yir yir Ümmī Kemāl
Zīrā yir yir didiler bāğ u bāğa

17*

VE LEHU EYŻAN

- 1 Dağlar firākuñ odı bu cānumı dağlar
Ger düşdiyse duymaya bugünkü dağlar

* 16 YA. 34a, LA. 19b

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (b) düşen: rüşen YA.

* 2 -YA.

* 3 (a) geç: geçgil LA.; 3(b) cānıñ: cānuñ LA.

* 4 (a) doyur: toyur LA.

* 5 (a) Şafā vü hemi: Şağa zī LA.; 5 (b) kendü kendü: kendi YA.

* 6 (a) yuva: gel bu yuva LA.

* 7 (b) yir yir: yire yir YA. / didiler: didiler ve LA.

* 17 YA. 34a, LA. 20a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) Dağlar: Tağlar LA. / dağlar: tağlar LA.; 1 (b) gün ki: günü ki LA.

- 34b 2 Yağlar harāret fitilin ölçerür hem
Dertden eridüm şızdı yüregimdeki yağlar
- 3 Çağlar gözüm yaşıle bağrım kanı dün gün
Bu hasretile geçdi delim demler ü çağlar
- 4 Ağlar inçilerüm işideniñ özi göyenür
Kim geçdi ʿömür düşdi kara şaçuma ağlar
- 5 Sağlar işi ol ki ölüminden öñ oldı
Çün sonra olur hasta ölür dir sağlar
- 6 Ağlar delim dāneler işbu cihānda
Ey niçe hevesler yağını kurudur ağlar
- 7 Bağlar gözin ayağın Ümmī Kemālī gör
Kıomaz ki yolında gide bu yirleri bağlar

18*

VE LEHU EYŻAN

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Feʿülün
(- - . / . - - . / . - - . / . - -)

- 1 Bīzār kıalanından iden haqqıyla bāzār
Yazar ola ol derdile hiç olmaya bey-zār
- 2 Yazar humārını içen tevbe şarābın
Hüşyār dutar pendı göñül levhine yazar
- 3 Dindār fenā içre đutan olmaya kin-dār
Hem dār-ı beķāda ola ol müʾmin ü dindār

* 2 (a) fitilin: fitilen LA. / ölçerür: ölçedür LA. / hem: āhum LA.; 2 (b) şızdı: şınar idi YA.

* 3 (a) dün: düni LA.; 3 (b) delim: dilim LA.

* 4 (a) inçilerüm: inçledi kim LA. / göyenür: göyinür YA.; 4 (b) geçdi: giçdi LA.

* 5 -LA.

* 6 (a) dāneler: dāneler az LA.; 6 (b) hevesler: hevesleri LA. / kurudur: kurudur LA.

* 18 YA. 34b, LA. 101b

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) kıalanından: kıılanından LA.; 1 (b) bey-zār: bāzār YA.

* 2 (a) humārını: humārın YA.; 2 (b) dutar: tutar LA. / pendı: neyidi YA. / göñül: göñil LA.

* 3 (a) đutan: tutan LA.; 3 (b) ola ol: ol ola YA.

- 4 Azar yolundan ne kadar zāhid olursa
Şol kim kıla bir haste-i şikeste dil azar
- 5 Arar bulur ciddile her kim anı ister
‘Āşık kişi ma‘şūkı yolında kaçan azar
- 6 İnkārı ço elden ki müyesser ola ezkār
İkrārile gel Hāk sözi çut eyleme inkār
- 7 Yola var dervīş mürşid ile menzīle iriş
Ger varmaz isen şaçun şaçalunı yol var
- 8 Düş var ayağına elin öp mürşid ü şeyhin
Dilerisen āsān ola saña kamu düşvār
- 35a 9 Ağyārı yüzi karei saña eyleme kār
Ger ola nigehdār saña ol yüzi ağyār
- 10 Şalar seni egri yola reh-zen ü şeytān
Doğru Hākka eletür uyanı seyyid ü sālār
- 11 Yalvar dile var ādemisen cennet ü dīdār
Yoksa iste her kanda ise cīfei āl var
- 12 Al var naşīb isterisen Hāk kapusından
Ço halkını çoğında delim fitne-i āl var
- 13 İş‘ār yolında atunı ger yār gerekse
Var fakrile fahr it çi-ebyāt u çi-eş‘ār
- 14 Devār devā yok saña mālınđa sevincün
Timār ola her derdiñe gerek terk ola devār

* 4 (a) yolundan: yolında LA.; 4 (b) Şol kim: Şu kim YA. / dil azar: dil-dār YA.

* 5 (a) anı: beni YA.; 5 (b) ma‘şūkı: ma‘şūk YA.

* 6 (a) ezkār: enkār LA.; 6 (b) Hāk: Hākka LA. / çut: çut LA.

* 7 (a) Yola: Yol LA. / dervīş: düriş LA.; 7(b) şaçalunı: şaçalun YA.

* 8 (a) var -LA.

* 9 (a) Ağyārı: Ağyār LA. / karei: kara LA. / kār: inkār LA.

* 10 (b) Doğru: Toğrı LA. / yolu -LA. / eletür: iletür LA. / uyanı: uyan YA. / seyyid ü: seyidi LA.

* 11 (a) Yalvar: Al var LA.; 11 (b) āl var: yalvar LA.

* 12 (a) isterisen: isterseñ YA. / kapusından: kapusunda LA.

* 13 (a) İş‘ār: Eş‘ār LA.; 13 (b) it: eyle YA. / çi-eş‘ār: eş‘ār YA.

* 14 (a) Devār devā yok: Devārdur ve ayuđ YA. / mālınđa: mālınđa LA. / sevincün: sevincek LA.; 14 (b) derdiñe: derde ki LA. / devār: devādur YA.

- 15 Al dār-ı bekā ‘āqıliseñ vir bu fenāyı
Ġaddār durur çarḥ şaḫın kim seni aldar
- 16 Başlar virürler yaşile şem‘i gibi çok
Bu cemi‘yyetde her kim ki dil uzatmağa başlar
- 17 Dil-dār olıcağ şaḫlayamaz sırrı olur fāş
Göñül giñ olıcağ şığar anda olur dil-dār
- 18 Yağar hezārān perri pervānei derḥāl
Çaçan ki çırağıñ yağışur yanına yağar
- 19 Uyar Kemāl Ümmī göñül gözün bugün kim
Tā göstüre dīdārını yarın saña dil-dār
- 20 Oñar bizi toğrı yola ey yüce hādī
Her kim ki sen oñ dir iseñ azmaz oñar

19*

FAŞILA

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
(- . - - / - . - - / - . -)

- 1 Ey ḥarīş utan ki yüzi қarasın
Dünyāya niçe ṭam‘alar қarasın
- 2 Eñ eyü dirlik diril āḫir ecel
Şol қara ṭoprağa seni қarasın
- 35b 3 Yaz u қış üstüñe yağa қāy u қār
Banasın anda yatup aқ қarasın

* 15 (a) Al dār-ı bekā ‘āqıliseñ: Ey dār-ı beқādan ġāfilisen YA. / fenāyı: fenāi YA.; 15 (b) Ġaddār durur: Ġaddārdur YA. / çarḥ: çarḥı LA.

* 16 (a) virürler: virür YA.; 16 (b) cemi‘yyetde: cum‘ada LA.

* 17 (b) Göñül: Göñil LA. / giñ -LA.

* 18 (b) çırağıñ: çerağıñ LA.

* 19 (a) göñül: göñil LA. / kim -YA.; 19 (b) göstüre: göstere LA. / dil-dār: ol yār LA.

* 20 (b) dir iseñ: didiñ YA.

* 19 YA. 35a, LA. 102a

* FAŞILA -LA.

* 2 (a) eyü: iyü LA. / ecel: eceli LA.

- 4 Āh u vāh ol ƣaraŋu gice iĉün
Kim varavuz umaruz aĝ ola ƣarasın
- 5 Aĝla ūçlarıŋ iĉün Ümmī Kemāl
Yu bu gözüŋ yaşıle yüzüŋ ƣarasın

20*

VE LEHU EYŻAN

- 1 Ala ey ol kim bunı oƣıyasın
Kerem ƣıl bizimiĉün oƣıyasın
- 2 Cihān düĝünleriniŋ gör ūŋında
Ne tīz getirür ölüm oƣıyasın
- 3 Duʿādan bizi unutma aŋadur
O ūāhuŋ seni daĝı oƣıyasın
- 4 Dürüş kim āĝır urısar ƣurıbdur
Ƣapuŋa daĝı ölüm oƣıyasın
- 5 Kemāl Ümmī gibi hem seni bir gün
Ĥaƣ emrile öŋde oƣıyasın

21*

VE LEHU EYŻAN

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fa'lün
(. . . - / . . . - - / . . . - / - -)

- 1 Zihī saʿādet devlet ki Ĥaƣ tura dāda
Sen ol ūafāda hemiūe ʿadūlarıŋ dādā

* 4 (b) umaruz aĝ ola ƣarasın: evimüz ola ƣara sin LA.

* 5 (a) ūçlarıŋ iĉün: ūçlarıŋiĉün LA.; 5 (b) bu -LA.

* 20 YA. 35b, LA. 102b

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) ol kim: ol ki LA.

* 2 (a) düĝünleriniŋ: düĝünleriniŋ LA.

* 3 (a) unutma: unitma LA.; 3 (b) ūāhuŋ: ūāhuŋ LA.

* 4 (a) ƣurıbdur: ƣurubdur LA.; 4 (b) Ƣapuŋa: Ƣapuŋa LA.

* 21 YA. 35b, LA. 102b

* VE LEHU EYŻAN -LA.

- 2 Eyā keremleri ʿām özü hāş tersāde
Kim ögmeyesin her mü'mināt u tersāde
- 3 Hayf şāh uya her bāṭıl işlü horyada
Ki Haḫdan ādemi ḫor hem-niṣīn horyada
- 4 Ḳo ʿayn u elif mīm geḫ hāi elif şāda
Eger irmek isterseṅ şol maḫām-ı mirşāda
- 5 Hemīşe tevbe vü hayrı idini gör ʿāda
Ki ʿıyş ḫalmanı Nūşīn Revāna vü ʿĀda
- 36a 6 Beni yarın ne olasıṅ getürdi dünyāda
Kim āḫir anı biḫer kim ne ekse dünyāda
- 7 Cihānda ʿārif aṅa dirler ey melik-zāde
Ki göḫmedin vire her varın ey melik-zāde
- 8 Eger ehl-i maʿrifet İmān dadını dada
Gerek ḫalmaya nefsanī lezzet-i nev dada
- 9 Kişi niḫün zulumāt ile yoluna aza
Ki çündür āb u hayāt adı dirlik ada
- 10 Yazuḫ ki bunca gemi ḡarḫ ola bu deryāda
Reis irişmeye baḫriler ile feryāda
- 11 Raʿiyyetini çün ḫalīfe göndere Baḡdāda
Daḫi teraḫḫum ide ʿayyāru şehr-i Baḡdāda
- 12 Ḳo şān ʿÖmer gibi ʿadl eylemegi Şeddāda
Ḳo zulm-i zinhār beḫzeme emir ü Şeddāda

* 2 (a) özü: özi LA.

* 3 (b) ḫor: ḫo YA.

* 4 (a) u -LA. / geḫ: giḫ LA. / elif: elüf LA.; 4 (b) Eger: Ger YA. / şol: ol LA.

* 5 (a) tevbe vü: tevbei YA.; 5 (b) Nūşīn Revāna vü: Nūşīn Revān ü LA.

* 6 (b) biḫer: biḫe YA.

* 8 (b) lezzet-i nev dada: lezzet ü dada LA.

* 9 (a) zulumāt: zulmāt LA. / aza: ada LA.; çündür: çündür LA. / adı: arı LA.

* 10 (b) Reis: Yiriş YA.; 10 (b) baḫriler : baḫrileler YA.

* 11 (a) Raʿiyyetini çün ḫalīfe göndere: Raʿiyyet-i ḫalīfe çün göndüre YA.; 11 (b) teraḫḫum: ne raḫm LA./ ʿayyāru şehr-i Baḡdāda: şehr-i ʿayyār-ı Baḡdāda YA.

* 12 (a) ʿÖmer: ʿömri YA.; 12 (b) zulm-i zinhār beḫzeme: zulmi beḫzeme zinhār LA.; emir ü: emiri LA.

- 13 Dayanup şuya od öçerme nüş idüp bāde
Şu hāk olanları gör virme ʿömriñi bāda
- 14 Bu köpriden çü giçer her gelen ter ü bāda
Kıanı ne kıldı geçen ümmehāt ü ābāda
- 15 Mübeddel it bu harābı ol mülkü ābāda
Kıanı ne kıldı geçen ümmehāt ü ābāda
- 16 Çü Tañrı fitne didi cümle māl ü evlāda
Ki dünyā sevmez olan meyli dañi evlāda
- 17 Harāma azacığ uyan her işde azāde
Helāle az uyan merd olur dil azāde
- 18 Çü şeyh kıandırur Ümmī Kemālī irşāda
Sefer ğamın yiyen uymaya lehv-i irşāda
- 19 Çü çarğ atar ecel oğın bilişe vü yāda
Hem atısar bize dañi kıurubdur ziyāde

22*

FAŞILA

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Faʿlün
(. . . - / . . . - - / . . . - / - -)

- 36b 1 Eren çü sevmedi dünyāyı sende sevme yir
Degil durur zīre ārām idesi yir bu yir
- 2 Anuğ içün bunuğ adı olup durur dünyā
Ki ʿizz ü nāzile bisler velī döner yir

* 13 (a) öçerme: ölçerme LA. / bāde -YA.; 13 (b) Şu: Şol

* 14 (a) giçer her gelen ter: geçerken berr YA.; 14 (b) geçen: giçen LA. / ümmehāt: ümmihāt LA.

* 15 (b) geçen: giçen LA. / ümmehāt ü ābāda: ābā vü ecdāda LA.

* 16 (a) māl ü: mālī LA.; 16 (b) evlāda: ābāda YA.

* 17 (a) azacığ: azacığ LA.; 17 (b) Helāle: Helāl LA. / uyan: kıoyan LA.

* 18 (a) kıan durur: kıanda durur LA. / Kemālī: Kemāl LA.

* 19 (a) vü -YA.; 19 (b) ziyāde: yāda LA.

* 22 YA. 36a, LA.103b

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) Eren çü: İren LA.; 1 (b) zīre: zīrā LA. / idesi: ide YA.

* 2 (a) Anuğ içün: Anıçün YA. / olup durur: olupdur YA.; 2 (b) döner yir: döner giri yir LA.

- 3 Nedir mişālū zemīnūñ bir aç ejderhā
Ki halkı yutmaķile olmadı ve olmaz yir
- 4 Qo bisleme bu teni mār u mūr ʿaķrebiçün
Niçe ħarīr ü niçe cerb ü nerm ü şīrīn yir
- 5 Qanāʿat eyle dilerseñ kim iresin gence
Mübeddel eyle kamu varlıgıñ yoķluğa vir
- 6 Tır uru niçe yatarsın ki kārban gitdi
Yarağın eyle tīz yoldaşile menzile ir
- 7 Metāʿ-ı zāduñı şaķla ki yol qorķılıdur
Yüri ayağın depret ögün başına dir
- 8 Bu gülistānda ne güller qalur ne bülbüller
Bu mīşe içre ne qablan qalur ne dilkü ne şīr
- 9 ʿAlī vü Ħamza bu meydānı çünki tutmadı
Dime ki bayam bugün ya pehlivān ya dilīr
- 10 Bu dünyā kimseye qalmadı hem bize qalmaz
Çü ʿaķıbet giderüz bārī var güzelim ir
- 11 Gel işbu pendi Kemāl Ümmīden qabül eyle
Özi ħaķīre baķma sözün işit ki ne dir

23*

FAŞILA

- 1 Ħaber virür işidenler her nefes qāʿil
Ki dünyā varlığı bir gölgedür olur zāʿil

* 3 (a) Nedir: Nedür LA.; 3 (b) yutmaķile: yutmağile LA.

* 4 (a) mūr: mūrī YA.; 4 (b) ħarīr ü: ħarīr LA. / nerm ü: nerm LA. / şīrīn: şīrīni YA.

* 5 (a) kim -YA.; 5 (b) eyle: eyleme YA. / varlıgıñ: varlıgıñı YA.

* 6 (a) gitdi: giçdi LA.; 6 (b) tīz: tīz ol LA.

* 7 (a) qorķılıdur: qorķuludur LA.; 7 (b) ögün: ögünj YA.

* 9 (a) vü -YA.; 9(b) ki: kim YA. / ya: u YA.

* 10 (a) qalmadı: qalmaz YA./ qalmaz: daği YA.; 10 (b) giderüz: gideriz LA. / var -YA.

* 11 (b) ħaķīre: ħaķīrine LA. / sözün: sözün LA.

* 23 YA. 36b, LA. 104a

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) virür: virir LA.; 1 (b) gölgedür: gölge YA.

- 2 Çün öñi nevm ortası ğam şonı mevt
Pes aña ʿāqıl olanlar kaçan olalar māʿil
- 3 Dön ey harīf ölüm eksikligin ögünge getir
Şarāb-ı ğafleti saç içme tevbe kııl
- 37a 4 Cihānda çünki faķır oldıñ imdi şabr it
Hem āhıretde şaķın yoĥsul olma ey ğāfil
- 5 Saña ne mülk ne māl ne sīm ü zer kayusu
Çü cāna kaçd ideğurur kafañda ʿAzrāʿil
- 6 Hem ol daĥi olısar ʿāķıbet hem İsrāfīl
Ne Ĥūd diri kılısar Cebrāʿil ü Mikāʿil
- 7 Ölüm sinle vü ĥaşr u şırāt u mızānı
Çok añ unutma ki yolıñda durur her hāʿil
- 8 Öñünge niçe ölenler ne resme cān virdi
Baķ imdi ʿāķılısen ĥorķ ʿibret al bāʿil
- 9 Ĥayfıñı ʿömri Ĥaķ emrine sürmedüm bir dem
Ki geçdi bunca gün hefte vü ay u yıl
- 10 Cihānda mişlü ğarīb ol ya yol geçici gibi
Daĥi ölümden öñ ol ehl-i nesilden şayııl
- 11 Taleb eyleme ğayrı kıpudan suʿāl ey sāʿil
Hem ol Kerīm ü Raĥīmıñ işigine ol sāʿil
- 12 Çün irden uşşuñı düşürmediñ Kemāl Ümmī
Gerekse şöhretile cümle ʿāleme yayıl

* 2 (a) nevm: nevhā ve LA.; 2 (b) olalar: ola LA.

* 3 (a) eksikligin: eksikligin LA.; 3 (b) ğafleti: ğaflete LA. / saç: saç YA. / kııl: kııl il LA.

* 4 (a) oldıñ: olduñ LA. / it: eyle LA.

* 5 (a) ne māl: ü māl YA.; 5 (b) Çü cāna -LA. / kafañda: kafañda çün LA.

* 6 (a) hem -YA.; 6 (b) Cebrāʿil ü: Cebrāʿili LA.

* 7 (a) Ölüm: Ölümü YA. / vü: ve YA. / şırāt u: şırātı LA.; 7 (b) ki -LA.; 7 (b) yolıñda durur: yolıñdadur LA.

* 8 (b) bāʿil: il LA.

* 9 (a) sürmedüm: sürmedim LA.; 9 (b) geçdi: giçdi LA. / hefte vü ay u yıl: ve hefte ay bunca yıl LA.

* 10 (a) mişlü: mişli LA. / ol -LA.; 10 (b) şayııl: sāʿil LA.

* 11 (a) Taleb eyleme: Tap ile LA. / sāʿil: mesʿul LA.; 11 (b) Raĥīmıñ: Raĥīmüñ LA. / ol -LA.

* 12 (a) Kemāl Ümmī: bu āfetden YA.; 12 (b) Gerekse: Gerek YA.

24*

VE LEHU EYŻAN

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

(. . . - / . . . - / . . . - / . . . -)

- 1 Sen ey gönül diler iseñ bulasın naqqâş
Bu naqş-ı şürete qalma gözetme göz ü qaş
- 2 Severseñ ol yüce şāhı qo "mā-sivā'llah"ı
Ki ıışk eri dilemez mansıb u ma'ād u ma'âş
- 3 Yoluña şādıksañ ıışk içinde ey dervîş
Be-küllü kendüligiñden kesil dosta ulaş
- 4 Kimesne ıışkile 'arî bir elde cem' idemez
Gel imdi 'aşıkısañ ol melāhate bulaş
- 5 Er oldur kim dıışından içi hoş ola müdām
Ger eyle olmazsa bārî bir ola içü daş
- 37b 6 Seni ölü görüben kimseye alu baqma
Ki Hāqdan ayru degildür cihānda quru yaş
- 7 Görene gün gibi her zerreden olur zāhir
Velîki görmedi görmez güneş yüzün huffāş
- 8 Eger müsāfiriseñ kııl sefer vücūdıñdan
Geç ikilik ovasından birlik iline aş
- 9 Revende çünki teferrüc idemeye öz şehrin
Hiç aña fā'ide gelmez gezerse biñ dağ taş

* 24 YA. 37a, LA.104a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) gönül: gönül LA. / diler iseñ: dilerseñ LA.; 1 (b) gözetme göz ü qaş: vü gözile qaş LA.

* 2 (a) qo: qoy YA.

* 3 (a) şādıksañ: şādıksıñ LA.; 3 (b) kendüligiñden: kendüligiñde LA.

* 4 (b) bulaş: o baş LA.

* 5 (b) kim: ki YA. / dıışından: taşından LA.; 5 (b) olmazsa: olmaz ise YA. / bārî: bāru YA. / daş: taş LA.

* 6 (a) Seni: Sen seni LA.; 6 (b) cihānda quru yaş: cihānda her quru yaş LA.

* 7 (a) gibi -YA.; 7 (b) yüzün: yüzün LA.

* 8 (a) müsāfiriseñ: müsāfirseñ LA.; 8 (b) ovasından: hevāsından YA.

* 9 (a) şehrin: şehriden LA.; 9 (b) gelmez: kıılmaz LA. / dağ: tağ LA.

- 10 Muhācir olur isen̄ kıl menāhīden hicret
Ġazā sevābı gerek ise nefsin̄le uğraş
- 11 Şu loğma hırka için̄ halkile şavaş itme
Veleyki her nefes iblīs ü reh-zen ile şavaş
- 12 Nedir bu şöret ü gavga nedir bu hırş u tama^c
Çü nefis kanda ise bulunur bir etmek ü aş
- 13 Şakın seni komasın kullıgında ol şāhıñ
Ey hoca ‘avret oğlan kız kul karavaş
- 14 Puṭa ṭapanlar añılsa key ṭatı ‘aceblersin
Zihī ‘aceb ki puṭ ola saña bu māl ü kumāş
- 15 Çü her yunulmadık ağacı oda yaqarlar
Seni dañi üstād eger kılmaz ise tirāş
- 16 ‘İbādet eyle şakın zāyi^c itme ‘ömriñi
Çü bir gün ölesisin ger yaşarısañ biñ yaş
- 17 Riyā vü süm^cadan it ṭā^catuñ hālīş ‘amel
K̄o halkı ḥaqqıçün işle vü gözleme şabaş
- 18 Nedāmet ırmağına gir yazıkların̄ kirini yu
Bu tevbe şabūnı birle artısun bulaş
- 19 Meger bir arı gönül iletessin aña yoḥsa
Ḥaḳīr ü tuḥfe durur ol işün̄de cānile baş
- 20 Eliñde iş variken key düriş Kemāl Ümmī
Bilün̄de naḳdüñi şakla ḥāzır yolın̄dan baş

* 10 (a) olur isen̄: olursañ YA.; 10 (b) gerek ise: gerekse LA.; 10 (b) nefsin̄le: nefisle LA.

* 11 (a) Şu: Şöyle YA.; 11 (b) Veleyki: Velākin YA. / iblīs ü reh-zen ile: iblīs-i reh-zenile LA.

* 12 (a) Nedir: Nedür LA. / nedir: nedür LA. / şöret ü: şöreti LA. / hırş u: hırşı LA.; 12 (b) nefis: nefis YA. / bulunur: bulur LA. / etmek ü: etmegi LA.

* 13 (a) komasın: komasun LA. / kullıgında: kullıgından YA. / ol: o LA.

* 14 (a) key -LA.; 14 (b) ki: kim YA.

* 15 (b) üstād eger: üstāz YA. / kılmaz ise: kılmazsa LA.

* 16 (a) şakın: şakın LA. / ‘ömriñi: ‘ömriñi ḥiç LA.; 16 (b) Çü: Çün YA. / ölesisin: ölesin YA. / yaş -LA.

* 17 (a) ṭā^catuñ: ṭā^catuñ YA. / ‘amel: pāk LA.; 17 (b) ḥaqqıçün: ḥaḳ içün LA. / vü -YA.

* 18 (a) yu -LA.; 18 (b) Bu: Yu LA. / artısun: ṭap irsün LA.

* 19 (a) gönül: gönül LA. / iletessin: eyleyesin YA. / yoḥsa: yoḥsa LA.; 19 (b) Ḥaḳīr ü: Ḥaḳīri LA.

* 20 (a) variken: var iken LA.; 20 (b) bilün̄de: bilün̄de LA. / yolın̄dan -YA.

- 38a 21 Ne kim görüp işidüp aklar iseñ ört anı
Şaķın ĥazānuñı müddeīden eyleme fāş

25*

FAŞILA

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün
(. - . - / . . - - / . - . - / . . -)

- 1 'Aceb 'aceb bu ķamu 'ıyş u nūş her pīşe
Ki şoñı 'ıyş u nūşıñ tīz irişi nīşe
- 2 Çü "‘usri yūsran"⁹⁵ ile egdi Ĥaķ kelāmında
Ne diyü ġarra olursın bu nīş olan 'īşe
- 3 Ķanı 'ibādet ü tāt Ĥudāya ey ġāfil
Niçe niçe bu fesād u iş ü bātıl endīşe
- 4 Bizim gibi ne ķalam dilkü şegale daħi
Kim niçe aşlan u ķablan kurdı bu mīşe
- 5 Eger umarısañ ihsān Ĥaķdan anıñcün
Sen eylik it ķamu bī-gāneye ve hem ĥüb işe
- 6 Eyü yavuz kişi niderse kendüzine ider
Yoluna şol gelür āħir ne şandıysa endīşe
- 7 Hemīşe genci çün vire nelerde gizlerler
Sen ey 'azīz şaķın ĥor baķma dervīşe

* 21 (a) aklar iseñ: aklariseñ LA.; 21 (b) ĥazānuñı: ĥazānuñı LA.

* 25 YA.38a, LA.105b

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) u nūş: tārḥ hep LA.; 1 (b) nūşıñ: nūşuñ LA. /tīz: tiz YA. / irişi nīşe: iriştir pīşe YA.

⁹⁵ "Güçlük ve kolaylık.", YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözlür, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 158.

* 2 (a) ile egdi: bile egildi YA.; 2 (b) olursın: olursañ LA.

* 3 (b) ü -LA.

* 4 (a) gibi: gibiye YA. / ķalam: kıla YA.

* 5 (a) anıñcün: anıñcün LA.; 5 (b) it -LA.

* YA. 6...11 LA. 20b

* 6 (a) kendüzine: kendi özineYA.; 6 (b) āħir -YA.

* 7 (a) nelerde: anlarda LA.; 7 (b) şaķın: şaķın LA.

- 8 Tabīb kılmaya bī-derde hīç ʿilāc illā
Şu beñzi şarı gözü yaşlu yā ciger rīşe
- 9 Eger muvaḥḥid iseñ geç muḳayyed olma şaḳın
Şağ u şolu zīr ü bālā yıla pes ü bişe
- 10 Gel alt yanuḡı koy bir yaña yönel zinhār
Vir üç ʿalāk ikiye ḳalma dörd ü bişe
- 11 Eger ḥazāīn ü bāḳī gerekse Ümmī Kemāl
Şaḡa ḳanāʿat şabırı idini gör bişe

26*

FAŞILA

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
(. - . - / . . - - / . - . - / . . -)

- 1 ʿAceb ne ġarra olursın cihāna Ümmī Kemāl
Şaḳın ki degme kemālīñ olur şoñında zevāl
- 2 Serāba şuşama yıl ḳavme nār-ı nūr şanma
Türāb ola şoñı yādile yañlış itme ḥayāl
- 38b 3 Bī-vefā vü fenā dünyādan vefā ummaḳ
Zihī ḥamāḳat u ġaflet zihī ḥayāl ü maḥāl
- 4 Ne geldüğine sevin ne gitdüğine yirin
Bu hīç nesne için ḥātırında tutma melāl
- 5 Tenaʿumu ḳo ki yiter nefse ḳorşa ḳuru
Ḥarīr ü kemḥā niçün çün kifāyet eyler şāl

* 8 (b) şarı: şaru LA. / gözü: gözi LA. / yā -YA.

* 9 (a) muvaḥḥid iseñ: muvaḥḥidiseñ LA. / geç: giç LA.; 9 (b) u -YA. / şolu: şol YA. / pes ü: ve YA.

* 10 (a) alt: altı LA.

* 11 (b) idini: idin LA.

* 26 YA. 38a, LA. 20b

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) ne -YA. / olursın: olupsın LA.; 1 (b) kemālīñ: kemālün LA.

* 2 (a) şuşama: şu şanma YA.; 2 (b) yādile: yād ile LA. / yañlış: yinliş LA.

* 3 (a) Bī-vefā vü: Çü bey-vefā LA. / u -LA.

* 4 (b) tutma: dutma LA.

* 5 (a) Tenaʿumu: Tenaʿımı LA.

- 6 Sen ey ḥarāmī ḥarāmi çü yirmeyüp yirsin
Ki ulular yimedi daḥi buldılarsa ḥelāl
- 7 Çıkar faḥr donuḡı faḳır donın gey egniḡe
Gelüp ölüm döşeginde çıkarmadın ḡassāl
- 8 Şu şāh-ı bākīye kul ol kim olmaya maʿzül
Şu māh-ı bedri gözet kim yok aḡa naḡş u zevāl
- 9 Ḳanāʿatı saḡa dāʿim şanāʿat idini gör
Diler iseḡ ki bulasın beḡā ḡazīne māl
- 10 Cihād-ı ekbere ḡaşduḡ varısa ey dervīş
Hemīşe nefsiḡle ḡıluḡız ḡazā vü ḡıtāl
- 11 ʿAceb ʿadūlarıḡ için ne çok dürtüşürsin
Çü saḡa dost degildir bu māl ü ehl-i ʿayāl
- 12 Öziḡ seḡinden alu yazuḡuḡ cebelden ulu
Yiter götürme ḡadriḡden yük ağır ey ḡammāl
- 13 Çü kendü nefsiḡ atından zebūn u ʿacizsiḡ
Ṭaleb eyle daʿvāyı Afrāsiyāb Rüstem Zāl
- 14 Dükeli fiʿlüḡi her ḡuluḡa muvāfiḡ ḡıl
Nifāḡ olur eger olmazsa ḡālile ḡoş ḡāl
- 15 Eger bilüḡ varısa işbu ḡıl ü ḡālī unut
Niçe niçe bu ḡuru ḡıl ü ḡāl ü baḡş ü cidāl
- 16 Niçe niçe ḡased ü ḡırs u ḡızb ü baḡl ü ṭamaʿ
Ya niçe bir ḡaraz u kibr ü cevr ü zulm ü zelāl

* 6 (a) ḥarāmī: ḥarāma YA.; 6 (b) daḥi buldılarsa: buldılarsa daḥi LA.

* 7 (a) donuḡı: tonuḡı LA. / donın: tonın LA. / egniḡe: aḡla LA.; 7 (b) döşeginde: döşeginden YA.

* 8 (a) kim -LA.; 8 (b) naḡş u zevāl: naḡş-ı hilāl LA.

* 9 (a) Ḳanāʿatı: Ḳanāʿat LA. / idini: idin LA.; 9 (b) diler iseḡ: dileriseḡ LA.

* 10 (a) Cihād-ı ekbere: Cihāda eger LA.; 10 (b) nefsiḡle: nefsiḡle LA. / ḡıluḡız: ḡıl gör LA.

* 11 (a) ʿadūlarıḡ: ʿadūlarıḡ LA. / dürtüşürsin: dürtüşürsin LA.; 11 (b) ü -LA.

* 12 (a) seḡinden: sigeḡden YA. / alu: alur LA.; 12 (b) götürme: götür LA. / ḡadriḡden: ḡadriḡden LA. / ağır - YA.

* 13 (a) atından: ininden LA. / zebūn u: zebūni LA.; 13 (b) eyle: eyleme YA. / daʿvāyı: daʿvā LA. / Afrāsiyāb Rüstem Zāl: vāfir esbāb-ı Rüstem-i Zāl YA.

* 14 (a) ḡuluḡa: ḡuluḡa LA.

* 15 (a) varısa: var ise LA. / ḡıl ü: ḡılı LA.; 15 (b) ḡıl ü ḡāl ü: ḡıl ḡāl LA.

* 16 (a) ḡızb ü: ger LA. / baḡl: buḡl LA.; 16 (b) ḡaraz u: ḡaraz LA. / zulm ü zelāl: zulm-i zelāl YA.

- 17 Niçe niçe bu gurūr u ŧūrūr fıŧk u fücūr
Ya niçe ʿafv ola sehv ü ħaṭā cürm ü vebāl
- 39a 18 Niçe niçe bu nifāk u riyā vü sümʿa vü zerķ
Yā niçe setir olısar ğadr u mekr ü fitne vü āl
- 19 Elüñ bir iyü ʿamel kılmadan Ħaķķa lāyık
Dilüñ ŧatar anı bāzār içinde çün dellāl
- 20 Ne yol varı bilesiñ çün maĥabbet-i dünyā
Ayağı boynuña olmuŧ selāsil ü ağlāl
- 21 Kıŧaldığınca bu ʿömrüñ özendi tül-ı emel
Ķarardı göñlin evi ve ağardı saç u ŧaķal
- 22 Baŧıldı nefsiñe cāniñ tenüñ semritdiñ
Tükendi ķamu ĥayrıñ çoğaldı suʿi delāl
- 23 Çü zevķ-i ʿömrüñ nefes dükene daĥı artmaz
Ķaçan ki iriŧe virmez ecel kiŧiye mecāl
- 24 Niçe cevāb idisersin ĥisābuñ it irden
Sinüñde her nefesiñde kıılurlarsa suʿāl
- 25 Ki āĥir uçmağa uçmağa varısa hevesiñ
ŧalāt u ŧavmı dün ü gün idini gör perr ü bāl
- 26 Bize bu ĥavf u ĥaṭarlar yirinde ne gülmek
Çü bilmezüz ki ŧoñ ucı neye ire aĥvāl
- 27 Ola bu dünyāda balsız belā vü aru delim
Veleyki olmaya ĥiç arusuz belāsız bal

* 17 (a) u -LA. / fıŧk u: fıŧkı LA.; 17 (b) cürm: o cürm LA.

* 19 (a) iyü: eyü LA. / kılmadan: kılmadı YA.

* 20 (a) bilesiñ: bile sen LA.; 20 (b) boynuña: boynuña LA.

* 21 (a) Kıŧaldığınca: Kıŧaldığınca LA. / tül-ı: tülü LA.; 21 (b) göñlin: göñül YA. / ve: vü LA. / saç: ŧac YA.

* 22 (a) cāniñ: cānuñ LA. / semritdiñ: semritdi LA.; 22 (b) Tükendi: Dökinde LA. / ķamu: kılmadı LA. / ĥayrıñ: ĥayruñ LA.

* 23 (a) zevķ-i: zevķ ü LA.

* 24 (a) ĥisābuñ: ĥisābıñ LA.; 24 (b) kıılurlarsa: kıılursa YA.

* 25 (a) Ki: Ger LA.; 25 (b) ŧalāt: ŧalʿāt LA. / ŧavmı: ŧavmu LA. / dün ü: düni LA.

* 26 (b) bilmezüz: bilmeziz LA.

* 27 -YA.

- 28 Çamurlu göller içinde bulunmaz ey bahri
Cevāhir isteriseñ ger ulu denizlere dal
- 29 Yüzüm şu ‘aşık-ı şādıkların ayağı tozu
Ki yoldan ayırır anları hubb u hüsn-i cemāl
- 30 Bu naqşı sevme eger bulmaq isteriseñ naqqāş
Gözetme ağ u kara gök şaru yeşil kızıl al
- 31 Egerçi şāni‘i şun‘ı ile bildi bilenler
Velīki sālīk anlar naqqāşın tālīb ü hāl
- 32 Aña ki luṭf-ı cemāl oldu tuş oldu ‘Azīz
Zelīl kıldı kime kim yitişdi qahr-ı celāl
- 33 Niçelerin kıılır ol luṭfı dāl boynın elif
Niçelerin kıılır ol qahrı elif boynın dāl
- 39b 34 Geçürmediñ dañi bir sâ‘atünji tâ‘atile
Ki geçdi bunca şebi rüz hefte mäh sāl
- 35 Meger ğurāb u kilāb ola tālīb-i murdār
Ne hācet ehl-i temīz ādemise çıqa vebāl
- 36 Gice sehiv kıluban hayrile seherde mürīd
Murādı yüzine bakmaq zehī mübārek fāl
- 37 Velī bayağı velīdür qaḥṭ-ı itikād oldu
Sen itikād ile gel dime oldu qaḥṭ-ı ricāl
- 38 Tohum mı biter katı daşlu şol yirlerde
Yaḥūd şınuq kâb içinde đurur mı āb u zülāl

* 28 (a) bulunmaz: bulunmaz LA. / bahri:mecri YA.; 28 (b) isteriseñ: ister iseñ LA.

* 29 (a) Yüzüm: Yüzim LA.; 29 (b) ayırır: ırmar LA.

* 30 (a) naqqāş: naqqāşı LA.

* 31 (a) şāni‘i: şāni‘iñ YA.; 31 (b) Velīki: Velekyi LA. / naqqāşın: ta‘aşşuq LA. / tālīb ü: tālibi LA.

* 32 (a) Aña: Şuña YA. / luṭf-ı: luṭf u LA. / tuş oldu -YA.; 32 (b) celāl: cemāl YA.

* 33 (a) luṭfı: luṭf LA. / boynın: boynı YA.; 33 (a) boynın: boynı YA.

* 34 (a) sâ‘atünji: sâ‘at LA.; 34 (b) mäh sāl: mäh u sāl YA.

* 35 (a) ğurāb u: ğurābi LA. / kilāb: kilābile LA.; 35 (b) ehl-i temīz: ihl-i temīz YA. / ādemise çıqa vebāl: ādemiye cife vü bāl YA.

* 36 (a) Gice: Geçe YA. / sehiv: seher LA. / hayrile: haberle YA.; 36 (b) Murādı: Murādına LA. / zehī: zemīnü YA.

* 37 (a) velīdür qaḥṭı: qaḥṭı velī LA.; 37 (b) itikād ile: itikādile LA.

* 38 (a) daşlu: taşlu LA. / şol: şür LA.; 38 (b) şınuq: şınıq LA. / đurur mı: đurur mı LA.

- 39 İki cihān hevesinden kesil Ümmī Kemāl
Diler iseñ ki bulasın o yire kurb-ı vişāl
- 40 Bu kamu ʿāşık u maʿşūk ʿışkına müştāk
Zihī leʿāfet ü hüsn-i cemāl ve celle celāl
- 41 Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilāt
Her işde fāʿil ü muhtār Hāq durur ol faʿāl

27*

FAŞILA

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
(. . . - / . . . - - / . . . - / . . . -)

- 1 Kimün ki göñli cānu cihānda cāha düşer
Bilün ki toğrı yolından şapar çāha düşer
- 2 Ne deñlü ʿālim ü ʿābid olursa dünyā seven
Ne yirde yürürse varṭa-i günāha düşer
- 3 Kō kibr ü ʿucbuñı ey bīʿedeb ululanma
Ki ululuğ hemīn ol bākī pādişāha düşer
- 4 Ne kul ki şāh yaşağın şıyar emrini dıtmaz
Bilün ki ʿākıbet ol kimse hışm-ı şāha düşer
- 5 Zihī delü ki varur bir ḥarām loğma için
O pādişāhı kor hizmet-i sipāha düşer
- 6 Ol bire kul olan olur iki cihānıñ şāhı
Yok ol ki dāne şanup dām-ı tahtgāha düşer

* 39 (a) Diler iseñ: Dilerseñ LA. / bulasın: bulasan LA. / o: ol YA.

* 40 (a) ʿāşık u: ʿāşıkı LA.; 40 (b) Zihī: Zehī LA. / leʿāfet ü: leʿāfet-i LA. / ve -LA.

* 41 (b) fāʿil ü: fāʿili LA. / Hāq durur: Hāqdur YA.

* 27 YA. 39b, LA.22a

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) göñli cānu: göñli vü cānu LA.; 1 (b) yolından şapar: yolu koyup YA.

* 2 (b) yürürse: yirise YA.

* 3 (a) kibr ü: kibri vü LA. / bīʿedeb: bey-edeb LA.; 3 (b) ululuğ: ululuk LA.

* 4 (a) ki: kim YA. / şāh: şāhı LA.; 4(b) Bilün ki: Bilün ki LA. / ʿākıbet -YA.

* 5 (a) ḥarām: ḥarāmı LA.; 5(b) O: Ulu YA. / pādişāhı: pādişāhını LA.

* 6 (a) cihānıñ: cihān LA.; 6 (b) ol ki -LA.

- 40a 7 Şafâ ile dü-cihāndan geçen olur şūfī
Yok ol ki hırşile bir vaqf-ı haqāna düşer
- 8 Şu degme fāsıka ‘aşık dime ki gönli anıñ
Haqqıñ liqāsın qor degme bir tebāha düşer
- 9 Muvahhidem dirken “lā ilāhe i’lla’llah”
Ya nice müşrik olmaz gönli cüz ala düşer
- 10 Süpīdü rūlara hiç vāqı‘ olmaz ol zülāl
Girü ol vāqı‘ olup çişmi her sipāha düşer
- 11 Bil ādemīler işidür riyāzet ü perhīz
Hemān bizim gibi hayvān ‘alefgāha düşer
- 12 Kaçup şıgıñduğı yirde oñup durur her gāh
Ecel şu kimseleri kim kaçar penāha düşer
- 13 ‘Ömür kışalığıñı añlayan bu ‘ālemde
Dırāz-ı fikri qor endīşe-i penāha düşer
- 14 Ne deñlü ‘acz u faqrı olur ise yol eriniñ
Ki gönli ne māl ü hil‘at ü külāha düşer
- 15 Hevā vü hırşı qoyanlar delīle uyanlar
İrişdi menzile anlar ki toğrı rāha düşer
- 16 Ol ulu şāhı seveli bu bende Ümmī Kemāl
Fırāq u derdile ağlar fiğān u vāha düşer
- 17 Bu yir ü gök dün ü gün ay u günden aydın
Zihī liqā ki anıñ nūr-ı şemsi māha düşer

* 7 (a) cihāndan: cihānda LA.; 7 (b) haqāna: hanıqāha LA.

* 8 (a) fāsıka: ‘aşıka LA. / gönli anıñ: gönül anıñ LA.

* 9...12 -YA.

* 13 (a) kışalığıñı: kışalığın YA.

* 14 (a) ‘acz u faqrı: ‘acz-ı fikri YA. / olur ise: olursa LA. / eriniñ: ehliniñ YA.; 14 (b) gönli ne māl ü hil‘at ü: gönül mālā ve ne hil‘at LA.

* 15 (a) Hevā vü hırşı: Hevā-i hırşu YA. / delīle: delīl ü rāha YA. / uyanlar: uyanları LA.

* 16 (a) bende: bendei YA.; 16 (b) fiğān u vāha: firākı āha LA.

* 17 (a) dün ü gün: dün gün LA. / ay u günden: aydan LA.; 17 (b) anıñ: anıñ LA. / şemsi: şemsi LA.

DER-BEYÂN-I MEDH-İ EYYÂM-I BAHÂR

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

(. . . / . . . - / . . . - / . . .)

- 1 Yine nesîm ü şabâ başladı eser hoş hoş
Haber virür ki irişdi bahâr eyyâmı uş
- 2 Nazar kıluş yine âsâr-ı rahmetu'llaha
Ki niçe kıldı Hakkıñ rahmeti denizleri cüş
- 3 Dirildi her ulu yirler uyandı uyurlar
Donandı giri dõnsızlar yeşerdi kuru yaş
- 4 Görüş bu kudreti envâ-i "şıbgatu'llah"⁹⁶
Ne kıldı her tarafı dürlü dürlü hil'atı hoş
- 5 Karadan ağ şaru gök yeşil kızıl al
Boyadı Şâni' nakkâş yazdı dürlü nuķuş
- 6 Bezendi cümle nebâtât hazrete karşı
Şenâ' ü şükr ü münâcât zıkr ider her kuş
- 7 Cihân mişl-i cinân oldu şanasıñ bugün
Açar hazîretü'l- kudsıñ kapuların Feytüş
- 40b 8 Hezârân dâsitân duğı ve kumrı hüdhüdden
Okur sebaķ dağı mâzîlerin virürler kuş
- 9 Kâmusı dillü dilince ögerler Allahı
Bâğ u hevâda tıyür dağ u ovada vuķuş

* 28 YA. 40a, LA.23a

* DER-BEYÂN MEDH-İ EYYÂM-I BAHÂR -LA.

* 1 (b) bahâr eyyâmı: mevsîm-i bahâr LA.

* 2 (a) Nazar: Nazar LA.; 2 (b) cüş: hoş LA.

* 3 (a) her -YA. / uyurlar: uyurlar LA.; 3 (b) Donandı: Tonandı LA. / giri: girü LA. / dõnsızlar yeşerdi kuru yaş: yeşerdi vü taldı her kuru hoş LA.

⁹⁶ "Allah'ın boyası, Allah'ın dini.", YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 144.

* 4 (a) şıbgatu'llahı: şıfatu'llahı YA.; 4 (b) hoş: püş LA.

* 5 (a) Karadan: Kardan YA.

* 6 (a) hazrete: hazrete LA.

* 7 (a) şanasıñ: şanasıñ ki LA.; 7 (b) hazîretü'l- kudsıñ: hazîretü'l- kudsıñ LA.

* 8 (a) Hezârân: Hezâr LA. / dâsitân: dâstân LA. / duğı: tũđı LA. / ve: vü LA.

* 9 (b) dağ: tağ LA.

- 10 Yügritdi çiğdem ü nevrüz biñ gülşāhı
Hem irdi şuşen elinde şilāh çün çāvūş
- 11 Kılurken āhile gül-zār içinde bülbül zār
Çü gördi gül yüzini kıldı gülğule hurūş
- 12 Şu deñlü medh ü şenālar kılur ki uşşı gider
Düşer dikenler içine yatar birer bayhuş
- 13 Bu bezim içinde yine hatimi bedeyler kordı
Humārı nergisi elinde kılur kadehler nūş
- 14 Salar vāle hayrān olup başın reyhān
Benefşe boynun eger nāzile zihī serhoş
- 15 Bu kamu kuş niçe hʻānende hūb u güyende
Bu hoş çiçek ne ʻaceb müstemīʻ vü hūb hamūş
- 16 Bu dürlü ʻibreti göre bile mi ol nābite
Bu ʻilmi hikmeti kaçan işide her hargūş
- 17 Kılur mı gülşeni vīrān hasretin bülbül
Bilür mi gülşeni büstān kıymetin baykuş
- 18 Ne var sözinde şekker datmazsa Ümmī Kemāl
Gerek olur ahı her dem yirinde sirke-fürūş
- 19 Kışın cefāda şulardur ki qahra tūş oldı
Yarın şafāda şulardur ki ola luḡfına hoş
- 20 İlāhī faẓl-ı kerem kıl o habīb hürmetiçün
ʻİnāyetinle bizi hidāyet ehline hoş
- 21 Mefāʻilün feʻilātün mefāʻilün feʻilātün
Bahārı şādı hoş illā hazānı ğam nā-hoş

* 10 (a) Yügritdi çiğdem ü: Öğretti çekdim LA. / biñ gülşāhı: piyk-i gülşāhıñ YA.

* 11 (a) āhile: āh bu LA.; 11 (b) hurūş: hoş YA.

* 12 (b) içine: içre YA.

* 13 -YA.

* 14 (a) reyhān: hayrān YA.; 14 (b) boynun: boynın LA. / zihī: zehī LA.

* 15 (a) nice: niçe LA. / hʻānende: hūnında YA. / güyende: küyında YA.; 15 (b) vü hūb: hūb u YA.

* 17 (a) Kılur mı: Kıluram LA.; 17 (b) Bilür mi: Bilürem LA. / kıymetin: kaymetin LA.

* 18 (a) şekker: şeker LA. / datmazsa: şatmazsa LA.; 18 (b) her dem yirinde: yirinde her dem LA.

* 19 -YA.

* 20 (a) o habīb: habībi LA.

* 21 (b) hazānı: hazān YA.

DER-MEDH-İ EYYĀM-I BAHĀR

- 1 Minnet haḳānı irdiñ uş yiñi yaza
Anıñ ʿaṭālarınıñ şağışın kim yaza
- 2 Ne muʿtedil oldı görüñ bu āb u hevā
Çalabdan olalı destūr serd ü ayaza
- 41a 3 Zihī ʿAlīm ü Ḥakīm ü ʿAzīm ü Şāniʿ kim
Getürdi şunʿın hoş revnaḳ u rindān
- 4 Đonandı dürlü libāsile yazı ve hem bāğ
Bizendi beñzedi her biri dükkān-ı bezzāze
- 5 Meger Ḥotan tarafından eser nesīm-i şabāḥ
Ger döldi müşg koḳısı Rüm u Şām u Ḥicāza
- 6 Yine beşir ü bahār irdi çigdem ü nevrüz
Ne irdi ḳamudan öñdin bu oñ dem-sāza
- 7 Birisi yaşlu biri gök giyer ʿaceb niçün
Birisi ḥaste gibi beñzi boyandı sāza
- 8 Ḥaber virür şorana ḥāl dilile bunlar kim
Ne şādı bizcileyin ʿömri kem yaşı aza
- 9 Yitişdi ḥıtmī ve süsen kılıç ḳalkānile
Gele çāvuş oluban aḥsenet ol iki serbāza
- 10 Benefşe boynun egüben güler hem nergis
Gözin açar girü yumar ve başladı nāza

* 29 YA. 40b, LA. 23b

* DER-MEDH-İ EYYĀM-I BAHĀR -LA.

* 1 (b) Anıñ: Anıñ LA. / ʿaṭālarınıñ: ʿaṭālarınıñ LA.

* 2 (a) Ne: Ne hoş LA. / görüñ: gördüñ YA.

* 3 (b) revnaḳ u rindān: danıḳ derendāze YA.

* 4 (a) Đonandı: Đıtdı YA. / yazı ve: yazı LA.

* 5 (b) Ger: Ki LA. / döldi: töldı LA. / Rüm u Şām u Ḥicāza: Rüm Şāmı Şirāza LA.

* 6 (a) bahār: bahār u bahār LA. / çigdem ü nevrüz: çekdüñ nevrüz LA., 6 (b) öñdin: öñdüñ YA. / bu oñ dem-sāza: bu oldı sāza YA.

* 7 (b) boyandı: boyanıp LA.

* 8 (a) kim -YA.; 8 (b) şādı: şāzı YA.

* 9 -YA.

* 10 (a) boynun: boynın LA. / egüben: egüp LA. / güler : gelür YA.; 10 (b) ve -LA.

- 11 Çınar servi şanavber ü şakāyık u reyḥān
Ki her nigār kıılır tapu gül-i ser-efrāza
- 12 Götürdi bürqa'nı gül güler cemālinden
Görelı başladı bülbül du'ā vü i'zāza
- 13 Zihī şafā vü dem ıışık u 'aşık u ma'sūḳ
Ki dutdı gül yine Maḥmūdu bülbül Āyāza
- 14 Dükeli kuşlar zıkr ü şükri tesbīḥāt
Çü murğ-ı zārı içi dıldı laṭif āvāza
- 15 Seherde hoş nefesile ḳamusı "fanzūr"⁹⁷ oḳur
Ki cān ḳulağıyla müstemı'c ola āvāza
- 16 Göñül göziyle bak āşār-ı rahmetu'llaha
Niçesi kıılır o yiri diri ter ü tāze
- 17 Ḳamusı cev kııla şavtile zevḳ ü şevḳile
Ġanī çalab ḳapusından kıılır dervāze
- 18 Yuvada yaprak içinde neşid oḳur kimisi
Hevāda kimisi āğāz kııldı pervāza
- 19 Ne hoşca seyr ider işit hezār destānı
'Irāḳ u rekb ü 'acemden ḥicāz u şehnāza
- 41b 20 Göçer geçer çü ḳamu kışladığı yaylağa
Muvāfıḳat kııluban cümle ördeg ü ḳaza
- 21 Duğı bulur şekeristān baykuş vırāne
Hiç eksik olmadı olmaz şikār şehbāza

* 11 -YA.

* 12 (a) bürqa'nı: bürqa'-i YA.

* 13 (a) u -LA. / u -LA.; 13 (b) Maḥmūdu: Maḥmūda LA.

* 14 (a) kuşlar: kuşlara LA. / zıkr ü şükri: zıkrı şükürü LA.; 14 (b) murğ-ı zārı: murğzārı LA. / dıldı: tıldı LA.

⁹⁷ "Kalp gözü açıklar bakınız.", YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözlür, Enderun Kitabevi, İstanbul, s.50.

* 15 (a) ḳamusı -YA. / fanzūr: fanşūr YA. / oḳur: oḳır LA.; 15 (b) ḳulağıyla: ḳulağına LA. / ola -YA.

* 16 (b) Niçesi: Nicesi LA.

* 17 (a) cev kııla -YA. / zevḳ ü: zevḳile YA.

* 18 (a) yaprak: yaprağ LA. / neşid: neşide LA.

* 19 (b) rekb ü: rekbi LA. / 'acemden: 'acemden ve YA.

* 20 (a) Göçer geçer: Giçer geçer LA. / çü -YA. / kışladığı: kışladığı LA.

* 21 (a) Duğı: Tığı LA. / şekeristān: şekeristānı LA. / baykuş: baykuşa LA. / vırāne: vırān LA.21 (b) eksik: eksük LA.

- 22 Öter ögeyik ü dürrâc hüdhüd ü kumrı
Dutar her biri bir hoş maķâm-ı endâze
- 23 Bu ʿibrete nazâr it gerd güliseñ hayvân
Kulak dut âdemiseñ bu söz ü sâza
- 24 Bu sâzı Süleymân ne bile kuş dilüdür
Bu râzı dimezüz illâ ehl-i râza
- 25 Şol kul kim eyleye red şâhı kim kabûl eyler
Ya şunı kim Hâķ öñermişdür ol kaçan aza
- 26 Ger andan Ümmî Kemâle refîķ ola tevfiķ
Şarâb-ı ʿışķile ğaflet humârını yaza
- 27 Ecel okı şu mıdur ki menʿ ide kalkan
Bu çarh ol atıcı degil kim atduĝın yaza

30*

DER-MEDĦ-İ EYYÂM-I BAHÂRİYYÂT

Mefâʿilün Feʿilâtün Mefâʿilün Feʿilün

(. . . - / . . . - - / . . . - - / . . . -)

- 1 Görüñ ol Hâlık u Bî-çün Râzık u Fettâh
Ne açdı rahmet kapularını bî-miftâh
- 2 Açıldı ğayb u hazâyin bizendi rüy-ı zemîn
Şaçıldı ʿâleme yine yiñi fütüh-ı mubâh

* 22 (a) ü -YA. / ü -YA.; 22 (b) maķâm-ı: maķâm LA.

* 23 (b) dut: dut LA. / söz: söze LA.

* 24 (a) sâzı: sâzı ğayrı YA.; 24 (b) Bu râzı dimezüz illâ ehl-i râza: Ya şunı kim Hâķ öñermişdür ol kaçan aza LA.

* 25 (a) -LA.

* 26 (b) ʿışķile: ʿışķla YA.

* 27 (a) şu mıdur ki: şu mıdur kim ki LA.; 27 (b) ol -YA. / kim: ki LA.

* 30 YA:41b, LA. 24b

* DER-MEDĦ-İ EYYÂM-I BAHÂRİYYÂT: GÖRİŇ KİM HÂLIKI Bİ-ÇÜN REZZÂK U FETTÂH NE AÇDI RAHMET KAPULARIN BEY-MİFTÂH LA.

* 1 (a) Görüñ: Görüñ LA. / ol: kim LA. / Hâlık u: Hâlıkı LA. / Râzık: Rezzâk LA.; 1 (b) kapularını: kapuların LA.

* 2 (a) yine: yene LA.

- 3 Şeherde kuşlar öter çağırur ki “fa‘tebirü”⁹⁸
Baķın bu ‘ibrete her başır ü ehl-i şalāh
- 4 Kimisi bāğda hoş āvāzile oķur tesbīh
Kimisi yukāru pervāz uruban açdı cenāh
- 5 Şularda şād olup oynar dün ü gün ördek ķaz
Laţifeyle ķılurlar biri birine mizāc
- 6 Çemende hüdhdü imām oldu kuş cemā‘at hem
Oķur mü‘ezzin ķumrı ‘ale’ş-şalāh u felāh
- 42a 7 Yeşerdi yine her eşcār açıldı hūb ezhār
Aķar zülāl olup enhār eser nesīm-i şabāh
- 8 Cihān mişl-i cinān itdi yaz yili eseli
Meger ki cennet içinden gelür bu ķutlu riyāh
- 9 Hāber getürdi ķılavuz ki çiğdem ü nevrüz
Ki riħlet itdi şitā ve uş irdi şayf-ı necāh
- 10 Benefşe boynın eger mest olup bu meclisde
Hūmār-ı nergis elinde đutar müdām aķdāh
- 11 Đonandı yazı vü dağlar libāsile gün-ā-gün
Bizendi baħce vü bağlar ķamu maķām u merāh
- 12 Yitişdi hātmī gül öñünce ķalkān yapınup
Yanınca süsen irişdi ve çekdi seyf ü silāh
- 13 Gül ağdı tahta selā‘in gibi şaldı niķāb
Hem oldu bülbül aña ķarşu ‘āşık u meddāh

⁹⁸ “İbret alınız.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmî Kaynaklı Sözlere, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 50.

* 4 (a) oķur tesbīh: tesbīh oķur YA.

* 5 (a) olup -YA. / dün ü gün -YA. / ördek: ördegile YA.; 5 (b) Laţifeyle: Luţfile YA. / biri birine: birbirin YA.

* 6 (a) imām: imāmı LA. / oldu -YA. / cemā‘at: cemā‘atına LA. / hem -LA.; 6 (b) ‘ala’ş-şalāh u felāh: ‘alā’ş-şalavat-i felāh YA.

* 7 (a) yine: yine LA.

* 8 (a) Cihān: Cihāmı LA. / itdi: itdi ki YA.; 8 (b) içinden: içinde YA.

* 9 (a) çiğdem: çekdim LA. / ü -LA.; 9 (b) ve uş -LA.

* 10 (b) nergis: nergisi LA. / elinde: elinden LA. / đutar: đutar LA.

* 11 (a) Đonandı: Đonandı LA. / yazı: yaz LA. / vü -LA. / libāsile: libāsü LA.; 11 (b) baħce: bāğce LA. / vü -YA. / maķām u merāh: müdām mürāh YA.

* 12 (a) hātmī: hıtmī LA. / öñünce: öñince LA. / yapınup: yapanup LA.; 12 (b) ve: vü LA.

- 14 Nefîs baĥcalar iĥre irte Őaĥu Őaĥar
Her ayva gl  glnr zehre-i tuffh
- 15 ller oldı diri ve ĥaraĥular aydın
Ki her ĥiĥekler aĥıldı uyandı ĥn mıŐbh
- 16 Őaĥalı Hızr-ı semavt arza b-ı ĥayt
İrişdi ulu nebtt cismine ervh
- 17 Grene sitt-i ciht oldı ibret-i yt
Oĥıyana yazılır her budakda biĥ elvh
- 18 Hzn faşlı cihna ki virmiŐdi talk
Bahr vaŐlı Hk emriyle geldi kıldı nigh
- 19 Nazr kılıĥ yine Őr-ı rahmetu'llaha
Ki niĥe ĥilkate geldi ĥamu Raĥm  eŐbh
- 20 Şu zemherr  Őovuĥı her fesde virdĥi
İrişdi germ-i bahr itdi ser-te-ser iŐlh
- 21 HemŐe yazın kışın Őaĥa Keml mm
Rab'i tevbe gerek kim gide Őit u cenh
- 42b 22 Bu fn Őuna ĥapılma o bk Őni sev
Diler iseĥ iki cihnda ki olasın iflh
- 23 Uyan ki geĥdi mr ĥur cihnı terk idegr
Ger sen terk itmez iseĥ ĥod ecel kılır ilĥh
- 24 Mef'iln fe'ltn mef'iln fe'lt
Hk işinde f'il  muĥtr ve "fliĥu'l-iŐbh"⁹⁹

* 14 (a) baĥcalar: bĥcalar LA. / irte: erine LA.; 14 (b)  -YA. / glnr: glŐen YA. / zehre: Zhre LA.

* 15 (a) ller: lleri YA. / oldı -YA. / ĥaraĥular: ĥaraĥuları YA.

* 16 (a) Hızr-ı: Hızru YA. / arza: arzu YA.; 16 (b) ulu: ol LA.

* 17 (b) elvh: livh YA.

* 19 (a) kılıĥ: kılıĥ LA.; 19 (b) rahm: ramm LA.

* 20 (a) zemherr: zemher LA. /  -LA. / virdĥi: virdĥini LA.; 20 (b) germ-i: kerem LA.

* 21 (a) kışın: kış LA.

* 22 (a) Őuna: Őanata LA. / o: ol YA.; 22 (b) Diler iseĥ: Dilerseĥ LA.

* 23 (a) geĥdi: giĥdi LA. / ĥur: ĥur LA.; 23 (b) Ger: Eger LA. / ecel: hem YA.

* 24 (b) işinde: est LA. / ve -LA.

⁹⁹ "Karanlıĥı yarıp sabhı ortaya ĥıkarn O'dur.", YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslm Kaynaklı Szler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 49.

DER-MEDH-İ EYYĀM-I BAHĀR

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Cān göziñ aç gör ki yine ol Kerīm ü kārīsāz
Niçe kıldı fażlı birle ahrı luı kış u yaz
- 2 Cümle maħlūıñ her şeyi dün gün ol Hālıa
Dillü dilince kılurlar şükr ü tesbıh ü niyāz
- 3 Germ-i rāhat geldi oldu mu'cedil āb u hevā
Serd-i zaħmet gitdi giri almadı kış u yaz
- 4 Sebze boş oldu bugün erafı 'ālem ser-te-ser
Revnaa geldi 'Irā u Rūm u Şām u Hicāz
- 5 Yine gökden yiryüzine saçdı raħmet yağmurın
Her nebātātı getürdi ħilate ol bī-niyāz
- 6 Bu amu ölmüş ağalar nāgehān oldu diri
Kūh u şaħrā vü cihāna irdi hātifden āvāz
- 7 Şubuhdan cān ulağın dut emenden yaa kim
Başladı uşlar dilinden söylenür ol gizlü rāz
- 8 Bize dirler kim ğanīmet görüñ işbu demleri
Kim niçelerinçe yıllar bu şafāyı bulamaz
- 9 'Ömriñiz nevrūzı igdem gibi kütāhdur velī
Fikriñüz add-i ınarı servi alından dırāz

* 31 YA. 42b, LA. 25b

* DER-MEDH-İ EYYĀM-I BAHĀR -LA.

* 1 (b) Niçe: Nice LA. / fażlı: faşlı YA.

* 2 (a) maħlūıñ: maħlūāt LA. / dün gün: düni gün LA.; 2 (b) kılurlar: kıılır LA.

* 3 (a) āb u hevā: ābı hevā LA.; 3 (b) giri: girü LA.

* 4 (a) boş: pūş LA.; 4 (b) Rūm u Şām u: Rūm Şāmıle LA.

* 5 (b) nebātātı: nebātı YA. / bī-niyāz: bey-niyāz LA.

* 6 (b) vü -YA. / irdi hātifden āvāz: getürdi ħilate ol bī-niyāz YA.

* 7 (a) Şubuhdan: Şubhadan LA. / cān: göñül LA. / dut emenden yaa kim: emenden yaa dut YA.

* 8 (a) kim: ki LA. / görüñ: görüñ LA.; 8 (b) niçelerinçe: niçelerine YA. / şafāyı: şıfātı YA. / bulamaz: bulıamaz LA.

* 9 (a) 'Ömriñiz: 'Ömriñüz LA. / nevrūzı: nevrüz LA. / kütāhdur: kütāh durur YA.; 9 (b) ınarı: ınār YA.

- 10 Hüdhd ü kumrı gögerçin dıdı dürrācile
Dıtdılar bu meclis içre her biri bir şavt-sāz
- 11 Kim ʿuşşāk-ı nevāda her biri kıılır nevāhat
Kimi nevrūzı ʿacemde çağırır kimi hiçāz
- 12 Murğ-ı zār içinde tāvus nāzile cevlān kıılır
Şādumān kıılır şularda oynar ördek ü kaç
- 43a 13 Bu kamu kuşlar hevāda dem-be-dem pervāz kıılır
Her biri şaydın kıovar sunķūr u şāhīn şāhibāz
- 14 Ol Ğanī her bāğ içinde kıudreti baķcasını
Bir gelin gibi đonanup geydi gün-ā-gün cihāz
- 15 Nesrīn ü reyhān açıldı nergis ü reyhānile
Gel teferrūc kııl bugün bu mevsimi ey pāk-i zāt
- 16 Sünbül ü süsen benefşe erğuvān lāle hoş
Leyki güldür cümlesiniğ arasında ser-firāz
- 17 Gül güle karşı açılıp hoş bizendi gülistān
Bülbüle karşı kıılırlar her biri bir ʿizz ü nāz
- 18 Bülbülün nāle vü derdi gulğulı hem çok olur
Şol sebebdendür kim olur gülleriniğ ʿömri az
- 19 Her bahār u şādınığ şonı hazān u ğam durur
Ğarra olma işbu pendı đut göñül levhinde yaz
- 20 Naķş-ı şunʿa māʿil olma Şāniʿ ü naķķāşı sev
Kim beķā oldur bu fānī ol haķīķat bu mecāz

* 10 (a) kumrı: kumru LA. / gögerçin: gögercin LA. / dıdı: tūđı LA.; 10 (b) Dıtdılar: Tıtdılar LA.; 10 (b) bir -YA.

* 11 - YA.

* 12 (a) Murğ-ı zār: Murğ-zār LA.; 12 (b) Şādumān: Şādıman LA. / kıılır: olup LA.

* 13 (a) kuşlar: kuşlarda LA. / kıılır: urur LA.; 13 (b) kıovar: kıor LA. / sunķūr: unķūr LA.

* 14 (a) kıudreti: kıudretü LA. / đonanup: đonanup LA.

* 15 (a) reyhān: reyhānü LA. / nergis ü: nergis YA., 15 (b) pāk-i zāt: pāk-i bāz LA.

* 16 (b) cümlesiniğ: cümlesinünğ LA.

* 17 (a) Gül -YA.

* 18 (b) gülleriniğ: güllerinünğ LA.

* 19 (a) u -YA. / hazān u ğam durur : harāb kıalmaķ durur YA.; 19 (b) đut: tıt LA.

- 21 Gerçi her bostān u bāğıñ bāğ-bānı bir durur
İllā hergiz bir degildür ħurmā engūr u piyāz
- 22 Bu bahārı bāğ u ‘ömrüñ ħāşılı eśmārıdur
Tā‘at u zıkr-i tilāvet tevbe vü şavm u namāz
- 23 Zihī ħul kim ħocası emrinde sürer ‘ömrini
‘Aklı koyup nefse uyup bir nefes buyrıķ şımaz
- 24 İrmedi ħasret kışınıñ yazına Ümmī Kemāl
Ol sebebden bağrı başlu gözi yaşlu beñzi saz
- 25 Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilāt
Fā‘il-i muhtār kimdür ol Kerīm ü kārısāz

32*

DER-MEDĦ-İ EYYĀM-I BAHĀRĀT

- 1 Cān gözün ac ki irdi yine nev-bahārı gör
Mınnet ħıl imdi ħudret-i perverdigārı gör
- 43b 2 Zī dañ yili seħerde ne datlu nefes virtür
Niçe münevver oldı yine rüzigārı gör
- 3 Yir geydi yeşil đonın yine şoydı siyāhı
Bāğ-ı biheşte beñzedi külli diyārı gör
- 4 Çün āfitāb irişdi ħamel burcına bugün
Ne resme geldi revnaķa bu leyl ü nehārı gör
- 5 Yaķmış iken bu dünyāı ol zehr-i zemherİR
Tiryāk irişdi cānına yazıñ timārı gör

* 21 (a) bostān u: bostānı LA. / bāğıñ: bāğıñ LA.; 21 (b) degildür: degil LA. / ħurmā engūr u: ħurmā ve engūrı LA.

* 22 (a) bahārı: bahāru LA. / ‘ömrüñ: ‘ömrüñ LA. / eśmārıdur: eśmār durur YA.; 22 (b) vü: ve YA.

* 23 (b) buyrıķ: buyruķ LA.

* 24 (a) kışınıñ: kışınıñ LA., 24 (b) başlu: yaşlu YA. / gözi yaşlu: gözü yaş YA.

* 32 YA. 43a, LA. 26b

* DER-MEDĦ-İ EYYĀM-I BAHĀRĀT -LA.

* 1 (a) yine: yene LA., 1 (b) ħudret-i: ħudret LA.

* 2 (a) Zī: Zihī YA. / dañ: tañ LA. / datlu: tatlu LA. / nefes: nefes LA.; 2 (b) yine: yene LA.

* 3 (a) đonın: đonın LA. / siyāhı: siyāhını LA. / 3 (b) külli: bu dükeli YA. / bāğ-ı: bāğ u YA.

* 4 (a) irişdi: irdi YA.

* 5 (b) yazıñ: yazıñ LA.

- 6 Yağdırdı yire rahmet yağmurların Kerim
Ölü iken ne kıldı diri la'ı-i zârı gör
- 7 Şahrâ bizendi sebze ile yaylaqlar la'îf
Dağlar gözi yaşardı ne çağlar peygârı gör
- 8 Nevrüz açıldı çiğdemle hoşageldiler
Evvel kılavuz oldu yine ol duyarı gör
- 9 'Abher ü semen şakâyık hem ha'tmî erguvân
Sünbül ü benefşe lâle ve nesrîn aparı gör
- 10 Reyhân şalar başın bu meclisde mest olup
Nergis kadeh dutup yazar ol humârı gör
- 11 Sūsen çü dardı ha'çerin ider ki tarıku
Benzer ki gül ki sevilüpdür ol nigârı gör
- 12 Kāmu çiçekler irdi pey-ā-pey piyāde hem
Nigāh irişdi 'izzile gül şehsüvârı gör
- 13 Kaldırdı gül niķābını biñ 'izz ü nāzile
'Arz itdi yine bülbüle zibā 'izârı gör
- 14 Artırdı derdin yine bî-çāre bülbüliñ gül
Ne medh okur güle yine ol bî-ķarârı gör
- 15 O yanda çün çemende hezār destān durur
Ne raķşa girdi servi şanavber çınârı gör
- 16 Bāğda baķcada her biri bir dürlü sözile
Kuşlar Hūdāya tesbîh okur murğ-ı zârı gör

* 6 -YA.

* 7 (b) Dağlar: Tağlar LA. / yaşardı: yeşerdi LA.

* 8 -YA.

* 9 (a) ü -LA. / ha'tmî: hıtmî LA.; 9 (b) ü -LA. / aparı: āyarı YA.

* 10 (b) dutup: tıutup LA. / ol: oldı LA.

* 11 (a) dardı: tartdı LA.; 11 (b) gül ki: gül YA. / sevilüpdür: yasavuldur LA.

* 12 (a) piyāde: pāyede dur YA.; 12 (b) 'izzile gül: gül 'izzile LA.

* 13 (a) Kaldırdı: Kaldırdı LA.

* 14 (a) Artırdı: Artırdı LA. / gül -LA.; 14 (b) yine: yine LA.

* 15 - YA.

* 16 (a) baķcada: baķcada LA. / murğ-ı zârı: murğ-zârı YA.

- 17 Kumrı budağda yaprak arasında her seher
Dost dost diyüp nâliş ider āh u zārı gör
- 18 Her biri bir evinde donandı ağaçlarıñ
Dibinde gölge gördi daħı ābu kenārı gör
- 19 Eyvah çiçeklerin açuban aķca boķcasın
Hübān başına niķe şaçarlar nisārı gör
- 44a 20 Ārāste oldu ķudretile irdi her nebātāt
Şeftālū ķaysı emrūd üzüm alma enārı gör
- 21 Dur ķalma đalma ġāfil oturma bu ġafletle
‘Azm-i teferrūc it bāğ u bostānı varıģör
- 22 Bağlamadın bu gözlerüñi ġaflet uyķusı
Bir dem đur uyķudan dil ü cān uyarıģör
- 23 Bu naķşa şun‘a baķma Kemāl Ümmī fānidür
Naķķāş-ı bāķī Şāni‘ ü yig Kırdıģarı gör
- 24 Şol seyyi‘ātile şuşamış ġaste göñlüñi
Gel āb-ı tevbe ve ġasenāta şuvarıģör

33*

DER-MEDĤ-İ EYYĀM-I BAHĀRĀT

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Söyle ey bülbül ki bugün tāze güller çağıdur
Hep bizendi rengi şarusı kıızıl ve ağıdur

* 17 (b) nâliş ider āh u: ne nâliş üzre LA.

* 18 (a) donandı: tonandı LA.; 18 (b) gördi: virdi YA.

* 20 (a) nebātāt: nebāt LA., 20 (b) emrūd: armūd LA. / enārı: nārı LA.

* 21 (a) Đur: Đur LA. / đalma: şalma LA. / oturma: oturma LA. / ġafletle: ġafletden YA.; 21 (b) varıģör: varģör LA.

* 22 (a) gözlerüñi: gözleriñi LA.; 22 (b) dem -LA. / uyķudan: uyķıdan LA.

* 23 (b) ü -LA. / yig: biğ

* 24 (a) ġaste: çatı YA.; 24 (b) ve: vü LA. / ġasenāta: ġastana LA.

* 33 YA. 44a, LA. 27b

* DER-MEDĤ-İ EYYĀM-I BAHĀRĀT -LA.

* 1 (b) ve -LA.

- 2 Hürûlar gibi donanup çıktı her dürlü çiçek
Hem aķarsular şanasın selsebîl ırmağıdur
- 3 Bir nazar kııl ol Raĥîmiñ raĥmeti āsārına
Kim bugün bu cümle ʿālem mişl-i cennet bāğıdur
- 4 Gör ki niçe kııldı ölmüş yirleri diri giri
İşlenen bu kamu kudretler o şāh yaşağıdur
- 5 Emir ider gün nûrı birle giderür dün zulmetin
Viriser yaz çerisiyle kış çerisin dağıdur
- 6 Yine bugün hem teferrüccilere ārāmgāh
Şu kenarı ve aĥaç gölgesi bāğ bucağıdur
- 7 Kūmrı vü dürrāc duđı ve hezār dāsītānlarıñ
Yirleri alma vü nār şeftālū budağıdur
- 8 Bāğda her servi çınarı rakşa koyup oynadan
Yirleriñ gökleri birle şularıñ çok çağıdur
- 9 Dañ yilidir hoş nefes birle ki maĥrūr olmañız
Çün bahār üzre hazān yilleri ġālib yağıdur
- 44b 10 Bāğ-ı ʿışkıñ bülbüliniñ ġulġulı diñmez kışın
Her neye kim baķar ise tāze ġül yaprağıdur
- 11 Her varaķda bir sebaķ maʿnisi var anlayana
Görmeyen bu ʿibreti āʿmā vü taġı bāğıdur
- 12 Āyet ü aĥbārile mīzānda her bir sözü tart
Şal çürüklerin yana al şunu kim ol şağıdur

* 2 (a) Hürûlar gibi donanup: Hürûlar gibi giyüp tonup LA.

* 3 (a) Raĥîmiñ: Raĥîmüñ LA.; 3 (b) mişl-i: irer LA.

* 4 (a) kııldı ölmüş: kılmış ölü YA. / diri giri: girü diri LA.

* 5 (b) Viriser : Virür bir YA. / çerisiyle: çırasıyla YA. / çerisin: çırasın YA. / dağıdur: dağıdur LA.

* 6 (a) Yine: Yine LA.; 6 (b) bāğ bucağıdur: bāğ u bucağıdur LA.

* 7 (a) vü -LA. / duğı: tütü LA. / dāsītānlarıñ: destānlarıñ LA.; 7 (b) nār: nārı LA.

* 8 (a) Bāğda: Baʿde YA.; 8 (b) şularıñ: şularıñ LA. / çok: çü YA.

* 9 (a) Dañ: Tañ LA. / yilidir: yilidür LA. / ki -YA. / olmañız: olmañız LA.; 9 (b) yağıdur : dağıdur YA.

* 10 (a) ʿışkıñ: ʿışkıñ LA. / bülbüliniñ: bülbülinüñ LA.; 10 (b) baķar ise: bā ķarışa YA.

* 11 (b) vü: dü LA. / taġı: daġı LA.

* 12 (a) aĥbārile: aĥbārı LA. / mīzānda: mīzānında LA. / sözü: sözi LA.; 12 (b) çürüklerin: çürüklerin LA. / yana: yabana YA. / ol -YA.

- 13 Hâk yolında bu Kemâl Ümmî günah-kârıñ sözün
 Kâmu kirtü ırışk eriniñ ayağı toprağıdır
- 14 Dünyâ kâfir uçmağıdır âhîret mü'minleriñ
 Uçmağı ırışıklariñ dostdan yaña uçmağıdır

34*

DER-BEYÂN-I Fİ-MEDH-İ EYYÂM-I BAHĀRĀT

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün
 (- - . / . - - . / . - - . / . - -)

- 1 K̄udret nefesinden yine cāna haber oldı
 Andan bu k̄amu mülk-i cihāna eser oldı
- 2 Başladı eser bād-ı seher hoş nefesile
 Aydur ne yatarsın ki bahār u seher oldı
- 3 Meger Hotan tarafından ki esdi bād-ı seher
 Aceb ki ırışk k̄oqusı ne hoş dutar oldı
- 4 İsrāfîl ra'cı urdı hevāda yine şürı
 Dirildi ölü yirler veya gerrü fer oldı
- 5 Ğam şādîlğa döndi uyurlar uyandı
 Her dürlü nebātāt u çiçekler biter oldı
- 6 Ğālem k̄ara donın çıkarup geydi yeşiller
 Hâkdan bu ırāta her tarafa ser-te-ser oldı
- 7 Her taze vü ter yaprağı beñzetdi ırūsa
 Dañla yüzine ter lāle incü düzer oldı

* 13 (a) günah-kârıñ: günah-kârıñ LA.

* 34 YA. 44b, LA.28a

* DER-BEYÂN-I Fİ-MEDH-İ EYYÂM-I BAHĀRĀT -LA.

* 1 (b) mülk-i: milk-i LA.

* 2 (b) Aydur: İder YA. / yatarsın: yatarsın LA. / bahār u: bahārı LA.

* 3 (a) esdi: eser LA.; 3 (b) k̄oqusı:: k̄oqusı LA. / dutar: u ter YA.

* 4 (a) ra'cı: ra'cı YA. / yine şürı: yensürı LA.; gerrü: ger LA.

* 5 (a) şādîlğa: şādîlğile LA.

* 6 (a) donın: tonın LA.

* 7 (a) taze vü: nāz u YA.; 7 (b) Dañla: Tañla LA. / yüzine: yüzün YA. / ter lāle: tezeler YA.

- 8 Bağlı kapuyı açdı cihān halkına Raḥmān
Merḥametlerini şaçdı ve fetḥ ü zafer oldı
- 9 Ey münkir-i maḥşer göziñ aç aňlayurağ bağ
Gör şeş ciheti kim ser-ā-ser ne iber oldı
- 45a 10 Velī ebedī ol çatı gönjilde durur kim
Gözü vü kulağı azalı kör ü ker oldı
- 11 Nevrüz irişüp āb u hevā muʿtedil oldı
Revnāk buluban rüy-ı zemīn tāze ter oldı
- 12 Gün irdi ḥamel burcına şeb rüzü berāber
Andan giri gün uzun dün muḥtaşar oldı
- 13 Dur daňla çemenden yaña gönül kulağın çut
Kuşları işit kim niçe hoş hoş öter oldı
- 14 Hüdhüd ögeyik keklik ü dürrāc gögerçin
Sübḥānı hoş āvāzile tesbīḥ ider oldı
- 15 Yer yuvasın qarlanğuc irdi hem ebābīl
Hem kışladuğı yaylağa göçdi göçer oldı
- 16 Şularda yüzer şād oluban ördegile kaž
Hem tāvusı gör baçcada ne cilve-ger oldı
- 17 İrişdi beşir ü kılavuz çigdem ü nevrüz
Andan giri her biri pey-ā-pey irer oldı
- 18 Ağ kızıl al ü yeşil gök şarı çonın
Giyüp çonanup her biri özin bizer oldı

* 8 (a) kapuyı: kapu YA.; 8 (b) ve: vü LA.

* 9 (a) münkir-i maḥşer: maḥşere münkir YA. / göziñ: göziñ LA. / aňlayurağ: aňlayu YA.; 9 (b) şeş: şiş LA. / ciheti: cihātı YA. / ne -LA.

* 10 (a) Velī: Veylü LA. / gönjilde: göklere LA. / durur: dur LA., 10 (b) Gözü: Gözi LA. / vü -YA.

* 11 (b) Revnāk: Revnākı LA.

* 12 (a) şeb rüzü berāber: ü rüz ay püser YA., 12 (b) uzun: uzanu YA.

* 13 (a) Dur: Tur LA. / daňla: taňla LA. / gönül: gönül LA. / çut: çut LA.

* 14 (a) ögeyik: igüyik LA. / ü -LA.

* 15 (a) Yer yuvasın: Yaprusın YA. / qarlanğuc: qarlanğuc LA.

* 16 (a) ördegile: ördekle LA.; 16 (b) tāvusı: tāvusı LA. / baçcada: bāğçede LA.

* 18 (a) ü -LA. / şarı çonın: şaru çon LA., 18 (b) çonanup: çonanup LA. / özin: öziñ LA.

- 19 Kârğı ve şanavber ‘amelin götürüp irdi
Gülşâha kamu dürlü çiçekler töker oldu
- 20 Nesrîn ü riyâhın eser ü sünbül ü gülnâr
Lâle vü şakâyık semen lüplü ü fer oldu
- 21 Şağınca ve şolınca ve ardınca öñünce
Birisi kılıç çekdi biri pâ-siper oldu
- 22 Benefşe güli günleyüp boynunu egmiş
Nergis sevinüp nâzile gözün süzer oldu
- 23 Gül tahtına ağdı dükeli hizmete durdı
Kim elin öper kim ayağına düşer oldu
- 24 Gör kim güle ne rağbet ider bülbül-i rāğıb
Maḥbūbu ve maṭlūbu çü mergūb-ter oldu
- 45b 25 Bülbüllerin ol zârı kı lup ağladuğına
Götürdi niḳābın yine güller güler oldu
- 26 Bülbül şu kadar medḥ ü du‘ā kıldı ki gonca
Utandı tebessüm kı lup andan beşer oldu
- 27 Ol şāh-ı Ğanī gör ne ‘atā kıldı yine
‘Ālem ağ atlāsile pür-sīm ü zer oldu
- 28 Ḳavvāl olalı bāğda hezār destān-ı kumrı
Gör servi çınarı ne hoş oynar büker oldu
- 29 Eyvah gül lâle çiçegi ḥūb donanup
Güle güle bu meclise şaçu şaçar oldu
- 30 Donandı yalınlar ve hem açlar doymurlar
Bağlarda meger kamu şecer pür-semer oldu

* 19 (a) ve: vü LA. / ‘amelin: ‘ālemin LA. / götürüp: götürüp LA.

* 20 (a) riyāhın: riyāhını LA. / eser ü: apar LA. / sünbül ü: sünbül LA.; 20 (b) vü -YA. / ü -LA.

* 21 (a) şolınca ve: şolınca YA.

* 22 (a) boynunu: boynını LA.; 22 (b) nergis: nergis LA.

* 24 (a) ne -YA., 24 (b) ve -YA.

* 26 (a) ki: kim LA.

* 28 (a) hezār: hezār u LA.

* 29 (a) donanup: donanup LA.

* 30 (a) Donandı: Donandı LA. / yalınlar: yalınlar LA. / ve -LA. / doymurlar: doymurlar LA.

- 31 Her baƒcada açıldı yine maħzen-i ğaybī
Kim cümle ıbıklar oludur ğüher oldu
- 32 Őeftālū alını ayvanığ alları komıŐ
Boynuna ğamā'il biline hem kemer oldu
- 33 Dūđilere bu fetĥ ü beŐaret kılığuz kim
Bostān u Őekeristānlar olu Şemer oldu
- 34 Gel bāğa teferrüç kıluban 'ibretile baĒ
Gör kim bu ağaclar ne 'aceb mu'teber oldu
- 35 ün kāfile-i in Ħaĥā irdi onanup
Bu Rüm iline koğdı giri göer oldu
- 36 Bir baĒca gerek bize kim gemeye bahārı
Ol ğül neye gerek ki biter Şolar oldu
- 37 Kim ola Kemāl Ümmī ki bu resme Őöz ide
Beğzer ki ŐınıĒ göğlüne erden nağar oldu
- 38 Bülbüllere ğülŐende sebaĒ virse 'aceb mi
Üstāz ağa kim ğvāce 'Alī gibi er oldu
- 39 Ħāl ehli bilür sırrı kılur müşkili āsān
Ēāl ehline ancak Ēurı Őöz düşer oldu

* 31 (a) baƒcada: bāĒĒede LA.; 31 (b) Kim: Ki YA. / ıbıklar: ıpıklar LA. / oludur: oludur LA.

* 32 (a) alını: alını LA. / ayvanığ: ayvanığ LA. / alları: olları LA.; 32 (b) Boynuna: Boynına LA.

* 33 (a) Dūđilere: Tūđilere LA. / kılığuz: kılur gör YA.; 33 (b) u -LA. / olu: olu LA.

* 35 (a) Ħaĥā: Ħaĥāy LA. / onanup: onanıp LA., 35 (b) Bu Rüm: Yürtürüm YA. / giri: ğirü LA.

* 36 (a) baĒca: bāĒce LA. / ki: kim YA.; 36 (b) ki: kim YA.

* 37 (a) ola -YA. / Kemāl Ümmī: Ümmī Kemāliye YA.; 37 (b) ŐınıĒ: ŐınıĒ LA. / göğlüne: göğline LA. / erden: azdan YA.

* 38 (b) Üstāz: Üstād LA. / kim -YA.

* 39 (a) müşkili: müşkil YA. / 39 (b) Ēurı: Ēuru LA. / düşer: derider LA.

46a DER-BEYÂN-I EYYÂM-I BAHÂR

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Yine lutfâ laţif āġâz kıldı
Ki kış ƣahrın ġötürdi yaz kıldı
- 2 İşit ƣaġ yilini aġla vü ƣaġla
Daġı ƣuŝları ġoŝ âvâz kıldı
- 3 Aġa şükri şenâ kıtur ƣamusı
Nitekim cümle terkü tâz kıldı
- 4 Öter hüdhüd nevâda ġoŝ ƣumrı
Rühâvî perdesinde sâz kıldı
- 5 Hezâr destânsa ġâh ġâh necibġâh
ġehî nevrüz ġoŝ ŝehnâz kıldı
- 6 Ƙamu kıŝladuġı yaylaġa ġoġdı
Nitekim ördegile ƣaz kıldı
- 7 Yitişdi biġ ġül ƣıġdem ƣiġegi
Yol itdikleri beġzin sâz kıldı
- 8 Hem irdi deprenice yine nevrüz
Özüni ƣıġdeme dem-sâz kıldı
- 9 Benefşe ġök ġiyüben boynın egmiş
Bebedye kellesini ƣaz kıldı

* 35 YA. 46a, LA. 30a

* DER-BEYÂN-I EYYÂM-I BAHÂR -LA.

* 1 (a) āġâz: āġâzı YA.; 1 (b) yaz: yazı YA.

* 2 (a) ƣaġ: ƣaġ LA. / ƣaġla: ƣaġla LA.; 2 (b) âvâz: âvâzı YA.

* 3 -YA.

* 4 (b) Rühâvî: Dühâ YA. / sâz: sâzı YA.

* 5 (a) destansa: destansı LA.; 4 (b) ŝehnâz: ŝehnâzı YA.

* 6 (b) ƣaz: ƣazı YA.

* 7 (a) biġ: peyk LA.; 7 (b) itdikleri: itdiklerin YA. / beġzin: beġzi YA. / sâz: sâzı YA.

* 8 (a) deprenice: deprence YA. / yine: yene LA.; 8 (b) Özüni: Özini LA. / dem-sâz: dem-sâzı YA.

* 9 (b) Bebedye: Bendeyle YA. / ƣaz: ƣazı YA.

- 10 Gözin açdı yine tîz yumdı nergis
Çü bildi ʿömrini çarḥ az kıldı
- 11 Qarār ol itdi sūsen gül öñünce
Qılıç tartup özin ser-bāz kıldı
- 12 Çü bülbül gül qoḳısın duydı nāgāh
Gülistāndan yaña pervāz kıldı
- 13 Açıldı gül güle qarşu bülbüle
Hezār iʿzāzile ikrām kıldı
- 14 Kimi ʿāşık kimi maʿşūq ider ʿışık
Bunu Maḥmūd anı Āyāz kıldı
- 15 Muḥibbün serçe göñlün almağa
Ḥabībün ʿışıkını şeh-bāz kıldı
- 16 Kemāl Ümmī zaʿīfi ol qavī dost
Meger bübüllere hem-rāz kıldı
- 46b 17 Ki vaşf itdi ne kim gül birle bülbül
Biri birine ʿizz ü nāz kıldı
- 18 İrişeli o şāh-ı erde vīle
Ne ʿazm ü Mışır ne Şirāz kıldı

* 10 (a) nergis: nergis LA.; 10 (b) çarḥ: ḥarc YA. / az: azı YA.

* 11 (a) Qarār: Qara LA. / ol itdi: itdi ol LA.; 11 (b) Qılıç: Qılıc YA. / tartup: dartup LA. / ser-bāz: ser-bāzı YA.

* 12 (a) qoḳısın: qoḳusın LA. / duydı: tıydı LA.; 12 (b) Gülistāndan: Gülistāndan YA. / pervāz: pervāzı YA.

* 13 (a) bülbüle: bülbül YA., 13 (b) Hezār iʿzāzile ikrām: Hezār-ı ikrāmile iʿzāz YA.

* 14 (a) maʿşūq: maʿşūqa YA., 14 (b) Āyāz: Āyazı YA.

* 15 (a) serçe: sırça LA. / göñlün: göñlin LA., 15 (b) Ḥabībün: Ḥabībün LA. / şeh-bāz: şeh-bāzı YA.

* 16 (b) Meger: Tā meger YA. / bübüllere: bübüilde YA. / hem-rāz: hem-rāzı YA.

* 17 (a) vaşf: vaşfı YA., 17 (b) nāz: nāzı YA.

* 18 (b) Şirāz: Şirāzı YA.

DER-BEYÂN-I HAZÂNİYYÂT

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

(. - - - / . - - - / . - - - / . - - -)

- 1 Gel ey şâhib nazar gör kim ne 'ibretler 'ayân oldu
Bahârîñ mevsimi geçdi yine faşl-ı hazân oldu
- 2 Görîñ nakkâş-ı Hayy şun'ın ki boyar yaprağın rengin
Kimi âl ü kimi âb-g'ın kimi çün za'ferân oldu
- 3 Kızıl al ü nohūdî yeşil kırmızı 'ūd
Çini ve misk gök hem boyanuban beyân oldu
- 4 Yine cevri budur anıñ geçürdi çağı almanıñ
Şararup beñzi ayvanıñ cigeri dolu kan oldu
- 5 Yimişler şavılup yindi nebâtıñ yaşı tükendi
Hevâdan hep yire indi süvâriken hep yayan oldu
- 6 Yine bu baqca vü bâğlar gülerken başladı ağlar
'Ömürdür geçdi ol çağlar meger âhir zamân oldu
- 7 Kâmu bostân u gülşenler semen reyhân u süsenler
Yirinde şimdi dikenler kalup anlar nihân oldu
- 47a 8 Bulındı hâtmî gül şoldı benefşe boynı büküldi
Çiçekler şoldı döküldi hem anlar erguvân oldu
- 9 Şolalı nergis ü güller benefşe lâle sünbüller
Kâmu kuşlar u bülbüller hiç ötmez bî-zebân oldu

* 36 YA. 46b, LA. 30b

* DER-BEYÂN-I HAZÂNİYYÂT -LA.

* 1 (b) Bahârîñ: Bahârıñ LA.; 1 (b) hazân: bahâr YA.

* 2 (a) ki: ne YA. / yaprağın: yaprağınıñ LA.

* 3 -YA.

* 4 (a) Yine: Yene LA. / budur anıñ: devrânıñ LA. / geçürdi: giçirdi LA. / çağı: çağın LA. / almanıñ: almanıñ LA.; 4 (b) ayvanıñ: ayvanıñ LA. / dolu: tolu LA.

* 5 (a) nebâtıñ: nebâtıñ LA. / tükendi: dükendi LA.

* 6 (a) baqca: bâğçe LA.; 6 (b) ol: o YA.

* 7 (a) bostân u: bostânı LA., 7 (b) nihân: Nihâl LA.

* 8 (a) Bulındı: Bulundu LA. / hâtmî gül şoldı: hâtm şoldı servi LA.; 8 (b) döküldi: dökildi LA.

* 9 (a) nergis: nergis LA.; 9 (b) kuşlar u: kuşları YA. / bî-zebân: bey-zebân LA.

- 10 Şu hoş bağlar u bostānlar ki kırır idi bağ-vānlar
Bugün ıssız yatur anlar şanasın kim yaban oldu
- 11 Hiç itmez kimseye rağbet bize şunlar yiter ʿibret
Gelün kim şimdi bī-minnet teferrüc rāyigān oldu
- 12 Bāğa var ʿibretile bağ gör ol ter ü tāze yaprak
Niçe olmuş toz u toprak şanasın bir kıran oldu
- 13 Eser güz yılleri çıktı nebātı od gibi yakdı
Kimin toprağa bıraktı kimi şuda revān oldu
- 14 Bitüp yaşar doğı doğmak yigitlikdür hem ulalmak
Hāzān olduğu kocalmak çü düşdi merd-i kān oldu
- 47b 15 Şoñı her şādiniñ ğamdur düğinden şoñra mātemdür
Bu ʿālemde ne ādemdür ki dāʿim şādımān oldu
- 16 Şu kim yazın yarak itdi kışın hoş rāhata yitdi
Ya şol kim gölgede yatdı kış aña key tufān oldu
- 17 İnüp yatduğı bir sinle añ onı sen dañı inle
Bu temşilātı key dinle çürüdi üstühān oldu
- 18 Kemāl Ümmī konan göçer yarak it kim eken biçer
Biten şolar gelen geçer nitekim būsitān oldu
- 19 Şular kim ʿömriniñ yazın telef kıldı azın azın
Göricegiz kış ayazın işi āh u figān oldu
- 20 Bu hāli kim bilür insān ne bilür cāhil ü hayvān
Kış u yaz añlara āsān çı sürç-i zübān oldu

* 10 (a) bağlar u: bağları YA. / kırır idi: kırurlar LA.

* 11 (a) kimseye: kimesne LA.; 11 (b) bī-minnet: bey-minnet LA.

* 12 (a) ter ü tāze: her tāze yir YA., 12 (b) olmuş: kılmış YA. / toz u: tozu LA. / şanasın: şanasın kim YA.

* 13 (b) toprağa: toprağa YA. / kimi:kim YA.

* 14 (a) doğmak: toğmak LA.

* 15 (a) şādiniñ: şādınıñ LA.

* 16 (a) yarak: yarağ LA. / 16 (b) yatdı: yetdi YA. / kış: kışın LA. / key -LA.

* 17 (a) İnüp: İnübēn LA. / onı: anı LA.; 17 (b) key: hoş LA. / çürüdi: çüridi LA. / üstühān: üstühvān LA.

* 18 (a) yarak: yarağ LA., 18 (b) geçer: giçer LA.

* 19 (a) ʿömriniñ: ʿömriniñ LA.; 19 (b) Göricegiz: Göricegez LA. / kış ayazın: kışın yazın YA. / āh: āhı YA.

* 20 (a) cāhil ü: cāhili LA.; 20 (b) Kış u: Kışı LA.; 20 (b) çı sürç-i zübān: ne aşşı çı zibān LA.

37*

FAŞILA

- 1 Yine ʿaṭānı umageldik ey şāh “şey’i li’llah”¹⁰⁰
Ki müstaḥaḳ kılıñuz padişāh “şey’i li’llah”
- 2 Faḳīr ü müflis ü muḥtāc u aç u ʿuryānuz
Bağışla ḥilʿat-i bāḳī külāh “şey’i li’llah”
- 3 Çü saña yalvarugeldik esirge ḥayr eyle
Ey Bāḳī Rāzıḳ u cömerd İlah “şey’i li’llah”
- 48a 4 Kapañdan özge kapu yoḳ ki vara yalvaravuz
Dapañdan iderüz uş gāhi gāh “şey’i li’llah”
- 5 İlahī yüz saña dutdıḳ ümīdimiz senden
Ey kamu ḳorḳular için penāh “şey’i li’llah”
- 6 Çü sâ’ilüñ yüzi ḳara türbesi boş olur
Eyü yavuz sanuñuz rü siyāh “şey’i li’llah”
- 7 Bi-ḥaḳḳı Aḥmed-i muḥtār ʿafv it ey Ğaffār
Bağışla bizlere cürm ü günāh “şey’i li’llah”
- 8 Ne ḍaḅ bize umduḳımız çün kamu selāṭiniñ
Kapañdır itdüḳi her sāl u māh “şey’i li’llah”
- 9 ʿĀlī ḥazīneleriñden umar ʿaṭā vü kerem
Bu bay u yoḳsul mīr ü sipāh “şey’i li’llah”
- 10 Yola girüp saña irmege hem giri senden
Umaruz ey çalabum zād-ı rāh “şey’i li’llah”

* 37 YA. 47b, LA. 31b

* FAŞILA -LA.

¹⁰⁰ “Allah rızası için.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözcükler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 150.

* 2 (a) müflis ü muḥtāc u: müflis muḥtāc LA.; 2 (b) külāh: külāhı LA.

* 3 (a) yalvarugeldik: yalvarugeldük LA.; 3 (b) Rāzıḳ u: Rāzıḳı LA.

* 4 (a) vara: varavuz LA.; 4 (b) Dapañdan: Dapañdan LA.

* 5 (a) dutdıḳ: tutduḳ LA.

* 6 (a) sâ’ilüñ: sâ’ilüñ LA. / boş: pür LA., 6 (b) sanuñuz: sevgiñüz YA.

* 8 (a) ḍaḅ: ṭaḅ LA. / bize: biz YA. / umduḳımız: umduḳımız LA. / selāṭiniñ: silāṭiniñ YA.

* 9 (b) yoḳsul: yoḳsul YA.

* 10 (a) giri: girü LA.; 10 (b) Umaruz: Umarız LA.

- 11 Hezār yir gök cennetce bahşış ü in‘ām
Senüñ katıñda degil bir giyāh “şey’i li’llah”
- 12 Zā‘if ü ‘āciz ü miskīn ü bī-nevā kılıñuz
Günāh kūh kadar leyki özi gāh “şey’i li’llah”
- 13 İken maḥalli ‘aṭāyuz ey қаdiye’l-ḥācāt
Bilürsin daḥi ne ḥācet güvāh “şey’i li’llah”
- 14 Hemān ümīd ulu dergāhuña dutup kıluruz
Bu pārisāda der-i ḥānı-ḳāh “şey’i li’llah”
- 15 Diler vişālünge her dem irişe Ümmī Kemāl
Kılur firāḳuñile āh u vāh “şey’i li’llah”

38*

‘ÖZR Ü TAḲŞİRĀT

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün
(. - - - / . - - - / . - - - / . - - -)

- 1 Ḥudāvende güneh-kāram ki nefis elinden efkārem
Zā‘ifem ‘ācizem zārem ne kılam çār u nā-çārem
- 48b 2 Dükeli ma‘şiyet bende ki nefse olmışam bende
Bıraḳmışdur beni bende zebūn oldum giriftārem
- 3 Yüzüm ḳara özüüm ma‘yüb sözüüm herze gözüüm maḥcüb
Elüm boşdur dilüm mekzūb hemān bir bāğ-ı bī-bāram
- 4 Yolum uzaḳ azıgum yoḳ yayağam hem yazıgım çoḳ
Ki ḳadrimden yoḳum artıḳ ‘aceb ben niçe yol varam

* 11 (a) yir: yiri YA. / ce: çi LA.; 11 (b) katıñda: katıñda LA.

* 12 (a) miskīn ü: miskīn YA. / bī-nevā: bey-nevā LA.

* 13 (b) Bilürsin daḥi: Bilür āḥı LA. / ḥācet: ḥācāt YA.

* 14 (a) dergāhuña: dergāhuña LA. / dutup: tutup LA., 14 (b) ḥānı-ḳāh: ḥānı-ḳāhı LA.

* 15 (a) vişālünge: vişālünge LA.; 15 (b) firāḳuñile: firāḳuñile LA.

* 38 YA. 48a, LA.32a

* ‘ÖZR Ü TAḲŞİRĀT -LA.

* 1 (b) çār u: çārı LA.

* 2 (b) oldum: oldım LA.

* 3 (a) gözüüm: gözim LA., 3 (b) bī-bāram: bey-bārām LA.

* 4 (a) azıgum: azuğum LA.; 4 (b) yoḳum: yoḳım LA.

- 5 Be-şoĥbet řālihem zākır be-ĥalvet řālihem fācır
Be-şūret ʿābidem řākır be-sīret diyü mekkārem
- 6 Hemīşe ĥāşılıum ʿişyān elümde zillet ü tuġyān
Dilümde ġaybet ü bühtān tamāmet bil ki ġaddāram
- 7 Egerçi uĥrevī işde benimçün öġde vü düşde
Velākin dünyevī işde be-ġāyet cüst ü ʿayyāram
- 8 Ĥicābum merd-i ĥāb oldı ki maṭlūbım türāb oldı
Beġā mülkim ĥarāb oldı fenā mülkinde miʿmāram
- 49a 9 Ne ʿilmim var ne ĥod zühdım ne ĥilmim var ne ĥod cehdim
Ki her dem şıdırur ʿahdim baġa bu nefsi mekkārem
- 10 Degil ĥiç bir işim maʿlūm ne bellü diriyem mażlūm
Ne bellü ölüyem merĥūm ne bellü yoġ u ne varam
- 11 Ne bellü ĥaġ işe cüstem ne bellü bāṭıla süstem
Ne bellü ʿaġlile dostam ne bellü nefse aġyāram
- 12 Ne bellü ʿālimem ʿāmil ne bellü ʿāmiyem cāhil
Ne bellü ʿāķilem kāmil ne bellü faġr ü bī-ʿārem
- 13 Ne bellü zāhidem dāʿim ne bellü fāsıķam nāyim
Ne bellü ġündüzün şāim ne bellü ġice bīzāram
- 14 Ne bellü ʿāşıķam miskīn ne bellü fāsıķam ĥod-bīn
Ne bellü şādıķam müʾmīn ne bellü ehl-i zünnāram
- 15 Ne bellü ġam ne ĥod şādım ne bellü ĥişi bey-yādem
Ne bellü ādemī-zādem ne bellü naġş-ı dīvāram

* 6 (a) ĥāşılıum: ĥāşılıum LA. / elümde: elimde LA. / zillet: zillet LA.; 6 (b) Dilümde: Dilimde LA. / bil ki: belki YA.

* 7 (a) benimçün: benim YA. / vü -LA.

* 8 (a) Ĥicābum: Ĥicābım LA. / maṭlūbım: maṭlūbım LA.; 8 (b) mülkim: milkim LA. / mülkinde: milkinde YA.

* 9 (a) zühdım: zühdüm LA.; 9(b) şıdırur: şıdırur LA.

* 10 (a) Degil: Neder LA. / bellü diriyem: bellüdür diyem LA.; 10 (b) ölüyem: öleyim LA. / yoġu ne: yoġıma YA.

* 12 (b) bī-ʿārem: bey-ʿārem LA.

* 13 (a) nāyim: ġāʿim YA., 13 (b) bīzārem: bey-dārem LA.

* 15 (a) ĥişi bey-yādem: cāhil ü nādānam: LA.; 15 (b) Ne bellü ādemī-zādem ne bellü naġş-ı dīvārem: Ne bellü mest ü ĥayrānem ne bellü mürşide yārem YA.

- 16 Ne bellü ehl-i ʿirfānem ne bellü cehl ü nādānam
Ne bellü mest ü hayrānam ne bellü merd-i hüşyārem
- 17 Ne derde bulmadım dermān bu müşkil olmadı āsān
Ki ben bey-çāre ʿul başdan ayağa külli düşvāram
- 49b 18 ʒavilde zāhire hoşem fiʿilde bātına boşem
Zikirde gerçi hāmüşem şīʿirde ehl-i güftārem
- 19 ʒarāmī bulmasam nā-çār ölürem merd-i pīr hīzi-kār
ʒaçan kim bularam ey yār şanasın yağı tataram
- 20 Baña ger bir kişi aņsuz naşihatden diye bir söz
Aña hüccet kıluram yüz vefāsuz merdüm araram
- 21 Dirīgā kim bu ben güm-rāh özümden olmadım āgāh
Ki ʿömrüm ekserin her gāh bu pul nırgına şataram
- 22 Behiştü az bahā birle şatun alımazam illā
Đamuya çok bahā birle ʿaceb niçün hürīdārem
- 23 Dimişdür seyyid ü muhtār ki ehlü's-sūḳ u ehlü'n-nār
Meger kim şaklaya Settār beni kim ehl-i bāzāram
- 24 Becid göstürdügim altun velākin şatduğım ʒurşun
Bu ʒallāşlıgıla dün gün yürüyüp halkı aldaram
- 50a 25 İçüm ʒalb ü daşım şūfi işüm mühmel adum şūfi
Benem ol āşi vü cāfi ki her dem yoldan azaram
- 26 Çü bir sālūs-ı pür-zerķem riyā deryāsına ğarķam
Risālem şüretim hırķam gören şanur ki dindāram

* 16 (a) ehl-i ʿirfānem: ehl-i ʿirfān YA. / ne bellü cehl ü nādānam : bu müşkil olmadı āsān YA.; 16 (b) Ne bellü mest ü hayrānem ne bellü merd-i hüşyārem: Ki ben bī-çāre ʿul başdan ayağa külli düşvāram YA.

* 17 (a) Ne derde bulmadım dermān -YA.

* 18 (a) ʒavilde: Ne de LA.

* 19 (a) ʒarāmī: Belāmī LA.; 19 (b) bularam: bulıram LA. / yağı: yağı YA.

* 20 (b) vefāsuz: vefāsız LA. / araram: āzādem LA.

* 21 (a) olmadım: olmadum YA.; 21 (b) ʿömrüm: ʿömrin LA. / ekserin: eksiltür YA.

* 22 (b) Đamuya: Đamuya LA.

* 23 (a) seyyid ü: seyidi LA.

* 24 (a) göstürdügim: göstürdügim LA.; 24 (b) dün gün: dün ü gün YA. / yürüyüp: yürüyüp LA.

* 25 (a) ʒalb ü: ʒalbi LA. / daşım: taşım LA.; 25 (b) her dem yoldan: pes her yolda LA.

* 26 (b) Risālem: Sālim YA. / şüretim: şüretem LA.

- 27 Beni bu halk eyü şanur yalan da^ıvıme inanur
Ne bilsün zerke aldanur ki bir ^ıayyār u tayyāram
- 28 Şerī^ıat bilmedin muhkem ha^ıkıkatden ururam dem
Kuru lāf ururam her dem ki bir dānā-yı esrārem
- 29 Niçe kılam kuru da^ıvı ki yok da^ıvıimde bir ma^ını
Kerāmet söylerem ya^ını ki ma^ıniden haber-dāram
- 30 ^ıAceb ben niçe dervīşem ki halka her yaña işem
Hevādur kamu endīşem ki her a^ıgyārile yārem
- 31 Meger kim iblīs-i hod-bın virür nefsiime ol telkın
Ki suçsuz kamu halka kın dutaram şöyle kin-dārem
- 32 Benem ol bir mücrim kul ki hayrum azdur ve şerrim bol
Hemişe şer işe meşgöl velī hayr işe bey-kārem
- 33 Niçe il ^ıaybını görem ki kendü ^ıaybıma körem
Benim çok yazıgım koram ilüj azına bakaram
- 50b 34 Yüregüm başlu durur hem gözüm hem yaş doludur hem
Bu za^ıhma ol ura merhem kim andandur kamu yaram
- 35 Eger fazl eyleye Hālık oluram cennete lāyık
Eger ^ıadl eyleye bayık damuya key sezā-vāram
- 36 Ümidüm var durur kim Ha^ık baña rahmet kıla mu^ıtlak
^ıAzābından da^ıhi yavla^ık suçum a^ındıkca kor^ıkaram
- 37 Bı işden hātırım gam-gın kıduram nāle vü nefrın
Ki dā^ıim yazu^ıgım vaşfin ciger kaniyle yazaram

* 27 (a) eyü: iyü LA.

* 28 (a) ha^ıkıkatden: ha^ıkı^ıkate YA.

* 29 (a) bir: hıç LA.

* 30 (b) ki her: bahār LA.

* 31 (a) kim iblīs-i hod-bın: iblīsü ol hod-bın LA. / ol: hem LA.

* 32 -YA.

* 33 (b) ilüj: ilüj LA.

* 34 (a) Yüregüm: Yüregim LA. / başlu durur: başludur YA. / gözüm hem: gözüm YA. / doludur: toludur LA.

* 35 (b) damuya: tamuya LA. / key -YA.

* 36 (a) Ümidüm: Ümidim LA.; 36 (b) yavla^ık: yola^ık YA. / a^ındıkca: a^ındukça LA.

* 37 (b) dā^ıim: dāyım LA.

- 38 İlāhī suçumu bildüm dāpuña yalvarugeldim
Muķırrem her ne kim kıldım degil kim ehl-i inkārem
- 39 Kemāl Ümmī kılar ikrār kamu taķşirine her-bār
Ki senden özge ey Ğaffār ne kılam kime yalvaram
- 40 Ğudāyā dilerem senden beni kırtarıvir benden
Kim andan giri bu sen ben dimekden külli bızārem
- 41 Egerçi zār u bīmāram velākin senden umaram
51a Diye kim kırķma bī-çārem ki ben her derde tīmārem

39*

DER-MERTEBE-İ ĞOCA ŞADRE'D-DİN 'ALEYHİ'R-RAĞMET

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün
(. - - - / . - - - / . - - - / . - - -)

- 1 Görüñ bu çarķ-ı ğaddārı ki 'ālemde neler kıldı
Yine bu gerdiş-i gerdün niçe müşkil Ğaţar kıldı
- 2 Zihī ğurbet zihī hicret zihī fürķat zihī Ğasret
Bu āh u derd ü bu Ğasret bize yavlaķ eşer kıldı
- 3 Kıanı ol 'ışķ eri heyhāt kıanı ol merd ü pür-tā'at
Ğayf kim hādımü'l-lezzāt bize her nef'ī dar kıldı
- 4 Kıanı ol 'ārifiñ şevķi tağıldı meclis-i cevfi
O cümle lezzet ü zevķi ecel zır ü zeber kıldı
- 5 Kıanı ol 'ālim ü 'āmil delīl ü mürşid ü kāmil
Cihān mülkinde ol fāzıl beķā mülke sefer kıldı

* 38 (a) dāpuña: řapuña LA.; 38 (b) kıldım: kıldum YA. / degil kim: degül ki LA.

* 39 (a) kılar: kıtur LA.

* 40 (a) kırtarıvir: kırtarı YA.; 40 (b) giri: giri LA.

* 41 (b) bī-çārem: bey-çārem LA.

* 39 YA. 51a, LA. 33b

* DER-MERTEBE-İ ĞOCA ŞADRE'DDİN 'ALEYHİ'R-RAĞMET -LA.

* 1 (a) Görüñ: Görün LA.

* 2 (a) Zihī: Zehī LA. / zihī: zehī LA. / zihī: zehī LA. / zihī: zehī LA.

* 3 (a) merd ü: merdi LA.

* 4 (a) 'ārifiñ: 'ārifün LA.; 4 (b) O: Ol LA. / lezzet ü: lezzeti YA.

* 5 (b) fāzıl: 'ābid LA. / sefer: güzer LA.

- 6 Çü ‘Abdu’llah idi ismi irişdi ‘âdet ü resmi
Ki hergiz düzmedi cismi o cânın mu‘teber kıldı
- 51b 7 Bu vîrânededen ol şeh-bâz beķāya eyledi pervâz
Şalâtı şavmı ol dem-sâz özine bâl u per kıldı
- 8 Vefâtın iriken bildi Hâķķıñ emrine râm oldı
Kişi gelür didi geldi vilâyetden haber kıldı
- 9 Yir ü gökler kamu ‘âlem anıçün tutdılar mâtem
Melâ’ik cinn ü hem âdem figân u nevhalar kıldı
- 10 Bu kamu şüfî miskinler kılurlar nâle nefrînler
Firaķ-ı cümle mü’minler gözün pür-hûn-ı ter kıldı
- 11 Mürîdler âh idüp ağlar muhibler yüregün tağlar
Anıñ derdi kamu şağlar kıluban haste-ter kıldı
- 12 Anıñ odı kaçan söne gerek her cân dîl göyine
Kim ol yâr-ı miskîni beyne’l-türâb-ı ve’l-hacer kıldı
- 13 Kānı ol şüfî-i şāfî şehîd ü hāfî vü vāfî
Yüritdi emr-i ma‘rûfı şu resme kim ‘Ömer kıldı
- 14 O nehy-i münker-i muṭlaķ ne sözi şer’ile şaddaķ
‘Adûlar boynuna bi’lḥaķ sözi ṭîğ ü teber kıldı
- 52a 15 Anıñ evşāfı eltāfı tutupdur kamu eṭrāfı
Cihād u ‘adl ü inşāfı cihāna ser-te-ser kıldı
- 16 Meşāyih dünyāda boldur velî şeyḥ ü şüyüh oldur
O göstürdügi ḥaķ yoldur ki farķı ḥayrı şer kıldı

* 6 (a) irişdi: buyidi LA. / ‘âdet ü: ‘âdeti YA.

* 7 (a) vîrânededen: vîrândan LA.

* 8 (a) Hâķķıñ: Hâķķuñ LA.

* 9 (a) anıçün: anuçün LA.

* 10 (a) nâle: nâle-i YA.; 10 (b) gözün: gözün LA.

* 11 (b) Anıñ: Anuñ LA.

* 12 (a) Anıñ: Anuñ LA. / söne: söyine YA. / cân: cân u YA.

* 13 (a) şüfî-i şāfî: şāfî vü vāfî YA. / hāfî: cāfî LA.

* 14 (a) şaddaķ: muṭlaķ LA., 14 (b) bi’l: yıl LA. / ṭîğ ü: ṭîğ-i YA. / teber: teber YA.

* 15 (a) Anıñ: Anuñ LA.

* 16 (a) şeyḥ ü şüyüh: şeyḥü’ş-şüyüh LA.; 16 (b) göstürdügi: göstürdügi LA. / ḥayrı: ḥayr u YA. / kıldı: işler LA.

- 17 Mubaşşırlar o dil-dârı görüben kıldı ikrârı
Meger kim şekk ü inkârı aña key bî-başar kıldı
- 18 Şuğa kim Hâk fehîm virmez bu sırra ‘aqlı hîç irmez
İşitmez Hâkķı ve görmez kimi kim kör ü ker kıldı
- 19 Dutuban Hâlıkâ yüzün resûlün izledi zeyn
‘Amel bâğında kendüzin dirâhtına şemer kıldı
- 20 Başında tâc idüp ‘ahdi giyüben hırķa-i cehdi
Ridâ-yı hizmet ü zühdi bilinde hem kemer kıldı
- 21 Koyuban baħş ü aķvâli kazandı ĥayr u ef‘âli
Melekler gibi a‘mâli cihânda ol beşer kıldı
- 22 Anıñ ol pend ü irşadı biliş kıldı kamu yâdı
Ki her ‘ubbâdı zühhâdı tapusına esîr kıldı
- 52b 23 Çü dört erkân u biş ĥissi ķodı ol ‘ilm ü ĥilmi issı
Dürtüşdi ‘aqlına nefsi zebûn ol şîr-i ner kıldı
- 24 Şu söziñ sırrını anla anıñ aĥvâlini tañla
Kim ol aĥşâm u tañla kamu şâmın seher kıldı
- 25 Hemîşe gündüzin şâyim olurdı giceler ķâ‘im
Bu resme tâ‘ati dâ‘im müdâm ol girçek er kıldı
- 26 Hêlâlden kesb idüp yirdi kamu vaķfa ĥarâm dirdi
Yimezdi aĥuyı yirdi ĥidâsın ĥüb şeker kıldı
- 27 Kānı ol ķāni‘ ü şābir ‘azîz ü şākîr ü zākîr
Zihî key aşşılı tâcîr ki her yūkin güher kıldı
- 28 Tevekkül kıldı ol ĥoş ĥū yimedi rızķ için ĥayĥū
Tama‘ ĥırş odına ķarşu ķanā‘atdan siper kıldı

* 17 (a) o: ol LA.; 17 (b) bî-başar: bey-başar LA.

* 18 (a) sırra: söze LA.; 18 (b) ve: vü LA. / kör ü ker: gözü kör YA. / kıldı: ĥaldı LA.

* 19 -YA.

* 21 (a) ĥayr u: ĥayrı LA.

* 22 (a) Anıñ: Anuñ LA. / pend ü: pendi LA., 21 (b) esîr: eşer YA.

* 23 (a) erkân u: erkânı LA. / ‘ilm ü: ‘ilmi LA.

* 24 (a) söziñ: söziñ LA. / anıñ: anuñ LA. aĥşâm u: aĥşâmı LA.

* 25 (a) ķâ‘im: ķāyim LA.; 24 (b) dâ‘im: dāyim LA.

* 26 (b) Yimezdi: Yimedi LA.

* 27 (a) ķāni‘ ü: ķāni‘i LA.; 26 (b) aşşılı: aşillu LA. / yūkin: yūkün LA.

* 28 (a) Tevekkül: Göñil LA. / rızķ için: rızķiçün LA.

- 29 Hārāma baqmadı hergiz ʿazābın fikr idüben tīz
Helālden eyledi perhīz hīsābından hāzer kıldı
- 30 Ne māl ü milkete kıldı ne zerq ü şörete taldı
Ne begler baqşışın aldı ne meyl-i sīm ü zer kıldı
- 53a 31 Qodı maqlūqı ol fāiḳ gözetdi çehre-i Hālīḳ
Ne dünyā sevdi ol şādīḳ ne ʿuqbāya nazar kıldı
- 32 Qanı ol vāʿiz ü nāşih ḥamīd ü ḥācı vü şālih
Anıḳ şerhini bu şāriḳ biliḳ kim muhtaşar kıldı
- 33 Kemāl Ümmī oḳur aḳlar anıḳ mertebesin her-bār
Ne kim biz didik ol dindār hezārān ol kıadar kıldı
- 34 Nebīniḳ hicretinden bil sekiz yüz on bişinci yıl
Berāt düninde ol fāzıl bu menzilden sefer kıldı
- 35 Hīḳ öldi şanmaḳ ol pīri biliḳ kim diridür diri
Zihī merḥūm yol şīri ki meydānda hūner kıldı

40*

VE LEHU EYŻAN

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün
(. - - - / . - - - / . - - - / . - - -)

- 1 Qanı ol mürşid ü kāmīl ki bu dünyā serāyında
Gözetdi āḫiret yolın qamu tedbīr ü rāyında
- 2 Hāḳḳıḳ buyruqların tutdı daḫi nehyini terk itdi
Resūline uyup gitdi hemīşe qış u yayında

* 29 (a) hergiz: hergīz YA.

* 30 (a) zerq: rızq YA:

* 31 (a) fāiḳ: Hālīḳ LA.

* 32 (b) Anıḳ: Anuḳ LA.; 31 (b) biliḳ: bilüḳ LA.

* 33 (a) anıḳ: anuḳ LA.; 32 (b) didik: didük LA.

* 34 (a) Nebīniḳ: Nebīntüḳ LA.

* 35 (b) Zihī: Zehī LA. / meydānda: meydāna YA.

* 40 YA. 53a, LA. 35a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) mürşid ü: mürşidi LA.; 1 (b) tedbīr ü: tedbīri LA.

* 2 (a) Hāḳḳıḳ: Hāḳḳuḳ LA.

- 53b 3 Meşāyih dünyāda çokdur mükemmel mürşid artuğdur
Aña benzer kişi yokdur kamu dervīş ü bayında
- 4 Kānı devr-i zamān içre eṭbbā-yı cihān içre
Devā-yı cism-i cān içre kim anlar ancılayında
- 5 Egerçi rūzı çoğidi gözi ve gönli toğidi
Velī hiç meyli yoğidi cihānıñ hūy-ı hāyında
- 6 Bu taḫvāsına ne dırsız ki şöyle kıldı ol perhīz
Yoğidi şübhe vü hergiz o cümle ṭon u ṭayında
- 7 Müdām ol himmet-i aḫlā görürdi sünneti evlā
Yoğidi bidʿati aḫlā ser ü ten dest ü pāyında
- 8 Ne kim haḫ Taḫrı buyurdu ṭutup terk itdi bu yurdu
Müdām ol müşgi buyurdu hemīşe tevbe şuyında
- 9 Eyā ḫardaşları işler anıñ işini kim işler
Kim aña niçe şarp işler geñez idi ḫolayında
- 54a 10 Ṭapusında niçe şāhlar olurdu bende vü çāker
Ne kisrā gördi ne ḫayser o resme şāh medāyinde
- 11 Aña şol ʿıḫ-ı gālible yolunda ḫalbi ḫalıblar
Varurdu issi ṭālibler şavuk u ḫıḫı ḫayında
- 12 Yine çarḫ oḫların atdı ki zaḫmı cānlara batdı
ḫaçan ḫurbānına ḫatdı ṭoludur oḫı yayında
- 13 Ḥalāyık ṭutuban yasın oḫurlar ḫatim ü “Yā-Sīn”
Ki kimse çekmedi yasın anıñ hem resmi ayında
- 14 Firāḫ odına şūfīler ṭutuşup ḫalb-i şāfīler
Yanar ʿahdine vāfīler dükeli ili bayında

* 3 (a) mürşid: mürşüd YA. / artuğdur: ayruğdur LA.; 3 (b) ü -LA.

* 5 (a) çoğidi: yoğidi LA. / ve: vü LA.

* 6 (a) Bu: Çü YA.; 6 (b) şübhelü: şübhe vü YA. / ṭon u: ṭonı LA.

* 7 (b) ser ü: şaru LA. / dest ü: desti LA.

* 8 (a) ṭutup: ṭutuban YA.; 8 (b) müşgi: müşgü LA.

* 9 (a) ḫardaşları: ḫardaşları LA.; 9 (b) anıñ: anıñ LA.

* 10 (a) bende vü: bende-i YA.

* 11 (b) u ḫıḫı ḫayında: ḫıḫ u ḫar ḫayında YA.

* 12 (a) batdı: yitdi LA.

* 13 (a) ḫatim ü: ḫatme-i YA., 13 (d) anıñ: anıñ LA.

* 14 (a) ṭutuşup: dutuşup LA.

- 15 K̄amu sultān u her nā'ib mürīd ü 'aşıq u tā'ib
Ki kıldı h̄azır u ġā'ib namāzın şehr ü kūyında
- 16 Bizi ol merd-i haḳānı firāḳı aġladır ḳanı
Aḳa kim acımaz fānī cihān şāh u gedāsında
- 17 Āmīn er ḳalbi gerd olmaz muḫibbi derd-i ser olmaz
Ki şıdḳ u 'ışḳ u derd olmaz şavuş sālūsı ḫāyinde
- 54b 18 Şu merd-āne vü bī-gāne ki yüzün sürdi ol ḫāna
Ne kim gördiler anda ne bahāne ḫūb u rüyında
- 19 Her aç öksüzler ü tıllar ġarīb ü ḫoca vü ḳullar
Dün ü ġün bay u yoḫsullar ṭoyunur daḫi ṭoyında
- 20 Ḳanı ol Muştafā ālī āmīriḳ yaḳaġı alı
Ki hergiz fitne vü āli yoġidi ḫulḳ u ḫūyında
- 21 Dil anıḳ medḫine ṭoymaz göñüller derdine doymaz
Velī münkir anı ṭuymaz azuban sāz u nāyında
- 22 Ḫayāli gözden uş gitmez göñül mehrini terk itmez
Sever cān anı unutmaz dil alḳış u azābında
- 23 Ḳatına her kim gelürdi ne niyyet ṭutsa bilürdi
Kerāmet birle ḳılurdi işāret ġüft ü ġūyında
- 24 Şu üçler yidiler kırḳlar hem üç yüzler ü 'ābidler
Öñünce ḳuṭub idi server o ġāziler alāyında
- 25 Kerāmetler vilāyetler 'ibādetler riyāzetler
55a Seḫāvetler ziyāfetler çoḳ itdi vaḳt ü cāyında

* 15 (a) u -LA.

* 16 (b) fānī: ḳanı LA. / şāh u: şāha LA. / gedāsında: gedāyında YA.

* 17 (a) er: ez YA. / muḫibbi: muḫibbü YA. / derd-i ser: derd ü serd YA.; 17 (b) 'ışḳ u: 'ışḳı LA.

* 18 (a) bī-gāne: bey-gāne LA. / yüzün sürdi: sürürdi LA.; 18 (b) kim: kem YA.

* 19 (a) öksüzler ü tıllar: öksüz tıllar YA. / ḫoca vü: ḫoca-i YA., 19 (b) Dün ü: Düni LA. / yoḫsullar: yoḫsullar LA. / ṭoyunur: ṭoyınur LA. / daḫi: di LA.

* 20 (a) āmīriḳ: āmīrūḳ LA. / yaḳaġı alı: yā kāfī ālī YA.; 20 (b) fitne vü: fitne-i YA. / ḫulḳ u: ḫalkı LA.

* 21(a) anıḳ: anıḳ LA. / ṭoymaz: doymaz LA. / göñüller: göñiller LA.; 21 (b) ṭuymaz: duymaz LA.

* 22 (a) gözden: gözeden LA. / göñül: göñil LA.; 22 (b) unutmaz: unıtmaz LA. / u azābında: azāyında YA.

* 23 (a) kim: ki LA.

* 24 (a) Şu: Şol LA. / ü: ve LA.

* 25 (b) vaḳt: vaşf LA.

- 26 Şu sözi şıdkile diñle bil anı derdile inle
Yidi yaşında üç çille çıkardı ol cüst ü cüyında
- 27 O ‘ālemdē ‘ale’t-ta’yīn babası Hoca Şadre’d-dīn
Kılurdu medh idüp taḥsīn ki yig er koydu şoyında
- 28 Bu devrān içre ol ḥānıñ ḥarīfi yoḡdur inanıñ
Meger şeyḫ şāh ola anıñ nazīri kendü tayında
- 29 Söze geldükce ol dilber kesād olurdu her şekker
Hotan müşkinden olan ter tüterdi büyü müyında
- 30 Kaçan defn ola ol genci bil it hicretde sağıncı
Sekiz yüz otuz ikinci cemāziye’l-evvel ayında
- 31 Dimek ma‘nīde ol oldı egerçi şūreti şaldı
Velī aşlına vaşl oldı mübārek pür-ḥazāyinde
- 32 Kemāl Ümmī yanar her dem ġam u derd odına ġün dem
Daşup çağlar nemile dem gözü vü yüzi çayında
- 55b 33 Egerçi özi lā-şeydür velī daḫi dili ḥaydur
Anıñ merşiyesin ider her āh u zār u vāyında
- 34 Ey dīl “estağfiru’llah”¹⁰¹ di müdām “elḥamdüli’llah”¹⁰² di
Hemān “el-ḥükmüli’llah”¹⁰³ di ne taḡdīr olsa kāyında

* 26 (b) çille: çile LA. / cüst ü cüyında: ol cüst ḥüyında LA.

* 27 (a) Şadre’ddīn: Şadrü’ddīn YA.; 27 (b) er -LA.

* 28 (a) ḥānıñ: ḥānuñ LA. / inanıñ: enbiyānıñ YA.; 28 (b) şeyḫ şāh: şeyḫ ü şāh YA. / anıñ: anıñ LA.

* 29 (a) geldükce: geldikce LA. / şekker: şeker LA.; 29 (b) olan: ola LA. / büyü: bunu LA. / müyında: vü yanda LA.

* 32 (a) ġam u: ġamı LA.; 32 (b) Daşup: Tolaşup LA.; 32 (b) gözü: gözi LA. / çayında: ḥāyında LA.

* 33 (a) ḥaydur: şaydur LA.; 33 (b) Anıñ: Anıñ LA. / merşiyesin: merşiyesin LA. / āh u zār u vāyında: āhu velehu zārında LA.

¹⁰¹ “Allah’tan af dilerim.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 44.

¹⁰² “Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah’adır.”, Kur’an-ı Kerim, Fatıha, 1/2.

¹⁰³ “Hüküm Allah’ındır.”, DEVELLİOĞLU, F., 1996. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, s. 215.

41*

FAŞILA

Mefā'īlün Mefā'īlün Fa'ūlün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Yine gönlim 'aceb derde şataşdı
Ki 'aqlum bilüm uşşum külli şaşdı
- 2 Huzūrim gitdi tedbīrüm dağıldı
Başuma çevreden kaygular uşdı
- 3 Firāḡ u ḡasret odına dün ü gün
Vücūdum mūm gibi yanup dūtuşdı
- 4 Dolundı tāli'ım bahtım güneşi
Felek benden yüzün çevirdi buşdı
- 5 Şorana derdimi şerḡ idemezem
Fiḡān u zārile dilüm dolaşdı
- 6 Yaḡaḡlarum şaru dūdaḡlarım huşḡ
Dūdaḡlarım teri ḡandan ḡamaşdı
- 7 Ḥarāretten bu içimdeki yaşlar
Uş işler gözlerimden ḡaşra ḡaşdı
- 8 Ciger hicrān ḡamından cūşa geldi
Taḡammül bendim efḡān sili deşdı
- 9 Meger şabırlıḡ ol Ḥaḡ vire yoksa
Uş āh u nevḡa mevci başdan aşdı

* 41 YA. 55b, LA. 36b

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) Yine: Yene LA.; 1 (b) 'aqlum: 'aḡlu LA. / uşşum: uşşı LA.

* 2 (a) dağıldı: taḡıldı LA.

* 3 (a) dün ü: düni LA.; 3 (b) dūtuşdı: tūtuşdı LA.

* 4 (a) Dolundı: Tölundı LA. / tāli'ım: tāli'üm LA. / bahtım: bahtum LA.; 4 (b) çevirdi: çevirdi LA.

* 5 (a) derdimi: derdümi LA.; 5 (b) dolaşdı: tolaşdı LA.

* 6 (a) dūdaḡlarım: tūdaḡlarım LA.; 6 (b) Dūdaḡlarım: Tūtaḡlarım LA.

* 7 (b) ḡaşra ḡaşdı: taşra taşdı LA.

* 8 (a) ḡamından: elinden LA.; 8 (b) bendim: bendin LA. / deşdı: eşdi LA.

* 9 -YA.

- 10 Ne bilür sağ olan şol haste hâlin
Ki fūrkat harâretinden bađrı bişdi
- 11 Nideyin bilmezem kıanda gideyin
Bu ğurbetde yolum ne şarpa düşdi
- 12 Yarağım yoğ yayan kıaldım yalnız
Kılavuz geçdi irden atın aşdı
- 13 Şehîd oldı o ğāzî Hâk yolında
Ki şeytân ile yitmiş yıl şavaşdı
- 56a 14 Kemâl Ümmî ğarîb öz başın ağlar
Ne kıayd ol cāna kim đosta ulaşdı
- 15 Hâyâli gözden ayrılmaz egerçi
Cemâli perdeye đolandı başdı

42*

FAŞILA

Mefâîlün Mefâîlün Faîlün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Ne kim Hâkdan gelür “el-ĥükmüli’İlah”
Niderse ol bilür “el-ĥükmüli’İlah”
- 2 Ne kimseden utanur ol ne kıor kıar
Ne dilerse kıılır “el-ĥükmüli’İlah”
- 3 Ölümden kimse ne kıurtıldı kıaçup
Dağı ne kıurtılır “el-ĥükmüli’İlah”

* 10 (a) sağ: ĥām LA.; 10 (b) harâretinden: ĥırkatinden LA.

* 11 (a) bilmezem: bilmezem ben YA.; 11 (b) yolum: yolum LA.

* 12 (a) Yarağım: Yarağum LA. / yayan: yayak LA.; 12 (b) geçdi: giçdi LA.

* 13 (a) şeytân ile: şeytânile LA.

* 15 (b) đolandı: đolandı LA.

* 42 YA. 56a, LA.37a

* FAŞILA -LA.

* 2 (a) dilerse: dilerse ol YA.

* 3 (a) Ölümden: Ölimden LA. / kimse ne: ne kimse YA. / kıurtıldı: kıurtıldı LA.

- 4 Bilürüz cān emānetdür gümānsuz
Giri toprak olur “el-ḥükmüli’līlah”
- 5 Bu dūnyā kimseye ḳalmadı hergiz
Ne ḥod bize ḳalur “el-ḥükmüli’līlah”
- 6 Ḳamu ḥalk ol yaḡa aḡsuz geliser
Yöneldi gönölür “el-ḥükmüli’līlah”
- 7 Her ulatup sevişüp bilişenler
Şoḡ ucı ayrılır “el-ḥükmüli’līlah”
- 8 Gelen geḫer ḳonan göḫer hemīşe
Dirilen ḫaḡılır “el-ḥükmüli’līlah”
- 9 Bu köpri üzre bünyād olmaz āḫir
Yapılan yıḫılır “el-ḥükmüli’līlah”
- 10 Cihānıḡ milki māl ü manşıbıyla
Her artan eksilür “el-ḥükmüli’līlah”
- 11 Yeşeren yaşayan şolar ḳocalur
Düzilen bozılır “el-ḥükmüli’līlah”
- 12 Ecel rencine hergiz kimse dermān
Ne buldı ne bulur “el-ḥükmüli’līlah”
- 56b 13 Kemāl Ümmī bu derde çāre şabr it
Çü her ḫoḡan ölür “el-ḥükmüli’līlah”
- 14 Ezelden tā ḳıyāmet ḳamu dilde
Dinildi dinilür “el-ḥükmüli’līlah”

* 4 (a) gümānsuz: bī-gümān YA.

* 6 (a) geliser: çöküksiz YA.

* 7 -LA.

* 8 (b) ḫaḡılır: ḫaḡılır LA.

* 9 (b) Yapılan: Yapılır LA.

* 10 (a) Cihānıḡ: Cihānda LA. / milki: mülkü LA.

* 11 (a) yaşayan: yaşıyan LA.

* 12 (a) rencine: zaḫmına YA.

DER-ĀGĀH MĪNE'L-MEVT

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

(- - . / . - - . / . - - . / . - -)

- 1 Ey gāfil bī-hāşıl ölüm var ölüm var
Aç gözünü hāzır u bīdār ölüm var
- 2 Şāh işigine yüz sür şuçıñ dile ey gāfil
Āh it fiğān eyle kıl zārıñı ölüm var
- 3 Şu başdan aşuban seni boğmazdan öñdin
Bu işden ol āgāh u haber-dār ölüm var
- 4 Yol şarp dañi yolda yoķuş var yaraķ eyle
Kes kaptı ol āzāde sükbāh ölüm var
- 5 Añ gör 'azābın eyü dirlik diriligör
Tā kim saña āsān ola düşvār ölüm var
- 6 Ağyarı ķo kim yār katinde seni yarar
Dirlik diril ol Hālīķa yarar ölüm var
- 7 Nefsün ķamu sermāyei çün virdi ziyāna
Dünyāya uyan aşşı ne umar ölüm var
- 8 Kārāra göñül bunda karar eylemeye cān
Kim şonra teni toprağa karar ölüm var
- 9 Hīç kimse ecel derdine bulmadı çāre
Sen diri kalam şanma ki nā-çār ölüm var

* 43 YA. 56b, LA. 37b

* DER-ĀGĀH MĪNE'L-MEVT -LA.

* 1 (a) bī-hāşıl: bey-hāşıl LA. / ölüm: ölim LA.; 1 (b) hāzır u: ol hāzır LA. / bīdār: beydār LA. / ölüm: ölim LA.

* 2 (a) gāfil: kıl YA.; 2 (b) it: idüp LA. / zārıñı: zār YA. / ölüm: ölim LA.

* 3 (a) aşuban: aşup YA. / boğmazdan: bu ğamzedden YA.; / ölüm: ölim LA.

* 4 (a) yoķuş: yoķış LA. / eyle: it YA.

* 5 (a) eyü: iyü LA.

* 7 (a) nefşün: nefşin LA.

* 8 (a) göñül: göñil LA.

* 9 (b) ki: kim LA.

- 10 Şol t̄aḳat̄iñ olduḳca be-ḡāyet d̄ürüş andan
Yol varmadımdı Ḥaḳḳa yalvar ölüm var
- 11 Çün niçe diri şaḡ yürürken ölür aḡsuz
Sen ḳandasın ey ḥaste b̄imār ölüm var
- 12 Dünyāda bu ölüm şü ḳadeḥdür ki şoñ ucu
Elbette ḳamu nefis anı ḳadar ölüm var
- 13 İnkārı ḳo inkārı ḳut eyle Ḥaḳḳa iḳrār
ḌoḒrı yola gel eyleme inkār ölüm var
- 57a 14 Bāzāra becid girme vü çoḳ ḥırşıñ elinden
Ḳılmadın öziñden seni b̄izār ölüm var
- 15 Çoḳ aḡ şü cemā'at taḒıdan şaḥsıñı nāḒāḥ
Gelür ḳamu lezzetleri bozar ölüm var
- 16 Cānuḡa 'ilāc iste ki diri ḳala bāḳı
Ḳo şorma teniñ rencine t̄imār ölüm var
- 17 Aḳ gözüñi t̄ur sinleye var 'ibretile baḳ
Dir uşşıñı ey fāsıḳ u füccār ölüm var
- 18 Bu yirde ne bāḒ u baḳca ḳalur ne ḳon u boḳca
Ne ev ḳalısardur ne der divār ölüm var
- 19 Bu sil ü yil ü yaḒmur ḳar aralıḒında
Sen ne yapasın ey delü mi'mār ölüm var
- 20 Aḡ şunı kim dā'im ölü ile sine giresin
Ṭaşra ḳala senden ḳamu davar ölüm var

* 10 (a) Şol: Şöyle YA. / t̄aḳat̄iñ olduḳca: t̄aḳat̄iñ olduḳca LA.; 10 (b) ölüm: ölüm LA.

* 11 - YA.

* 12 (a) ki -YA., 12 (b) Elbette: Elbetde LA. / ölüm: ölüm LA.

* 13 (a) İnkārı: Enkārı LA. / ḳut: t̄ut LA.; 13 (b) ḌoḒrı: ṬoḒrı LA.

* 14 (a) vü -YA. / ḥırşıñ: ḥırşuḒ LA. / elinden: evinden LA.; 14 (b) ölüm: ölüm LA.

* 15 (a) şaḥsıñı: şaḥsile YA.

* 16 -YA.

* 17 (b) u -LA.

* 18 (a) baḳca: baḥçe LA. / ḳon u boḳca: t̄on u boḥça LA.; 18 (b) ḳalısardur: ḳalısar LA. / der: d̄ür LA. / ölüm: ölüm LA.

* 19 (a) yil ü yaḒmur: yaḒmur yil YA.; 19 (b) ölüm: ölüm LA.

* 20 (a) ile: ille LA. / giresin: girersin YA.; 20 (b) ölüm: ölüm LA.

- 21 Ne kapu paca var kaçup kırtulası yir
Anda saña her mâluñ ola mâr ölüm var
- 22 Kâla senünle ‘amelün ger hayr ve eger şer
Ayrıq ne diyâr ola ne deyyâr ölüm var
- 23 Ne bay ne yoğsul ne redd ü ne maqbûl
Ne sâlûs u zındıq ne dindâr ölüm var
- 24 Ne hoca kalur gitmedik anda vü ne bende
Ne yâr kalur bunda ne ağıyâr ölüm var
- 25 Her balile bile dâ'im aru vü belâ var
Bir gülile biter bile yüz hâr ölüm var
- 26 Zülüm itme ki tâ olmayasın damuya lâyıq
‘Adl eyle ol uçmağa sezâ-vâr ölüm var
- 27 Çün aņsuz ecel gelür vü geņsüz seni alur
Bâri yaraq it kim göñülile var ölüm var
- 28 Nâziklenüben nâzile dirilme ki bir gün
Gelür dükeli ‘aybıñı açar ölüm var
- 29 Niçeye degin fısq u fücür ey delü mağrür
Ey niçe gelür süci ve esrâr ölüm var
- 57b 30 Kâr itmedi saña öğüt âyet ü aħbâr
Ey mücrim ü ‘aşî vü güneħ-kâr ölüm var
- 31 Ağlar kara oldı qaralar ağardı
Dünyâda kim az gülse çok ağlar ölüm var

* 21 (a) kırtulası: kırtulası LA.; 21 (b) ölüm: ölim LA.

* 22 (a) ‘amelün: ‘amelün LA. / hayr ve eger şer: şer eger hayr LA.; 22 (b) Ayrıq: Ayrıq LA. / ölüm: ölim LA.

* 23 (a) bay: bay ü YA. / yoğsul: yoğsul LA. / kâla -YA.

* 24 (a) Ne hoca: Nemüz LA. / vü -YA. / bende: bunda LA.

* 25 (a) Her -LA. / dâ'im: delim LA. / vü -YA.

* 26 (a) itme ki: itmege LA., 26 (b) eyle: ile LA.

* 27 (a) vü -YA.; 27 (b) yaraq: yarağ LA. / kim göñülile: ki kîle LA.

* 28 (a) dirilme ki: dirilmege LA.; 28 (b) ‘aybıñı: ‘aybuñı YA.

* 29 (a) fısq u: fısqı LA. / delü: deli LA.; 29 (b) niçe: nişe LA. / süci: subüh u LA. / esrâr: esrârı LA.

* 30 (a) öğüt: öğüd LA.; 30 (b) vü -YA.

- 32 Çün her düğün şādınıñ soñı mātem ü ğamdur
Bu derdile āh it yüregiñ yar ölüm var
- 33 Fikir it ölüm eksikligin ey eylügen eksik
Đab yüri ħumār ol āñı ħüşyār ölüm var
- 34 Qoy cāmu ki Cem geçdi hem Sāmı sem içdi
Dārāyı dañı eyledi ber-dār ölüm var
- 35 Gel tevbe pınārından şafā şābūnı birle
Yu qalbūñı ey ħāsıd u kin-dār ölüm var
- 36 Qanı atamız anamız hem Ādem ü Ħavvā
Yā Nūñ u Ħalīl Aħmed-i muħtār ölüm var
- 37 Heyhāt qanı ol yüzi gündüz saçı dün
Qaşları hilāl alnı pür-envār ölüm var
- 38 Şıddıq u ‘Ömer qanı bu ‘Osmān u ‘Alī hem
Şol cümleı bey‘at kılan on yār ölüm var
- 39 Qanı ol nebī ‘amūları Ħamza vü ‘Abbās
Hem Ħalid ü yā Cā‘fer ü Tayyār ölüm var
- 40 Qanı ol eyü ħulqı evi ħalkı nebīnün
Aşħāb u muħācirleri enşār ölüm var
- 41 Qanı ol nebīler ve velīler ve şaffīler
Yā ol tabaqāt ehli her ebrār ölüm var
- 42 Qanı ‘ulemā’ ü fużalā’ cümle meşāyiğ
Bu yirde qonup göçdi ol ahyār ölüm var

* 32 (a) şādınıñ: şādı LA. / ü -LA.; 32 (b) yüregiñ: yüregün LA.

* 33 (a) eksikligin: eksikligin LA. / eylügen: eyliğı LA. / eksik: eksük LA.; 33 (b) Đab: Đap LA. / yüri: yiri YA.

* 34 (a) Qoy: Qo LA. / cāmuñı: cāmıñı LA. / geçdi: giçdi LA. / Sāmı: Sām u YA.; 34 (b) Dārāyı: Dārā YA.

* 35 (a) pınārından: pınārında YA.; 35 (b) qalbūñı: qalbiñı LA.; 35 (b) ey ħāsıd u kin-dār: yu ey ħāsidi kin-dārı LA.

* 36 (a) atamız: atamız ve YA. / ü -LA.; 36 (b) muħtār: muħtāru LA.

* 37 (a) pür-envār: pür-envārı LA.

* 39 (a) ‘amūları: ‘ammūları YA.; 39 (b) yā: bā YA.

* 40 (a) eyü ħulqı: ħalq LA.; 40 (b) muħācirleri: meħācirleri YA. / enşār: enşārı LA.

* 41 (a) ve: vü LA. / ve: vü LA.

* 42 (a) fużalā’: fużalā’ ü YA.

- 43 Kanı  ol Cüneydi Hâsen Başrî vü şimşâd
Şiblî ve şağı ve Mâlik-i Dînâr ölüm var
- 44 Atadan anadan iş ü kardeşden ayırur
Her sevgüli yârenleri yarar ölüm var
- 58a 45 Âh ol gün için kim düşertüz hâleti nergâ
Şoş demde içümüz katı korşar ölüm var
- 46 Âh ol don için kim ne yişi var ne yaşası
Ol dağı ya biz ola ya aştar ölüm var
- 47 Âh ol ağac at üzre binüp gitmek için kim
İletüp bizi kabir içre koyalar ölüm var
- 48 Âh ol dem için kim geliser heybetile tiz
Şorucu bize şorup şorisarlar ölüm var
- 49 Âh ol dün için kim yalnız sine girevüz
Yurdumuz ola karaşu dâr ölüm var
- 50 Âh ol feza'ü'l-ekber için kim kopaçakdur
Maşşerde kamu mü'min ü küffâr ölüm var
- 51 Âh ol terâzû kurulan sâ'at için kim
Kağı ola ol Âdil ü Cebbâr ölüm var
- 52 Âh o bitiler okunası mevzi' için kim
Her gizli yazıklar ola izhâr ölüm var
- 53 Âh ol şırâţ üzre kadem başmak için kim
Giçe kimümüz düşevüz nâra ölüm var

* 43 (a) Hâsen Başrî: Hâseni Başrî LA. / vü -YA. / şimşâd: şimsâr YA., 43 (b) ve: vü LA. / ve -kşş.

* 44 (b) sevgüli: sevgülü LA.

* 45 (a) düşertüz: düşevüz LA.

* 46 (a) don: ton LA.

* 47 (a) kim -YA.; 47 (b) kabir içre: kabre YA.

* 48 (a) dem için: demiçün LA. / kim geliser: hayf dağı LA.; 48 (b) Şorucu: Şorucu LA. / bize: bizi YA. / şorisarlar: şorisar YA.

* 49 -YA.

* 50 (a) kopaçakdur: kopasıdur LA.; 50 (b) ü -LA.

* 51 (b) Âdil ü: Âdili LA.

* 52 (b) ölüm: ölim LA.

* 53 (b) Giçe kimümüz: Geçmeyevüz YA. / düşevüz: düşe LA. / nâra: fi'n-nâr LA.

- 54 Āh ol ɗamu ƙorƙulariɗün kim gümānsız
Lā-büd dükeli ƙaƙ aƙa uƙrar ölüm var
- 55 Āh adı müslimān başı ūfī ɗaşı ūfī
Ŗaƙın iɗünge baƙlama zünnār ölüm var
- 56 Niɗeye dek zer ƙıla ƙaƙı aldayasın sen
Ey bī-edeb ü kāzib ü ğaddār ölüm var
- 57 Ƙoy ƙurı sözi başıƙı göz yaşıle erit
Ƙan aƙla ɗi-ebyatı ɗi-eşār ölüm var
- 58 Ƙanı ol Celālū'd-dīn ü Sa'd ü Sinānī
Elvān ü veled aşık u Aṭṭār ölüm var
- 59 Ğaddārdur aldar bu mekkār u bu ƙarrār
İnanma Kemāl Ümmī ki zinhār ölüm var
- 60 Ezkārile efkārile sür ömriƙi ey yār
Tekrār it unutma anı her-bār ölüm var

44*

VE LEHU EYŻAN

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
(- . - - / - . - - / - . -)

- 58b 1 Ey göñül uyan ki uş irdi ölüm
Dünyāda kime amān virdi ölüm
- 2 Yidi iklime hüküm sürenlere
Taṭrınıƙ emriyle irdi ölüm

* 54 (a) ɗamu: ɗamu LA. / ƙorƙulariɗün: ƙorƙular iɗün LA. / gümānsız: gümānsuz LA.

* 55 (a) ɗaşı: ɗaşı LA.

* 56 (a) Niɗeye dek: Niɗe YA. / sen -LA.; 56 (b) bī-edeb: bey-edeb LA.

* 57 -YA.

* 58 (a) Celālū'd-dīn: Celālū'd-dīn YA.; 58 (b) aşık u: aşıkı LA.

* 59 (a) mekkār: mekkāra LA. / bu -YA.

* 60 (a) Ezkārile: Ezkār u YA. / ömriƙi: ömriƙi LA.; 60 (b) anı: onı YA.

* 44 YA.58a, LA.40a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) göñül: göñil LA. / ki -YA.; 1 (b) Dünyāda kime amān virdi ölüm: Taṭrı emriyle hüküm sürdi ölüm LA.

* 2 (a) hüküm: hüküm YA., 2 (b) Taṭrınıƙ emriyle irdi ölüm: Dünyāda kime amān virdi ölüm LA.

- 3 Ey niçe şāhib-kırān serverleriñ
Tahtıñ alup leşkerin kırdı ölüm
- 4 Ey niçe serkeşleri kıldı zebūn
Kim bize hıç gelmeye dirdi ölüm
- 5 Bāğ u mülk ü yir bizim diyenleri
Yurdlarından gör niçe irdi ölüm
- 6 Ey niçe şinlikleri kıldı ħarāb
Hem isüz koydı niçe yurdı ölüm
- 7 T̄on u t̄ābın kıldı t̄ābūt u kefen
Her serāyın sine degşürdi ölüm
- 8 Ehl-i dūnyā bunca yıllar yapduğın
Bir dem içre yıkdı yumurdı ölüm
- 9 Niçeleriñ yüzine güldi cihān
Niçeleriñ defderin dürdi ölüm
- 10 Ne eyüye ħürmet itmişdür ecel
Ne bu ħalkıñ yatlusın yirdi ölüm
- 11 Cümle ħalkı yir henüz doğmaz bu yir
Yiyiser her neye kim irdi ölüm
- 12 Günde yüz biñ dürlü dirnek tağıdur
Bir birin sinleye dirdi ölüm
- 13 Şādısın ħam düğünün yās eyledi
Her kimüñ kim evine girdi ölüm
- 14 Yalınuz ancak bizi gözlemez ol
Niçe bizim gibileri gördi ölüm

* 4 (a) serkeşleri: ser leşkeri LA.

* 5 (a) mülk ü: mülki ve LA. / bizim: bizüm LA. / diyenleri: diyenleriñ YA.; 5(b) Yurdlarından: Yurdlarından LA. / niçe: nice LA. / ayırdı: irdi LA.

* 6 (a) isuz: ıssız YA., 6 (b) koydı: kodı LA.

* 7 -YA.

* 9 (a) Niçeleriñ: Niçelerüñ LA.; 9 (b) Niçeleriñ: Niçelerüñ LA.

* 10 (a) eyüye: iyüye LA. / ecel: felek LA.; 10 (b) ħalkıñ: ħalkuñ LA. / yirdi: birdi LA.

* 11 (a) doğmaz: toymaz LA.; 11 (b) Yiyiser: Yiyiserdür LA. / neye kim: ne kim LA.

* 12 (b) Bir birin: Birin LA.

* 13 (a) düğünün: düğünün LA.

* 14 (b) bizim: bizüm LA. / gibiler: gibileri YA.

- 15 K̇omadı bir şahşı hıç ağlatmaduğ
 ‘Ālem ire kimi gldrdi lm
- 16 K̇amu gynklleri iğleden ol
 Dkeli dertllerinē derdi lm
- 59a 17 Nie evlādı atadan anadan
 Nie yāri yārdan ayırdı lm
- 18 Đur Kemāl Ümmī ey dirlik diril
 Ėafletile yatma kim irdi lm

45*

FAŞILA

Fā‘ilātn Fā‘ilātn Fā‘iln
(- . - - / - . - - / - . -)

- 1 Ey kerīmu’llah u “settāri’l-‘uyb”
 Ey rağımu’llah u “Ėaffāri’z-znb”
- 2 Ne diyesimz sağa ma‘lmdur
 Ey ‘ālīmu’llah u “‘allām’l-Ėuyb”¹⁰⁴
- 3 Tālī‘ ü devlet Ėni kılsa tl‘
 Klmadı bu ‘mrimz anı Ėurb
- 4 Her ne iş kim işleriseğ ey Latıf
 Yırl yirince k̇amu ra‘nā v Ėb
- 5 şğa kim bu ĖĖlimiz klur heves
 Vāh ki herĖiz elmz irmez şanup

* 15 (a) ağlatmaduğ: ağlatmadığ LA.; 15 (b) kimi: kim YA.

* 16 (a) gynklleri: gynkleri YA.

* 17 (a) evlādı: evlādları YA. / atadan: atadan ü YA.

* 18 (a) Đur: Đur LA. / ey: iy LA.

* 45 YA. 59a, LA. 40b

* FAŞILA -LA.

¹⁰⁴ “Ėizlileri ok iyi bilen (Allah).”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmî Kaynaklı Szler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 20.

* 3 (b) Klmadı: Klmadı LA. / anı: ābı LA.

* 4 (a) kim: ki YA.

* 5 (b) ki herĖiz: henz YA. / şanup: şunup YA.

- 6 Yā şunı kim cānımız gördi kerīh
Hergiz andan kırtılamadıķ kaçup
- 7 Sen Kavī sultān biz ʿāciz kuluz
Uş kapuńda đururuz fađluđ umup
- 8 Bizi bu dirlikile öldürmegil
Yā Rab illā tevbe şuyında yunup
- 9 Yalıñuz bizi kıoyup kıorkıutmağıl
Şunda kim tız gideler sine kıoyup
- 10 Vağtidür kim kıılasın fetħ ü fütüh
Ey azımu'llahu fettāhü'l-güyüb
- 11 Bu Kemāl Ümmī meded senden diler
Ey ħalımu'llahu keşşāfü'l-kurüb
- 12 Yolda tevfiķiñ refiķ it bize kim
Varavuz senden yaña aña uyup

46*

59b

FAŞILA

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
(- . - - / - . - - / - . -)

- 1 Yā İlähī tevbe-gerdim ez-günāh
Nāle vü feryād güyem gāh u gāh
- 2 Mücrim ü avvāre vü bī-çāreyem
Bā-günāh ü mū süpīd ü rü siyāh

* 7 (b) đururuz: đururuz LA.

* 8 (b) şuyında: şuyından LA.

* 9 (a) bizi kıoyup: kıoyup bizi YA. / kıorkıutmağıl: kıorkıutmagil LA.; 9 (b) gideler: giderler YA.

* 10 (a) kıılasın: kıılasan LA.

* 11 (b) ħalımu'llahu: ħakımu'llahu LA.

* 12 (a) tevfiķiñ: tevfiķiñ LA.

* 46 YA. 59b, LA. 41a

* FAŞILA -LA.

* 1 (b) feryād: fıryād YA. / u -LA.

* 2 (a) bī-çāreyem: bey-çāreyem LA.; 2 (b) ü -LA. / süpīd ü: süpīdür YA.

- 3 Ey Ğani Vehhāb u “tevvābü’r-raḥīm”¹⁰⁵
Taḡrı sensin senden artuḡ lā-ilāh
- 4 Raḥmet eyle yarlıġa faẓluḡile
Biz yazuḡlu ḡulları ey pādiṣāh
- 5 Biz faḡīr ü ‘ācizüz ölümlü ḡul
Sen ḡavī ve bay ve dā’im dirü ṣāh
- 6 Cürmümüzden kiçi ola Kūh-ı Ḳāf
Özümüzden ulu ola ḡadirġāh
- 7 Ğafletile furṣatı fevt eyledik
Ey dirīġā vü dirīġā āh u vāh
- 8 Sürmedik emriḡde bir dem ‘ömri hīḡ
Geçdi bunca ṣubḡ u ṣām sāl u māh
- 9 Nefs ejderhāsına olduḡ zebūn
Neylesün bu miṣede ṣīr ü rübāh
- 10 Senden olmazsa ‘ināyet yā mu‘īn
Nefs-i ṣeyṡān uṣ bizi ḡıldı tebāh
- 11 Gerçi ‘adliḡden durur her ḡorḡumuz
Leyki faẓlıḡdur bize püṣt-i penāh
- 12 Bu Kemāl Ümmīye her gümrāh ile
Göster ey Hādī kerem ḡıl toġrı rāh
- 13 Tevbe ḡıldıḡ sen ḡabūl it ey Kerīm
Hem sen ol bu tevbemiz üzre güvāh

¹⁰⁵ “Tevbeyi kabul edenim, çok merhametliyim.”, Kur’an-ı Kerīm, Bakara, 2/160.

* 4 (b) yazuḡlu: yazıḡlu LA. / ḡulları: ḡullara YA.

* 5 (a) Biz -LA.; 5 (b) ve: vü LA. / ve -LA. / dirü: diri LA.

* 6 (a) Cürmümüzden: Cürmimizden LA. / ola: ulu YA. / ḡadirġāh: ḡadrigāh LA.

* 7 (a) eyledik: eyledük LA.

* 8 (a) Sürmedik: Sürmedük LA. / emriḡde: emriḡde LA.; 8 (b) geçdi: giçdi LA.

* 9 (a) Nefs: Nefs-i YA.

* 11 (a) ḡorḡumuz: ḡorḡımız LA.; 11 (b) faẓlıḡdur: faẓlıḡdur LA. / püṣt-i: püṣtü LA.

* 12 (a) Ümmīye: Ümmī YA.

* 13 (b) bu -LA. / tevbemiz: tevbemiz LA.

47*

VE LEHU EYŻAN

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

(- . - - / - . - - / - . -)

- 60a 1 Dur yarağ it yola kārībān gitmedin
Yüküñi bağla yüri dağ atmadın
- 2 Bā'ıl işden geç yönel Hāğdan yağa
Kaçağör arduñca düşmān yitmedin
- 3 Yol eri ārām ider mi yolda hıç
Nağd-i rahtın menzile iletmedin
- 4 Yalıñuzın menzile irmez kişi
Bir kılavuz aña yol göstürmedin
- 5 Kendi öziñden işleme her bir işi
Uluların öğüdin işitmedin
- 6 Dünyāya dīnin şatan mağbūn olur
Mü'miniseñ dünyāya sen şatma dīn
- 7 Dirme dünyā varlığın öğüñi dir
Dağıt anı ol seni dağıtmadın
- 8 Her kim bu 'ayyār u bu tarrāriile
Oynar ise komaz anı utmadın
- 9 Cānuñı göklere ağdır işbu yir
Kañuñı toprağa karup katmadın
- 10 Çün bilürsin bī-vefādır bu cihān
Terk it anı ol seni terk itmedin

* 47 YA. 59b, LA. 41b

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) Dur: Tur LA. / yarağ: yarağ LA.; 1(b) dağ: tağ LA.

* 2 (a) geç: giç LA.

* 3 (b) iletmedin: eletmedin YA.

* 4 (b) göstürmedin: göstürmedin LA.

* 7 (b) dağıt: tağıt LA. / dağıtmadın: tağıtmadın LA.

* 8 (a) kim: ki LA. / 'ayyār u: 'ayyārı YA.

* 9 (a) ağdır: ağdur LA.

* 10 (a) bī-vefādır: bey-vefādır LA.

- 11 Sağlığına şād olup çok gülme kim
Kimsei kıomaz bu çarh ağlatmadın
- 12 Şimdiden sen aḡagör öz cānuḡı
Şoḡ kıalanlarıḡ seni unutmadın
- 13 Hey ne ġāfil fāriḡ uyursın uyan
İşleriḡ biḡde birisi bitmedin
- 14 Hāḡ yolında bu ḡurūsdan olma kem
Sen đuragör ol uyanup ötmedin
- 15 Tā‘ata şarf it kıamu ā‘zāḡı sen
Çüriyüp üstünđe otlar bitmedin
- 60b 16 Tevbe kııl şol kıamular gibi bu yir
Seni daḡı yalmayuban yutmadın
- 17 Bir ‘aceb şerbetdür ölüm şerbeti
Kimse kıalmaz hergiz anı đatmadın
- 18 Hīç ecelsiz kimse ölmez dünyāda
‘Ömriḡi hem rızkıḡını tüketmedin
- 19 Dirliḡiḡde şoricıdan kıorķagör
ġür içinde görüp ödün şımadın
- 20 Vāy eger anda varasın ġāfilin
İrden anıḡ düzgiḡin düzetmedin
- 21 Zīrā cān kim bu fenādan ġöç ide
Ol beķāya hīç ġöḡül incitmedin
- 22 Ayruḡın ‘aybın ġözetmek ‘ayb ola
Kışı kendi ‘aybını ġözetmedin

* 12 (b) kıalanlarıḡ: kıalanlarıḡ daḡı YA.

* 13 (a) fāriḡ: fāriḡ o yir LA.

* 14 (a) olma: olmaya YA.; 14 (b) đuragör: đuragör LA.

* 15 (b) üstünđe: üstünđe LA.

* 16 (a) yalmayuban: yalmaalayuban YA.; 16 (b) yutmadın: yudmadın LA.

* 17 (b) hergiz anı: anı hergiz YA. / đatmadın: đatmadın LA.

* 18 (a) kimse ölmez: ölmez kimse YA.; 18 (b) tüketmedin: düketmedin LA.

* 19 -YA.

* 20 (b) anıḡ: anıḡ LA.

* 21 (b) ġöḡül: ġöḡül LA.

* 22 (b) kendi: kendü LA.

- 23 Çünkü dünyā bir deñizdir key derin
Yüz kırağına çıkağör batmadın
- 24 Dünyā sevgisidir iblīs sücisi
Şaç anı içme seni esritmedin
- 25 Çün seni “ümmü’l-ğabā’iğ”¹⁰⁶ esride
Hiç yazuğ koymaz saña işletmedin
- 26 Đur Kemāl Ümmī iyü dirlik diril
Ölüben ol gür içinde yatmadın
- 27 Şoñ peşimān ‘aşşı kılmaz tevbe kııl
Ölüm eli boğazuñı đutmadın

48*

FAŞILA

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün
(- . - - / - . - - / - . -)

- 1 Kendüziğden kimse hiç yol varmaya
Ol kığırduğı yolından azmaya
- 2 Yardım olmayınca ol sultāndan
Yalıñuz hiç kimse iş başarmaya
- 3 Muğbil ü rāzı mü’eddeb kul gerek
Pādişāh işine hiç āl kıarmaya
- 61a 4 Kimse ol oñarduğın azdırmaya
Kimse ol azdurduğın oñarmaya

* 23 (b) kırağına: kırağına LA. / batmadın: bitmedin LA.

* 24 (a) sevgisidir: sevgüsi YA.; 24 (b) Şaç: Şac YA. / esritmedin: esretmedin LA.

¹⁰⁶“(İçki), kötülüklerin anasıdır.”, <http://www.izafet.com> (22.06.2009).

* 26 (a) Đur: Đur LA.

* 27 (b) đutmadın: đutmadın LA.

* 48 YA. 60b, LA.42b

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) Kendüziğden: Kendüzinden LA.; 1 (b) yolından: yolında LA.

* 3 (a) Muğbil ü: Muğbül LA.; 3 (b) kıarmaya: kıarmaya LA.

* 4 (a) azdırmaya: azdırmaya LA.

- 5 Ol kimün göğlinde ĩmān ağacın
Dikse hiç iblīs anı koparmaya
- 6 Hāḡ yolında girçegin ayak başan
Baş viren ol ḡalka ḡaş ḡantarmaya
- 7 Şabrile cān bisleyen ādem müdām
Şol behāim gibi nefis otarmaya
- 8 Ğāfile tenbīh ögüt neylesün
Vay aḡa kim Hāḡ ḡalab uyarmaya
- 9 Hācetimiz oldur andan kim bizi
Kendü faẓl-ı raḡmetinden ayırmaya
- 10 İnşāllah kim kerem kıla Kerīm
Göñlümüzden ııškıını ḡıḡarmaya
- 11 Bu Kemāl Ümmī ḡaıf ister kim ol
Hāḡdan artık kimseye yalvarmaya

49*

VE LEHU EYŻAN

Fāıilātün Fāıilātün Fāıilün
(- . - - / - . - - / - . -)

- 1 Kimseye hiç bāḡı ḡalmaz bu fenā
Luḡf u ḡahr u genc ü pür-renc ü ıanā
- 2 Şādīsi ḡamdur ḡamu tiryāḡı sem
Bu serābı šu šanan ḡaçan ḡana

* 5 (b) hiç: hiç YA.

* 6 (b) viren: vire YA. / ḡalka: ḡalk LA.

* 7 (b) nefis: nefsi YA.

* 8 (a) tenbīh ögüt: ögüt ve tenbīh YA.; 8 (b) uyarmaya: oḡarmaya YA.

* 9 (a) Hācetimiz: Hācetümüz LA.; 9 (b) Kendü: Kendi LA.

* 10 (b) Göñlümüzden: Göñlimizden LA.

* 11 (b) artık: artık LA. / yalvarmaya: yol varmaya YA.

* 49 YA. 61a, LA. 43a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) hiç: hiç YA.; 1 (b) ḡahr u: ḡahrı YA.

- 3 Zihī ġāfil baş ki ayakdan düşüp
Kimse irişmedüğine el şuna
- 4 Merd ü ʿākil aġusın sızup kaçır
Bu yalanıñ naķşına tıfl aldana
- 5 Cümle ħalka düşmān ü bī-gānedir
Kimseye olmadı yār-ı āşinā
- 6 Ķanı yār u yoldaş u ħonşularıñ
Ķanı ħavm ü ħardaş u ata ana
- 61b 7 Bā-cefādur key şaķın çarĥ u felek
Bī-vefādur ger inanmazsañ şına
- 8 Pīr degil şu kim bu luᶜb u lehvile
Gencecikler gibi dün gün oynaya
- 9 Pīr ana dirler ki ol pīri seve
ʿİşķile iki cihāndan uşana
- 10 Mütteķī şol kimseye dirler kim ol
Tañrıdan ħorķa nebīden utana
- 11 Pehlivān oldur ki bu meydān içre
Nefsini başup ħul ide ʿaķlına
- 12 Oda yanmaķdan kaçan yil ħomaya
Topraķ olup tevbe şuyında yuna
- 13 İrte şā'im gice ħā'imdür müdām
Her ki ġaflet uyķusından uyana
- 14 Gözi baķar illā ʿibret göremez
Şunlarıñ kim göñli gözgesi tona

* 3 (a) baş ki: başıña LA.

* 4 (b) yalanıñ: yalanuñ LA.

* 5 (a) ħalka: ħalk LA.; 5 (b) yār-ı: yād u LA.

* 6 (a) ħonşularıñ: ħonşalarıñ LA.

* 7 (b) Bī-vefādur: Bey-vefādur LA. / inanmazsañ: inanmaz LA.

* 8 (a) degil: degül LA.; 8 (b) Gencecikler: Gencecükler LA. / dün gün: dün ü gün YA. / oynaya: oyna LA.

* 9 (a) ana dirler ki ol pīri seve: degildür ol biri sevmeye YA.; 9 (b) cihāndan: cihānda LA.

* 11 (a) ki -LA. / içre: içre kim LA.; 11 (b) ide: idine YA.

* 12 (a) kaçır: kaçan YA.; 12 (b) Topraķ: Topraġ LA.

* 14 (b) gözgesi: gözükse YA.

- 15 Kim bizi kaç ıderise biz aña
İdelüm her demde biz medh ü senā
- 16 Bu Kemāl Ümmī suçın sen ʿafv kııl
Cümle İmān ehline “yā Rabbenā”¹⁰⁷
- 17 Sen beķāsın sen beķāsın sen beķā
Biz fenāyuz biz fenāyuz biz fenā

50*

FAŞILA

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
(- . - - / - . - - / - . -)

- 1 Ey göñül ay vay ki key dīvānesin
Kim şanarsın seni bir bī-gānesin
- 2 Bir ʿaceb bī-gānesin kim ʿömrüñ uş
Geçdi ammā Tañrıdan bī-gānesin
- 3 Kāmu hās u ʿām içinde nām-dār
Dām u bā-mekr ü velī bī-dānesin
- 62a 4 Hālvēt içre fāsıķ u vāyık velī
Şohbet içre ʿāşık u mestānesin
- 5 Nefs-i şehvet şemʿine karşı müdām
Ārzü cemʿinden çün pervānesin
- 6 Kaçan olasın gülistān bülbüli
Niçe müddet bayķuş-ı virānesin

* 15 (b) biz -LA.

* 16 (a) kııl: eylegil YA.; 16 (b) ehline: ehlile LA.

¹⁰⁷ “Ey Rabb’imiz.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 179.

* 50 YA. 61b, LA. 44a

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) göñül: göñil LA. / vay: vey YA.; 1 (b) şanarsın: şanursın YA. / bī-gānesin: bey-gānesin

* 2 (a) ʿömrüñ: ʿömrün LA.; 2 (b) Geçdi: Giçdi LA.

* 3 (b) Dām u: Dāmı LA.; 3 (b) bī-dānesin: beydānesin

* 4 (b) ʿāşık u: ʿāşık-ı YA.

* 5 (b) cemʿinde: cemʿinden YA.

* 6 (b) müddet: meh kim YA. / bayķuş-ı: bayķuş u LA.

- 7 Ey ʿaceb hîç ögüñe düşmez mi kim
Şol qararü dâr-ı ʿibret hânesin
- 8 Niçe bir zerķile halkı aldayasın
Bu fenâ mekkkâreye aldanasın
- 9 Niçe bir od ölçerüp yıl kovasın
Toprağa dâpup şuya dâyanasın
- 10 Niçe bir bu dünyânıñ aǵusına
Bal şunuban barmaǵıñı banasın
- 11 Niçe bir ğaflet şarâbın içüben
Dañı vaqt olmadı mı kim kınasın
- 12 Niçe bir yol yürüyesin bî-delîl
Nola ger bir yol erine dânasın
- 13 Vaqtidür kim dünyâyı terk idesin
Âhîret şanularını şanasın
- 14 Şâyed oda yanmaya cânıñ senüñ
Ger bugün bu ıışķ odına yanasın
- 15 Tañrı dîdârın severseñ ıışķile
Andan artuķdan gerek uşanasın
- 16 Yu şafâ suyuyla kıalbünj jengini
Tâ şafîler rengine boyanasın
- 17 Şimdi esriksin ne kim dilerseñ it
Âhîr ayılacaǵaz utanasın
- 18 Añ harîr üsti döşekde şunu kim
Daş u toprak döşenüp yaştanasın

* 7 (a) ögüñe: öge LA.

* 9 (a) bir -YA.; 9 (b) dâpup: dâpup LA. / dâyanasın: dâyanasın LA.

* 10 (a) dünyânıñ: dünyânıñ LA.; 10 (b) barmaǵıñı: barmaǵıñı LA.

* 11 (b) vaqt: vaķit YA.

* 12 (a) bî-delîl: bey-delîl LA.; 12 (b) dânasın: dânasın LA.

* 14 (a) senüñ: seniñ YA.; 14 (b) bu: sen LA.

* 16 (a) Yu: Bu YA. / kıalbünj: kıalbünj LA. / jengini: rengini LA.

* 17 -YA.

* 18 (b) Daş: Taş LA.

- 19 Rāḥat u raḥmet bulasın tā-ebed
Bu devr cevrine ger atlanasın
- 62b 20 Gedi oğlanlık yigitlik dnmediğ
Ey delü pes sen açan uşlanasın
- 21 Ger Kemāl Ümmīye inanmaz iseğ
Uş varuban göricek inanasın
- 22 İrden uyansağ ḥoş idi uyudan
Aşşısı ne ger ölicecek uyanasın

51*

FAŞILA

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün
(- . - - / - . - - / - . -)

- 1 Ey dirīgā ḥayrı şerden semediğ
Būsītāna mezbeleden gömediđ
- 2 Ten tavuğı birle öplükde alup
Cān hümāsı birle göge uçmediğ
- 3 Her ta'āmı ün yimezsın yirmedin
Yā ḥarāmı nişe yirüp bimediğ
- 4 Cān ğidāsından kesersin sen velī
Ten ğidāsından bilüben gömediğ
- 5 oğ pişīmān yiyisersin aşşısız
Kim anā'at şerbetinden içmediğ

* 20 (a) Gedi: Gidi LA.; 20 (b) pes -YA.

* 21 (a) inanmaz iseğ: inanmazsağ YA.

* 51 YA. 62b, LA. 44b

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) semediğ: semedüğ LA.

* 2 (b) uçmediğ: uçmaduğ LA.

* 3 (b) bimediğ: bimedüğ LA.

* 4 (b) gömediğ: gömedüğ LA.

* 5 (a) oğ: ün YA.

- 6 Şerden artık nesne biçmezsın dağı
Tarlana çün hayr toğmın saçmadığ
- 7 Hakkı bātıldan kaçan fark idesin
‘Aqlile göñül gözünü açmadığ
- 8 Kaçan iresin beķā dirlige sen
Ölümiñden öñdin ölüp uçmadığ
- 9 Yağı işitsen kaçarsın ne ‘aceb
Nite şeytān yağısından kaçmadığ
- 10 Şabr u perhīz ü riyāzet kılıcın
Çeküben nefsiñ bilini biçmediğ
- 11 Ğafletile uş Kemāl Ümmī seniñ
Geçdi ‘ömrüñ sen cihāndan geçmediğ

52*

63a VE LEHU EYŻAN

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
(- . - - / - . - - / - . -)

- 1 Ey dirīgā saña söz kār itmedi
Pend ü tenbīh seni bīdār itmedi
- 2 Nefsüñe şol zulmi kim sen işledüñ
Kimseye hīç yağı tatar itmedi
- 3 Yār didükleriñ saña itdüğini
‘Ālem içre hergiz ađyār itmedi

* 6 (a) artık: artuķ LA. / dağı: velī LA.; 6 (b) toğmın: toğumın YA.

* 7 (b) göñül: göñil LA. / gözünü: gözün çün LA.

* 8 (b) uçmadığ: uçmaduğ LA.

* 9 (a) ne: ey LA.; 9 (b) Nite: Nişe LA. / kaçmadığ: kaçmaduğ LA.

* 10 (b) nefsiñ: nefsiñ LA.

* 11 (b) ‘ömrüñ: ‘ömrüñ LA.

* 52 YA. 63a, LA. 45a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (b) bīdār: beydār LA.

* 2 (a) Nefsüñe: Nefsiñe LA. / kim: ki YA.; 2 (b) hīç: hīç YA.

* 3 (b) içre: icre YA. / hergiz: hirciz YA.

- 4 Şol ziyān şandūğın aġyār itdügi
Āşşıları saġa hīç yār itmedi
- 5 Evliyā pendin tutan kimesneler
Enbiyā kavline inkār itmedi
- 6 Baġt anuġ kim bātıla meyl eylemez
Vay aġa kim Hāġġa ikrār itmedi
- 7 Şaġır u gözsüz toġanı anadan
Mürşid-i āġāh ġaber-dār itmedi
- 8 Gūşīşi şol kimseye neyleye kim
Raġmetine Hāġ sezā-vār itmedi
- 9 Kimse ol var itdügin yoġ idemez
Kimse ol yoġ itdügin var itmedi
- 10 Varlıġını yoġluġa viren gibi
Kimse hīç aşşılı bāzār itmedi
- 11 Zihī yol arşlanı kim cān u dilin
Dünyā bendine giriftār itmedi
- 12 Kimi gördük ki bu dünyā şoġ ucı
Şādīsın ġam mālını mār itmedi
- 13 Gördigim devvār devā yoġ anda hīç
Anıġün meyl-i davar itmedi
- 14 Seg şeker yimedi yimez nitekim
Ādemīler meyl-i murdār itmedi
- 63b 15 Ol ne bülbüldür ki ġarġalar gibi
Leşe ġaldı ‘azm-i gül-zār itmedi

* 4 (a) şandūğın: şandūğın LA.; 4 (b) hīç: hīç YA.

* 6 (b) Vay: Vey YA.

* 9 (b) yoġ: yoġ LA.

* 10 (a) Varlıġını: Varlıġı YA.; 10 (b) hīç:hīç YA.

* 11 (a) Zihī: Zehī LA. / arşlanı: aşlanı LA. / u dilin: virilen YA.

* 12 (a) kim: ki YA.

* 13 (a) devvār: devār LA. / hīç:hīç YA.; 13 (b) Anıġün: Anuġün LA.

* 15 (a) ġarġalar: ġarġalar YA.

- 16 Kirtü cāşıklar cihān hūblarınıñ
Zülfüne göñlüni ber-dār itmedi
- 17 Anlayan “el-fakru faħrī”¹⁰⁸ sırrını
Faħrile faħr eyledi cār itmedi
- 18 Kimse bīmār olmayınca hıç tabīb
Derdine dermān u tīmār itmedi
- 19 Ağlar ol kim haste dildür derdile
Şağlar āh u nāle vü zār itmedi
- 20 Bu Kemāl Ümmī figān u nālišin
Derdile hıç degme bīmār itmedi
- 21 Kılta yazuğ kalmaz istiğfārele
Çünkü tevbe kıldı ısrār itmedi

53*

VE LEHU EYŻAN

- 1 Göñül uyan ki zamān geçdi
Tır yarağ it ki kārībān göçdi
- 2 Çün içisersin āħir içdüñ tüt
Şol kadeħden ki küllü nefis içdi
- 3 Başladı kaħşadı çü ten kafesi
Tuğ ki cānuğ kuşu bugün uçdı
- 4 Çünkü bād-ı ecel eser tırılmaz
İmdi cōmrüñ çırağı dut uçdı

* 16 (a) hūblarınıñ: hūblarınıñ LA.; 16 (b) Zülfüne: Zülfine LA. / göñlüni: göñlini LA.

¹⁰⁸ “Yoksulluk benim övüncümdür, ben onula övünürm.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözlükler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 49.

* 17 (b) eyledi: itdi ol YA.

* 18 (a) bīmār: beymār LA. / hıç:hıç YA.; 18 (b) u -LA.

* 19 (b) Şağlar: Şağlara YA.

* 20 (b) hıç:hıç YA. / bīmār: beymār LA.

* 21 (b) ısrār: ızrār YA.

* 53 YA. 63b, LA. 48b

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) Göñül: Göñil LA. / geçdi: geçmedi YA.; 1 (b) kārībān: kārübān LA. / göçdi: geçdi YA.

* 2 (a) Çün: Çü YA. / içdüñ: içdiñ LA.; 2 (b) nefis: nefsi YA.

* 4 (a) tırılmaz: tırılmaz hıç LA.; 4 (b) dut: tüt ki LA.

- 5 Kaçmağile kaçan kurtulsar
Ölümünden kaçanı tut ki kaçdı
- 6 Her harîr içre kocuşanları
Şonra sinde yılan çıyan kocuğı
- 7  Akıbet kamudan yirinci olur
Her ki Hağ kulların yir p yiğdi
- 64a 8 Hiç hayr ĥirmenini g t re mi
Her ki tarlaya toĥm-ı Şer Őađdı
- 9 D ni d ny ya Őata mı hirgiz
Ol ki tiry k  ağudan Őeđdi
- 10 Ĥirmen vağtinde ĥaŐılı yok anıĥ
Kim ekinin kaŐılıken biçdi
- 11 Her ki buldı kaŋ  atiĥ gencin
Ayrıĥ ol ne ŐuŐadı ne acıdı
- 12 Bu Kem l  mm  gibi ol azmaz
Her kimiĥ  alab g z n ağdı
- 13 Kaľbe Şol c n s zi eşer kıla kim
Nefsi kend  nefesine geçdi

* 5 (b)  l m nden:  l m nden LA. / kaçanı: kağan YA. / tut ki: tut YA.

* 6 (a) i re: icre YA. / kocuşanları: kocuŐanlar YA.; 6 (b)  ıyan:  eyan LA.

* 7 (b) yiğdi: Őeđdi LA.

* 8 (a) g t re mi: g t r emi LA.; 8 (b) Őađdı: Őacdı YA.

* 9 (b) Őeđdi: Őiđdi LA.

* 10 (a) anıĥ: anıĥ LA.; 10 (b) biçdi: bicdi YA.

* 11 (a) kaŋ  atiĥ: kaŋ  atiĥ LA.; 11 (b) acıdı: i di LA.

* 12 (b) kimiĥ: kim ĥ LA.

* 13 (b) geçdi: g ğdi LA.

54*

VE LEHU EYŻAN

Fā'ılātün Mefā'ılün Fā'ılün

(- . - - / . - . - / - -)

- 1 Ey dirīgā dirīg ki mağrūram
Bu cihāna ħariş u mağşūram
- 2 Tā'ata 'ācizem fesāda kavī
Şerr nezdiñü ħayr işe düren
- 3 Ħağ işe süst bātıla key cüstem
'Ağla serkeş bu nefse me'mūrem
- 4 Bātına ħuşk u boş vīrānem
Zāhire egerçi ħoş ma'mūrem
- 5 Hergiz ihlāşile añılmaz adım
Zerķile ħağk içinde meşhūrem
- 6 Ħāl ü ma'nīde ħamudan kem-ter
Ķāl ü ma'nīde şeyĥ-i Tayfūrem
- 7 Bunca ħavf u ħaţarlar içinde
Vay ne ġāfil ħulam ki mesrūrem
- 8 Gözlerim il 'uyūbını gözler
Kendü 'uyubımı görmege körem
- 64b 9 Ğaflet-i dünyā ħamrını içeli
Her gice mest tağla mağmūrem

* 54 YA. 64a, LA. 51a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) ki -YA.

* 2 (b) Şerr: Şerre LA. / nezdiñü: nezdiğ LA.

* 3 (a) süst: süst ü YA.

* 4 (a) ħuşk u: ħuşk YA.; 4 (b) egerçi: gerçi YA.

* 5 (a) Hergiz: Hırgiz YA. / adım: adum LA.

* 6 (a) Ħāl ü: Ħāli LA.; 6 (b) ü -LA.

* 7 (b) ġāfil: 'āğıl YA. / mesrūrem: serverem YA.

* 8 (b) 'uyubımı: 'aybımı YA.

* 9 (b) mest -LA.

- 10 Fi'li zenbīl içinde key 'ayyār
 Qavl-i Bağdād içre Manşürem
- 11 Hîç tabīb idemez baña timār
 Ben 'aceb niçe haste rencürem
- 12 'Adl iderse mu'azzebem fi'n-nār
 Faẓl iderse ne ğam çü maġfürem
- 13 Adım Ümmī Kemāl özüm noqşān
 Cem' içinde çü şem'-i pür-nürem
- 14 'Aybımı açma halka ey Settār
 Nitekim şimdî gizlü mestürem
- 15 Şucuma munşif muķırrem kim
 Başdan ayaġa 'ayb u ma'züre

55*

VE LEHU EYŻAN

Fā'ilatün Mefā'ilün Fā'lün
 (- . - - / . - . - / - -)

- 1 Ey kamu 'ālemüñ ulu çalabı
 Ki kuluñdur kamu beg ü çelevi
- 2 Tapuña kul kapuña sâ'ildur
 Bay u yoġsul hem velī vü nebī
- 3 Göçüren göndüren kış u yazı
 Göçürensın hemīşe rüz u şebi

* 10 (a) Fi'li: Fi'l YA. / içinde: içre ben LA.

* 11 (a) Hîç: Hîc YA.; 11 (b) niçe: nice LA.

* 12 (a) mu'azzebem: mu'azzebim YA.

* 13 (a) Adım: Adum LA.

* 15 (b) ma'züre: ma'düre YA.

* 55 YA. 64b, LA. 52a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (b) kuluñdur: kulñdur LA.

* 2 (a) sâ'ildur: sâ'il durur YA. / yoġsul: yoġsul LA. / vü: vü hem YA.

* 3 (a) göndüren: konduran LA.

- 4 Ay u gün niçe toğar tolinur
Kimse bilmez bu şunı bü'l-ıcebi
- 5 Çü kamu müşkil iş saña āsān
Yā İlähī ilā hattā ta'abi
- 6 Niderüz seni sevmeyen gönlü
Yā seni aņmayan lisān ü lebi
- 7 Şuna kim senden olmaya tevfiķ
Neylesün ölü aşlı ve nesebi
- 65a 8 Ne naşīb aņlana içinde şunuņ
Ki şinuķ ola itikād-ı ħalbi
- 9 Tapuņı istemege ey maļlüb
Girü tapuņdan isterüz talebi
- 10 Seni bulan muhib nider ey dost
Daņi şadı vü işret tarabı
- 11 Ey Ħakīm ü “müsebbibü'l-esbāb”¹⁰⁹
Nedür it taş necātımız sebebi
- 12 Bu vişāl ü meşāyiķ ü ebrār
Yā firāk u heme yetim ü şabī
- 13 Ķullarıņ kem-teridür İsmā'īl
Ne var Ümmī Kemāle laķabı
- 14 Tapuņa yalvarur ħoma maħrüm
Raħmetiņden bu 'abd-i bī-edebi

* 4 (a) toğar: toğar u YA.; 4 (b) Kimse: Kim ne YA.

* 5 (b) ilā hattā: ilāmeti LA.

* 6 (a) gönlü: gönlü LA.

* 7 (b) aşlı: aşlı ve YA.

* 8 (b) şinuķ: şinuķ LA. / ħalbi: ħabı LA.

* 9 (a) Tapuņı: Tapuņa YA.

* 10 (b) işret: işreti YA. / tarabı: tar mı YA.

¹⁰⁹“Allah.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmî Kaynaklı Sözlür, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 129.

* 12 (b) Yā firāk: Bağıraķ YA.

* 13 (a) Ķullarıņ: Ķullarıņ LA.; 13 (b) Kemālise: Kemāle YA.

* 14 (b) Raħmetiņden: Raħmetüņden LA. / bī-edebi: bey-edebi LA.

15 Kıl münâcât hâcetini kabûl
Be-kemâl-i Muḥammeden ‘Arabî

16 Çün buyurdun ḥadîs-i qudsîde
Sebḳati rahmeti ‘alâ ğazabî

56*

DER-TEVḤĪD-İ BĀRĪ

Fā‘ilātün Mefā‘ilün Fā‘lün
(- . - - / . . . - / - -)

- 1 Ey Ḥudāvend-i Ḥaḳḳ ḳadīm Allah
Ey Ḥudā-yı Ğanî muḳīm Allah
- 2 Ber-kemâl ezel ebed sulṭân
Bî-zevâl Ḳavî Ḥalīm Allah
- 3 Ḳādir ü “Zü’l-celâli ve’l-iḳrām”¹¹⁰
Ḥāzır u nâzır u ‘Alīm Allah
- 4 Ḥocalar ḥocası ‘Aliyyü kebîr
Yüceler yücesi ‘Azîm Allah
- 5 Fazlınuḡ ḥaddi yoḳ rahmeti çoḳ
Bezî-i bahşâyîşi delim Allah
- 65b 6 “Şādıḳu’l-va‘d” ü fā‘il-i muḥtâr
Ḳavl-i ḥaḳ yolu “müstaḳîm”¹¹¹ Allah
- 7 Ey ‘aṭâ-bahş u Vāhib ü Vehhâb
Yir ü gök bahşîşi na‘îm Allah

* 15 (b) Muḥammedi: Muḥammeden YA.

* 16 (a) buyurdun: buyurdı LA.

* 56 YA. 65a, LA. 52b

* DER-TEVḤĪD-İ BĀRĪ -LA.

* 1 (a) Ḥudāvend-i: Ḥudāvende LA.; 1 (b) Ḥudā-yı Ğanî muḳīm: Ğanî Rabbü müstaḳîm LA.

* 2 (a) ezel ebed: ebed ezel LA.; 2 (b) Bî-zevâl: Bey-zevâl LA.

¹¹⁰ “Celâl ve ikram sahibi.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözlür, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 190.

* 3 (a) ü -YA.; 3 (b) Ḥāzır u nâzır u: Ḥāzır nâzır YA.

* 4 (a) Ḥocalar. Ḥvâceler LA. / kebîr: kerîm LA.

* 6 (a) ü -YA.

¹¹¹ “Bizi doğru yola ilet.”, Kur’an-ı Kerîm, Fatiha, 1/6.

* 7 (a) ‘aṭâ-bahş: ‘aṭâ vü bahş LA.; 7 (b) Yir ü gök: Perverüḡ LA.

- 8 Ki ḥabībi kamu muḥibbīniḡ
Ey ṭabībi heme saḡīm Allah
- 9 Bu Kemāl Ümmī derdine dermān
Senden ey ḥākīm ü Ḥakīm Allah
- 10 Muṣṭafā ḥürmetiçün eyle kerem
Biz güneḥ-kāra eyle Kerīm Allah
- 11 Ol ḥabībe bağışla şuçumuzu
Raḡmet it bize ey Raḡīm Allah

57*

VE LEHU EYŻAN

- 1 Ey ʿazīz al bu dünyā çirkinden
Gökcegi seçdiḡise çirkinden
- 2 Ṭūṭī gibi kaçan şekker yiyiser
Geçmeyen karga gibi sirkinden
- 3 Ādemi maʿnīden ʿibāretdür
Bilme şekli daʿvīyü görkinden
- 4 Sen kişilik gözet ne isterseḡ
ʿArabı ʿAcemi Türkinden
- 5 Menzile irişen olur maʿlūm
Ḥaḡ yolında ayağı berkinden
- 6 Bākī dirlige şol kişi irişür
Ki birez gün öḡ ola merginden

* 8 (a) muḥibbīniḡ: muḥibbünüḡ LA.; 8 (b) heme: hem YA.

* 9 (b) ü -YA.

* 57 YA. 65b, LA. 53a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) al: el çek LA.; 1 (b) Gökcegi: Gözleyin LA. / seçdiḡise: siçdüḡise LA.

* 2 (a) şekker: sükker LA.; 2 (b) sirkinden: serkinden LA.

* 3 (a) maʿnīden: maʿnīde LA.; 3 (b) daʿvīyü: daʿvī LA. / görkinden: ger kinden YA.

* 4 (b) ʿArabı ʿAcemi: ʿArab yā ʿAcem yā LA.

* 5 (a) irişen: yetiş de YA.

* 6 (a) irişür: ersün YA.; 6 (b) merginden: erkinden LA.

- 7 Ecel iricegez çıkar nā-çār
Kişinüñ işi kendü merginden
- 8 Ölmez arı muvaḥḥid ü mü'min
Yunmayan kişi şekk ü şirkinden
- 66a 9 Qo nifākı ki ta emīn olasın
Tamunuñ eñ aşağı derkinden
- 10 Arı dindār iseñ Kemāl Ümmī
Kibri terk eyle kıl ḥazer kinden
- 11 Seni yāruñ ne deñlü sevdüğini
Şına yolında ḥarc u terkenden

58*

VE LEHU EYŻAN

Fā'ılātün Mefā'ilün Fa'lün
(- . - - / . - . - / - -)

- 1 Bu kamu mülke mālīk olduñ tüt
Şöhretile cihāna tılduñ tüt
- 2 Dünyānıñ dürlü dürlü ni'emetini
Yidüñ lezzetini aldıñ tüt
- 3 Her teferrüc ki kılmadıksın anı
Kamusın uçdan uça kılduñ tüt
- 4 Kimseye çünki pāy-dār olmaz
İmdi günden güne ulalduñ tüt
- 5 Ākıbet çünki ağlamağdur işüñ
Elli biñ yıl cihānda güldüñ tüt

* 8 (a) arı: adı YA.; 8 (b) ü -YA.

* 9 (a) ki -YA.; 9 (b) aşağı: aşığa LA.

* 58 YA. 66a, LA. 53b

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) mülke: milke LA. / mālīk: tālib LA. / olduñ: oldıñ LA.

* 2 (a) Dünyānıñ: Dünyānuñ LA.; 2 (b) Yidüñ: Yidiñ LA. / lezzetini: lezzetin LA. / aldıñ: aldıñ LA.

* 3 (a) kılmadıksın: kılmadıksın LA. / anı: abı YA.; 3 (b) kılduñ: kıldıñ LA.

* 4 (a) pāy-dār: pāyidār LA.

- 6 Şol yola kim gönüldi atañ anañ
Sen dañi ol yaña gönüldüñ tüt
- 7 Lā-cerem çün cihān saña qalmaz
Sen birez gün cihānda qaldıñ tüt
- 8 “Mūtu qable en temūtu”¹¹² didi
Muştafa çün hadīsi bildiñ tüt
- 9 “Accilü ibā’ş-şalavati qable’l-fevt”¹¹³
Çün ölisersiñ āñir öldüñ tüt
- 10 Var Kemāl Ümmī hırşı terk eyleye
Çün kifāf olınca bulduñ tüt

59*

VE LEHU EYŻAN

Mefā’ılün Mefā’ılün Fa’ülün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Yola ‘azm itme yoldaş olmayınca
Öñüñce bir ulu baş olmayınca
- 66b 2 Qarındaş degme yoldaş idinme
Seniñle togru hāldaş olmayınca
- 3 Ki zīrā kişi işi başaramaz
Bile müşfiq qarındaş olmayınca
- 4 Eger ‘aşıkısañ gel naqşa baqma
Murāduñ anda naqqāş olmayınca

* 6 -YA.

* 7 (b) qaldıñ: qaldıñ LA.

¹¹² “Ölmeden önce ölünüz.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 128.

* 8 (b) bildiñ: bildiñ LA.

¹¹³ “Namazı kaçıriverirsiniz, namazı vaktinde hemen kılın.”, <http://dervisan.com> (22.06.2009).

* 10 (a) hırşı terk eyleye: hırzīleriñ ile LA.; 10 (b) olınca: olasıncı LA.

* 59 YA. 66a, LA. 61a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 2 (b) Seniñle: Seniñle LA. / togru: togrı LA.

* 3 (a) kişi işi: işi kişi LA. / başaramaz: başarımaz LA.

* 4 (a) Eger: Eger sen LA. / gel -LA.; 4 (b) Murāduñ: Murādıñ LA.

- 5 Nişānsız kimseye ʿāşık dimezler
Gözi beñzi şaru yaş olmayınca
- 6 Belürmez çehrelerde bu ʿalāyim
Cigerler derdile baş olmayınca
- 7 Kimesne ʿāri birle yāre irmez
Yolunda rind ü kıllāş olmayınca
- 8 Yüzün çarup gözün sağa olur mı
Özün sulṭāna ferrāş olmayınca
- 9 Kim irdi ṭapusına ḳapusında
Giceler yaşduğı ṭaş olmayınca
- 10 Getür kim irdi bir luṭf u vefāya
Aṇa ḳahr u cefā iş olmayınca
- 11 Kişi bu ʿaḳl u cānile barışmaz
İşi nefsile şavaş olmayınca
- 12 Ṭaşın düzmekile er şūfī olmaz
Hem içi şāfī hem ṭaş olmayınca
- 13 Mürāyīdür şu kim bir ḫayrı ḳılmaz
Hezār aḫsenet sabaş olmayınca
- 14 Eyü girçeklerin ḳadri bilinmez
Arada yatlu ḳallāş olmayınca
- 15 Günāhından yuna mı degme tāʿib
ʿAceb mānend-i nebbāş olmayınca
- 16 Kemāl Ümmī zaʿīfi bilmediler
Cihānda ʿaşḳile fāş olmayınca

* 6 (a) çehrelerde: çehrelerden LA.; 6 (b) baş: yaş LA.

* 7 (b) Yolunda: Yolında LA. / rind ü: dindü YA.

* 8 (a) gözün: özün YA.; 8 (b) ferrāş: firāş YA.

* 10 -YA.

* 12 (a) düzmekile: düzmekle YA.

* 13 (a) ḫayrı: ḫayr YA.; 13 (b) aḫsenet: aḫsenet ü LA.

* 14 (a) Eyü: İyü LA., 14 (b) ḳallāş: ḳalmāş LA.

* 15 (a) yuna mı: bu nāmı LA., 15 (b) mānend-i: mānend ü LA.

* 16 (b) ʿaşḳile: ʿaşḳla YA.

- 17 Kuluŋ çün t̄aˆatile işi bitmez
 Hudānıŋ fazlı ƣoldaş olmayınca

67a

60*

VE LEHU EYŹAN

Mefāˆılün Mefāˆılün Faˆülün
 (. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Şol ƣul kim bildi şāhıŋ kibriyāsın
 Şanmıŋdur baˆzı oƣun kibri yasın
- 2 Nedāmet yazusından dökdi çapdı
 Her ihlāş atına rākib riyāsın
- 3 Ne bilsün anadan gözsüz toƣankim
 Nedür ay u günüŋ nür u ziyāsın
- 4 O Ƙādir çünki hāzırdur her işe
 Utan imdi ki yavlaƣ bī-ħayāsın
- 5 Göremezsen tabīb iste ki sentüŋ
 Şaça gözüŋe himmet tütüiyāsın
- 6 Eger hāzır görürem dirseŋ andan
 Gerek bir laħza ģāfil olmayasın
- 7 Ƙamu daˆvıleriŋden vāz geç imdi
 Dilersen kim aşl-ı maˆnī duyasın
- 8 Müselmān ol Ĥaƣƣa tap putlaruŋ şı
 Sen ey ˆaşı niçe buyruƣ şıyasın

* 17 (b) Hudānıŋ: Ĥudānuŋ LA.

* 60 YA. 67a, LA. 62b

* VE LEHU EYŹAN -LA.

* 1 (a) şāhıŋ: şā LA.; 1 (b) Şanmıŋdur: Şanmıŋdır LA.

* 2 (a) yazusından: yazusunda YA.

* 3 (a) anadan: andan LA.

* 4 (a) Ƙādir: ƣadar YA. / işe: işde LA.; 4 (b) bī-ħayāsın: bey-ħayāsın LA.

* 5 (a) Göremezsen: Göremezsin YA.

* 7 (a) daˆvıleriŋden: daˆvıleriŋ LA. / geç: giç LA.; 7 (b) duyasın: tıyasın YA.

* 8 (a) Müselmān: Müslimān LA.

- 9 Bezediñ dünyā sevgüsi şarābın
Bu esrüklügi ceħd it kim ayasın
- 10 Ne yazıklar ki yazıldı bitikde
Gel irden tevbe kııl tā kim yuyasın
- 11 Yazuqlarıñ kirin yüzüñ qarasın
Gözüñ yaşıle ağla kim yuyasın
- 12 Saña ger tā-ebed varlık gerekse
Kamu varlıguñı yoğa şayasın
- 13 Seħildür māl ü mülküñ terkin urmağ
Gerek kim cāna vü başa kıyasın
- 14 Bugün açlara varından yidir kim
O raħmet-ħvānına yādın tıyasın
- 67b 15 Saħı mü'minlere virdiği ecrüñ
Girtü Allah bilür ħad ü kıyāsın
- 16 Zihı magbün ġāfil şol kişi kim
Bağar narħına şatar kimyāsın
- 17 Ne ħoş dirlik şu nefsi öldüren kim
Ölümünden öñ olup tıtdı yasın
- 18 Kemāl Ümmı za'if ol Ĥağ yolında
Çü bir güm-rāh-ı azuğsız yayasın
- 19 Ĥudāvendā tapuñdan dilerüz kim
Bizi senden saña işmarlıyasın

* 9 (a) Bezediñ: Bizedüñ LA. / sevgüsi: sevgisi LA.; 9 (b) esrüklügi:esrikligi LA.

* 10 (a) bitikde: bitükde YA.

* 11 (a) Yazuqlarıñ: Yazıkların LA.

* 12 (b) varlıguñı: varlıgıñı LA.

* 13 (a) terkin urmağ: terki yolda LA.; 13 (b) vü -LA.

* 14 (a) yidir: yidür LA.; 14 (b) ħvānına: ħvānına LA.

* 15 (a) virdiği: virdügi LA.

* 16 (a) Zihı: Zehı LA. / magbün: magbünı LA.; 16 (b) narħına: nırğına LA.

* 17 (a) nefsi: nefis YA. / öldüren: öldüreniñ YA.; 17 (b) Ölümünden: Ölümünden LA.

* 18 (b) güm-rāh-ı: güm-rāh LA.

* 19 (a) Ĥudāvendā: Ĥudāvende LA. / dilerüz: dileriz LA.; 19 (b) saña işmarlıyasın: yaña sen sen oқыyasın LA.

- 20 Hezārān vay bize ger bir nefissin
Bizi nefsimize ışmarlayasın
- 21 Umaruz kim bizüm şuçlarumızı
ĖabībünĖ AĞmede bağışlayasın
- 22 Bi-ĖaĖķķı “Sūre-i ElĖamd”¹¹⁴ ü “İĖlāř”
Bi-ĖaĖķķı “Sūre-i Tā-Hā” vü “Yā-Sīn”
- 23 RaĖīm ü bī-zevāl ü Ėayy u Ėayyüm
Kerīm ü “Zü’l-celāl” ü kibriyāsın

61*

VE LEHU EYŻAN

Mefā’ılün Mefā’ılün Fa’ülün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Buyurdığ Ėur yarağın gör içinde
Varuban yatmadın ol Ėür içinde
- 2 Bu odanığ varın key bildiğ illā
Neler vardır anığ bir şor içinde
- 3 Ėapu paça çıra örtü döşek yoğ
Toludur mār u keĖ-düm mūr içinde
- 4 Bu it nefse niçün böyle zebünsın
‘Aceb sen bunca Ėuvvet zūr içinde
- 5 Eyā Ėāfil bu Ėaflet döřeginünĖ
Niçe uyuyasın Ėor Ėor içinde

* 20 (a) nefissin: nefessen LA.; 20 (b) nefsimize: nefsimize LA.

* 21 (a) Umaruz: Umarız LA. / bizüm: bizim LA. / şuçlarumuzu: şuçlarumızı YA.

¹¹⁴ “Ėamd Allah’a mahsustur, Allah’a hamdolsun.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İřlāmī Kaynaklı Sözlür, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 61.

* 23 (a) ü -YA. / bī-zevāl: bey-zevāl LA. / ü -LA.

* 61 YA. 67b, LA. 63b

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) Ėur: dur LA. / yarağın: yarağun LA.

* 2 (a) odanığ: odanığ LA.; 2 (b) vardır: vardır LA. / anığ: anığ LA.

* 3 (a) çıra -YA.; 3 (b) u -YA.

* 5 (b) Niçe: Nice LA. / uyuyasın: uyur LA.

- 68a 6 Ögün dir tevbe kıl hayr eyle zinhār
Ne kaldıñ böyle şer ü şūr içinde
- 7 Yarın genc-i şifā bulmağ yirine
Bugün şabr eyle renc ü cevr içinde
- 8 Bu dünyā devletine garra olan
Hemān öldükde hasret kor içinde
- 9 Bu ʿibret hānenün ey ehl-i maʿnī
Ne bilsün kim ne var bu gūr içinde
- 10 Faķīre ħor u kem bağma ʿazīzim
Ki gizlü genc olur ol ħūr içinde
- 11 Kuru kamyş görüben yüz çevirme
Sen anıñ şekkerini şor içinde
- 12 Meger şarrāfa yoldaş olmadıñ kim
Şatarsın gevheri billūr içinde
- 13 Kōdıñ nağğāş u nağş u renge kaldıñ
Ağ u kara şaru gök mor içinde
- 14 Bu işler ħod saña bir düş gibidür
Ne sır var bu düşün bir yor içinde
- 15 Kemāl Ümmī gibi eksikli kul yok
Cihānda cümle iş ü kur içinde
- 16 Varup diğlenesi yir vir İlāhī
Bize ol milket ü snūr içinde

* 6 (b) kaldıñ: kıldıñ LA. / şer ü: şerri LA.

* 7 (a) genc-i: gencü LA.

* 9 (b) Ne bilsün kim ne var bu gūr içinde: Hemān öldük de hasret kor içinde YA.

* 11 (b) anıñ: anıñ LA.

* 13 (a) Kōdıñ: Kōduñ LA. / nağğāş u: nağğāşı YA. / renge: reng YA. / kaldıñ: kaldıñ LA.; 13 (b) gök: ağıñ YA.

* 15 (a) eksikli: eksiklü LA.

62*

VE LEHU EYŻAN

- 1 Hey yüri cānān iste cānuḡı terk it
Şıdḡ u yaḡınle gel gümānuḡı terk it
- 2 Dilerseḡ lā-mekāna irişesin
Seyr ü sefer ḡıl yüri mekānuḡı terk it
- 3 Gel berü gir kārübān-ı ʿaşḡa uyarsaḡ
Yolda ḡamu aşşı ziyānuḡı terk it
- 68b 4 ʿĀşık-ı dīdār iseḡ ḡo her dü-cihānı
Zāhid iseḡ bārī ḡānümānuḡı terk it
- 5 Daʿvīyi gircek eyleye ey yalancı
Ger gircek iseḡ gircek yalanuḡı terk it
- 6 Ḳīlile vü ḡālile çü bitmezimiş iş
İmdi dürüş ḡālile lisānuḡı terk it
- 7 Tāʿatı dükkān idinme yime dīnūḡden
Kedd-i yemīnūḡı yi ol dükkānuḡı terk it
- 8 Perdedür Ümmī Kemāl saḡa bu ḡuru ad
Senligi maḡv eyle ad u şanuḡı terk it
- 9 Tapma bu ḡalkuḡ saḡa filān didiḡüne
Varlıḡı vir yoḡluḡa falānuḡı terk it
- 10 İş bu sözi ey ʿazīz saḡa alınma
Nefsime direm ki yatlu şanuḡı terk it

* 62 YA. 68a, LA. 70a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (b) gümānuḡı: gümānuḡı LA.

* 2 (a) lā-mekāna: lā-mekān YA.; 2 (b) Seyr ü: Seyr-i YA.

* 3 (a) gir: ger YA. / aşḡa: işḡa LA. / uyarsaḡ: uyarsın YA.

* 4 (a) ʿĀşık-ı dīdār iseḡ: ʿĀşıḡu dīdāriseḡ LA.; 4 (b) bārī: bāru LA.

* 5 (a) eyleye: ile LA.; 5 (b) gircek: gircek ü YA.

* 6 (b) dürüş: düriş LA.

* 7 (a) Tāʿatı: Tāʿat YA. / dīnūḡden: dīniḡden LA.; 7 (b) yi: beg LA.

* 8 (a) ad: adın LA.; 8 (b) senligi: senlüḡi LA.

* 9 (b) yoḡluḡa: yoḡlıḡa LA.

* 10 (b) Nefsime: Nefsüme LA.

- 11 Kendü kuşurum durur ki dilime geldi
Sende daği var ise o şānuđı terk it

63*

VE LEHU EYŻAN

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ilün
(- . - - / - . - - / - . -)

- 1 Ah ki 'ömrünj nağdini kıldıj telef
Genc-i cevāhir virüp alduj hazef
- 2 Kādrünjı bilsinj ki ne deryā idünj
Her nefesünj dür durur vü pür-şādef
- 3 Kānı şānā'at bu kånā'at gibi
Dünyāda fi'l-cümle şāvā'if-i ħıref
- 4 Ma'rifeti rūĥıña idin ğıdā
Azma uyup nefsünje az vir 'alef
- 5 Kālma cehālet zūlmetinde kim
'İlmile olur kişide her şeref
- 6 'İlm 'ibādet ile yol vardılar
Her fużalā vü kübrā vü selef
- 69a 7 Nefsünjı bil kim bilesin Rabbiñi
Nite ki buyurdı nebī "men 'arefe"¹¹⁵
- 8 Ataña uy ya dedeñ itdüğün it
Yāda uyup olma şaķın nā-ĥalef

* 11 (a) kuşurum durur kim: kuşurumdaki LA. / geldi: getürdüm LA.; 11 (b) Sende: Sen YA. / o -YA. / şānuđı: şānuđı LA.

* 63 YA. 68b, LA.70a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 2 (a) bilsinj: bilseñ LA. / idünj: yidünj LA.; 2 (b) pür: yig LA.

* 3 (a) şānā'at: şānā'at u LA.; 3 (b) ħıref: ħarif LA.

* 4 (a) rūĥıña: rūĥıña LA.; 4 (b) nefsünje: nefsiñe LA.

* 5 (a) cehālet: cehā LA.

* 6 (a) 'İlm: 'İlmi LA. / ile: bile LA.

* 7 (a) bilesin: bilin YA. / Rabbiñi: Rabbünjı LA.

¹¹⁵ "Kendini bilen Rabb'ini bilir.", YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmî Kaynaklı Sözcükler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 122.

- 9 Aḥmed ü Ādem durur ataŋ dedeŋ
Yār didügüm pīr u şeytān u ḥaref
- 10 Cīfe ḳovar cümle ğurāb u ḳilāb
Tūṭī şeker ister ü bülbül gülef
- 11 Çarḥ-ı felek yasınuŋ oḳlarına
Ḳanı seper çünkim olupsın hedef
- 12 Niçe niçe beng şarāb kebāb
Niçe niçe çeng ü ḳopuz nāy u def
- 13 Niçe niçe cürm ü ğurūr şürür
Niçe niçe fısq u fücür u seref
- 14 Çevre yaŋa tağıluban azma yol
İkiligi terk idüp tut bir taraf
- 15 Fazlın umar Ümmī Kemāl ol Ḥaḳḳıŋ
Ḳorḳu ğüninde ki diye “lā-teḥaf”¹¹⁶
- 16 Tuḥfemiz eksükligi yoḳluḳ durur
Her yol eri ileticek anda tuḥaf
- 17 Münfe‘ilün münfe‘ilün fā‘ilün
Ādemiseŋ olma ḥariş ü ḥayf

* 9 (b) didügüm: didigim LA. / pīr u şeytān u: pīr şeytān YA.

* 11 (a) Çarḥ-ı: Çarḥu LA.; 11(b) seper: siper LA. / çünkim: çün sen LA.

* 12 (b) nāy u: nāyı LA.

* 13 (a) şürür: sürür LA.

* 14 (b) idüp: idüben LA. / tut: dut LA. / bir -LA.

* 15 (a) Ḥaḳḳıŋ: Ḥaḳḳuŋ LA.

¹¹⁶ “Korma.”, Kur’an-ı Kerim, Tâ-Hâ, 20/21.

* 16 (a) yoḳluḳ durur: yoḳlıḳ durur LA. 16 (b) ileticek: eleticek YA.

* 17 (b) ḥayf: ciyef YA.

64*

VE LEHU EYŻAN

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

(- . - - / - . - - / - . -)

- 1 Ey yol eri nefsi-hevādan şaķın
Yol varıcı kibr ü riyādan şaķın
- 2 Çünki řabā tonuğı kıldığ 'abā
Girme řabāya bu 'abādan şaķın
- 3 Bir şāfī şaffetlü göğül incidür
Düşmeni gör "arş-ı 'alā"¹¹⁷ dan şaķın
- 69b 4 Āh seher tağlara kıılır eğer
Yıkma göđül sū'-i du'ādan şaķın
- 5 Gözi baķar illā 'ibret gözlemez
Şunlarığ kim göğli gözğüsü tona
- 6 Kim bizi řadđ ider ise biz ağa
İdelim her dem-be-dem medđ ü şenā
- 7 Bu Kemāl Ūmmī şuçın sen 'afv kııl
Cümle ĩmān ehli ile "yā Rabbenā"
- 8 Sen beķāsın sen beķāsın sen beķā
Biz fenāyız biz fenāyız bir fenā

* 64 YA. 69a, LA. 71a. 64 numaralı şiir aynı nüshanın 125 numaralı şiiriyle aynı olup arada birtakım farklılıklar bulunduğu için nüshadan çıkarılmamıştır. Edisyon kritiği ise daha geniş olduğu için 125 numaralı şiirle yapılmıştır.

¹¹⁷ "Yüce arş.", YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmî Kaynaklı Sözlür, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 22.

65*

VE LEHU EYŻAN

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

(- . - - / - . - - / - . -)

- 1 Ey gönül ay vay ki key dīvānesin
Kim şanursın seni bir bī-gānesin
- 2 Bir 'aceb bī-gānesin kim 'ömrüñ uş
Geçdi ammā Tañrıdan bī-gānesin
- 3 Kāmu 'ām hāş içinde nām-dār
Dām bā-mekr ü velī bī-dānesin
- 4 Hālvēt içre fāsıķ u ayıķ velī
Şohbet içre 'aşıķ-ı mestānesin
- 5 Nefs-i şehvet şem'ine karşı müdām
Ārzü şem'inde çün pervānesin
- 6 Kāçan olasın gülistān bülbüli
Niçe meh kim baykuş-ı vīrānesin
- 7 Ey 'aceb kim ögünje düşmez mi kim
Şol karanı tar 'ibret hānesin
- 8 Niçe bu zerķile halkı aldayasın
Bu fenā mekkāreye aldanasın
- 9 Niçe bir od ölçertüp yıl kırasın
Toprağa tapup şuya şayanasın
- 70a 10 Niçe bir bu dünyānıñ aģusına
Bal şanuban barmağın banasın
- 11 Niçe bir gāflet şarābın içüben
Daħi vaķit olmadı mı kim kıanasın

* 65 YA. 69b, LA. 44a. 65 numaralı şiir aynı nüshanın 50 numaralı şiiriyle aynı olup arada birtakım farklılıklar bulunduğu için nüshadan çıkarılmamıştır. Edisyon kritiği ise daha geniş olduğu için 50 numaralı şiirle yapılmıştır.

- 12 Niçe bir yol yürüyesin bî-delîl
Nola ger bir yol erine şanasın
- 13 Vahtidür kim dünyâyı terk idesin
Âhiret şanur yini şanasın
- 14 Şâyed oda yanmaya cânun şenün
Ger bugün bu ışık oduna yanasın
- 15 Tañrı dîdârın seversin aşkla
Andan artuğdan gerek uşanasın
- 16 Yu şafâ şuyile kalbiñ jengini
Tâ şafilere rengine boyanasın
- 17 Râhat u rahmet bulasın tâ-ebed
Bu devir cevrine ger katlanasın
- 18 Geçdi oğlanlık yigitlik dönmediñ
Ey delü pes sen kaçan uşlanasın
- 19 Ger Kemâl Ümmîye inanmaz isen
Uş varuban göricek inanasın
- 20 İrden uyansañ hoşidi uyğudan
Aşşı ne olıcak uyanasın

66*

SU>ÂL-İ VECD-İ HÂL

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

(- . - - / - . - - / - . -)

- 1 Ey şular kim ta'ni inkârı su>âl
Çaluban dirsiz nedür bu vecd hâl
- 2 Dilile kim hâl ider bu müşkili
Leyki diklik bir niçe çarb mişâl

* 66 YA. 70a, LA. 46a

* SU>ÂL-İ VECD-İ HÂL -LA.

* 1 (a) ta'ni: ta'n YA.; 1 (b) vecd hâl: vecd ü hâl LA.

* 2 (a) Dilile: Dille YA.; 2 (b) Leyki: Lîk YA.

- 3 Hîç sözile anlanur mı tatmadın
Her acı vü tatlu dağ u dad u tal
- 70b 4 Var idi geçmiş zamân içre meger
Bir ev içre tolu buğday bir çuvâl
- 5 Vaşfile ağıladamassın tadını
Şuğa kim hîç yimedi ‘ömrinde bal
- 6 Andan ev issi biraz buğday alur
Tâ ki saç içre kavura ey ricâl
- 7 Altına od urdı çünkim kızdı saç
Başladılar kalkamağa bî-mecâl
- 8 Bu çuvaldağılar anları görüp
İçlerine düşdi inkâr ü melâl
- 9 Didiler kim hey ne gavğadur size
Diñ neden oldı mubâh uş bu vebâl
- 10 Bile bitdiñ bile düşdüñ hirmene
Bile sürdüñ sizüñile mäh u sâl
- 11 Uş bu kabda bile tururken henüz
Şimdi kim kılduñız anda intikâl
- 12 Size ne keşf oldı ol arada kim
Çağrışursız kalkaşursız bî-mecâl
- 13 Saçdağılar anlara ider bizim
Ne işümüz gerek bahş ü cidâl

* 3 (a) Hîç: Hîc YA. / tatmadın: tatmadı LA.; 3 (b) dağ u: dağ YA. / tal: helâl LA.

* 4 (a) geçmiş: giçmiş LA. / içre: icre YA; 4 (b) içre: icre YA.

* 5 (a) ağıladamassın: ağıladamısız LA. / tadını: dadını LA.

* 6 (a) saç: şabâh LA.; 6 (b) içre: icre YA.

* 7 (a) saç: saç LA.; 7 (b) bî-mecâl: bey hem mecâl LA.

* 8 (b) İçlerine: İclerine YA.

* 9 (b) uş bu: işbu LA.

* 10 (a) bitdiñ: bitdüñ LA.

* 11 (a) Uş bu: İşbu LA.; 11 (b) kılduñız: kıldıñız LA.

* 12 (a) ol: şol LA.; 12 (b) Çağrışursız: Çığrışursuz LA.; kalkaşursız bî-mecâl: kalkaşup bey ihtimâl LA.

* 13 (a) Saçdağılar: Saçda ağılar YA. / ider bizim: aydur bizüm LA.

- 14 Çünkü hâldaş olmadınız bize siz
Bārī virmeñ ta'ne urup infī'āl
- 15 Hālümizi bilemezsin kâlile
Bu maqāma kaçan irer ol maqāl
- 16 Hiç geñezlemidi şimdiye degin
Size olan bu nüzül ü irtiḥāl
- 71a 17 İhtiyārī şanmañuz bu işleri
İztırārīdür bize bu her fi'āl
- 18 İşbu sırrı taşradan şormağile
Anlamak size ḥayāl-ender ḥayāl
- 19 Siz daḥi bizüm katumuza gelün
Kim bilesiz ḥālimüzi bī-maḥāl
- 20 Bizi uddur geñlü geñsüz oynadan
Ger ḥarām idün siz aña ger ḥelāl
- 21 Her kimün kim bātınına düşe ıışk
Zāhirin kıılır ḥarāb u pāyimāl
- 22 Kimse ḥālin kimse bilmez girüden
Gelmeyince başına ey ḥoş ḥıışāl
- 23 Kendülerden midür ay u güneş
Doğmağı yağmağı bedr ü hilāl
- 24 Cem' içinde şem' için pervāneler
Görüben düşüp yaqarlar perr ü bāl
- 25 Az yanan andan cüdā düşer girü
Küllü yananlar bulur kıurb u vişāl
- 26 Bu Leheb görmeyüp inkār eyledi
Muştafā yüzinde gördüğün bilāl

* 14 (a) bize siz: siz bize LA.; 14 (b) virmeñ: uyarmañ YA.

* 15 (a) Hālümizi: Hālümüzi LA.; 15 (b) irer: ire YA.

* 16 (a) Hiç: Hīc YA. / geñezlemidi: k'añu gizlemedi YA. / degin: dek YA.

* 17 (a) işleri: işlere LA., 17 (b) İztırārīdür: İztırār ide YA. /fi'āl: fişāl YA.

* 19 (b) bī-maḥāl: bey-maḥāl LA.

* 20 (a) geñlü geñsüz: göñlü göñsüz LA.; 20 (b) Ger: Key YA. / ger: key YA.

* 23 (a) güneş: güneşe LA.; 23 (b) Doğmağı: Toğmağı LA.

- 27 Şıdkile görenler ikrār eyledi
Yoluna terk itdi cān u mülk ü māl
- 28 Görmedi ol Yūsufun ırdaşları
Ol Züleyhā gördügi gibi cemāl
- 29 Anadan gözsüz doğan aņlaya mı
Sürhile ağ u ırara gök şaru al
- 30 İrmeyen sırrına bu dervīşlerin
Göremez ırşında illā hırka řāl
- 31 Ey bilen “men lem yezuğ lem yaʿrifün”¹¹⁸
Lafzı maʿnīsin ne hācet kıl ü kāl
- 71b 32 Çok durur řüfī ve řāfīde řafā
Yoğ durur dervīş olanda mekr ü āl
- 33 Şeyhi dilinden cevāb ider size
Kendüzinden söylemez Ümmī Kemāl
- 34 Ey Kerīmü “Zü’l-celāli” “Zü’l-cemāl”
Dü-cihānda ey Hākīm ü “lā-yezāl”¹¹⁹
- 35 Ol meşāyiđden bizi kıлма cüdā
Ey Rađīm ü pür-kemāl ü bī-zevāl

* 27 (b) Yoluna: Yolına LA.

* 28 (a) ırdaşları: ırındaşları YA.; 28 (b) Züleyhā: Zelīhā YA.

* 29 (a) doğan: toğan LA., 29 (b) Sürhile: Şerhile LA. / şaru: şarı LA.

* 30 (b) Göremez: Göre YA. / ırşında: şaşında LA.

¹¹⁸ “Tatmayan bilmez.”, <http://akademik.semazen.net> (22.06.2009).

* 33 (a) Şeyhi: Şeyh LA. / dilinden: dilinde LA.

¹¹⁹ “Yoğ olmaz, ölmey.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 108.

* 35 (b) pür: per LA. / bī-zevāl: bey-zevāl LA.

67*

FAŞILA *

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

(- . - - / - . - - / - . -)

- 1 E'r-raḥīl ey sālīk ü rāhū'r-raḥīl
Kim göneldi kārübān gitdi delīl
- 2 Hey ne gāfil fāriğ uyursın uyan
Ḥāzır ol kim gün kışadur yol ṭavīl
- 3 Merkebiñ aḳsaḳ u yazığın keşir
Menziliñ uzaḳ ve azığın ḳalīl
- 4 Bir ḳıla ḳılma nazār ḳalma giri
Yoksa bağlar yoluñı ol bir ḳıl
- 5 Yükiñi yiynildi gör ey yol eri
Kim Mesīḥe ignesi oldı şaḳīl
- 6 Ḳālile ḳalma ve ḳālden ḥāle geç
Niçe bir bu ḳuru baḥş ü ḳāl ü ḳīl
- 7 ʿİşḳı duyanlar olur dā'im ʿaziz
Hırşa uyanlar ḳalur ḥor u ḥacīl
- 8 Niçe bu hırş u ḥased ü buḥl ṭamaʿ
Rızḳuña çün Rāzıḳ olmışdur kefil
- 9 Şimdiye dek neylediñ fikr it ki uş
Geçdi bunca rüz u hefte ay u yıl

* 67 YA. 71b, LA.47b

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) E'r-raḥīl: E'r-raḥīl ü YA. / sālīk ü: sālīki LA.; 1 (b) göneldi: gönildi LA.

* 2 (b) kışadur: kışa YA.

* 3 (a) Merkebiñ: Merkebiñ LA. / aḳsaḳ: aḳsağ LA. / yazığın: yazığın LA.; 3 (b) Menziliñ: Menziliñ LA. / uzaḳ: ırağ LA. / azığın: azığın LA.

* 4 (a) giri: giri LA.; 4 (b) yoluñı: yoluñı LA.

* 5 (a) Yükiñi yiynildi: Yükiñi yiynildi LA.

* 6 (a) ve: vü LA. / geç: giç LA.

* 7 (a) ʿİşḳı: ʿİşḳa YA.

* 9 (a) ki -LA.; 9 (b) Geçdi: Giçdi LA.

- 10 Kendü ‘aybıñ añ ve inle zinhār
Ayrığın ‘aybına baqıp gülmegil
- 72a 11 Kendüziñden kimsei hiç görme kim
Yirüben yirinci olma sev sevil
- 12 Hilmile ādem mükerrrem oldı hem
Kibrile şeytān merdūd u zelīl
- 13 Ğafletile fırsatı fevt eyleme
Şoñ peşimān aşşı kılmaz tevbe kııl
- 14 Derdimend ol kim tabībi bulasın
Hiç devāya iremez illā ‘alīl
- 15 Naqş-ı reñge kalma ol naqqāşı gör
Gözleme ağ u kara şaru kıızıl
- 16 Buhlile yutdı ‘adū Qārūmı yir
Terkile oldı hem İbrāhīm Halīl
- 17 Muşafā ider ki girmez cennete
Ne kadar kim zāhid olursa bağīl
- 18 “Fīsebīli’l-lah”¹²⁰ sebīl it mālını
Kim bulasın “Havz-ı Kevser”¹²¹ selsebīl
- 19 Di “semi‘nā ve eṭa‘nā” Aḥmede
Her ne kim indirdi gökden Cebrā’il
- 20 “Len tenālū’l-birre ḥattā tünfikū”¹²²
Key işit kim ne buyurdı ol Celīl
- 21 Ger dilerseñ iresin ihsāna sen
Sevdüñden ḥaqqıçün terk eylegil

* 10 (a) ve -LA.; 10 (b) Ayrığın: Ayrığın LA.

* 11 (b) -LA.

* 12 (b) şeytān: şeytānı YA.

* 14 (b) iremez: irmez LA.

* 15 (a) gör: sev LA.

¹²⁰ “Allah yolunda, Allah rızası için.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 57.

¹²¹ “Kevser Havuzu.”, YILMAZ, M., age., s. 64.

* 19 (a) ve: vü LA.

¹²² “Sevdiğiniz şeylerden sadaka vermedikçe, siz, cennete eremezsiniz.”, Kur’an-ı Kerim, Âl-i İmran, 3/92.

* 21 (a) dilerseñ: dilersin LA.; 21 (b) Sevdüñden: Sevdüğüñden LA.

- 22 İki sevgü bir gönjilde şıgmaya
İşbu söz ki mu‘teberdür bellü bil
- 23 Senligünğden geç ki aña iresin
Hālîk isterseñ halāyıkdan kesil
- 24 Dur Kemāl Ümmī tevekkül kııl Hākka
Yola gir kim ol durur “ni‘me’l-vekīl”
- 25 Kārübāndan alma yūri leng ü leng
Çün delīl oldı o şāhı er devīl
- 72b 26 Degme ağız ne bilür söz adını
Ehl-i dīl aqlar ki ne söyler bu dīl
- 27 Her arınca vü siñek ursasına
Hiç şıga mı loma-i aqlan u fil
- 28 Ey Kerīm ü “Zü’l-celāli” “Zü’l-cemāl”
amumıza rūzi kııl şabr u cemīl

68*

VE LEHU EYŻAN

- 1 Gönjül uyan ki uş zamān geçdi
Dur yara it ki kārübān göçdi
- 2 Çün içersin āhir içdün ut
Şu adehden ki küll-i nefis içdi
- 3 Başladı aşadı çü ten afesi
ut ki cāniñ uşı bugün uçdı
- 4 Çünkü bād-ı ecel eser uramaz hiç
İmdi ‘ömriñ ırağı ut ki uçdı

* 22 (a) gönjilde: gönjilde key YA.

* 23 (a) Senligünğden: Senligünğden LA. / geç: giç LA. / iresin: iresen LA.

* 24 (a) Dur: Tur LA.

* 25 (b) o -YA.

* 26 (b) Ehl-i dīl: Ehli LA.

* 27 (a) arınca: arınça YA.; 27 (b) fil: bil LA.

* 68 YA. 72b, LA.48b. 68 numaralı şiir aynı nüshanın 53 numaralı şiiriyle aynı olup arada birtakım farklılıklar bulunduğu için nüshadan çıkarılmamıştır. Edisyon kritiği ise daha geniş olduğu için 53 numaralı şiirle yapılmıştır.

- 5 Her harīr içre ocuşanları
Şoñra sininde yılan ıyan oçdı
- 6 Ākıbet amudan yirinci olur
Her ki HĀķ ulların yirüp biçdi
- 7 Hīç hayr ĥarmānına götüre mi
Her ki arlaya toĥum Şer Şaçdı
- 8 Dīni dūnyāya Őata mı hergiz
Ol ki tiryākī aĥudan Őeçdi
- 9 Vaĥt-i ĥırmende ĥāşılı yok anıñ
Kim ekinin aşılıken biçdi
- 10 Her kim buldı anāatıñ gencin
Ayrıķ ol ne Őuşadı ne açdı
- 11 Bu Kemāl Ūmmī gibi ol azman
Her kimüñ kim ol alab gözin açdı
- 73a 12 albe Şu cān sözi eşer ıla kim
Nefsi kendü nefesine geçdi

69*

FAŞILA

Feilātün Mefāilün Feilün

(. . . - - / . . . - - / . . . -)

- 1 Ey kişi ıldıñ ise azm-i arīķ
Evvel iste delīl kirtü refīķ
- 2 Bendüñi kes ve yüküñi yeynilet
ıl yaraĥuñı yola andan ıķ

* 69 YA. 73a, LA.49a

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) ıldıñ ise: ıldıñise LA. / azm-i: azmü YA.; 1 (b) kirtü: gertü YA.

* 2 (a) yeynilet: yinlit LA.

- 3 Şevk idin şarābı şeker yimişin
Açluğı azık al ve şabri katık
- 4 Berkirek baş ayağın yolca
Dayınup düşüp olmadın balçık
- 5 Şıdkile gel tevekkül atına bin
Hem idin himmeti şilāh u ışık
- 6 Yoluña sed olur ise kibr ü riyā
Meskenet baltasiyle tız anı yık
- 7 Nefse uyma cihāndan umma vefā
‘Aklıñı dir ‘aduyı şanma şiddik
- 8 Evliyā enbiyā ne kim buyurur
Kavliñü fi‘lünjile kıl tasdik
- 9 Fi‘lünji kavlüñe muvāfik kıl
Şadık ol ger degüliseñ zındik
- 10 ‘İşkile māl u mülküñi harc it
Padişahın yolında çün şiddik
- 11 ‘Āşık ol tā ki bulasın ma‘şük
‘İşkile ulaş ki kalb ola refik
- 12 Āh derd odına vü göz yaşına
Gāh u gāh ağla harik ol garik
- 13 Kahrı luftı Hudādan anlar iseñ
Halka her işde ne kaçık ne tarik

* 3 (a) idin: iden YA. / şarābı şeker: şekker şarāb YA. / yimişin: yimiş YA.; 3 (b) Açluğı: Açlığı LA. / azık: azuğ LA. / ve: vü LA.

* 4 (a) Berkirek: Berkrek LA.; 4 (b) Dayınup: Tayınup LA.

* 5 (b) şilāh u: şilāh-ı LA.

* 6 (a) kibr ü: kibri LA.; 6 (b) tız: sen YA.

* 7 (a) cihāndan: cihānda LA.; 7 (b) ‘aduyı: ‘aduyı YA.

* 8 (b) Kavliñü: Kuluñ LA.

* 10 (a) mülküñi: mülkiñi LA.

* 11 (a) ma‘şük: ma‘şükı YA.

* 12 (a) Āh: Āh u YA. / vü -YA.; 12 (b) u -LA. / harik: harif YA.

* 13 (a) luftı: luftu YA. / anlar iseñ: anlariseñ LA.; 13 (b) tarik: harik YA.

- 73b 14 Niçe bir kılasın sen ey müsrif
Pāk u murdār hem cedīd ü hem ‘atīķ
- 15 Bī-tekellūf ne kim bulursañ key
Dime ince yoğın ne seyrek ne şıķ
- 16 Hırşı terk itmeyince doymazsın
Dünyā mālın gerekse ķarnıña dıķ
- 17 Đalma ğarķ olma key şaķın resūl
Didi dünyā haķķında baħr-ı ‘amīķ
- 18 Hıbb-ı dünyā şarāb-ı şeytāndur
Muştafa şöyle dir “‘ale’t-taħķıķ”¹²³
- 19 Çünkü “‘ümmi’l-ħabā’is” içesin
Toğar andan ķamu yaramazlık
- 20 Her kim üzüm sücisini içse
Giri irteye degin olur ayıķ
- 21 Dünyā sevgüsü sücüsü mesti
Şol gice ayılır ki ķabr ola şınıķ
- 22 Ol bir ıssuz ķarañu đar evdir
Kim ne iş var ne ķapu paca ne ‘ışıķ
- 23 Kendi bilüñi koy kılavuza uy
Bir ķadem başma kılmadın đanışıķ
- 24 Ehl-i sünnet cemā‘atine ķarış
Mübtedi‘lerdür andan özge farīķ

* 14 (b) hem ‘atīķ: ‘atīķ LA.

* 15 (a) Bī-tekellūf: Bey-tekellūf LA.; 15 (b) yoğın: yoğun LA. / seyrek ne: seyrek ü LA.

* 16 (a) terk -LA. / doymazsın: toymazsın LA.; 16 (b) ķarnıña: ķarnuña LA. / dıķ: tıķ LA.

* 17 (a) Đalma: Đalma LA. / key şaķın: şaķın kim YA.

* 18 (a) şeytāndur: şeytān durur LA.

¹²³ “Muhakkak sūreta, besbelli.”, DEVELLİOĞLU, F., 1996. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, s. 28.

* 20 (a) kim: ki LA. / sücisini: sücisi LA.; 20 (b) Giri irteye degin: Girü irtede LA.

* 21 -YA.

* 22 (b) Kim: Key YA. / ne ‘ışıķ: ‘ışıķ LA.

* 23 (a) bilüñi: biliñ LA. / kılavuza: kılavuz LA.

- 25 Degme mürşid hamīde öyküne mi
Ya kamu daş olur mı la' ü 'aķık
- 26 Kıldı şol dirligi ki kılmışdur
Bāyezīd ü Cüneyd ü Şiblī Şaķık
- 27 Bu Kemāl Ümmī nesne bilmez kim
Söyleye eyleye sözü teşķik
- 28 Ger naşihat gerekise uş dut
Ne işüñe gerek kelāmı daķık
- 29 Ey Şabūr u Şeķūr u Rabb u Ğafūr
Bize sen vir hidāyet ü tevfiķ

70*

74a

FAŞILA

Fe'ılātün Mefā'ilün Fe'ılün
(. . - - / . - . - / . . -)

- 1 Bu cihāna şular ki mağrūrdur
Şöyle şanur ki bāķī ma'mūrdur
- 2 Halkı aldar bu dünyā bir ğaddārdur
Cevri bisyār fāş vefāsı mestūrdur
- 3 Hoca ne fahr ider libāsile
Varlığından çü 'aķıbet dūrdur
- 4 Hele āhir donı kefen olısar
Tut ki bugün harīr ü şamurdur

* 25 (b) daş: taş LA.

* 26 (a) dirligi ki: dirligim YA. / kılmışdur: kılmış durur YA.; 26 (b) Şiblī: Şiblī ve YA.

* 27 (b) sözü: sözi LA. / teşķik: teşfik YA.

* 28 (a) Ger: Hāk LA. / dut: tut LA. / kelāmı: kelām u YA.

* 70 YA. 74a, LA. 50a

* FAŞILA -LA.

* 2 (b) Cevri: Cevrü LA. / fāş -YA. / vefāsı -LA. / mestūrdur: mestūr mesrūrdur LA.

* 3 (a) Hoca: H'āce LA. / fahr: fahri YA. / ider: ider bu YA.

* 4 (a) donı: tom LA.; 4 (b) Tut ki: Donuğ YA.

- 5 Bu maḳāma ḳonan göçer nā-çār
Gerçi ḥākān gerçi fağfūrdır
- 6 Kime bir loḳma bal müyesser ise
Der banınca hezār zenbūrdur
- 7 Düğiniñ yası şādīniñ ğamı var
Gündüziñ çoñı leyl-i deycūrdur
- 8 Şabr iderse yarın devāya ire
Bugün anlar ki ḥaste vü rencūrdur
- 9 Bu cihānda ḥaḳīr ü pür-ğam olan
Āḥiretde emīr ü mesrūrdur
- 10 Ne kim ol ḥazrete yakın oldu
Bu ḳamu mihr-i dünyādan dūrdur
- 11 Her kim oldu riyā ile zāhid
Ḳamu zūhdi hebā ile menşūrdur
- 12 Müttakīler cezāsı “‘ında’llah”¹²⁴
Ḥavz-ı dīdār cennet-i ḥūrdur
- 13 Tañrı dostlarınıñ nişānı ‘ayān
Gözi nem beñzi rengi ‘aşfūrdur
- 14 Göz yaşından bihiştde ravza biter
Nitekim her nebāta yağmurdur
- 74b 15 Ol şarāben ṭahūr iden ārzū
Nider anı ki āb-ı engūrdur

* 5 (b) fağfūrdır: mağfūrdur LA.

* 6 (a) Kime: Kim YA.; 6 (b) banınca: yiyinice LA. / zenbūrdur: zenbūrdır YA.

* 7 (a) Düğiniñ: Düğünüñ LA. / şādīniñ: şādīnüñ LA.; 7 (b) Gündüziñ: Gündüzüñ LA. / leyl-i deycūrdur: leylü rencūrdur LA.

* 8 (a) Şabr: Şabır YA. / iderse: ider ise YA.; 8 (b) ḥaste vü: ḥaste-i YA.

* 10 (b) mihr-i: mühr-i YA.

* 11 (a) kim: ki LA., 11 (b) hebā ile: hebā-i LA.

¹²⁴ “Allah katında.”, Kur’an-ı Kerīm, En’am, 6/124.

* 13 (a) dostlarınıñ: dostlarınıñ LA.

* 14 (a) Göz: Gözi YA. / biter: yiter LA.

* 15 (a) ṭahūr: ṭahūren YA. / iden: ider YA.; 15 (b) Nider: Nide LA.

- 16 ʿĀşıkun zāhidün öz cānına
 ʿİşkî zühdi elinde menşürdur
- 17 Şol diriler ölice ayılısar
 Ki gice mest ü daᅇla maᅇmürdur
- 18 Kişi var kim henüz kara göᅇli
 ʿAnberin rengi leyki kâfürdur
- 19 Zikri unuttı ekşeri ᅇalkıᅇ
 İşleri ceng ü nāy ᅇanbürdur
- 20 Kibri terk it ki zerrece ᅇazzı yoᅇ
 Şabrı berk it ki gizlü gencürdur
- 21 Dünyāda ᅇayr u şer ne kıldun ise
 Defteriᅇde bi-küllü meşürdur
- 22 Geçdi ʿömrüᅇ telefde ᅇafletile
 Aç göziᅇ ey ᅇāfil bir durdur
- 23 Arı tevbe kıılır iseᅇ dā'im
 Saᅇa ᅇaᅇdan şalā vü destürdur
- 24 Şöhret āfet durur ᅇeç Ümmī Kemāl
 Dime kim adım şehirde meşürdur
- 25 ʿĀrife her nefesde bir mi'rac
 Göᅇüle her maᅇalde bir ᅇürdur

* 16 (a) ʿĀşıkun: ʿĀşıkun u LA. / zāhidün: zāhidün YA. / öz cānına: necātına LA.

* 17 (a) ayılısar: eyleyiser LA.; 17 (b) ü -LA. / daᅇla: ᅇaᅇla LA.

* 18 (a) kim: ki YA.; 18 (b) ʿAnberin: ʿAnberī LA. / rengi leyki: rengini ki LA.

* 19 (a) ᅇalkıᅇ: ᅇalkun LA.; 19 (b) ü nāy: nāy ü YA.

* 20 (a) ki: kim YA. / ᅇazzı: ᅇāşılı LA.

* 21 (a) ne: kim YA.; 21 (b) Defteriᅇde: Defteriᅇde LA. / bi-küllü: be-küllü LA.

* 22 (a) Geçdi: ᅇiᅇdi LA. / ʿömrüᅇ: ʿömrün LA.; 22 (b) Aç: Ac YA. / göziᅇ ey ᅇāfil: ey ᅇāfil göziᅇ LA.

* 23 (a) kıılır iseᅇ: kıılıriseᅇ LA. dā'im: dāyim LA.

* 24 (a) ᅇeç: ᅇiᅇ LA.; 24 (b) kim: ki LA. / adım: adum LA.

* 25 (b) Göᅇüle: Göᅇile YA.

71*

VE LEHU EYŻAN

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

(. . - - / . - . - / . . -)

- 1 Ey dirīgā dirīg ki mağrūram
Bu cihāna ħariş ü maḥşūram
- 2 Tā‘ata ‘ācizem fesāda kavī
Şerre nezdiñ ħayr işe dūrem
- 3 Hāq işe süst bāṭıla cüst
‘Aqla serkeş bu nefse ma‘mūram
- 75a 4 Bāṭına ħuşk boş vīrānam
Zāhire gerçi ħoş ma‘mūram
- 5 Hergiz ihlāşile aṅılmaz adum
Zerķile ħalk içinde meşhūram
- 6 Hāl-i ma‘nīde kamudan kem-ter
Kāl-i ma‘nīde şeyḥ-i Tayfūram
- 7 Bunca ħavf u ħaṭarlar içinde
Vay ne ġāfil kulam ki mesrūram
- 8 Gözlerim il ‘aybını gözler
Kendi ‘aybumı görmege körem
- 9 Ġaflet-i dünyā ħamrın içeli
Her gice mest ü dañla maḥmūram
- 10 Fi‘l-i zenbīl içre key ‘ayyār
Kavl-i Bağdād içre Manşūram
- 11 Hīç ṭabīb idemez bağa timār
Ben ‘aceb niçe ħaste-i rencūram
- 12 ‘Adl iderse mu‘azzebem fi’ n-nār
Fazl iderse ne ġam çi-mağfūram

* 71 YA. 74b, LA. 51a. 71 numaralı şiir aynı nüshanın 54 numaralı şiiriyle aynı olup arada birtakım farklılıklar bulunduğu için nüshadan çıkarılmamıştır. Edisyon kritiği ise 54 numaralı şiirle yapılmıştır.

- 13 Adum Ümmī Kemāl özüm noqşān
Cem'ci içinde şem'-i pür-nūram
- 14 'Aybımı açma halka ey Settār
Nitekim şimdi gizlü mestūram
- 15 Şuçuma munşif ü muķırrem kim
Başdan ayağa 'ayb u ma'zūram

72*

FAŞILA

Fe'ılātün Mefā'ilün Fe'ilün
(. . - - / . - . - / . . -)

- 1 Ey kamu 'ālemin ulu çalabı
Ki kuluñdur kamu begü çalabı
- 2 Dapuña kul çapuña sâ'ildür
Bay u yoħsul her velī vü her nebī
- 75b 3 Göçiren konduran kış u yazı
Göçürensın hemīşe rüz u şebi
- 4 Ay u gün niçe toğar tolanur
Kimse bilmez bu şun'ī bü'l-'acebi
- 5 Çü kamu müşkil iş saña āsān
Yā İlāhī ilā hattā ta'abı
- 6 Niderüz seni sevmeyen gönli
Ya seni anmayan lisānü vü lebi
- 7 Şuña kim senden olmaya tevfiķ
Neylesün ulu aşlı nesebi
- 8 Tapuñı istemege ey maṭlūb
Giri tapuñdan isterüz talebi

* 72 YA. 75a, LA. 52a. 72 numaralı şiir aynı nüshanın 55 numaralı şiiriyle aynı olup arada birtakım farklılıklar bulunduğu için nüshadan çıkarılmamıştır. Edisyon kritiği ise daha geniş olduğu için 55 numaralı şiirle yapılmıştır.

- 9 Seni bulan muhibbü nider ey dost
Daği şādı bu ʿişret ʿarabı
- 10 Ey Hākīmü veyā “müsebbibü”l-esbāb”
Nedir it düş ü necātımız sebebi
- 11 Kullarū kem-teridür İsmāʿīl
Ne var Ümmī Kemāl ise laķabı
- 12 Bu şālīh ü meşāyihü’l-ebrār
Bağıraķ heme yetīmü ve şabī
- 13 Dapuņa yalvaruram ķoma maķrūm
Raķmetiņden bu ʿabd-i bīʿedebe
- 14 Kıl münācāt ü hācetin ķabūl
Be-kemāl-i Muķammedü ve ʿArabī
- 15 Çün buyurdıņ hadīş-i ķudsīde
Sebeķat raķmet-i ʿalī ğazabı

73*

VE LEHU EYZAN

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
(. . . - - / . . . - - / . . . -)

- 1 Ey Hudāvende Hāk ķadīmu’līlah
Ey Ğanī Rabb ü müstaķīmu’līlah
- 76a 2 Ber-kemāl ü evvel ebed ezel sulţān
Bī-zevāl ü Kāvī ħalīmu’līlah
- 3 Kādīr ü “Zü’l-celāli ve’l-ikrām”
Ħāzır u nāzır u ʿalīmu’līlah
- 4 Ħocalar ħocası ʿAliyy ü Kerīm
Yüceler yücesi ʿazīmu’līlah

* 73 YA. 75b, LA. 52b. 73 numaralı şiir aynı nüshanın 56 numaralı şiiriyle aynı olup arada birtakım farklılıklar bulunduğu için nüshadan çıkarılmamıştır. Edisyon kritiği ise 56 numaralı şiirle yapılmıştır.

- 5 Fazlınuñ ħaddi yoğ raĥmeti çoğ
Bezli baĥşāyişi delīmu'llah
- 6 “Şādıķu'l-va'd” ü fā'ilü muĥtār
Ķavli Ħađ yolu müstaķīmu'llah
- 7 Ey 'atā yahşı Vāhib ü Vehhāb
Perveriñ baĥşışi na'īmu'llah
- 8 Ey ĥabībi ķamu muĥibbīnün
Ey řabībü heme saķīmu'llah
- 9 Bu Kemāl Ümmī derdine dermān
Senden ey ĥākim ü ĥaķīmu'llah
- 10 Muştafa ĥürmetiçün eyle kerem
Biz güneh-kāra ey kerīmu'llah
- 11 Ol ĥabībe bağışla şuçumızı
Raĥmet it bize ey raĥīmu'llah

74*

FAŞILA

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün
(. . . - - / . . . - - / . . . -)

- 1 Ey 'azīz al bu dünyā çirkinden
Güzelin seçdüñise çirkinden
- 2 Duğı gibi kaçan şekker yiyiser
Geçmeyen ķarğa gibi serkinden
- 3 Ādemi ma'nīden 'ibāretdür
Bilme şekli ve da'vī görkinden
- 4 Sen kişilik gözet ne istersin
'Arab yā 'Acem yā Türkinden

* 74 YA. 76a, LA. 53a. 74 numaralı şiir aynı nüshanın 57 numaralı şiiriyle aynı olup arada birtakım farklılıklar bulunduğu için nüshadan çıkarılmamıştır. Edisyon kritiği ise 57 numaralı şiirle yapılmıştır.

- 76b 5 Menzile irişen olur ma'lûm
 Hâk yolında ayağı berkinden
- 6 Bâkî dirlige şol kişi irişür
 Ki birez gün öñ ola merginden
- 7 Ecel iricegiz çıkar nâ-çâr
 Kişinüñ işi kendü renginden
- 8 Olmaz adı muvaḥḥid ü mü'min
 Yunmayan kişi şekk ü şirkinden
- 9 Qo nifâkı ki tâ emîn olasin
 Damunıñ eñ aşağı derkinden
- 10 Arı dindâr iseñ Kemâl Ümmî
 Kibri terk eyle kıl hazer kinden
- 11 Seni yârıñ ne deñlü sevdüğini
 Şına yolında ḥarc u terkenden

75*

VE LEHU EYẒAN

Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün
 (. . . - - / . . . - - / . . . -)

- 1 Bu qamu mülke mâlik oldıñ qut
 Şöhretile cihâna qoldıñ qut
- 2 Kimseye çünkim pâyidâr olmaz
 İmdi günden güne ulaldıñ qut
- 3 Dünyânıñ dürlü dürlü ni'metini
 Yidüñ lezzetini aldıñ qut
- 4 Her teferrüc ki kılmadıqsın anı
 Qamusın uçdan uça kıldıñ qut

* 75 YA.76b, LA. 53b. 75 numaralı şiir aynı nüshanın 58 numaralı şiiriyle aynı olup arada birtakım farklılıklar bulunduğu için nüshadan çıkarılmamıştır. Edisyon kritiği ise daha geniş olduğu için 58 numaralı şiirle yapılmıştır.

- 5 ‘Ākıbet çünki ağlamağdur işiñ
Elli biñ yıl cihānda güldiñ đut
- 6 Lā-cerem çün cihān qalmaz saña
Sen birez cihānda qaldıñ đut
- 7 “Mütü qable en-temütü” didi
Muştafāniñ hadīsini bildiñ đut
- 77a 8 “‘Accilü iba’ş-şalavāti qable’l-fevt”
Çün olırsarsın āhır öldiñ đut
- 9 Var Kemāl Ümmī hırşı terk eyle
Çün kifāf olasıncı buldıñ đut

76*

FAŞILA

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün
(. . . - - / . . . - - / . . . -)

- 1 ‘İşğ u sevdā ile ıolu derdem
Zārī kıluñ iñilerem her dem
- 2 Cigerim başludur gözüm yaşlu
Āhile mū süpid ü rü zerdem
- 3 Qaçanısa bu dertden ölıserem
Ki doğalı benevce perverdem
- 4 Bunca yanmaq veyā kıлмаğ içinde
Đağ budur kim henüz dağı serdem
- 5 Hīç bir iş işleyüp başarımadım
Ne zenem bellü ne dağı merdem

* 76 YA. 77a, LA. 54a

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) ıolu derdem: ıoludur dem LA.

* 2 (a) başludur: başludur LA.

* 3 (a) dertden: derden LA.; 3 (b) doğalı: ıoğalı LA. / benevce: benevhe LA.

* 4 (b) Đağ: Țağ LA. / kim: ki LA.

* 5 (a) Hīç:Hīc YA. / başarımadım: başarımadum YA.

- 6 Zāhire hoş u bātına boşem
Şūfī bī-şafā vü dil-gerdem
- 7 ‘Aql u cānım yolında nā-dīde
Nefs ü cismim elinde cömerdem
- 8 Derd elinden şikāyet eylemezem
Ağladuğım budur ki bī-derdem
- 9 Ğayrı şāha niçün idem kulluk
Çün gulāmı ol Vāhid ü Ferdem
- 10 Niçe ayrık çiçekleri severem
Bu çemende çü bülbül-i verdem
- 11 Yā Rab Ümmī Kemāle kıl yarı
Ki kımaz yol varam öküş berdem
- 12 Kesmezem hīç ümīdi fazlından
Gerçi kim mücrim ü haṭā-gerdem

77b

77*

VE LEHU EYŻAN

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fa‘ülün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 ‘Aceb bilsem bu derdimiñ emi ne
Ya bu zaḥmıñ cihānda merhemi ne
- 2 Ki bağrım kanı dem-be-dem āhımla
Karışmışdur aḳar gözüm nemine

* 6 (a) u -YA.; 6 (b) bī-şafā: bey-şafā LA. / vü: ve YA.

* 8 (b) bī-derdem: bey-derdem LA.

* 9 (b) gulāmı : gulāmu LA: / ol -LA.

* 10 (a) Niçe: Nişe LA. / ayrık: ayruḳ LA.

* 11 (b) öküş: güş YA. / berdem: perdem LA.

* 12 (a) fazlından: fazlından LA.; 12 (b) kim: ki LA. / ü -LA.

* 77 YA. 77b, LA. 54b

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (b) zaḥmıñ: zaḥmuñ LA.

* 2 (a) dem-be-dem: dem dem YA. / āhımla: āhımile YA.

- 3 Fidā olsun benim bu bākī ʿömrüm
Erenler şöhetiniñ bir demine
- 4 Bu dünyā dostlarınıñ arasında
İrişmediñ henüz bir hem-demine
- 5 Gelür her düğün ardınca delim yas
Cihāniñ şādisi degmez ğamına
- 6 Şu kibri sihrile göge ağanlar
Görürüz ʿāķıbet girer zemīne
- 7 Ecel katında yokdur hiç tefāvüt
Kişiniñ bihterine vü kemine
- 8 Talāk virmiş durur merdān ü Mevlā
Dü-ʿālem varlığınıñ dirhemine
- 9 Yarınıñ ğuşşasın yiyen haķıķat
Hiç aldanmaz bugünüñ ğurremine
- 10 Cefāya şabır iden irer şafāya
Ki şavmıñ şāʿimi irer bayrāmına
- 11 Seğergāhın uyanmadım dirġā
Ki ʿömrüm ğünü irdi ağşāmına
- 12 İlahī derdiniñ dermānın ister
Tapuñdan bu Kemāl Ümmī kemīne
- 13 Ğudāvende bizim suçlarımızı
Baġışla “şādıķu’l-vaʿde’l-emīn”e

* 4 (a) dostlarınıñ: dostlarınıñ LA.; 4 (b) İrişmediñ: İrişmediñ LA.

* 5 (b) Cihāniñ: Cihānuñ LA.

* 7 (a) Hiç: Hiç YA.; 7 (b) Kişiniñ: Kişiniñ LA. / bihterine: behterine YA.

* 8 (a) merdān ü: merdānı LA.; 8 (b) varlığınıñ: varlığınıñ LA. / dirhemine: derhemine LA.

* 9 (a) Yarınıñ: Yarınıñ LA. / yiyen: yiyer LA.; 9 (b) Hiç: Hiç YA. / bugünüñ: bugünüñ YA.

* 10 (b) şavmıñ: şavmuñ LA. / şāʿimi: şāyimi LA.

* 12 (a) derdiniñ: derdiniñ LA.; 12 (b) Tapuñdan: Tapuñdan YA.

78*

FAŞILA

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Faʿūlün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 78a 1 Nidem kim hīç bu göñlüm ħurrem olmaz
Yanar derdile her dem bī-ğam olmaz
- 2 Qamu ʿömrimde bir kez göremezem
Ki āh u nevhadan gözüm nem olmaz
- 3 Qamular yarasınıñ çāresi var
Benim bu zaħmıma hīç merhem olmaz
- 4 ʿAcebdür kim giri bu derden artıq
Benim derdime ʿālemde em olmaz
- 5 Hezārān ola sevgüden dem uran
Bizimle biri yār u hem-dem olmaz
- 6 Dirīgā kim bu eksiklü kula hīç
Kimesne sāzikārı maħrem olmaz
- 7 Vefā umma göñül geç dünyādan kim
Hīç ağı ağacında bādem olmaz
- 8 Ezelden tā kıyāmet bu cihānda
Kimesne rāħat olmadı hem olmaz
- 9 Baqabilen beķā bünyādı gözler
Fenā mülküñ bināsı muħkem olmaz
- 10 Beķā ʿiṣ ü țarab niʿmet maķāmı
O dārü'l-ħuld olur bu ʿālem olmaz

* 78 YA. 77b, LA. 55a

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) hīç: hīc YA. / göñlüm: göñlim LA.; 1 (b) bī-ğam: bey-ğam LA.

* 2 (a) göremezem: görimezem LA. / nevhadan: nūħadan LA.

* 3 (a) yarasınıñ: yarısınıñ LA. / Benim bu: Bu benim LA.; 3 (b) zaħmıma: zaħmuma LA. / hīç: hīc YA.

* 4 (a) kim: küm LA. / giri: girü LA. / artıq: artuq LA.

* 5 (b) Bizimle: Bizümle LA. / yār u: yarı YA.

* 6 (a) hīç: hīc YA.; 6 (b) sāzikārı: sāzukār LA.

* 7 (a) geç: giç LA.; 7 (b) Hīç: Hīc YA. / ağacında: ağacından YA.

* 9 (b) mülküñ: milküñ YA.

- 11 Meger mü'minler uçmağda ola şād
Ki zindān içre gayğusız dem olmaz
- 12 Ne tiryāki vü genci var cihānıñ
Kim anuğla bile renc ü sem olmaz
- 13 Ne bal ü gül var arusız dikensiz
Ne düğün var ki āhir mātem olmaz
- 14 Ne yaz ola ki öñinde kışı yok
Ne tañ gördik ki şonı aḥşām olmaz
- 15 Cefā çek kim şafāya irişesin
Ne oruc var ki şonı bayrām olmaz
- 78b 16 Ola şuretde yüz biñ ādem insān
Velī ma'ñide biri ādem olmaz
- 17 Meşel yöninden olur mı berāber
Ḳamu Aḥmed resül-i ekrem olmaz
- 18 Mesīḥ olur mı her bayık müsāfir
Ḳamu İ'sā anası Meryem olmaz
- 19 Ḳamu yoḥsul maḳām-ı faḳre irmez
Daḥi her hırka giyen Edhem olmaz
- 20 Ḳamu adı Süleymān mülki tutmaz
Cihānda her yüzükler ḥātem olmaz
- 21 Bahādır dime zişte bahādır
Ki her adı Bahādır Rüstem olmaz
- 22 Meger ḥūyı ḥoş ola ḥulḳı arı
Ki her ābār-ı şuyı zezem olmaz

* 11 (b) zindān: zindānı LA.

* 12 (a) cihānıñ: cihānuğ LA.; 12 (b) anuğla: anıñla LA.

* 13 (b) ki: kim LA. / āhir: āhiri LA.

* 14 (a) ola ki: ol ki LA. / öñinde: öñünde YA.; 14 (b) gördik: gördük LA.

* 15 (a) çek: cek YA. / 15 (b) ki: kim LA.

* 17 (a) yöninden: yöninde LA.

* 18 (a) her: ol LA.

* 19 (a) yoḥsul: yoḥsul LA.

* 20 (a) mülki: milki YA.; 20 (b) yüzükler: yüzükler LA.

* 21 (a) Bahādır: Bahādur LA. / dime zişte: dimezüz işte YA. / bahādır: bahādur LA.; 21 (b) adı: arı LA.

* 22 (a) ḥūyı: ḥūy LA. / ḥulḳı: şuyı LA.

- 23 Dağı yok māl ü ʿizz ü cāha şāhıñ
 Ƙatında müttakīden ekrem olmaz
- 24 Anıñ fazlile Ƙıtmır oldı maqbül
 Velī ʿadlile Ƙaldı Belʿam olmaz
- 25 Yarın mizānda hayruñile şerrin
 Cezāsı zerrece pış ü kem olmaz
- 26 Mürāʿī ne Ƙadar çok hayr iderse
 Şevābı dirhemi bī-dirhem olmaz
- 27 Saña ayruƘ şanāʿatdan ne aşşı
 Niçe meh kim Ƙanāʿat-pişem olmaz
- 28 Kemāl Ümmī niçe kim dimesem dir
 Giri söyler bu dilim epsem olmaz
- 29 Niçe iş var ki şunaram el irmez
 Dağı söz var ki anı disem olmaz

79*

DER-MÜNĀCĀT-I İLĀHĪ ʿAZZ Ū CELLE

Mefāʿilün Mefāʿilün Faʿülün
 (. - - - / . - - - / . - -)

- 79a 1 İlähī derdimendem çäre senden
 Giri merhem sen ur çün yäre senden
- 2 Budur derdüm ki bī-derdem İlähī
 Giri derd isterem bir päre senden

* 23 (a) Dağı: Tağı LA. / şāhıñ: şāhuñ LA.

* 24 (a) Anıñ: Anuñ LA.

* 25 (a) hayruñile şerrin: hayruñ şerrüñ LA.; zerrece: zerrece YA. / pış ü: pışı LA.

* 28 (b) Giri: Girü LA. / dilim: dili LA.

* 29 (a) var: vardur LA. / şunaram: şunsam LA. / irmez: virmez LA.; 29 (b) var ki: vardur LA.

* 79 YA. 78b, LA. 56a

* DER-MÜNĀCĀT-I İLĀHĪ ʿAZZ Ū CELLE -LA.

* 1 (b) Giri: Girü LA.

* 2 (a) derdüm: dim LA. / bī-derdem: bey-derdem LA. 2 (b) Giri: Girü LA.

- 3 Hākīm ü bī-zevāl sensin ki dā'im
İrişür timār her bīmāra senden
- 4 İlāhī luṭf u iḥsān faẓl u dermān
Bugün bu derd ü āh u zār senden
- 5 Yüregüm başlu gözüm yaşlu her dem
Şu ḥasretten ki yüzüm ḳara senden
- 6 Nite maḥrūm idesin şol ḳuluṅı
Ki şuçın dileyüp yalvara senden
- 7 Egerçi sen baḳa benden yaḳınsın
Velī ben olmuşam avvāre senden
- 8 Senüḡ ıřıḳuṅı ister dü-cihānda
Bu kem-ter  aşıḳ u bī-çāre senden
- 9 Baḳa sen vir seni benden beni al
Çün irmek dilerem sen yāre senden
- 10 İlāhī seni senden “şey’ü li’llah”
Beni benlik niçe bir yāre senden
- 11 Kemāl Ümmīye göster toḡrı yolu
Ki sentüḡ birle saḳa vara senden

* 3 (a) bī-zevāl: bey-zevāl LA. / dā'im: dāyim LA.; 3 (b) bīmāra: beymāra LA.

* 4 (a) luṭf u: luṭfı LA. / faẓl u: faẓlı LA.; 4 (b) zār: zāra YA.

* 5 (a) gözüm: gözüm LA. / yaşlu her dem: yaşludur hem YA.; 5 (b) yüzüm: yüzüm LA.

* 6 (a) ḳuluṅı: ḳuluṅı LA.

* 8 (b) bī-çāre: bey-çāre LA.

* 11 (a) göster: göstür YA.

80*

FAŞILA

Mefāʿilün Mefāʿilün Faʿülün

(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Ğarībem ğurbete düşdüm ilümden
Zaʿīfem nesne hıç gelmez elümden
- 2 İlüme kārübān gitdi ve uş ben
Uyudum giri ıaldım menzilimden
- 3 Benem ol ʿāşık-ı bī-çāre bülbül
Ki kış geldi cidā düşdüm gülimden
- 79b 4 Kıluram bu kafesde ʿazm-i gül-zār
Murād oldur bu zārı ğulğulümden
- 5 Dirīĝā gözlerümi örtüdi ğaflet
Şaĝumı fark idemezem şolumdan
- 6 Bu ʿaqlum leşkerin nefsum çerisi
Şıdı şehrüm harāb oldu zulümden
- 7 Öĝüt viriñ baña ey hāl bilenler
Ki bildüm aşşı yoĝ kendi bilimden
- 8 ʿAmelden zerrece maʿnī görünmez
Hemān daʿvī gelür ancak dilümden
- 9 Hıkāyet kılduĝım eksiklü kimdür
Şikāyet kılmazam maşşüm elinden

* 80 YA. 79a, LA. 56b

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) düşdüm: düşdim LA. / ilümden: ilimden LA.; 1 (b) hıç gelmez: gelmez hıç YA. / elümden: elimden LA.

* 2 (a) kārübān: kārübān LA.; 2 (b) Uyudum: Uyudım LA. / giri: girü LA.

* 3 (a) ʿāşık-ı bī-çāre: ʿaşık-ı bey-çāre LA., 3 (b) düşdüm: düşdim LA.

* 5 (b) Şaĝumı: Şaĝımı LA. / şolumdan: şolımdan LA.

* 6 (b) şehrüm: şehrim LA. / zulümden: zulimden LA.

* 7 (a) viriñ: virüñ LA.; 7 (b) bildüm: bildim LA.

* 8 (a) zerrece: zerrece YA. / görünmez: görünmez LA.; 8 (b) dilümden: dilimden LA.

* 9 (a) eksiklü: eksüklü LA.

- 10 Kemāl Ümmī bekā dirlik dilerseñ
Birez gün ilerü ölgil ölümnden
- 11 İlāhī ʿıŝkuñı sen kııl kılavuz
Baña kim azdum ƣaldım yolımdan

81*

VE LEHU EYŻAN

Mefāʿilün Mefāʿilün Faʿülün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Bugün bu göñlüme cüz yarı ŝıgmaz
Đoludur yarıle ağıyarı ŝıgmaz
- 2 Dü-ʿālemde baña maħbüb u maṭlüb
Hemān birdür ki hıç tekrarı ŝıgmaz
- 3 Dilüme göñlüme dilberden artıƣ
Daħi ezkār u hem efkāru ŝıgmaz
- 4 Bu vırāne şıfatlu göñlüm anıñ
Đurağıdur buña miʿmārı ŝıgmaz
- 5 Ĥalīfem güçlü muħkem burc u bārım
Benüm Bağdādıma ʿayyārı ŝıgmaz
- 6 Ben ol bāğ u gülistān bülbüliyem
Ki ŝāfī güldür anda ĥārı ŝıgmaz
- 80a 7 Şu resme rāzıyam bu derdime kim
Bu dem hıç araya tımārı ŝıgmaz

* 11 (a) kılavuz: kılavız LA.; 11 (b) ƣaldım: ve ƣaldum LA.

* 81 YA. 79b, LA. 57a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) göñlüme: göñlime LA.; 1 (b) Đoludur: Đoludur LA. / ağıyarı: ağıyār LA.

* 2 (b) hıç: hıç YA. / tekrarı: tekrār LA.

* 3 (a) artıƣ: artuƣ LA.; 3 (b) efkāru: efkār LA.

* 4 (a) göñlüm: göñlüm LA. / anıñ: anuñ LA.; 4 (b) Đurağıdur: Đurağıdur LA. / miʿmārı: miʿmār LA.

* 5 (b) ʿayyārı: ʿayyār LA.

* 6 (a) bāğ u: bāğı YA.; 6 (b) güldür: güldür LA. / ĥārı: ĥār LA.

* 7 (b) hıç: hıç YA. / tımārı: tımār LA.

- 8 Şu deñlü ʿıŝkile ikrāra dıldum
Ki hergiz iĉüme inkārı ŝıgmaz
- 9 ʿAcebdür kim bu deryā hātırımdan
Daşar taşra bu āh u zārı ŝıgmaz
- 10 Niĉe vaşf ideyüm kim bu dilüme
Gönül iĉindeki esrārı ŝıgmaz
- 11 Kemāl Ümmiye ıo kim dostdan artuı
Bugün bu halvete deyyārı ŝıgmaz

82*

FAŞILA

Mefāʿilün Mefāʿilün Faʿülün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Bu ʿıŝka cān virendür hoş bahādur
Ki dīdār ol şehīde ıan bahādur
- 2 ıabīh ola muhibbe dirlik ansuz
Bahā dīdār iĉün ölmek bahādur
- 3 Bu yola cānlulardan kimse gelmez
Velī cānsız gelenlere şalādur
- 4 Anı her yirde hāzır görmeyenler
ıatı aʿmā vü ğāyet bī-ıayādur
- 5 Bilün ʿaşıılara iki cihānda
Anıı ğayrına meyl itmek ıatādur

* 8 (a) ʿıŝkile ikrāra: ʿıŝk ikrārile LA. / dıldum: ııldım LA.; 8 (b) inkārı: inkār LA.

* 9 (b) Daşar: Taşar LA. / zārı: zār LA.

* 10 (a) Niĉe: Nice LA. / kim: ki LA.; 10 (b) Gönül: Gönül LA. / esrārı: esrār LA.

* 11 (a) artuı: ayruı LA.; 11 (b) deyyārı: deyyār LA.

* 82 YA. 80a, LA. 57b

* FAŞILA -LA.

* 2 (b) dīdār iĉün: dīdāriĉün LA.

* 3 (a) gelmez: varmaz LA.

* 4 (b) bī-ıayādur: bey-ıayādur LA.

* 5 (b) Anıı: Anıı LA.

- 6 Bu yolda ve o ilde evvel āhır
Bizüm sermāyemüz şıdķ u Ğudādur
- 7 Anıñ zehri bize tiryāk-ı ekber
Anıñ ķahrı bize luř u vefādur
- 8 Anıñ zaķmı bize merhem durur hem
Anıñ derdi bize ʕaynı devādur
- 9 Anıñ fażlından olmaz kimse maķrūm
Anıñ ķatında ħācetler revādur
- 80b 10 Bizüm varlıgımız oldur hemān pes
Ki zirā andan artuğı hebādur
- 11 Anı sevmek durur ʕıřķ-ı ħaķıķı
Ķalanı sevgüsü nefis-i hevādur
- 12 Niderüz biz bu dünyā dostlarımı
Ķü giri kendü gibi bī-vefādur
- 13 Bize bir yār u hem bir yir gerek kim
Ol olmaz hem fenā olmaz beķādur
- 14 Eger bī-gāne iseñ andan iste
Şular kim anuñile āşınādur
- 15 Zihī ʕāşıķ kişi kim cān u göñlü
Hemīşe işbu derde mübtelādur
- 16 Ķoma ey ʕıřķ eri bu ʕıřķı elden
Ki ʕāşıķlar maķāmı müntehādur
- 17 Bu ʕıřķı đut delīl ol dost yolında
Ķo şol ħırşı ki reh-zen ejdehādur

* 6 (a) ve: vü LA. / o: ol YA. / ilde: yolda LA.; 6 (b) şıdķ u Ğudādur: şıdķı şafādur LA.

* 7 (a) Anıñ: Anuñ LA. / tiryāk-ı ekber: tiryāk u ekber LA.; 7 (b) Anıñ: Anuñ LA.

* 8 (a) Anıñ: Anuñ LA.; 8 (b) Anıñ: Anuñ LA.

* 9 (a) Anıñ: Anuñ LA.; 9 (b) Anıñ: Anuñ LA.

* 10 (a) Bizüm: Bizim LA. / varlıgımız: varlıgımız LA.

* 12 (a) Niderüz: Nideriz LA.; 12 (b) giri: girü LA. / bī-vefādur: bey-vefādur LA.

* 13 (a) yār u: yarı YA.

* 14 (a) bī-gāne: bey-gāne LA.

* 15 (a) cān u göñlü: cān göñlü LA.

* 17 (a) đut: tüt LA. / yolında: yolına LA.

- 18 Kemāl Ümmī zaʿīfiy sözlerinden
Murādı kendüden şonra duʿādur
- 19 Bizi kim medh ü zem iderse bizüm
Aña kılduğımız medh ü şenādur
- 20 Zihī devletlü kuşlu kārübān kim
Delīli Hāq yolında Muştafādur

83*

VE LEHU EYŶAN

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Faʿūlün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Eyā gāfil niçün yoldan şaparsın
Ki binüp gaflet atına çaparsın
- 2 O bākī şāha kılmazsın ʿibādet
B fānī kullarıñ elin öpersin
- 3 O varup đurası milkünji yıkdıñ
Bu koyup gidesi yurdı yaparsın
- 81a 4 İşiñ mazlūma zulm itmek durur hem
Niçün zālimler arķasın kaķarsın
- 5 Eger gāzi isenñ öz nefsiñ öldür
Niçün mü'minleriñ boynun çaparsın
- 6 Niçe kim viresiñ nefsiñ murādın
Uyur düşmān yüzine şu sepersin

* 18 (a) zaʿīfiy: zaʿīfūy LA.

* 19 (b) kılduğımız: kılduğımız LA.

* 20 (a) Zihī: Zehī LA. / kārübān: kārībān LA.

* 83 YA. 80b, LA.58a

* VE LEHU EYŶAN -LA.

* 1 (a) niçün: niçe LA.

* 2 (b) kullarıñ: kullarıñ LA.

* 3 (a) đurası: đurası LA.

* 4 (a) İşiñ: İşiñ LA.

* 5 (a) gāzi isenñ: gāziyisenñ YA. / nefsiñ: nefsiñ LA.; 5 (b) Niçün: Niçe LA. / boynun: boynun LA.

* 6 (a) nefsiñ: nefsiñ LA.

- 7 Niçe bir loğma vü bir hırka için
Bu ʿār u nāmını yire depersin
- 8 Demirden tağ olursañ dañi bir gün
Ecel geldikde yiriñden ıparsın
- 9 Ölümdeñ kaçuban ıpanda gidesin
Çü çarğ oğlarına karşı sipersin
- 10 Kāmu maħlūkı yir doymaz bu yir hem
Yudar aç kırd gibi bir bir ıparsın
- 11 Elüñle ıpıñşuñı sine ıpoyarsın
Taş u toprağıla ağızın ıparsın
- 12 Şunu şöyle görürken giri ħalkıñ
Elinden zorile rızkın ıparsın
- 13 Ne Kırāna uyarsın ne ħadīse
Ne milletsin yine dīne ıparsın
- 14 ʿAmel yok uçmağa uçmağa sendeñ
Kemāl Ümmī gibi bī-bāl ü persin
- 15 ħalāyık ʿaybını gözlersin illā
Seniñ öz ʿaybuña göziñ ıparsın

* 8 (a) Demirden: Demürden LA.

* 9 (a) ıpanda: ıpancarı LA. / gidesin: varasın LA.

* 10 (a) doymaz: toymaz LA.; 10 (b) Yudar: Budur YA.

* 12 (a) giri: giri LA. / ħalkıñ: ħalkıñ LA.; 12 (b) rızkın: rüzın LA.

* 13 (b) yine dīne: yādına LA. / ıparsın: ıparsın LA.

* 14 (b) bī-bāl: bey-bāl LA.

* 15 (b) Seniñ: Senüñ LA. / göziñ: gözüñ LA.

84*

FAŞILA

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Faʿūlün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Eyā ğāfil unutma sen aḡadur
Şunu kim ʿāķıbet meylüḡ aḡadur
- 2 Neden geldiḡ nesin fikr eyle dāʾim
Ki giri şonra yöniḡ ol yaḡadur
- 81b 3 Seni Hāķ kulluġa şaldı bu mülke
Gözün aç kulluķ eyle ḡocaḡa dur
- 4 Uyan kim sinlede çok yatısarsın
Giceler yatuban ḡalma ḡaḡadur
- 5 Şaķın fırsat demini zāyiʿ itme
Dürüş günden güne azma oḡadur
- 6 Bir iş ḡut bir ḡapuda ḡapucı ol
Kim anıḡ begligi öḡden şoḡadur
- 7 Her işde ḡılma daʿvī ger ḡılursaḡ
Delīl ü maʿnī göster ḡuluḡadur
- 8 Bu ev fānī ol ev bāķīdir iken
ʿAceb niçün giri meylüḡ oḡadur
- 9 Cihānda ḡayr u şer her ne ḡılursaḡ
Bize vü ḡayrına öz cāniḡadur

* 84 YA. 81a, LA. 59a

* FAŞILA -LA.

* 1 (b) meylüḡ: ʿazmüḡ LA.

* 2 (a) geldiḡ: geldiḡ LA.; 2 (b) giri: giri LA / yöniḡ: yöniḡ LA.

* 3 (a) mülke: milke YA.

* 4 (b) ḡaḡadur: ḡaḡadur LA.

* 6 (a) ḡut: ḡut LA. / ḡapucı: ḡapucı LA.; 6 (b) anıḡ: anıḡ LA.

* 7 (b) Delīl ü maʿnī göster ḡuluḡadur: Bize vü ḡayrına öz cāniḡadur YA.

* 8 -YA.

* 9 (a) Cihānda ḡayr u şer her ne ḡılursaḡ: Her işde ḡılma daʿvī ger ḡılursaḡ YA.; 9 (b) cāniḡadur: cāniḡadur LA.

- 10 Uyanıklar için değil bu tenbîh
Bizüm gibi o pîre o şaşadur
- 11 Kemāl Ümmî sözi için bî-ğarazdur
Gerek mi dut gerekmez mi şaşadur
- 12 Özümü gözleme sözüm işit kim
Bu öğüt hem şaşa vü hem başadur
- 13 Çü Hağ “lā-taknaṭū min rahmeti’llah”¹²⁵
Buyurdu bir ümidimiz şaşadur

85*

VE LEHU EYẒAN

Mefā’ılün Mefā’ılün Fa’ülün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Gel ey mü’min ko bu dünyā serāyın
Kılığör āhîret tedbîr ü yārın
- 2 Berü gel ger ölümden korğarısağ
Şaşa öğredeyim dirlik kolayın
- 3 Eminlik yirde konmağ dileriseğ
Haşarlu yirden irden göç ki yayın
- 4 Şaşa şunduğın şan şamu halka
Ki dîn içre budur erkân u āyın
- 5 Emānetler ki Hağ kodı şatıñda
Şamusın şakla zinhār olma hāyın

* 10 (b) Bizüm: Bizim LA., 10 (b) o pîre: vü pîrî LA.

* 11 (a) sözi için: sözi ki LA. / bî-ğarazdur: bey-ğarazdur LA.; 11 (b) dut: tut LA.

¹²⁵ “Allah’ın rahmetinden umudunuzu kesmeyiniz.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 104.

* 85 YA.81b, LA. 59b

* VE LEHU EYẒAN -LA.

* 1 (b) yārın: rāyın YA.

* 2 (a) ölümden: ölimden LA.

* 3 (b) irden -LA. / ki -LA.

* 4 (a) şunduğın: şunduğın YA.

* 5 (a) şatıñda: şatıñda LA.

- 82a 6 Arın pāk ol ki yolda pāk olanıñ
Göze sürme çekerler hāk-i pāyın
- 7 Bu dünyā varlığı şol düşe beñzer
Ki ta'bir-i düş olmaz ancılayın
- 8 Döner ʿaqsine her ne kim görürseñ
Yalan bil cümle cāh u hāy u hūyın
- 9 Bu hūyı hāya aldanup unutma
Şoñında dürlü dürlü āh u vāyın
- 10 Niçe kistrāyı kesr itdi yidi yir
Dañi Nüşin Revānı bu medāyın
- 11 ʿÖmür zāyiʿliğinden bī-ħabersin
Hemīn dün gün şayarsın yıl u ayın
- 12 Güzin kışın şunu ħarcayısarsın
Ne kim kesb itdünjise yaz u yayın
- 13 Kıyāmet korkusun bilmezsin illā
Yarağ yirsin añup kış u qar u kayın
- 14 Daşuñ şāfī gümüş içün baqır kalb
Yürürsin dutınup şöhret kolayın
- 15 Karış alma karış alkışlu işe
Göñül yıkmayup al ħalkuñ azayın
- 16 Hemīşe sev ħaqqıçün ħaqqıçün yir
Bu maħlūkuñ kamu yoqsul u bayın
- 17 Kıritmaz ʿışk-ı derd Ümmī Kemāli
Gözinden yüzünüñ ırmağ u cāyın

* 6 (a) yolda: yoluñda LA. / olanıñ: olanuñ LA.

* 7 (b) düş: tüş LA.

* 8 (b) u hūyın: hūy u hāyın LA.

* 11 (a) bī-ħabersin: bey-ħabersin LA.

* 12 (a) Güzin: Güziin LA. / ħarcayısarsın: ħarcanısarsın LA.; 12 (b) itdünjise: itdünjise YA.

* 13 (a) korkusun: korkısın LA. / bilmezsin: yimezsın YA.

* 14 (a) Daşuñ: Taşuñ LA. / gümüş: gümüş YA.; 14 (b) Yürürsin dutınup: Yürür dürtinüñ LA.

* 15 (b) Göñül: Göñil LA.

* 16 -YA.

* 17 -YA.

- 18 İçinde koyalı ıışk onu sâzı
İşitmez taşra halkuñ deff ü nâyın
- 19 Şuyından ayruğı yığabileydi
Kemâl Ümmî geçebilse özümden

86*

FAŞILA

Mefā'ılün Mefā'ılün Fa'ülün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Dirîgâ nefsumiz oldı harâmî
Helâlden datlurağ yirüz harâmı
- 2 Bahâyim gibi yirüz yirmeüz hiç
Acı ve datlu ve göynügi hāmı
- 3 Şu kuş gibi üşeriz dâne üzre
Gözetmeziz yöresindeki dāmı
- 82b 4 Kişi bir şüphesiz muṭlağ helâli
Bulımaz geşt iderse Rūmı Şāmı
- 5 Çü seçmez 'ākıl u 'ālim kişiler
Niçe farğ eylesün nā-ehl ü 'āmı
- 6 Niçesi azmasun miskin cemā'at
Çü yoldan taşra görürler imāmı
- 7 Kılavuz yoldan azıcağ kıyās it
Ki yolın kārībān doğru vara mı

* 18 -YA.

* 19 -LA.

* 86 YA.82a, LA.62a

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) nefsumiz: nefsimüz LA., 1 (b) datlurağ: tatlurağ LA.

* 2 (b) ve: vü LA. / datlu: tatlu LA. / ve: vü LA. / göynügi: göynü LA.

* 3 (a) üşeriz: düşeriz YA.; 3 (b) Gözetmeziz: Gözetlemeüz YA. / dāmı: tamı LA.

* 4 (b) Bulımaz: Bulınmaz YA. / geşt: geşte LA.

* 5 (a) seçmez: siçmez LA. / u -YA.; 5 (b) Niçe: Nice LA. / nā-ehl ü: nā-ehli LA.

* 6 (a) Niçesi: Nicesi LA.

* 7 (a) Kılavuz: Kulavuz LA.; 7 (b) doğru: toğrı LA.

- 8 Bu hırşile ki bed-nām olmuşuz biz
Giri kıanda bulavuz nīk-i nāmı
- 9 Nebī dir dünyādan kaçuñ nitekim
Kaçuban yigrenürler her cüdā mı
- 10 Hārāmīler ‘aceb maqbūl olur mı
Müslimānıñ şalātile şıyāmı
- 11 Helāl olsa gerekdür loqma hırқа
Ki bunlarıñladur dīniñ kıyāmı
- 12 Özine dir dimez ğayrına nükte
Kemāl Ümmī za‘ıf işbu kelāmı
- 13 Kerem kııl bize ey Fettāh u Rezzāk
Helālınđen naşīb it her ta‘āmı

87*

FAŞILA

Mefā‘ılün Mefā‘ılün Fa‘ülün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Şu kıul kim bildi şāhıñ kibriyāsın
Şımışdur buğz oqın kibriyāsın
- 2 Nedāmet yazusında döñdi çapdı
Her ihlāş atına rākib riyāsın
- 3 Ne bilsün anadan gözsiz doğan kim
Nedir ay u ğüniñ nūr u zıyāsın
- 4 O Kıādir çünkim hāzırđur her işde
Utan imdi ki yavlağ bī-ħayāsın
- 83a 5 Göremezseñ taḃīb iste ki senüñ
Şaça gözüñe himmet tütıyāsın

* 8 (a) hırşile: hırş ile LA. / olmuşuz: olmuşız LA.; 8 (b) Giri: Girü LA.

* 10 (b) Müslimānıñ: Müslimānuñ LA. / şıyāmı: selāmı YA.

* 11 (b) bunlarıñladur: bunlarıñiledür YA. / dīniñ: dīnüñ LA.

* 87 YA. 82b, LA. 62b. 87 numaralı şiir aynı nüshanın 60 numaralı şiiriyle aynı olup arada birtakım farklılıklar bulunduğu için nüshadan çıkarılmamıştır. Edisyon kritiği ise 60 numaralı şiirle yapılmıştır.

- 6 Eger hâzır görürem dirseğ andan
Gerek bir lahza gâfil olmayasın
- 7 Kâmu da'vîleriñden vâz geç imdi
Dilersen kim aşıl ma'ni duyasin
- 8 Müslimân ol Hâkka dâp puñlarıñ şı
Sen ey 'âşî niçe buyruk şıyasın
- 9 Bizedüñ dünyâ sevgüsin şarâbın
Bu esriklik cehdi it kim ayasın
- 10 Ne yazıklar kim yazıldı bitükde
Gel irden tevbe kıl tâ kim yuyasın
- 11 Yazıkların kirin yüzün karasın
Göziñ yaşile ağla kim yuyasın
- 12 Saña ger tâ-ebed varlık gerekse
Kâmu varlıgünü yoğa şayasın
- 13 Sehidür mâl ü mülkiñ terki yolda
Gerek kim câna vü başa kıyasın
- 14 Bugün açlara varıñdan yidür kim
O rahmet hünına yarın doyasin
- 15 Sañî mü'minleriñ virilen ecriñ
Giri Allah bilür hadd u kıyâsın
- 16 Zihî mağbün u gâfil şol kişi kim
Bağır nırkına şatar kimyâsın
- 17 Ne hoş dirlik şu nefsi öldiren kim
Ölüminden öñ olup dıtdı yasın
- 18 Kemâl Ümmî za'ifin Hâk yolında
Çü bir güm-râh azuqsız yayasın
- 19 Hudâvende dâpuñdan dilerüz kim
Bizi senden yaña sen oқыasın
- 83b 20 Hezârân vay bize bir nefes sen
Bizi nefsumize ıñmarlıyasın

- 21 Umaruz kim bizim suçlarımızı
Ḥabībīñ Aḥmede bağışlayasın
- 22 Bi-ḥaqqı “Süre-i El-ḥamd” ü “İhlās”
Bi-ḥaqqı “Süre-i Tā-Hā” vü “Yā-Sīn”
- 23 Raḥīm ü bī-zevāl ü Ḥayy u Ḳayyūm
Kerīm ü “Zü’l-celālī” kibriyāsın

88*

VE LEHU EYZAN

Mefā’īlün Mefā’īlün Fa’ülün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Buyurdıñ zor yarağın gör içinde
Varuban yatmadın ol gūr içinde
- 2 Bu evde neñ varın key bildiñ illā
Neler vardır anıñ bir şor içinde
- 3 Ḳapu paca çıra örti döşek yoğ
Doludur mār u kej-düm mūr içinde
- 4 Bu it nefse niçün böyle zebünsın
‘Aceb sen bunca kuvvet zor içinde
- 5 Eyā ġāfil bu ġaflet döşeginiñ
Niçe uyuyasın ḥor ḥor içinde
- 6 Ögüñ dir tevbe kıl ḥayr eyle zinhār
Ne kıldıñ böyle şerr ü şūr içinde
- 7 Yarın genc-i şifā bulmağ yirine
Bugün şabr eyle renc ü cevri içinde
- 8 Bu dünyā devletine ġarra olan
Hemān öldikde ḥasret ḳor içinde

* 88 YA. 83b, LA. 63b. 88 numaralı şiir aynı nüshanın 61 numaralı şiiriyle aynı olup arada birtakım farklılıklar bulunduğu için nüshadan çıkarılmamıştır. Edisyon kritiği ise 61 numaralı şiirle yapılmıştır.

- 9 Bu ʿibret hānenün ey ehl-i maʿnī
Ne bilsün kim ne var her gūr içinde
- 10 Faķīre ħor u kem bakma ʿazīzim
Ki gizlü genc olur ol ħor içinde
- 84a 11 Kuru kāmıř görüben yüz çevirme
Sen anıñ şekkerini şor içinde
- 12 Meger şarrāfa yoldaş olmadıñ kim
Şatarsın gevheri billūr içinde
- 13 Kōdıñ naķķāşı naķş u renge kaldıñ
Ağ u kara şaru gök mor içinde
- 14 Bu işler ħod saña bir diř gibidür
Ne sır var bu diřıñ bir yor içinde
- 15 Kemāl Ümmī gibi bir eksiklü kul yoķ
Cihānda cümle işi ķor içinde
- 16 Varup diñlenesi yir vir İlahī
Bize ol milket ü sınır içinde

89*

DER-TĀʾİB Ü İSTİĠFĀR

Mefāʿilün Mefāʿilün Faʿülün

(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Eyā Tevvāb u İlah “estağfiru’llah”
Ne kim kıldım günāh “estağfiru’llah”
- 2 Kāmu tāʾibleriñ tevfiķi senden
Direm ey pādişāh “estağfiru’llah”
- 3 Kāmu yirlerde senden ķorķaram hem
Yine sensin penāh “estağfiru’llah”

* 89 YA.84a, LA. 64a

* DER-TĀʾİB Ü İSTİĠFĀR -LA.

* 2 (a) tāʾibleriñ: tāyibleriñ LA.

* 3 (b) Yine: Yene LA.

- 4 Gözüm aç yoldan azdım giri senden
Dilerem toğrı rāh “estağfıru’llah”
- 5 Muķırrem Őuĉuma ‘afv eyle ķurtar
‘Azābıñdan ey Őāh “estağfıru’llah”
- 6 Cehāletden bizi ķurtar İlāhı
‘İlimden ķıl āgāh “estağfıru’llah”
- 7 Bu dūnyā ğafletinūñ uyķusından
Sen uyandır nigāh “estağfıru’llah”
- 8 Bize bir loķma ve ĥırķa hemān vir
Gerekmez mülk ü cāh “estağfıru’llah”
- 84b 9 Niderüz cāhı ĉün āķır yirümüz
Olısar teng-i ĉāh “estağfıru’llah”
- 10 Yir altında yatuban üstümüzde
Bitiserdür giyāh “estağfıru’llah”
- 11 Elümde destigāhım yok velākin
Dilimde gāh u gāh “estağfıru’llah”
- 12 Ağardı gözlerim ĥasret yaşıñdan
Velı yüzim siyāh “estağfıru’llah”
- 13 Delim ķıldum ĥaķalar gıce gündüz
Direm her Őubĥugāh “estağfıru’llah”
- 14 Dirıĝā rüzıgārım zāyi‘ oldı
Bi-küllı sāl ü māh “estağfıru’llah”
- 15 PiŐımānım ķamu yazıķlaruma
Dirıĝā ĥayf u āh “estağfıru’llah”

* 4 (a) Gözüm: Gözim LA. / aç: acYA. / giri: girü LA.

* 7 (b) uyandır: uyandır LA.

* 8 (a) ve -LA.

* 9 (a) Niderüz: Nidevüz LA. / cāhı: cāh LA. / ĉün: iĉün LA. / yirümüz: yirimiz LA.; 9 (b) teng-i: teng ü YA. / ĉāh: cāh LA.

* 10 (a) üstümüzde: üstümüze LA.

* 11 (a) Elümde: Elimde LA.; 11 (b) u -LA.

* 13 (a) ķıldum: ķıldım LA. / gündüz: gündür YA.; 13 (b) Őubĥugāh: Őubĥugāh LA.

* 14 (b) Bi-küllı: Be-küllı LA.

* 15 (a) PiŐımānım: PeŐımānem LA.

- 16 Kemāl Ümmī saña uş tevbe kıılır
 Qabül it yā İlah “estağfiru’llah”

90*

VE LEHU EYŻAN

Mefā’ılün Mefā’ılün Fa’ülün
 (. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Gelün tevbe kıılalum ey hālayıq
 Ki yoqdur hiç işimiz Hāqqa layıq
- 2 ‘Alāmetler belürdi dürlü dürlü
 Kıyāmet oldı yakın bellü bayıq
- 3 ‘Āmirde ‘adl ü ‘ālimde ‘amel yoq
 Faqırde şabr u şūfide şafalıq
- 4 Qamu ef’ālimüz şer’e muhālif
 Qamu aqvālimüz naşsa muvāfıq
- 5 Qanı bir ‘ābid ü zāhid mücāhid
 Ki ola fi’li kavline muṭābıq
- 6 Qanı bir ser kişi çekmege kâ’id
 Yola vü yakını sürmege sâ’ıq
- 85a 7 Qanı bu gözlerimizi sebelden
 Hālāş itmege bir kehhāl-i hāzıq
- 8 Qanı bir yoldaş u kardaş u hāldaş
 Gözi açıq yüzi aq sözi şādıq
- 9 Degülüz mürşid irşādına qābil
 Ki yol varana olavuz muvāfıq

*90 YA. 84b, LA. 65a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (b) hiç: hiç YA. / işimiz: işümüz LA.

* 2 (a) belürdi: belürtir LA.

* 3 (a) ‘adl ü: ‘adil YA. / ‘ālimde: ‘ālemde LA.; 3 (b) şabr u: şabır YA.

* 4 (a) ef’ālimüz: aqvālimüz LA.; 4 (b) aqvālimüz: ef’ālimüz YA.

* 6 (a) kâ’id: kâ’id YA.; 6 (b) sâ’ıq: sâbıq YA.

* 7 (a) gözlerimizi: gözlerimizi LA.

* 9 (a) Degülüz: Degilüz LA. / mürşid: mürşüd LA. / qābil: kâ’ıl ya.

- 10 Şafā bāğın kudret serdi yıkdı
 Kırudı her ter ü tāze hadāyık
- 11 Hıç ötmez bülbül ü dūđı ve kıumrı
 Şolalı güller ü sünbül şakāyık
- 12 Tıfıllık vardı geçdi yigitlik
 Uyanmaduk dağı geldi kocalık
- 13 Bizi esritdi bu ğaflet şarābı
 Ki yokdur aramızda hıç bir ayık
- 14 Yürürüz daşımız hoş içimiz boş
 Şıfatda zāhid ü ma'ñide fāsık
- 15 O şāhıñ kullığındañ kıldı ğāfil
 Bizi işbu 'alāyık bu 'avāyık
- 16 Ne işler kıluruz hıç anmazuz kim
 Ne için yaradupdur bizi Hālık
- 17 Nedir hırş u tama' çün rızkımuza
 Kefıl olmuşdur ol Vehhāb u Rāzık
- 18 Elümüzde 'amel yok u zeled çok
 Dilümüzde haķāyık pür deķāyık
- 19 Dirīğā hālımız yok kālımız çok
 Ki kāl ol hālile olmaz yaraşık
- 20 Kemāl Ümmī gibi aġyārı sevmek
 Hem ölmek siz dağı yalancı 'aşık

* 10 (a) kudret: kudret YA. / yıkdı: yaķdı LA.

* 11 (a) Hıç: Hıç YA. / ötmez bülbül: bülbül ötmez LA. / dūđı: tūđı LA. / ve: vü LA.

* 12 (a) geçdi: giçdi LA.

* 13 (b) aramızda: aramızda LA. / hıç: hıç YA.

* 14 (a) daşımız: taşımız LA.; 14 (b) Şıfatda: Şüretde YA.

* 15 (a) kullığındañ: kulluğındañ LA.; 15 (b) işbu: uş bu LA.

* 16 (a) hıç: hıç YA. / anmazuz: anmazız LA.; 16 (b) Ne için: Niçün LA. / yaradupdur: yaradıpdur LA.

* 17 (b) olmuşdur ol: olmuş durur YA.

* 18 (a) yok: yoğ LA. / u -YA.; 18 (b) -YA.

* 19 (a) - YA.; 19 (b) olmaz: olur LA.

* 20 (b) yalancı: yalançı YA.

- 21 Aña irmek dilersen ol mücerred
Anı görmek dilersen imdi açık

91*

VE LEHU EYŻAN

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 85b 1 Ey delü mağrūr u ʿāşī tevbeye gel tevbeye
Niçeye degin maʿāşī tevbeye gel tevbeye
- 2 ʿÖmri ħarcı işlere ħarc itme ger dileriseñ
Kim olasin Tañrı ħāşı tevbeye gel tevbeye
- 3 Ƙo ʿavāmıñ meclisin zinhār u zinhār iste bul
Şoĥbeti ħāşşü'l-ĥāşı tevbeye gel tevbeye
- 4 Ħalka zulm itme añ ol günü ki Ħaĥ ħađī ola
Vire ol dārü'l-ħışāşı tevbeye gel tevbeye
- 5 Hey eyü dirlik diril unutma şol ölenleri
Kim ħodılar seni vāşī tevbeye gel tevbeye
- 6 Ġāfil olma āĥiret ħorħularından ʿāħıbet
Ger diler iseñ ħalāşı tevbeye gel tevbeye
- 7 Yarın şeytāndan ħaçarsın uş Kemāl Ümmī saña
Gösterivirür menāşı tevbeye gel tevbeye

* 21 (a) Aña: Eger LA.

* 91 YA. 85a, LA. 65b

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) mağrūr u: mağrūrı LA.

* 2 (a) ħarcı: ħarc YA. / dileriseñ: işleriseñ YA.; 2 (b) olasin: olasan LA.

* 3 (a) ʿavāmıñ: ʿavāmıñ LA. / zinhār u: zinhārı LA.

* 4 (a) zulm: zulüm YA.; 4 (b) dārü'l: dārı'l LA.

* 5 (a) eyü: iyü LA.; 5 (b) seni: san LA.

* 6 (b) diler iseñ: dilerseñ YA.

* 7 (a) Yarın: Yağı YA. / ħaçarsın: ħaçarsan LA.; 7 (b) Gösterivirür: Gösterivirir LA. / menāşı: menāĥı YA.

FAŞILA

Müstef'ılün Müstef'ılün Müstef'ılün Müstef'ılün

(- - . - / - - . - / - - . - / - - . -)

- 1 Yā Ḥayy u Vehhāb u Ḥalīm “estağfiru’llah el-‘azīm”
Yā Rabb ü Tevvāb u Raḥīm “estağfiru’llah el-‘azīm”
- 2 Yā bī-niṣān u yir ü yār yā bī-mekān ü Kirdigār
Yā ṣāni‘ ü perverdīgār “estağfiru’llah el-‘azīm”
- 3 Yā Ḥaḫḫ u “settāru’l-‘uyüb” yā Ferd ü “ğaffāru’z-zünüb”^{*}
Yā vitr ü “allāmü’l-ğuyüb” “estağfiru’llah el-‘azīm”
- 4 Sen tevbe vir ben ‘āṣiye kim tā’ib olam bī-riyā
Yā “Ze’l-celāli” ve’l-kibriyā “estağfiru’llah el-‘azīm”
- 5 Çün saña dutdum yüzümi ğafletden uyar gözümü
Şapıtma yoldan izümi “estağfiru’llah el-‘azīm”
- 6 Şuçumı bildüm ağlaram āhile cānum tağlaram
Miskinlige bil bağlaram “estağfiru’llah el-‘azīm”
- 7 Ben baña çok kıldum zülüm geldi ölüm aldı elüm
Bārī diyedursun dilüm “estağfiru’llah el-‘azīm”
- 86a 8 Nefsüm baña olmadı rām geydüm yidüm içdüm ḥarām
Yā Rab ḥelālden vir ta‘ām “estağfiru’llah el-‘azīm”
- 9 İçüm daşum zerḫ ü riyā sözüüm fuḫuş yüzüm ḳara
Zühdüm ḳamu sehv ü ḥaṭā “estağfiru’llah el-‘azīm”

* 92 YA. 85b, LA. 74b

* FAŞILA -LA.

* 2 (a) bī-niṣān: bey-niṣān LA. / yir ü yār : bī-dü-bār YA. / bī-mekān: bey-mekān LA.

* 3 (a) settāru’l-‘uyüb: settāri’l-‘uyüb LA. / ğaffāru’z-zünüb: ğaffāri’z-zünüb LA.

* 4 (a) bī-riyā: bey-riyā LA.; 4 (b) ze’l-celāli ve’l-kibriyā: zi’l-celāli kibriyā LA.

* 5 (a) dutdum: tütüm LA.; 5 (b) izümi: izimi LA.

* 6 (a) bildüm: bildim LA. / cānum: cānım LA.

* 7 (a) ölüm aldı elüm: yolım aldı ölüm LA.; 7 (b) dilüm: dilim LA.

* 8 (a) geydüm yidüm içdüm: geydim yidim içdim LA.

* 9 (a) İçüm: İçim LA. / daşum: taşum LA. / sözüüm: sözim LA. / yüzüm: yüzim LA.; 9 (b) Zühdüm: Zühdim LA. / sehv ü: sehvı LA.

- 10 Hırş u hased nefis ü hevā kesb itmişem ben bī-nevā
Her demde derdime devā “estağfiru’llah el-‘azīm”
- 11 Daşum sefid içüm siyāh aşum harām işüm günāh
Her dem dirīgā hayf u āh “estağfiru’llah el-‘azīm”
- 12 Şuçsız dutup bu halka kīn niçe diyem ‘ayıbların
Yā “rahmeten li’l-‘ālemīn” “estağfiru’llah el-‘azīm”
- 13 Şerrim delimdür hayrım az ‘ömrüm kaçır fikrim dırāz
Ey bī-niyāz u kārūsāz “estağfiru’llah el-‘azīm”
- 14 Çün kılmadıñ nebbāşı red kapuñdan ey Ferd ü Şamed
Kullara fazlıñ bī-‘aded “estağfiru’llah el-‘azīm”
- 15 “Lā taknetū”dan yā Mecīd bize dañı vardır ümīd
Rağmetleriñden kıl mezīd “estağfiru’llah el-‘azīm”
- 16 Yā Rabbi bi-ħakķı resūl çün tevbe kıldum kıl kabūl
Kim ideriz biz ‘aşı kıl “estağfiru’llah el-‘azīm”
- 17 Kāyim saña dā’im şükür kim bu deme geldi ‘ömür
Ger söyledümise küfür “estağfiru’llah el-‘azīm”
- 18 Ümmī Kemāliñ yā kadīm çokdur günāhı yā muķīm
‘Afv it kerem kıl yā Kerīm “estağfiru’llah el-‘azīm”
- 19 Şol dem ki göç eyler bu cān ĩmānile göndür revān
Yā Ferd ü Rabbü’l-emān “estağfiru’llah el-‘azīm”

* 10 (a) hevā: ĥatā YA. / bī-nevā: bey-nevā LA.

* 11 (a) Daşum: Taşum LA. / sefid: süfid LA. / içüm: içim LA.

* 12 (a) dutup: tutup LA. / bu -YA.

* 13 (a) hayrım: hayrum LA.; 13 (b) bī-niyāz: bey-niyāz LA.

* 14 (a) nebbāşı: beffāşı YA.; 14 (b) Kullara: Kullaruña YA. / fazlıñ: fazluñ LA. / bī-‘aded: bey-‘aded LA.

* 16 (a) resūl: Ĥağ resūl YA. / kıldum: kıldım LA.

* 17 (a) dā’im: dāyim LA., 17 (b) söyledümise: söyledümse YA.

* 18 (a) Kemāliñ: Kemālūñ LA.

* 19 (a) Şol: Şu YA., 19 (b) Ferd ü Rabbü’l-emān: Ferdi Rabbi’l-emān LA.

ṬALEBŪ'L-İSTİ'ĀNETİ MİNELLAHİ TE'ĀLĀ

Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Tevbe kıldum yā İlahī neccinnā mimmā naḥāf
Gerçi kıldum her günāhı neccinnā mimmā naḥāf
- 2 Hādī sensin yoldan azdım sen hidāyet it baḡa
Gösterivir toḡrı rāhı neccinnā mimmā naḥāf
- 86b 3 “Yā ğıyāşe'l-müstaġīşīn” işbu 'aşı kuluḡa
Sen 'ināyet kıl niġāhı neccinnā mimmā naḥāf
- 4 Nitekim Kıtmīri maḥrūm itmediḡ bizi daḡı
Sen kabūl eyle niġāhı neccinnā mimmā naḥāf
- 5 Kāziye'l-ḥacāt sensin kim seniḡ kapuḡ durur
Cümle başıḡ secdegāhı “neccinnā mimmā naḥāf
- 6 Ḥācetim bir 'ışk u dertdür ḡazretiḡden yā Ğānī
İstemezem mülk ü cāhı neccinnā mimmā naḥāf
- 7 Bizi şol şūfī ve şāfīler şafında cem'ı kıl
Kim kodılar ḡānıķāhı neccinnā mimmā naḥāf
- 8 Sen şol sultānsın ki dā'im yüz đutup dergāhıḡa
Dir bu ḡamu dünyā şāhı neccinnā mimmā naḥāf
- 9 Bizi şeytān leşkeriniḡ ġāretinden kıl emīn
Hem ḡamu mīr ü sipāhı neccinnā mimmā naḥāf

* 93 YA. 86a, LA. 75a

* ṬALEBŪ'L-İSTİ'ĀNETİ MİNELLAHİ TE'ĀLĀ -LA.

* 1 (a) kıldum: kıldım LA.; 1 (b) kıldum: kıldım LA.

* 2 (a) it: vir LA.; 2 (b) Gösterivir: Göstürivir YA.

* 3 (a) kuluḡa: kuluḡa LA.

* 4 (b) niġāhı: kemāhı LA.

* 5 (a) seniḡ: seniḡ LA. / kapuḡ durur: kapuḡdadır YA., 5 (b) başıḡ: başıḡ LA.

* 6 (a) Ḥācetim: Ḥācetüm LA. / 'ışk u: 'ışkı LA.

* 7 -YA.

* 8 (a) dā'im: dāyim LA. / đutup: đutup LA.

* 9 (a) leşkeriniḡ: leşkerin LA.

- 10 El-amān bu nefis elinden eğišnā yā muġīs
Kim direm her gāh u gāhı neccinnā mimmā naḥāf
- 11 Sensin āḥir kamu yirde yā emāne'l-ḥā'ifīn
Korukulu kullar penāhı neccinnā mimmā naḥāf
- 12 Çün kebāyirden şaġayirden pişimānem kamu
Kim kıluram dün gün āhı neccinnā mimmā naḥāf
- 13 Āh ki mālā-ya'ni yirde cehile ḥarc eyledim
Bunca 'ömr ü sāl ü māhı neccinnā mimmā naḥāf
- 14 Ağlayu kapuḡa geldim ḍapuḡa yalvaruram
Topraġa sürüp cibāhı neccinnā mimmā naḥāf
- 15 Ey Ḥudāyā fazluḡile vāsī' ü pür-nūr kıl
Bize ol karanu cāhı neccinnā mimmā naḥāf
- 16 Cānımı mecrūḥ kıldı zaḥmı nefis oġlarınıḡ
Olmışam umacgāhı neccinnā mimmā naḥāf
- 17 Raḥmetiḡ deryālarından kaṭrece eksilmeye
Kansa biḡ biḡ teşne māhı neccinnā mimmā naḥāf
- 18 Ağlamaḡdan çağlamaḡdan yaşlarım kıldı sipīd
Gözüm uş yüzüm siyāhı neccinnā mimmā naḥāf
- 87a 19 Bu Kemāl Ūmmī za'īfiḡ tevbesin eyle kabūl
Pādişāhlar pādişāhı neccinnā mimmā naḥāf

* 12 (a) pişimānem: peşimānem LA., 12 (b) gün -LA.

* 13 (b) 'ömr ü: 'ömrü YA.

* 14 (a) geldim: geldük LA. / ḍapuḡa: ṭapuḡa LA. / yalvaruram. yalvaruruz LA.; 14 (b) sürüp: kılup YA.

* 15 (a) ü -LA. / pür-nūr: pür-nürü YA.

* 16 (a) Cānımı: Ḥālیمی LA. / mecrūḥ. mecrūḥı YA. / zaḥmı: zaḥmu YA. / oġlarınıḡ: oġlarınıḡ LA.

* 18 (a) çağlamaḡdan LA. / sipīd: süpīd LA.

* 19 (a) za'īfiḡ: za'īfüḡ LA.

94*

FAŞILA

Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlātūn Fā'īlūn

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Ey dirīgā nefsum iblīsile el bir eyledi
‘Aql u cānım ƙal‘asın yıƙmağā tedbīr eyledi
- 2 Başladı nefsum çerisi şıyar ‘aqlım leşkerin
Bahtlı oldur ki ‘aqlın nefse şīr-gir eyledi
- 3 Ey yārenler ‘ālem içre kim kime ƙılmış durur
Şol cefālar ki baña bu nefsi şīrrīr eyledi
- 4 Niçe kim virdüm naşīhat bātıl işden geçmedi
‘Aşi olup Hāğ ƙatında yüzümü kir eyledi
- 5 Kārubān gitdi benimle yoldaş olmaz nideyüm
Uşda bugün uşda yarın diyü te’hīr eyledi
- 6 Nitekim yol ‘azmin itdüm gitmege aņlar ƙomaz
Hırş-ı dünyā boynuma biņ bend ü zencīr eyledi
- 7 Bātınım zerķi henüz ihlāşa tebdīl olmadı
Gerçi hırƙam zāhirüm rengini tağyīr eyledi
- 8 Nev civānem daħi illā bilümi bükdi bu çarħ
Geçdi ‘ömrüm āhile derd uş beni pīr eyledi
- 9 Ne eṭıbbā işbu derde dünyāda dermān ƙılur
Ne mu‘abbir işbu düşi fehm ü ta‘bīr eyledi

* 94 YA. 87a, LA. 76a

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) nefsum iblīsile: nefsim ile iblīs LA.; 1 (b) cānım: cānum LA. / ƙal‘asın: ƙal‘asını YA.

* 2 (a) şıyar: şıdı bu YA.

* 3 (b) şīrrīr: şerīr LA:

* 4 (a) virdüm: virdim LA. / geçmedi: giçmedi LA.; 4 (b) yüzümü: yüzimi LA.

* 5 (a) Kārubān: Kāribān LA. / nideyüm: nideyim LA.

* 6 (a) itdüm: itdim LA. / ƙomaz: ƙoymaz YA.; 6 (b) boynuma: boynıma LA.

* 7 (a) Bātınım: Bātınım LA.; 7 (b) rengini: rengin LA.

* 8 (a) civānem: civānım LA. / bilümi: bili LA.; 8 (b) Geçdi: Giçdi LA.

* 9 (b) işbu: uş bu LA. / düşi: dişi LA.

- 10 Bozamaz yüz biñ selāṭīn leşkeri tedbīrile
Hāḡ te‘ālā her işe kim emr-i taḡdīr eyledi
- 11 ‘Acz u ‘aybım bī-‘adeddür şağışa gelmez benim
Gerçi dilüm biñde birin şerḡ ü ta‘bīr eyledi
- 12 Ol Raḡīmīñ raḡmetinden kesmedi hergiz ümīd
Bu Kemāl Ümmī nitekim cürm ü taḡşīr eyledi
- 13 El-amān bu nefis elinden serkeşem ben yā mu‘īn
Kim baña uymaz beni uş kendiye tīz eyledi

95*

87b

VE LEHU EYŻAN

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Ey dirīgā bilmezem kim menzil ü rāhım ḡanı
Kārübāndan giri ḡaldum rāhı hem-rāhım ḡanı
- 2 Mürşide uyup giderken almış uyḡu gözümü
Raḡtımı ṡarrār iletmiş bār u bengāhım ḡanı
- 3 Ḳaraḡu oldı ḡamu ‘ālem baña uş yalıḡuz
Dün ḡün idüp iñlerem kim ḡüneş ü māhım ḡanı
- 4 Derdile āh itdügimce yüregim ḡaynar ṡaşar
Aḡlaram ḡaḡlar gözimden yaşıle āhım ḡanı

* 10 (a) tedbīrile: tedbīrise LA.

* 11 (a) ‘aybım: ‘aybum LA. / bī-‘adeddür: bey-‘adeddür LA.; 11 (b) dilüm: dilim LA. / ü -LA. / ta‘bīr: taḡrīr YA.

* 12 (a) Raḡīmīñ: Raḡīmūñ LA.

* 13 (a) nefis elinden serkeşem ben: nefis-i serkeş şom elinden YA.; 13 (b) kendiye: kendüye LA. / tīz: tīr YA.

* 95 YA.87b, LA. 76b

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) kim: ki YA.; 1 (b) Kārübāndan: Kārībāndan LA. / giri: girü LA. / ḡaldum: ḡaldım LA. / rāhı hem-rāhım: zād-ı rāhım YA.

* 2 (a) almış uyḡu: uyḡu almış YA., 2 (b) bengāhım: bingāhım YA.

* 3 (b) Dün: Düni LA.

- 5 Ben bu zindān içre maḥbūs u ġarībem key ḥaḳīr
Ol dükenmez ḥān u māl ü milket ü cāhım ḳanı
- 6 Daʿvīyi bātıl ḳıluram ehl-i maʿnīyem diyü
Bī-ḥaber ġāfil yürürem Ḥaḳdan āġāhım ḳanı
- 7 Ey ʿaceb ben niçe ḳulam kime ḳulluḳ ḳıluram
Perdelerden geçemez kim görem şāhım ḳanı
- 8 ʿĀcizem yol varmaġa ḳaldı işim yalvarmaġa
Fazlımı ḳılsa ḳılavuz baġa Allahım ḳanı
- 9 Gerçi adımdur Kemāl Ümmī velī noḳşān özüm
Adu ḳala göre ḥāl ü ġāhı bīġāhım ḳanı
- 10 Ḳanı dostı kertü sevmek hem ḳamu dostlarını
Ya anıḡ düşmānlarına buġz u ikrāhım ḳanı

96*

FAŞILA

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Müflisem ol Ḥaḳ ḳatında eksigim çoḳdur benim
Hem ġarībem andan artıḳ kimsenem yoḳdur benim
- 2 Şāhımıḡ bencileyin müdbir ü mücrim ḳulı yoḳ
Çün hemişe şayduġım ʿahdile buyruḳdur benim
- 3 Zāhirüm ābādı ḥoşdur bātınım vīrānı boş
Göḡlimiḡ āyīnesi ṭonuġ u şınıḳdur benim

* 5 (a) maḥbūs u: maḥbūsı LA., 5 (b) ḥān u māl: ḥānımān u YA. / milket: mülket LA.

* 6 (b) Bī-ḥaber: Bey-ḥaber LA.

* 7 (b) Perdelerden geçemez: Perdeler geçmezem YA.

* 8 (a) ḳaldı: ḳıldı LA., 8 (b) Fazlımı: Fazlın YA. / Allahım. Allahuma LA.

* 9 (b) ḥālġāhı: ḥālġāh LA. / bī-ġāhım: bey-ġāhım LA.

* 10 (b) anıḡ: anıḡ LA.

* 96 YA. 87b, LA. 77a

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) çoḳdur: çoḳdır YA.; 1 (b) artıḳ: artıḳ LA.

* 2 (a) Şāhımıḡ: Şāhımıḡ LA.; 2 (b) buyruḳdur: buyruḳdır YA.

* 3 (a) Zāhirüm: Tāhirem LA. / ḥoşdur: ḥoşdur LA. / bātınım: bātınım LA. / vīrānı: vīrān YA.; 3 (b) Göḡlimiḡ: Göḡlimüḡ LA. / ṭonuġ u şınıḳdur: donuġ şınıḳdur LA. / benim: benim LA.

- 4 Ne ʿibādet kılruram ol Hālīka lāyık müdām
Ne işüm maḥlūkına ḥayr u taşadduḡdur benim
- 88a 5 Ne kadar kim ḥayrım olmayup günāhım çok ise
Ol Raḥīmüñ raḥmetinden kaçan artuḡdur benim
- 6 Ben ʿadūdan ḡāfil isem ḥāfızım ḥāzır durur
Luḡfile şaḡlar beni ḥocam uyanıḡdur benüm
- 7 Rāzık u cömerd ü baydur rāyigān bisler beni
Niçeme dervīş isem göñlüm gözüüm toḡdur benüm
- 8 Ğurbete düşdüüm benim yirüm bu yurdum degil
Aşl-ı bünyādım ilüm zühmānım ayruḡdur benüm
- 9 Lā-mekāndan geldüm uş ḡondım giri göçsem gerek
Ten kafesdür bunda cānım kuşu ḡonıḡdur benim
- 10 Bu uzak yolda dürişüp menzile irişmege
Āh ki ḡutum ḡuvvetim yok atım arıḡdur benüm
- 11 Ḳamular ol ḥazrete ḥoş armaḡan iletcek
Ḥācet ü eksiklügi yokluḡı yazıḡdur benim
- 12 Gerçı ʿaşīdür Kemāl Ümmī velī müşrik degil
Müminem tevḥīdüüm üzre Taḡrı ḡanıḡdur benim
- 13 Göñlüme ilāhem olur andan baḡa inʿām olur
Kim suçın bilüp gelene ḡapum açıḡdur benüm

* 4 (a) Ne: Ger LA.; 4 (b) ḥayr u: ḥayrı LA. / benim: benüm LA.

* 5 (a) ḥayrım: ḥayrum LA. / çok ise: çoḡise LA.; 5 (b) artuḡdur: artuḡdır YA.

* 6 (a) ḡāfil isem: ḡāfilisem LA. / ḥāzır durur: ḥāzırdu LA.; 6 (b) şaḡlar: şıḡlar LA. / uyanıḡdur: uyanıḡdır LA.

* 7 (a) ü -LA., 7 (b) Niçeme: Niçe LA. / dervīş isem: dervīşem LA. / göñlüm: göñlim LA. / toḡdur: doḡdır YA. / benüm - YA.

* 8 (a) bu -YA. / yurdum degil: yurdım degül LA.; 8 (b) bünyādım: bünyādum LA. / zühmānım: zehmānum LA.

* 9 (a) geldüm: geldim LA. / ḡondım: ḡondum LA. / giri: girü LA. / göçsem: giçsem LA.; 9 (b) kuşu ḡonıḡdur: ayruḡdur LA.

* 10 (b) ḡutum: ḡut u YA.

* 11 (a) ḥazrete: ḥazrete YA. / armaḡan: armaḡanlar YA. / iletcek: ileticek LA.; 11 (b) eksiklügi: eksikligü LA. / yokluḡı: yoklıḡu LA.

* 12 (a) degil: degül LA.; 12 (b) tevḥīdüüm: tevḥīdim LA.

* 13 (a) Göñlüme: Göñlime LA. / baḡa: buna LA.; 13 (b) ḡapum: ḡapım LA.

97*

FAŞILA

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Bu cihānıñ hāşılı hayf u dirīg u āh olur
Anlamaz hayvān bu sırdan ādemi āgāh olur
- 2 Luṭf u ḳahr u genc ü renc ü şadısi gam māl ü māl
Öñi 'izz-i cāh olursa şonı 'azl-i cāh olur
- 3 Ey dirīgā vü dirīgā kim bizim bu dünyāda
Fikrimiz yavlaḳ dırāz-ı 'ömrimiz kutāh olur
- 4 Bunda faḳr u guşşaya şabr idüben ḳulluḳ ḳılan
Hiç gümānsız yarın anda bay u şād u şāh olur
- 5 Münkir ü cāhillere 'ālem ḳarañudur velī
'Ālime 'ilmi hemīşe şem' ü şems ü māh olur
- 88b 6 Düşmān u şeytān ḫarāmı kār ḳılmaz yolda hiç
Şol tevekkül ehline kim bekcisi Allah olur
- 7 Ey ḫaḳīḳatden dem uran bī-şerī'at urma lāf
Şerī' ḳoyup bid'ate uyan iken güm-rāh olur
- 8 Kibri terk it miskin ol kim ol ulu dergāhda
Her deñizler ḳatre ve hem kühlar anda gāh olur
- 9 Geçegör tül-ı emelden hey ecelden gāfil olan
Kim ḫanışmaz kimseye gelmeklügi nāgāh olur

* 97 YA. 88a, LA. 77b

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) cihānıñ: cihānuñ LA. / dirīg u: dirīg YA.; 1 (b) sırdan: sırrı YA.

* 2 (a) ḳahr u: ḳahrı LA. / māl ü: mālı LA.; 2 (b) 'izz-i cāh: 'izz-ü cāh LA. / 'azl-i cāh: zıll-ı cāh LA.

* 3 (b) Fikrimiz: Fikrimüz LA. / 'ömrimiz: 'ömrümüz LA.

* 4 (b) Hiç: Hiç YA. / bay u şād u: bayı şadı LA.

* 6 (a) Düşmān: Düşmen LA. / hiç: hiç YA.

* 7 (a) bī-şerī'at: bey-şerī'at LA. / urma: uram YA.

* 8 (a) dergāhda: dergāhdan YA., 8 (b) anda: bir LA.

* 9 (a) Geçegör: Giçegör LA. / tül-ı: tül-u YA. / gāfil olan: key şaḳın LA., 9 (b) ḫanışmaz: ḫanışmaz LA. / gelmeklügi: gelmekligi LA.

- 10 Ey refîkim bir gör âhir işbu İslâmuñ yolın
Niçesi âsân ideyin toğrı yaqın rāh olur
- 11 Bu Kemāl Ümmī delīle uydı uş dosta gider
Zihī devlet anlarıñ kim mürşide hem-rāh olur
- 12 Bahtlu ol yol eri kim Hâk yolında yoldaşı
Evliyā ü hem kulavuzı resūlu'llah olur

98*

VE LEHU EYŻAN

Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Her kimiñ kim hāli vardır qıl ü qāli nider
Çün kanā'at dadın aldı sükkeri balı nider
- 2 Anlarıñ kim Hâkka lāyık bī-riyā ef'ali var
Ol şıfatlu kimseler ebhās ü aqvāli nider
- 3 Her ki “hablu'llah”¹²⁶ı dutdı lā-cerem buldı necāt
Ayrıq ol bu kibr ü hırş u bend ü aqlāli nider
- 4 Şoḥbetin ḥāş isteyen qor maḥfilin 'āmīleriñ
Meclis-i 'irfān bulanlar cem'-i cühhāli nider
- 5 Qanqı kul kim pādişāhuñ emrine oldı muṭī'c
Ol Ḥudāniñ ṭā'atından özge eşgāli nider
- 6 İrmedi naqqāş bulan naqş u reng ü cān u dil
Ağ u qara gök şaru kızıl anı nider

* 10 -YA.

* 11 (b) Zihī: Zehī LA. / anlarıñ: anlarıñ LA.

* 12 -LA.

* 98 YA. 88b, LA. 78a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) kimiñ: kimüñ LA. / vardır: vardır LA.; 1 (b) sükkeri: şekerü LA.

* 2 (a) bī-riyā: bey-riyā LA.

¹²⁶ “Allah'ın ipi.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözlük, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 59.

* 3 (a) hablu'llahı: hablu'llah YA.; 3 (b) Ayrıq: Ayrıq LA. / kibr ü: kibri YA.

* 4 (a) maḥfilin: maḥfili YA. / 'āmīleriñ: 'āmīleriñ LA.; 4 (b) cühhāli: cehhāli LA.

* 5 (a) pādişāhuñ: pādişāhuñ LA.; 5 (b) Ḥudāniñ: Ḥudānuñ LA.

* 6 -YA.

- 7 Çün tecerrüd menziline ʿazm idüp girdi yola
Yükini yeynildibilen kayd-ı hammalı nider
- 8 Don u tayı hūyı hāyı manşiba aldanmaz ol
Tāc u taht u dūz u baht u mülk ü mālı nider
- 9 Bātinında kanķı dervīşij kim ihlāş olmadı
Zāhirinde kıru zerķ ü hırķa vü şālı nider
- 89a 10 ʿAkl ü cānı nefis ü tenden cehdile gālib kılan
Pehlivān-ı ʿālem oldur Rüstem ü Zālı nider
- 11 Kāmular dirlik dilerler ol ölümün ārzūlar
Bāķı ʿömr ister bu fanı māhı vü sālı nider
- 12 Kendüyi pervāne çünkim şemʿe urdı yandı hoş
Dosta vāşıl oldı ayruķ perrü vü bālı nider
- 13 Dostı şoran dostı gören dostı bulan ʿışķ eri
Kāşları gözler mi gözler zülfü vü hālı nider
- 14 Bu Kemāl Ümmī çalabdan ol ulular hālını
Dāʿim ister ger bulursa gayrı aḥvālı nider

99*

FAŞILA

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Yoķluĝa deĝişürdi cümle varını dervīşler
Degmeye duyurmadı esrārını dervīşler

* 7 (b) yeynildibilen: yiyieldibilen LA.

* 8 (a) Don: Ton LA.; 8 (b) mülk: milk LA.

* 9 (a) dervīşij kim: dervīşij ki LA.

* 10 (a) cehdile: cehlile YA.

* 11 -YA.

* 12 (a) şemʿe: şemʿi YA. / yandı -LA.; 12 (b) Dosta: Dostile LA. / vāşıl: vāşıl YA. / perrü vü: perr ü YA.

* 13 (a) dostı bulan -LA.; 13 (b) Kāşları: Kāşları LA. / zülfü vü: zülf ü YA.

* 14 (a) çalabdan: ulu çalabdan YA. / ulular: ulu YA., 14 (b) Dāʿim: Dāyim LA. / ister: isterse LA.

* 99 YA. 89a, LA.78b

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) deĝişürdi: deĝişür YA.; 1 (b) duyurmadı: tutdurmadı LA.

- 2 ʿIşkı ɗutup virdiler iki cihāna üç ʃalāk
Ol biriñ çün sevdiler dīdārını dervīşler
- 3 Muştafa “el-fakru faħri” didiğiçün ey ʿAziz
Faħrile faħr itdi ƙodı ʿarını dervīşler
- 4 Terki tecrid ırmağından dīnin arı ƙıluban
Put idinmezler cihān dinārını dervīşler
- 5 Dün ü gündüz yol yarağın ƙılmağa meşgūl olup
Ƙodılar elden bu dünyā ƙarını dervīşler
- 6 Haƙķile bāzār iderler kim hezār aşşısı var
Kesdiler bu haƙķile bāzārını dervīşler
- 7 Yār şevķinden ʃolupdur içleri anuñiçün
Artururlar günde āh u zārını dervīşler
- 8 Her ki bunlara yöneldi iʃtikād u şıdķile
Ƙıldılar āsān her dūşvārını dervīşler
- 9 İçini vü ɗaşını maʿmūr u pūr-nūr itdiler
Her kime gösterdiyse envārını dervīşler
- 10 Derdile bunlar hemīşe hašte diller oldı kim
Ol ʃabībīñ bulalar tīmārını dervīşler
- 11 Ey ʿaceb ne söyleyeydi kendüden Ümmī Kemāl
Ger aña öğretmese güftārını dervīşler

* 2 (a) ɗutup: ʃutup LA. / iki -YA. / üç:üç YA.

* 3 (a) didiğiçün: didüğiçün LA.

* 4 (b) Put: Büt LA.

* 5 -YA.

* 6 (a) aşşısı: aşşı YA.

* 7 -YA.

* 8 (a) iʃtikād u: iʃtikādı YA.

* 9 (a) ɗaşını: ʃaşını LA. / u -LA.

* 10 (a) oldı kim: oldılar YA.; 10 (b) ʃabībīñ: ʃabībūñ LA.

100*

VE LEHU EYŻAN

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 89b 1 Ey 'aceb bilemezem ki baña bu sevdā neden
Kim bu göñlim kúşu uçdı geçdi mülk ü hāneden
- 2 Her nefes cānım hümāsı lā-mekān seyrān kıılır
Gerçi nefsüm baykúşu geçmedi bu vīrāneden
- 3 Düşdüm ol bayhuş olanlar düşdüğü sevdāya sen
İçdim ol ser-hoş olanlar içdigi peymāneden
- 4 İçeli 'ışkıñ şarābın gāhi mestem gāh hūmār
Hergiz ayıklık gelür mi 'āşık-ı mestāneden
- 5 Gözlerimden yaşile kan akduğunu đanlamañ
'ışk okıdur çünkü bağrım başlarını kanadan
- 6 Bī-tekellüf cem' içinde 'ışk-ı ma'nī şem'ine
Zevk ü şevkile tizirek düşerem pervāneden
- 7 Ey baña öğüt viren kim kanı uşşıñ ey delü
'Ākıliseñ sen dañi uş isteme dīvāneden
- 8 Niderem esbābı çünkim terk-i dünyā kıılmışam
Kim şakālından geçerse fāriğ olur şāneden
- 9 Nirde kim bir dāne gördüm bilesince dāmı var
Sizeliden yār dāmın bīzāram her dāneden

* 100 YA. 89a, LA. 79a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) bilemezem: bilmezem YA. / ki: kim LA., 1 (b) göñlim: göñül YA. / geçdi: giçdi LA.

* 2 (a) seyrān: sıyrın LA., 2 (b) geçmedi: giçmedi LA. / bu -YA.

* 3 -YA.

* 4 (a) gāh: gāhi LA.

* 5 (a) đanlamañ: řanlamañ LA.; 5 (b) 'ışk okıdur: 'ışkı okıdur LA. / başlarını: yaşlarını LA.

* 6 (a) Bī-tekellüf: Bey-tekellüf LA.

* 7 (a) uşşıñ: uşşuñ LA.; 7 (b) uş isteme: uşı itme LA.

* 8 (a) esbābı: esbābu YA. / kıılmışam: olmışam LA.; 8 (b) geçerse: giçerse LA.

* 9 -YA.

- 10 Kendüye fazlile bizi āşinā eylerse dost
Pes ne k̄orķu bize yüz biġ d̄üşmen-i bī-gāneden
- 11 Allah irġüre bu yoldan şapmayavuz bir k̄adem
Çün bize irşād olupdur mürşid-i bī-gāneden
- 12 ʿĀşıkam ben diyüben daʿvī kılan çokdur velī
Pehlivān oldur ki meydān aldı her merdāneden
- 13 Bu Kemāl Ümmī gibi avvāre vü bī-çāre k̄ul
ʿĀlem içre ne toġsardur ne toġdı anadan

101*

FAŞILA

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Şol gönjilden bīzāruz kim anda bu derd olmaya
Her kimesne kim belādan inler ol merd olmaya
- 2 Bize bir gönjül gerek kim pür-şafā vü derd ola
Hīç içinde jeng ü pās ü kin ü kibr olmaya
- 3 Ādemi oldur ki anda ʿışk u derd ü āh ola
Leyki hayvāndur şu kim ter-çişm ü rū-zerd olmaya
- 90a 4 Her kimün gönjinde bir zerre ʿışk u derd var
Özi vü sözi anıġ hem germ ola serd olmaya
- 5 Yoldaş oldur kim bizimle maħremi dem-sāz ola
Düşmān ol dostdan delim yigdür ki hem-derd olmaya

* 10 (b) bī-gāneden: bey-gāneden LA.

* 11 (b) bī-gāneden: bey-gāneden LA.

* 13 (a) bī-çāre: bey-çāre LA.; 13 (b) toġdı: doġdı YA.

* 101 YA. 89b, LA. 79b

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) bīzāruz: beyzāruz LA.

* 2 (a) gönjül: gönjil LA.; 2 (b) Hīç: Hīc YA. / kin: kine LA. / kibr: gerd YA.

* 3 (b) çişm: çişim LA. / zerd: zed YA.

* 4 (a) bir: kim LA. / zerre: zerre YA. / ʿışk u: ʿışk LA., 4 (b) anıġ hem -LA.

* 5 (b) Düşmān: Düşmen LA.

- 6 Ğāşık-ı şādık aña dirler ki terk-i tahtı var
Cennet-i dīdār umanlar nite cömerd olmaya
- 7 “Mā-sivā’İlah”ı seven Ğāşık degil fāsık durur
Şol ki maĞşūkı hemān ol Vāhid ü Ferd olmaya
- 8 Şem’i koyup zerreye meyl eyleyen key kör olur
Bülbül oldur kim anıñ maĞbūbu cüz’ verd olmaya
- 9 Ol Ğaķīmīñ Ğazretinden ķamular dermān diler
Bu Kemāl Ümmī dili diler ki bī-derd olmaya

102*

VE LEHU EYŻAN

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Ğālīķı çün zıkr ider bu cümle dağ u daşlar
Yā Ğalāyık bize niçün ta’ne urup daşlar
- 2 Ta’ne daşından kaçır mı Tañrınıñ zākırları
Ger kıılır olurlarsa başların ĞaşĞaşlar
- 3 Pādişahuñ luţfına şol Ğaş erenler irdi kim
Ğullarınıñ ķahrına ķaytarmadılar kaçlar
- 4 Ğamu nesne dillü dilince anı tesbīĞ ider
Her cemādāt ü nebātāt u ķurular u yaşlar
- 5 Her ķabuñ içinde ne kim olsa taşına zarar
Dile göñilden gelür andan şalırsar yaşlar

* 6 (a) Ğāşık-ı şādık: Ğāşık u şādık YA. / aña: şuña LA. / tahtı: bahtı LA.

* 7 (a) Ğāşık: Ğāşıkı LA. / fāsık durur: fāsıkdur LA.

* 8 (a) zerreye: zerreye LA.; 8 (b) kim: ki YA. / anıñ: anuñ LA. / maĞbūbu: maĞbūbı LA.

* 9 (a) Ğaķīmīñ: Ğaķīmüñ LA. / Ğazretinden: Ğazretinden LA.; 9 (b) bī-derd: bey-derd LA.

* 102 YA. 90a, LA. 80a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) dağ: tağ LA. / daşlar: taşlar LA.

* 2 (a) daşından: taşından LA. / Tañrınıñ: Tañrınıñ LA. / zākırları: dostları YA.

* 3 -YA.

* 4 (b) ķurular: kırılar YA. / u: ve YA.

* 5 -YA.

- 6 Kim beni sevse gerek kim ol ola çok anduğu
İçlere ıışk odı düşse bile yanar daşlar
- 7 Ey muhibler vecdine gülüp yalan ağlar diyen
Niçe kan ağlamasun şol bağrı dolu başlar
- 8 İhtiyārile kişi halka melāmeti olur
İztırārıdur şūrunda fāş olan qallāşlar
- 9 Ne ögerseñ sevinür ne hod sögerseñ yirinür
Şol şarāb-ı ıışkile sarhoş olan başlar
- 10 Şol kolu şınan gibi kim şınıcağ ağlamadı
Tā bulunca kendi gibi hem-dem ü koldaşlar
- 90b 11 Anları gördüğü dem derdile çok çok ağladı
Anlar ağlaşdı bile ve dökdiler kan yaşlar
- 12 Halk aña şordığı evvel yā niçün ađlamadıñ
Didi kim ey kulu bütün bī-ħaber yoldaşlar
- 13 Anda ağlasam baña gülüp sögüp dañlardıñız
Şayrunıñ ħālin ne bilür şağ olan qardaşlar
- 14 Dünyāda her yaña yoldaş isteyen bulur delim
Leyki biñde bir bulunmaz maħrem-i sırdaşlar
- 15 Çün sınıklı bile kim sınığ siñiler sümüğü
Cānını kıılır fidā aña ne kıullar başlar
- 16 Ömür aña dirler ki ıışk u zevk ü şevkile geçe
Bir deme degmez bularsuz şarf olan biñ başlar

* 6 (b) İçlere: İçine YA. / ıışk: ıışkı LA. / daşlar: taşlar LA.

* 7 (b) Niçe: Nice LA. / dolu: tolu LA.

* 8 (b) şūrunda: şu rind-i YA.

* 9 (b) başlar: naşlar LA.

* 10 (b) bulunca: bulınca LA. / kendi: kendü LA. / hemdem ü: hemdemi LA.

* 11 (b) ve: vü LA.

* 12 (a) yā -YA. / ađlamadıñ: ađlamadıñ LA.; 12 (b) bütün: bu teni LA. / bī-ħaber: bey-ħaber LA.

* 13 (a) dañlardıñız: tañlardıñız LA.; 13 (b) Şayrunıñ: Şayrunıñ LA.

* 14 (b) bulunmaz: bulunmaz LA.

* 15 -YA.

* 16 (b) bularsuz: bularsız LA.

- 17 Sāyesin zātın şanan seçmez niķābından yüzün
Çün göremez niçe sevsün gün yüzün ħuffāşlar
- 18 Ne ħapıldıı sen bu naķş u renge ey şüret-perest
Kim Ħaķķuı ıřķında ħayrāndur ħamu naķķāşlar
- 19 Mübtedī dağ ağacıdur mürşid aña bāğubān
Kim bozar zerķin cehlin ıilm ü iĥlāş işler
- 20 Ger müzekkir muĥliş ola ħatı iderse ne ħam
Çün degil ħaşdı zikirden şöhret ü sabaşlar
- 21 Nefy idüp ħayrın göñilden zātını işbāt ider
Yaıni şāh için serāyın süpirür ferrāşlar
- 22 Şūfī-i şāfī şulardur kim ola ħalbi şafā
Ħiç küdüret dutmaz illā ħāzib ü ħulmaşlar
- 23 Ben çü noķşānam ne var adım Kemāl Ümmī ise
Adile menzilde ħaçan bir olur addaşlar
- 24 Yā Rab arı ħıl riyā vü sümıadan göñlümüzü
Her nefesde kim dilümüz zikrüy idi başlar

103*

VE LEHU EYŻAN

Fāıilātün Fāıilātün Fāıilātün Fāıilün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . - -)

- 1 Ħıret devletlerine dünyādan ħaçan yiter
Yolu ħoyup ħula uyan menzile ħaçan yiter

* 17 (a) şanan: şınan LA. / seçmez: siçmez LA.; 17 (b) niçe: nice LA. / yüzün: yüz LA. / ħuffāşlar: ħaffāşlar YA.

* 18 (a) ħapıldıı: ħapıldıı LA. / naķş u renge: naķşa rengi YA. / ey -YA.; 18 (b) Ħaķķuı: Ħaķķıı LA. / ııřķında: naķşında YA.

* 19 (a) dağ: tağ LA. / ağacıdur: ağaçdur LA.; 19 (b) ıilm ü: ıilmi LA.

* 20 (a) ħatı: ħanı YA., 20 (b) degil: degül LA.

* 21 (b) şāh için: şāhıçün LA.

* 22 (a) Şūfī-i: Şūfī YA.; 22 (b) Ħiç: Ħiç YA. / dutmaz: đutmaz YA.

* 23 (a) adım: adum LA.

* 103 YA. 90b, LA. 81a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) ħula: ħula YA.

- 91a 2 Toğrı yol isteriseñ Şer'i "Őıřat-ı müstaķım"¹²⁷
Mürşid ü hādī gerekse sünnet ü Őur'ān yiter
- 3 Saña bir yār isteriseñ kertü müŐfiķ mihribān
Ger bilüŐi bilüriseñ ol Ğanī Raħmān yiter
- 4 Evvel āħir çün ķamu ķorķılı yirlerde saña
Ger tevekkül ķılur iseñ ol yüce Sübhān yiter
- 5 Genc ü māl isteriseñ saña ķanā'at kāfidür
Rencüñe em isteriseñ gür u güristān yiter
- 6 Münkir iseñ hiç senüñle sözüñüz yoķdur bizim
Mü'miniseñ ğod bu değlü ğüccet ü bürhān yiter
- 7 Her kimün kim işbu vaŐ itdiklerimiz yitmese
Ol Őıfatlu ŐaħŐa ancak dūzaħ u nırān yiter
- 8 Ger Şamu isteriseñ Çut dünyāyı var sev düriş
Uçmaķ isterseñ vesīle ğayrile iħsān yiter
- 9 Çap bu külğanda telğ turŐ ğuŐk ol yağa var
Dāyimü ğoŐ dürlü tāze meyve-i rümmān yiter
- 10 Çanı fetvā ķanda buldın et yiyüp ķan içmege
Ey ğarāmī ķo ğarāmı ķan āħı bir ķan yiter
- 11 Ger begiseñ nite oldın nefis ü Őeytāna muğı'c
Ger ķuliseñ ķulluķ it kim saña bir sultān yiter
- 12 Őamu maħlūķāta rızķı ol ķapudan baħŐ olur
Ba'zına dūŐvār iriŐür ba'zına āsān yiter

¹²⁷ "Doğru yol, ğak yol.", YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmī Kaynaklı Sözlere, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 145.

* 2 (a) Şer'i: uş Şer'i LA.

* 3 -YA.

* 4 (a) çün -LA. / ķorķılı: ķorķulu LA / saña: ķamu YA.; 4 (b) ķılur iseñ: ķıluriseñ LA.

* 5 (a) ü -LA.

* 6 (a) Münkir iseñ: Münkiriseñ LA. / hiç: ğıç YA. / senüñle: seniñle LA. / sözüñüz: sözüñüz LA.

* 7 (a) kimün: kime YA. / itdiklerimiz: itdiklerimiz LA.; 7 (b) u -LA.

* 8 (a) Ger Şamu isteriseñ Çut dünyāyı var sev düriş: İsteriseñ ger Şamu Çut dünyā var uş LA.; 8 (b) isterseñ: ister iseñ YA. / ğayrile: ğayrile YA.

* 9 -YA.

* 10 (a) buldın: bulduñ LA., 10 (b) āħı: dağı LA.

* 11 (a) Nite: Nişe LA. / nefis ü: nefis-i LA.

* 12 (b) Ba'zına: Ba'zısına YA.

- 13 Tağrının niçmetlerinin haddi yok kıllarına
Kimi irer aşikāra kimisi pinhān yiter
- 14 Niçe ıyş ü zīr ü biryān faqrile biryān āhı
Çevre yaña tapma bize tap ki yol biryān yiter
- 15 Ey eṭṭbbā-yı zamān ey tāc ü taht issi size
İbreti mülk-i Süleymān hikmet-i Loqmān yiter
- 16 Ey bahādırları bilür size pend ü dāsītān
Māl-ı Qārūnile rüz-ı Rüstem ü destān yiter
- 17 Ey ıaceb görmez misin kim kış bu ölmüş yirleri
Niçe kıılır diri çünkim nāgehān yiksān yiter
- 18 Her ki toğdı öliser hep cümlesi haşır olusar
Kimi hāndān irer andan kimisi giryān yiter
- 19 Qādre irmek dileriseñ qādrini bil ıömriniñ
Zāyiç itme kim saña ol kimyā-yı kān yiter
- 91b 20 Dünyā fānī āhıret bāķī ve haqdur bī-gümān
Dehriye hüccet bahār u bāğile bustān yiter
- 21 Resmi ıadet dünyāda çok dürlü milketler delim
Bize sünnetdür cemāat āyīn ü erkān yiter
- 22 Her kışı bir dīn ü mezheb tutar illā bize
Şerç-i Aḥmed dīn-i İslām mezheb-i Nuçmān yiter
- 23 Emr-i Haqdur sürer ehlin ehline kavışdurur
İlmi dānā bulur hem cāhile nā-dān yiter
- 24 Ehl-i bidat şöbetidür zehr-i kātıl dünyāda
Her ki isterse tiryāk meclis-i ıirfān yiter

* 13 (a) Tağrının niçmetleriniç: Niçmetleriniç Tağrınıç LA.; 13 (b) pinhān: penhān LA.

* 14 (b) tapma: şapma YA. / tap: çap YA.

* 15 (a) tāc ü taht issi: tācı tahtası LA.

* 16 -YA.

* 17 (a) görmez misin: görmezim YA. / kış: kışın YA.; 17 (b) Niçe: Nice LA.

* 18 (a) heb -LA.; 18 (b) Kimi: Kimisi LA. / irer: irür LA. / kimi: kimisi YA.

* 20 (a) ve: vü LA. / bī-gümān: bey-gümān LA.

* 21 (a) milketler: mülket ey LA.

* 22 (a) dīn ü: dīni LA.

* 23 (a) Haqdur: Haq LA. / ehlin -LA. / kavışdurur: kavışdurur LA.

* 24 (a) zehr-i kātıl: her kātili LA.

- 25 Bülbüle bülbüller ile uçmağa uçmağ best
Baykuşa baykuşlar ile turmağa vîrân yiter
- 26 Ey yalan söylemezem diyüp yalan da'vî kılan
Saña şol işitdigün söyledügin yalan yiter
- 27 Bu yir ka'rin necâşî vü ne kayser toldurur
Ne çü çarhın harcına kisrâ ne hağan yiter
- 28 Müsrif olma var kanâ'at eyle şol it nefsiğe
Bir 'abâ bir kaftânile bir pâre kuru nân yiter
- 29 Ne kadar çok virüriseñ nefse hiç toydum dimez
Hırşa ne mülk-i 'Acem ne māl-ı Hindistân yiter
- 30 Hey emîn olma şağın düşmânlarım yok dime kim
Saña düşmân māl ü nefis ü 'avret ü oğlan yiter
- 31 Geç bu köpriden Kemâl Ümmî kaç ol dostdan yaña
Yoksa arıñdan harâmî leşker ü şeytân yiter
- 32 Şoñ nefesde cânuğa koldaş yoldaş olmağa
Tanrıdan tevfiğ irerse dîn ile imân yiter
- 33 Biñ yıl ölümden kaçarsañ çâre yok kurtulmağa
Bir gün arıñdan ecel serhengi nâgehân yiter

* 25 (a) bülbüller ile: bülbüllerile LA. / best: bes est LA.; 25 (b) baykuşlar ile: baykuşlarile LA.

* 26 (b) işitdigün: işitdügin LA. / söyledügin: söyledügin LA.

* 27 -YA.

* 28 (a) nefsiğe: nefsiğe LA.; 28 (b) kuru: kurı LA.

* 29 (a) virüriseñ: virürseñ YA. / hiç: hiç YA. / toydum: doydum LA.; 29 (b) Hırşa: Harca LA. / mülk-i: mülkü LA.

* 30 (a) düşmânlarım: düşmenlerim LA.; 30 (b) düşmân: düşmen LA.

* 31 (a) Geç: Giç LA.; 31 (b) arıñdan: arıñdan LA. / leşker ü: leşkeri LA.

* 32 (a) koldaş yoldaş: yoldaş koldaş LA.; 32 (b) dîn ile: dînile LA.

* 33 (a) ölümden: ölmeden LA. / kurtulmağa: kurtulmağa LA.

104*

FAŞILA

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 İşkile her kim vişālin isterise yārınū
Fazlı olur her varlığından bugünün yarınū
- 92a 2 Zātı gören sāyesin deryāya irer kaçresin
Kodı hem naqqāşı bulan naqşını divārınū
- 3 Uçmağa kılmaz nazar hem tamudan kılmaz hāzer
Kankı kul kim aşıkıdur pādīşāh dīdārınū
- 4 Sen daħi Allah için kıl aşıkısañ tātı
Ne kıl uçmağın umup ne korkısıçün nārınū
- 5 Ey kişi kıl her işi li'llahi fi'llah bī-ğaraž
Bir maraždur ol ğaraž kim haddi yok düşvārınū
- 6 Şakladın Bağdādı içre sen amel zenbīlini
Düşmesüm çengine sermā diye ayyārınū
- 7 Dem-be-dem suvarmayınca çişme-i ihlāşile
Yimişi bitmez ibadet bāğınū eşcārınū
- 8 Devlet anlarıñ ki kadrin bile zāyiç itmeye
Furşat-ı tevbe ve tevfiķ ü istiğfārınū
- 9 Gel bu ğaflet penbesini cān kulağından çıkar
Tā ki ma'nisin đuyasın evliyā esrārınū

* 104 YA. 91b, LA. 82a

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) yārınū: yārınū LA.; 1 (b) Fazlı: Faşlı YA. / varlığından: varlığında YA. / bugünün: bugünün ve LA. / yarınū: yarınū LA.

* 2 (a) irer: idin LA.; 2 (b) divārınū: divārınū LA.

* 3 (b) pādīşāh: pādīşāhı YA. / dīdārınū: dīdārınū LA.

* 4 (a) Allah için: Allahiçün LA.; 4 (b) uçmağın: uçmağı YA. / korkısıçün: korkiçün LA. / nārınū. nārınū LA.

* 5 (a) bī-ğaraž: bey-ğaraž LA.; 5 (b) haddi: ħalli YA. / düşvārınū: düşvārınū LA.

* 6 -YA.

* 7 (b) bāğınū: bāğınū LA. / eşcārınū. eşcārınū LA.

* 8 (a) anlarıñ: anlarıñ LA. / itmeye: kılmaya LA.

* 9 (a) penbesini: penbesiniñ YA. / đuyasın: đuyasın LA. / esrārınū: esrārınū LA.

- 10 Māl u fazl u cāhile dūnyāda ḥod-bīn olma kim
Key metā‘ı meskenidür āḥīret yazarınuḡ
- 11 Bil ḳavī būnyād anuḡdur kim beḳā mülkin yapar
Pāyidār olmaz bināsı fānī ev mi‘mārınuḡ
- 12 ‘Āşıḳa ma‘şūḳ yolında ‘ār u nāmūs perdedür
Terkin urmayınca irmez yāre kimse ‘ārınuḡ
- 13 Ger ḥisābından ‘azābından ḳılursanız ḥazer
Pes ḳanā‘at ḳıluban az nesne ile barınuḡ
- 14 Enbiyā vü evliyā ne yidi içdi geydiyse
Siz daḫi yiḡ içüḡ anı giyüḡ şarınuḡ
- 15 Kimse ḥiç āzād u fāriḡ şād u ḥurrem olmadı
Ġuşşasından giçmeyince rūzınuḡ devārınuḡ
- 16 Zıkr ü fikr ü şıdḳ u ‘ıḡḳ u cidd ü ceḥd ü zevḳ ü şevḳ
‘Ādeti ve aḡıdur azıḡıdur ‘ıḡḳ eri bīdārınuḡ
- 17 Miḫneti ḫarta kime kim tā-ebed rāḫat gerek
Ni‘meti arta eger şükrin bilürse varınuḡ
- 18 Her ki dermān isterise derdi ḳılsun iḫtiyār
Zīrā kim tīmār u dertdür ‘ıḡḳ eri bīmārınuḡ
- 19 Ḳahr-ı dūşmāndan ḳaçan bulmadı bulmaz luḫf-ı dost
Ġül seven bülbul gibi zaḫmına ḳalmaz ḫārınuḡ
- 20 ‘Özr ü mekr ü siḫre dūşmekden ḳaçarsanız ey ‘azīz
Terkin ur ḡaddarınuḡ mekkārınuḡ seḫḫārınuḡ

* 10 -YA.

* 11 (a) mülkin: mülkün LA.; 11 (b) bināsı: bināsınuḡ LA. / fānī: bu fānī LA.

* 12 (a) ‘Āşıḳa: ‘Āşıḳ u YA.; 12 (b) irmez yāre kimse: yāre kimse irmez LA. / ‘ārınuḡ: ‘ārınuḡ LA.

* 14 (a) vü -YA.; 14 (b) şarınuḡ: şalınuḡ LA.

* 15 -YA.

* 16 (a) ‘ıḡḳ u: ‘ıḡḳı LA. / cidd ü: ciddı LA. / zevḳ ü: zevḳı LA.; 16 (b) ve aḡıdur -YA. / bīdārınuḡ: beydārınuḡ LA.

* 17 -YA.

* 18 (a) tīmār u: tīmārı LA.

* 19 (b) Ġül seven: Gelsün LA. / ḫārınuḡ: ḫārınuḡ LA.

* 20 -YA.

- 21 Gaybetinden geç bu halkın ağzını yum göziñ aç
Heybetinden korkarısañ dü-cihān Cebbārınñ
- 92b 22 Münkiriñ inkārınñ yoǵdur ziyānı kimseye
Kendüyedür aşşısı her mü'miniñ ikrārınñ
- 23 Hıyır u şer kim ne ekerse giri anı biçiser
Dānesi ğayrıya degmez kimsenüñ enbārınñ
- 24 Ekmeden biçem diyenler aħmaq olur zīrā kim
Tek ekenler niçe bilsün hāşılın a'cālınñ
- 25 Hıç baħıl uçmağa girmez zāhid olursa daħı
Aşşısı yoǵdur seħāsuz tāt u ezkārınñ
- 26 Bu degirmende gelenler öginür dün gün hemān
Farķı yoǵ arpa vü dārı buğday u çavdarınñ
- 27 Derdiñ olduğca devā ol Hālıķınñdan iste kim
Nef'i yoǵdur saña ğalkınñ kılduğı tımārınñ
- 28 Dāyim añ yazuķlarıñ āhile dök göz yaşını
Zārı kıl kim ol işiñde ķadri hoşdur zārınñ
- 29 Bülbül isey gel temāşā kıl ma'ānī bāğını
Gülleri hem ma'rifetdür cem'ıyyet gül-zārınñ
- 30 Bāğbān bul bu tağı ağacı gibi olma kim anuñ
Terbiyetsiz bitdüğiçün dadı yoǵdur yārınñ
- 31 Her kimiñ kim ğilmü birle ğilmü yoǵ kılmaz 'amel
Ħalka hıç te'siri yoǵdur pendiniñ ğüftārınñ

* 21 (a) geç: ğiç LA. / ğalkın: ğalkın LA. / ağzını: ağzı key LA. / göziñ: gözüñ LA. / aç: ac YA.; 21 (b) Cebbārınñ: Cebbārınñ LA.

* 22 (a) Münkiriñ: Münkiriñ LA. / inkārınñ: inkārınñ LA.; 22 (b) mü'miniñ: mü'minüñ LA.

* 23 (a) şer kim: şerr ü her LA. / giri: giri LA.; 23 (b) enbārınñ: enbārınñ YA.

* 24 (a) Ekmeden: Ekmedin LA.; 24 (b) a'cālınñ: a'cālınñ YA.

* 25 (a) Hıç: Hıç YA.; 25 (b) seħāsuz: seħāsız LA. / tāt u: tātı YA. / ezkārınñ: ezkārınñ LA.

* 26 (b) Farķı: Farķ YA. / yoǵ: yoǵdur LA. / dārı -LA. / çavdarınñ: çavdarınñ LA.

* 27 (a) Derdiñ: Derdüñ LA.; 27 (b) ğalkın: ğalkın LA. / tımārınñ: tımārınñ LA.

* 28 -YA.

* 29 (a) Bülbül isey: Bülbülisey LA.; 29 (b) hem: bu LA. / gül-zārınñ: gül-zārınñ LA.

* 30 -YA.

* 31 (a) kimiñ: kimüñ LA. / ğilmü: ğilmi LA.; 31 (b) pendiniñ: pendinüñ LA. / ğüftārınñ: ğüftārınñ LA.

- 32 Ādem-i murdāra t̄alib olmaz illā kelb olur
Terkini urdu d̄in eri dileyen deyyārınū
- 33 K̄anda kimsen cife bulsa yir yirmez hırşile
H̄iç katında farķu yoķdur mısmıl u murdārınū
- 34 D̄ünyā sevmek her haṭānū başıdur dir Muṣṭafā
Terk it anı ger ḡutarsaṅ ḡükmini aḡbārınū
- 35 Andan umarsaṅ ṣefā^cat zāyi^c itme s̄ünnetin
Ümmetiseṅ ol ḡamu ^cālemleriṅ muḡtārınū
- 36 ^cĀşıkam dirsiṅ giri d̄ünyā seversin ^cışķile
Kirtü ^cāşıklar sever mi ḡayrını dil-dārınū
- 37 Sevmezem dirsin ya neyler bunca hırş u ṭama^c
Çün çıkarıpsın ḡöñilden mihrini aḡyārınū
- 38 Şādık oldur kim ḡamu da^cv̄ide ma^cn̄i ḡöstüre
Kāzib oldur kim sözine nisbeti yoķ kārınū
- 39 Kişiler var kim dem urur baş cān terk itmedi
Leyki ḡaymaz bir kılına cübbe vü destārınū
- 93a 40 Her ki bugün ḡördi yārın ol ḡörür yarın daḡi
ḡözüñi aç kim bugünüñe ḡöredir yarınū
- 41 Bu Kemāl Ümm̄i gibi aḡyārı sevmeṅ siz daḡi
Bārı isteṅ “mā-sivā’llah”ı sevgisinden arınū

* 32 (b) d̄in eri dileyen deyyārınū: dileyen d̄inini d̄inārınū YA.

* 33 (b) H̄iç: H̄iç YA. / farķu yoķdur mısmıl u murdārınū: yoķ durur hem mısmılı murdārınū LA.

* 34 (a) haṭānū: haṭānū LA.; 34 (b) it -LA. / ḡutarsaṅ: ṭutariseṅ LA. / aḡbārınū: aḡbārınū LA.

* 35 (a) s̄ünnetin: s̄ünneti LA.; 35 (b) ^cālemleriṅ: ^cālemlerüṅ LA.

* 36 (a) dirsiṅ: dirseṅ LA. / giri: girü LA. / ^cışķile: cānile LA.; 36 (b) dil-dārınū: dil-dārınū LA.

* 37 (a) ya neyler: yayanlar LA.; 37 (b) çıkarıpsın: çıkarısın LA. / mihrini: mehrini YA. / aḡyārınū: aḡyārınū LA.

* 38 (a) kim: ki LA. / da^cv̄ide ma^cn̄i: ma^cn̄ide da^cv̄i YA. / ḡöstüre: ḡöstire LA.; 38 (b) kārınū: kārınū LA.

* 39 -YA.

* 40 (a) ḡördi yārın: ḡör diyārın YA.; 40 (b) ḡözüñi: ḡözüñ YA. / aç: ac YA. / bugünüñe ḡöredir yarınū: buṅa ḡöre durur hem yarınū LA.

* 41 (b) sevgisinden: sevgisinüṅ LA.

VE LEHU EYŻAN

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Ğāfil olma dūrüşigör düni gün ol Ferdile
Ol Hakkı zıkr eyle dā'im şıdķ u ııřķ u derdile
- 2 Cān u göñilden gerekdür Hālķı zıkr eylemek
Yoķsa yā Allah dımeklik geñez olur her dile
- 3 Derdımend olmaķ dilersen iste şāhib-i derdi bul
Eyle ıuzlet itme şoħbet dünyāda bī-derdile
- 4 Kıl münāfıķdan hazer şoħbet mü'essirdür şaķın
Ömrıñi şarf it hemışe her muvāfıķ merdile
- 5 Düşmeni koy dostı iste pāk-i ıuryān kış u yaz
Kim ecelsiz kimse olmaz yolda hār u berdile
- 6 Degmegil hammām içinde gör ne kocar gül gibi
Hem-nışın oldı meger kim bir niçe gün verdile
- 7 Varma bāzāra varursañ toğrı bir ıaıtāra var
Rüzıñı virüp şeb alma müşgile şekker dile
- 8 Çıķ şu nā-kesler yolından kim giresin cennete
Mālıñı vir Hakk yolına hem-dem ol cömerdile
- 9 Kānķı yār kim yoluña cān virmege da'vı kıılır
Aķca cāndandur sen anı şına evvel zerdile
- 10 Dünyā halkı mañsıb u şādı dilerse Tañrıdan
Göñlüñi sen dertlü iste gözüñi hem ter dile

* 105 YA. 93a, LA. 84a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) düni: dün YA.

* 3 (a) şāhib-i: şāhib LA.; 3 (b) bī-derdile: bey-derdile LA.

* 5 (a) dostı: dosta LA.

* 7 (b) Rüzıñı: Zerüñi LA.

* 8 -YA.

* 9 (a) yoluña: yoluña LA.

- 11 Tevbe kıl yazıklarına āhile dök göz yaşın
Boya Allah korkusundan beşziği hem zerdile
- 12 Sen Kemāl Ümmī saña gel daʿvīye maʿnī gerek
Yoldaş olma hāldaş olma merdiseñ nā-merdile
- 13 Şağır u gözsüze işit gör dimeñden aşsı ne
Çün eser kılmaz naşihat degme bir mermer dile

106*

93b

FAŞILA

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Tağrıñı zıkr eyle dāʿim dīl saña fermāniken
Tevbe kıl kamu günāñıñ derdine dermāniken
- 2 Dostı şād eyle Velī kıl düşmeni ħor u ħacīl
ʿAdl ü dād eyle vücūdıñ mülkine sulţāniken
- 3 Zāyiʿ itme her nefes kim çıkar ağzından seniñ
Kıymeti yir gök dolusı “lüʿlüʿ ü mercān”¹²⁸ iken
- 4 Nağdüñi vir bir metāʿ al kim ziyān itmeyesin
Anda yoğsul olma bunda bay u bāzırgāniken
- 5 Elde fırsat variken zinhār u zinhār itme fevt
Key ganīmet gör saña her müşkilıñ āsāniken
- 6 Anda varup irmek isterseñ tükenmez varlığa
Bunda yoğluk kumaşın al rāyigan erzāniken

* 11 (a) göz -YA.

* 12 (a) daʿvīye: daʿvī YA.

* 13 (a) Şağır u: Şağıra YA. / dimeñden: dimeden YA.; 13 (b) bir mermer dile: hem bir merdile YA.

* 106 YA. 93b, LA. 84b

* FAŞILA -LA.

* 2 (a) u -LA.; 2 (b) dād eyle: dādile LA. / vücūdıñ: vücūduñ LA. / mülkine: milkine YA.

* 3 (a) seniñ: senüñ LA.; 3 (b) dolusı: tolusı LA. / lüʿlüʿ ü: lüʿlüʿi LA.

¹²⁸ “İnci ve mercan.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözcükler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 117.

* 4 (b) yoğsul: yoğsul LA. / bay u: bay-ı YA.

* 5 (b) müşkilıñ: müşkilü LA.

* 6 (a) tükenmez: dükenmez LA.; 6 (b) yoğluk: yoğluk LA.

- 7 Ey cevāhir gencini şaḡsı bahāsına şatan
Ḳatreye sen nite muḥtāc olasın ʿummāniken
- 8 ʿĀkılısaḡ nefi ḍardan ḡayrı şerden kıl temiz
Nefs-i şeytāna ḡul olma bende-i Sübhāniken
- 9 Niçe bu mekkāra vü murdāra müştāḡ olasın
Ṭālibüḡ ḡūr u ḡuşūr-ı cennet ü Rıḍvāniken
- 10 Kimyā bilen niçün bey-kār muḥtāc ola ac
Hey dürüş ḡoş gence iriş çevre yanuḡ kāniken
- 11 Bil bu ʿömrüḡ yazını ḡadr ile olmadın ḡazān
Dir zehīre ḡo bāḡıḡ pür-meyve-i elvāniken
- 12 Söz ne ḡācet çün görürsin yiryüzün görenleri
Niçe bozar tāze vü ter ḡülşen ü bostāniken
- 13 Ṭaş u toprak arasına girmedin şükrini bil
Altuḡa yir döşek üstüḡe gök sayvaniken
- 14 Ğāfil olma al elüḡe fırsatıḡ çevḡānını
Uruḡör devlet toḡını dört yanıḡ meydāniken
- 15 ḡayf eger bu zulmet içre sen şusuzın olasın
ʿÖmrüḡ ırmaḡı revān pür-çişme-i ḡayvāniken
- 16 Murḡ-ı rüḡı ḡoş tut ikrām eyle uçıp gitmedin
Bu nefes cismüḡde bir ḡaç güncüḡez miḡmāniken
- 17 Ṭāʿate şarf it ḡamu aʿzāḡı olmadın tehī
Gel yola gir menzile ir ḡalıbuḡ pür-cāniken
- 18 Şaḡluḡıḡa şād olup çok ḡülme kim bu çarḡ-ı dūn
Niçeleri ʿāḡıbet ḡiryān ider ḡandān iken

* 7 (b) nite: nişe LA. / olasın: olasan LA.

* 8 -YA.

* 10 -YA.

* 11 (a) yazını: yazınıḡ YA. / ḡadr ile: ḡadrin YA.; 11 (b) Dir: Zīre LA. / bāḡıḡ: bāḡuḡ LA. / elvāniken: rümmāniken YA.

* 12 (a) görenleri -LA.; 12 (b) bozar: bu azar LA. / ḡülşen ü: ḡülşeni YA.

* 13 -YA.

* 14 (a) fırsatıḡ: fırsatıḡ LA; 14 (b) yanıḡ: yanıḡ LA.

* 15 (a) içre sen: içinde YA.; 15 (b) ʿÖmrüḡ: ʿÖmrüḡ LA.

* 16 -YA.

* 18 (a) ḡülme. iḡle LA.; 18 (b) ḡandān iken: ḡandāniken YA.

- 94a 19 Ğbretile bağ cihāna gr ki bu virāneler
Ne ĥarāb olmuş yatur hem her biri ābādiken
- 20 Ğarra olma bu cihānıñ māl ü mülki cāhına
Kim niğe cāh issi grdiñ çāha girer ĥāniken
- 21 Vüs^c ü tākāt yitdüginde aç toyrur yaluñ tonat
şol Kerimiçün ki tonadur anı ^curyāniken
- 22 Yirde çođ ser leřkeri maĥbūs idüpdür bu felek
Pehlivān Behrāmı gr Rüstemi destāniken
- 23 Ol Ğanı Vehhāba şükür it kim seni bisler müdām
Rızķuñı kesmez her işiñ zillet ü tuğyāniken
- 24 Geç bu dünyā köprisinden kaçagr dostdan yaña
Yoldařıñ İslām ü İmān tevbe vü Ķur^cāniken
- 25 Ol ^cademden ^cāleme đartup seni ādem kılan
řāha ķullıķ kıł ki dānā eyledi nā-dāniken
- 26 Gr bu yol aydın cihānda niğe ni^cmetler virür
Saña ol ķarañu yir içe zevādıñ ķaniken
- 27 Nefse uyma kim dönersin giriñ ĥayvāndan yaña
^cAķla uy tā kim melelden giçesin insāniken
- 28 Öldürüp giri diri kıılmağa ķādirdür bī-çek
Ol yoğiken var idüp pīr eyledi oğlaniken
- 29 Ey ĥarāb evde řarāb u ^cıyş u nüş uman delü
Ĥiç serāb ardınca yılan ķanıñı ^caşşāniken
- 30 Niğe bu düşmenler içe fışķ idüp yalvarasın
Seni ol dosta irüren ĥayrile iĥsāniken

* 19 (b) hem -YA. / ābādiken: ābādāniken YA.

* 20 (a) cihānıñ: cihānuñ LA. / māl ü mülki cāhına: mülki ile cāhına LA.; 20 (b) grdiñ: grdüñ LA.

* 21 -YA.

* 22 -LA.

* 23 (b) Rızķuñı: Rızķıñı LA. / işiñ: işüñ LA. / tuğyāniken: ^cişyāniken LA.

* 24 (a) Geç: Giç LA.; 24 (b) Yoldařıñ: Yoldaşuñ LA. / tevbe vü: tevbe-i YA.

* 25 (a) đartup: đartup LA.; 25 (b) ķullıķ: ķulluķ LA.

* 26 (b) içe: iğinde LA. / zevādıñ: zevādeñ LA.

* 27 -YA.

* 28 (a) bī-çek: ne çek LA.

* 29 -YA.

* 30 (b) ĥayrile: ĥayr ile LA.

- 31 Yazuğın haddeden geçürme ʿaybuñı bil key şaķın
Ĥālıķa dön ĥalka rüsvây olmadın penhāniken
- 32 Acısın yarım biliceķ đuyasın kim bugün
Cānuña ne zaĥm urupsın sarĥoş u ĥayrāniken
- 33 Āh eger bu dirlik içre olasın Ümmī Kemāl
Gidesin biñde bir işiñ bitmedin noķşāniken
- 34 Ey kamu kalmışlara firyād idüp kuvvet viren
Nā-tüvān ü ʿāciz ü bī-çāre ser-gerdāniken
- 35 Ol ĥabībīñ Muştafā vü müctebā vü muķtedā
Ĥürmetiçün ʿākıbet şād it bizi giryāniken

107*

FAŞILA

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 94b 1 İhtiyārı kōmayınca ihtiyār olmaz kişi
İzţırārıdır ki kulda ihtiyār olmaz kişi
- 2 İhtiyārı külli ol faʿāl ü muĥtārıñ durur
Cüz olanda cüz kuşūru izţırār olmaz kişi
- 3 Baĥt u devlet Taĥrıñıñdur kime dilerse virür
Kendi cehdi birle aşla baĥtiyār olmaz kişi
- 4 Vüsʿ ü tākāt yitdügince tākāt u taķvā gerek
Fāriğ ü battāl oturmaķ zinhār olmaz kişi

* 31 (a) Yazuğın: Yazuğı LA. / geçürme: giçürme LA.; 31 (b) rüsvây: risvây LA.

* 32 (a) biliceķ: bilicek YA. / đuyasın: tıyasın LA.; 32 (b) Cānuña: Cānuña LA. / sarĥoş u: sarĥoş-ı YA.

* 33 (a) dirlik: derd LA.; 33 (b) işiñ: işiñ LA.

* 34 (a) firyād: feryād LA.; 34 (b) bī-çāre: bey-çāre LA.

* 35 (a) ĥabībīñ: ĥabībünj LA.

* 107 YA. 94a, LA. 86a

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) İzţırārıdır ki: İzţırār ider ki LA.

* 2 (b) Cüz: Cüzü LA. / kuşūru: kuşūrı LA.

* 3 (a) Taĥrıñıñdur: Taĥrıñıñdur LA.; 3 (b) Kendi: Kendü LA.

* 4 (a) tākāt u taķvā: taķvā-yı tākāt LA.; 4 (b) oturmaķ: oturmaķ LA.

- 5 ‘Aşık oldur kim işin ma‘şūka ışmarlar amu
Yoğ fānī olmayınca bāı var olmaz kişi
- 6 Hağ niın yaradursa aa ılır alkı fec
aru envā‘ işlerine intizār olmaz kişi
- 7 Yirde gkde amu alkı ālk u rezzāı bir
Kim ola kim diye ol perverdigār olmaz kişi
- 8 Kllı Şey’in hālkindr hağ bu her nesne helāk
Olısar illā hemān o Kirdigār olmaz kişi
- 9 Muřtafā dnyāya kpidr gen yapma didi
Kpri stnde ‘imāret pāyidār olmaz kişi
- 10 ‘Iş u ‘al u cān u dl bnyādı bāı alısar
Yoğsa muğkem bād  hā  āb  nār olmaz kişi
- 11 Od Şu yil toprağ muđālifdr didi bir birine
Bunlaruğla ten bināı stvār olmaz kişi
- 12 anı ‘ıyş u nş u řād şoı nş  gam degil
anı dirnek dağıluban tār u mār olmaz kişi
- 13 anı atlu balile yoğdur bile ağu belā
anı gli evresinde bunca ār olmaz kişi
- 14 anı hyı hyile dirlik dirilen olmadı
anı bayuğ vārisi var māl u mār olmaz kişi
- 15 anı mn‘im ni‘meti v ‘işreti v milketi
şora gr mr u mār  teng  tār olmaz kişi

* 5 -YA.

* 6 -YA.

* 7 (a) alkı: alku LA. / ālk u rezzāı bir: rāzıı ki birdr LA.; 7 (b) diye: Rabb YA. / perverdigār: Kirdigār LA.

* 8 (a) hālkindr: hālkinden YA.

* 9 (a) Muřtafā: Muřtafā n LA.; 9 (b) stnde: stinde LA.

* 10 (a) dl: dil LA.; 10 (b) Yoğsa: Yoğsa LA.

* 11 (a) didi -LA.; 11 (b) Bunlaruğla: Bunlaruğla LA.

* 12 (b) dağıluban: şağıluban LA.

* 13 (a) atlu: çatlu LA. / balile: bal ile LA.; 13 (b) gli: gl LA. / evresinde: evresinden LA.

* 14 (b) bayuğ: bayı LA. / vārisi: vāyesi YA. / var: vāy YA. / māl u mār: māl LA.

* 15 (a) milketi: mlketi LA.; 15 (b) gr: gri LA. / mār  teng : mārınuđ LA.

- 16 Çankı düğündür yanınca vâki⁶ olmaz dürlü nās
Çankı genciñ şonı renc ü āh u zār olmaz kişi
- 17 Çankı cāh u mansıb ehl-i cāha gırmez ʿākıbet
Çankı şāh u bendeniñ ħāki ğubār olmaz kişi
- 95a 18 Ol bākī sulṭāna ceħd it kim ıulı sen olasın
Bu fenā vīrāne kimse şehriyār olmaz kişi
- 19 ʿİyş-ı bākī isteriseñ ʿākıbet milkine göç
Bu fenā dünyāda ārām u qarār olmaz kişi
- 20 Çün bu kamu nesneniñ lā-büd zevāli zıddı var
Hiç zevāli var mı kim āħir nihāl olmaz kişi
- 21 Bunda kahra şabr idenler anda luṭfa irişür
Zire hiç kış yok ki āħir bahār olmaz kişi
- 22 Bir nehār iste kim anıñ ucı leyli olmaya
Bir bahār iste kim anda kış u qar olmaz kişi
- 23 Niṣmeti dāʿim şafā āb u hevāsı muṣtedil
Anda ğāyet germ ü serdü bir qarār olmaz kişi
- 24 Toğrı yār iste kim uğrıdur tabīʿat key şakın
Mürde diller meclisinde merd ü kār olmaz kişi
- 25 Serd ü derdiñ işi hem bey-derd olur
Germi bezmiñ hem-nişi vü şer mesār olmaz kişi
- 26 ʿİşkı derdiñ ħamrın ićen merd ayılmaz ey ħarīf
Ayran ićen mest ü ħayrān u ħumār olmaz kişi

* 16 (a) düğündür: düğün YA. / yanınca: deprenince YA. / dürlü nās: delim yaş YA.; 16 (b) genciñ: genciñ LA.

* 17 (a) ehl-i cāha: ehl-i çāha LA.; 17 (b) bendeniñ: bendeniñ LA.

* 18 (a) bākī: beķā YA. / sen -LA.

* 19 (b) ārām u: ārāmı LA.

* 20 (a) kamu: lā-büd LA. / nesneniñ: nesneniñ LA.; 20 (b) Hiç: Hiç YA. / zevāli: leyāli YA. / nihāl: nehār YA.

* 21 -YA.

* 22 (a) anıñ: anıñ LA.; 22 (b) qar: yaz YA.

* 23 (b) germ: gerd YA. / bir qarār: berd ü ħār YA.

* 24 (b) Mürde: Merdü YA.

* 25 -YA.

* 26 (a) derdiñ: derdiñ LA. / ayılmaz: eylemez YA.; 26 (b) u ħumār -YA.

- 27 Kābiliyyetsiz ögüt utmaz uru yirde sükūt
Hem avada elma vü urma enār olmaz kişi
- 28 Yirine diken diken vatinde hāşıl diremez
Acı ağu ağacında atlu bār olmaz kişi
- 29 Şūrı dikenlü yiri urtarmaę evlādur velī
Kıatı aş şuvarmağıla lāle-zār olmaz kişi
- 30 Ādemī şüretde ok illā ki hī ma‘nīde yok
Her bir ilde azdan azdur şad hezār olmaz kişi
- 31 Her beņizde hüsñ ü zībā her deņizde pür-şadef
Her şadefde dağı dürr-i şāhuvār olmaz kişi
- 32 Her beg adlular mişilde bir degil sulţāñ ile
Her beg adlular cihānda şehsüvār olmaz kişi
- 33 Cāhile ne fağr ola bu māl ü mülk ü cāhile
Zīrā kibr ü ‘ucbile hī iftiđār olmaz kişi
- 34 Hađ resūli fađr-i ‘ālem fađrile fađr idicek
Pes fağire fağr u fāa ‘ayb u ‘ār olmaz kişi
- 95b 35 Ehl-i ma‘nī mu‘teberdür āyet ü ađbārile
Cehlile da‘vī ılana i‘tibār olmaz kişi
- 36 Nāma ün ehli irer yā ehl-i dāniş nāma kim
Dünyāda ‘ilm ü seđāsız nāmudār olmaz kişi
- 37 Fāsı u cāhil pađliņ mādiđi kezzāb olur
Fış u cehl ü buğlile medđe yarar olmaz kişi
- 38 Kāl içinde şızuban hālın şāfi eyleyen
‘Āķıbet şarrāf o günde kem ‘ayār olmaz kişi

* 27 (a) utmaz: utmaz LA. / yirde: yirde hem YA.

* 28 (b) atlu: atlu LA. / bār: nar YA.

* 29 (b) aş: aşı YA.

* 30 -LA.

* 31 (a) hüsñ ü: hüsni LA.; 31 (b) şadefde: şadefden LA.

* 32 (a) mişilde: meşelde YA. / sulţāñ ile: sulţāñile LA.

* 33 (a) mülk ü: mülki YA.; 33 (b) Zīrā kibr ü: Zīrā ki LA.; 33 (b) hī: hīc YA.

* 35 (a) āyet ü: āyet-i YA.

* 36-37-38 -LA.

- 39 Tevbe-kār-ı aşfiyādur tevbe-kār-ı etķiyā
Tevbe-kārān maķremi her bā-bekār olmaz kişi
- 40 Ħaķdan ğayrı kimseden umma Kemāl Ümmī vefā
Ĉün faķire dūnyā ħalkı sāzikār olmaz kiři
- 41 Terk-i baķtıņ rūz-ı raķtıņ var mı cümle ʿālem dost
Māl ü mülkiņ yoķ mı saņa kimse yār olmaz kişi
- 42 Niʿmet-i řādī deminde şad hezārān dost olur
Ĝuřřa vaķtinde birisi ğam-ĝisār olmaz kişi

108*

FAşILA

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Ey ğöñül sen bu vefāsız dūnyādan uřanmadıņ
Dirliĝiņ ğafletde geĝdi ħiĝ ölümiņ đanmadıņ
- 2 Ey niĝe bir cürm ü ʿiřyān çanı Allah ķorķusu
Bī-ĥayāliņ bī-çek oldı kimseden utanmadıņ
- 3 Her gice ser-ĥoř u ğāfil her seķer maķmürisın
Ey dirīĝā sen bu ğaflet sücüsine řanmadıņ
- 4 Ĉün řanāʿat oldı saņa yimek ü iĝmek murād
Ħiĝ řanāʿat şerbetine barmaĝuņı banmadıņ

* 39 (b) Tevbe-kārān: Tevbe-kārı YA. / bā-bekār: nā-bekār YA.

* 40 (a) ğayrı: ayrı YA.

* 41 (a) Terk-i baķtıņ: Terk-ü baķtıņ LA. / rūz-ı raķtıņ: rūz-u raķtıņ LA. / ʿālem: ʿālem řolu LA.; 41 (b) mülkiņ: mülküņ LA.

* 42 (a) hezārān dost olur: hezār olur velī LA.; 42 (b) ğam-ĝisār: ğam-ĝisār LA.

* 108 YA. 95b, LA. 87b

* FAşILA -LA.

* 1 (a) ğöñül: ğöñil LA.; 1 (b) Dirliĝiņ: Dirliĝüņ LA. / geĝdi: ĝiĝdi LA. / ħiĝ: ħiĝ YA. / đanmadıņ: řanmadıņ YA.

* 2 (a) Ey niĝe: Niĝe YA. / bir: bir bu YA.; 2 (b) Bī-ĥayāliņ: Bey-ĥayāliņ LA. / bī-çek: bey-çek LA.

* 3 (a) maķmürisın: maķmür sen LA.; 3 (b) řanmadıņ: řanmadıņ LA.

* 4 (a) ü -YA. / murād: ĥarām YA.; 4 (b) Ħiĝ: Ħiĝ YA. / banmadıņ: banmadıņ LA.

- 5 Başına ol baht u devlet t̄acı kaçan urula
Bilüğe çün zühd ü hizmet kuşağın kuşanmadı
- 6 Çün kılavuzsuz yürürsin yoldan azsañ ne ‘aceb
İşledigiñ işi niçün bir uluya danmadı
- 96a 7 Bunca sāl ü m̄āh içinde h̄āşılıñ cürm ü günāh
Ey hayf kim geçdi ‘ömrüñ bir ‘amel kazanmadı
- 8 Dün gün h̄içe şatarsın bu ‘ömür sermāyesin
Hey seni aldadı dünyā şanma kim aldanmadı
- 9 ‘Akla uysayduñ tutaydıñ H̄aḫḫa ḫaḫ dir iken
Sen meger kim nefse uydıñ ḫaḫ söze inanmadı
- 10 Her zamān fışḫ u şekāvet ehlinüñ hem rengisin
Bir nefes ehl-i sa‘ādet rengine boyanmadı
- 11 Niçe kez urdı ḫabanca saña bu çarḫ-ı felek
Ey gönül sen key delüsin kim henüz uşlanmadı
- 12 Mevt yili esmezden öñdin tevbe şuyında yunup
Meskenet toprağı içre ‘ışḫ odına yanmadı
- 13 K̄oy Kemāl Ümmī bārī k̄arubāndan ḫalmasun
Çünkü sen ḡāfil yatarsın uyḫudan uyanmadı

* 5 (a) Başına: Başına LA. / urula: urıla LA.; 5 (b) Bilüğe: Bil ki LA. / çün: çü sen LA.

* 6 (a) kılavuzsuz: kılavuzsuz LA.; 6 (b) İşledigiñ: İşledigüñ LA. / danmadı: tanmadı LA.

* 7 (a) sāl ü m̄āh: m̄āh ü sāl LA. / h̄āşılıñ: h̄āşılıñ LA.; 7 (b) hayf kim: hayfına YA. / geçdi: giçdi LA. / ‘ömrüñ: ‘ömrüñ LA. / kazanmadı: kazanmadı LA.

* 8 (a) h̄içe: h̄içe LA.

* 9 (a) uysayduñ tutaydıñ: uyaydıñ YA. / dir iken: dirken LA.; 9 (b) uydıñ: uydıñ LA.

* 10 (a) rengisin: rengi sen LA.

* 11 (a) ḫabanca: ḫabanca LA.; 11 (b) gönül: gönül LA. / sen: sin LA. / kim: ki YA. / uşlanmadı: uşlanmadı LA.

* 12 (a) şuyında: şuyından LA. / yunup: yunup LA.

* 13 (a) K̄oy: K̄o YA. / k̄arubāndan: k̄arubāndan LA.; 13 (b) yatarsın: yatarsın LA.

VE LEHU EYŻAN

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Ey göñül bu dünyā mālın sen saña idinme put
Ger haķıķat mü'min isen dünyāyı koy dīni dut
- 2 İlerüde şu bulunmaz hem şu yoķdur bundan al
Bil ki taķvādur bu yolda yol erine zād u ķut
- 3 Sen bu dünyā tarlasında ĥayr toĥumın saçadır
Tā ki 'uķbā ĥarmanında degme dāneĥ ola mut
- 4 Ĥayr u Şer kim ne ķılursa anı bulur bī-gümān
Her ne ekse anı biķer buĥday u arpa noĥud
- 5 Bu ĥarābı sen 'imāret ķılmaĥa meşgöl olasın
Niķe kim 'ömrin bināsı ĥaĥşadı oldı ĥaĥüt
- 6 Ādemiseĥ ol beķā mülkinde ur bünyādın
ĤaŐrıĥı bu fānī evde yapma mişl-i 'ankebüt
- 7 Nice ĥayvānsın ki senden menfa'at görmez kişi
Yā ne insānsın ki sende yoķdur ķorķu ut
- 8 Bal ü yaĥ u ķerb ü Őirīn birle beslersin teni
Nite ekmezsın Őunı kim mār u mūra ola ķut
- 9 Ten murādın terk idüben cāna uy kim 'āķıbet
Mevt iriceķ fevt olur ten illā cānuĥ lā-yefüt

* 109 YA. 96a, LA. 88a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) göñül: göñil LA.; 1 (b) mü'min isen: mü'minisen LA. / koy: ķo YA. / dut:ıtut LA.

* 2 (a) bulunmaz: bulunmaz LA.; 2 (b) Bil ki: Belki YA.

* 3 (a) tarlasında: tarlasından LA. / toĥumın: toĥmın LA.; 3 (b) ĥarmanında: ĥarmanında LA.

* 4 (a) bulur: bilür LA. / bī-gümān: bey-gümān LA.

* 5 (a) meşgöl olasın: meŐgölüsün YA.; 5 (b) 'ömrin: 'ömrün LA. / ĥaĥüt: ĥoĥüt LA.

* 6 (b) ĤaŐrıĥı: ĤaŐrıĥı LA.

* 7 -YA.

* 8 (a) u -YA. / beslersin: bislersin YA., 8 (b) Nite: Nişe LA.

* 9 -YA.

- 10 Ğafletile ne yatarsın tur iyü dirlik diril
Şundan öñdin kim olasın bite sinüñ üzre ot
- 96b 11 Sen niçün zıkr eylemezsin anı her şey' zıkr ider
Yirde gökde berr ü baħr u vaħş u tayr u neml ü ħüt
- 12 Āyet-i aħbārele şābit durur kim bu cihān
Bā-cefā vü bī-vefādur 'ömrimiz hem bī-şübüt
- 13 Sen henüz ğāfil yatarsın dañ namāzın kılmadıñ
Geçdi gün kıldı cemā'at yatsuda oğur Ķunüt
- 14 'Ağıl seni Ħağğa iletür nefis bağlar bātıla
Zeyrek iseñ bu oyunda 'ağla aldan nefsi ut
- 15 Ķarğa gibi ötenüñ ancak naşibi cīfedir
Ger saña gülşen gerekse imdi bülbül gibi öt
- 16 Çün bilürsiñ ataña vü anaña vü ħavmüñe
Ķalmadı hem ħalmayısar saña daħi bu büyüt
- 17 Her ki bu menzilde ħondı göçiserdür 'āķıbet
Göçmez ü ħonmaz u kimdür ol Ħakīm ü "lā-yemüt"¹²⁹
- 18 Sen bu zaħmetler evinde rāħat umma ey delü
Hergiz ağı ağacında bite mi ħurmā vü tut
- 19 Kimseniñ suçına ħalma kim seniñ ola ma'āf
Kim seniñ gönlüñ yıķarsa ħaķıma şabr eyle yut
- 20 Ger beķā dirlik dilerseñ ölümiñden öñdin öl
Kim resūlu'llah buyurdı "mūtu ħable en temüt"

* 10 -YA.

* 11 (a) eylemezsin: eylemezsen LA.

* 12 (a) Āyet ü: Āyet-i YA.; 12 (b) bī-vefādur: bey-vefādur LA. / 'ömrimiz: 'ömrümüz LA. / bī-şübüt: bey-şübüt LA.

* 13 (a) dañ: tañ LA.; 13 (b) Geçdi: Giçdi LA. / oğur: oğır LA.

* 14 (b) Zeyrek iseñ: Zīrā erseñ LA.

* 15 (a) cīfedir: çifedür LA.

* 17 (b) u -YA.

¹²⁹ "Ölmez.", YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 108.

* 18 (b) tut: tut LA.

* 19 (a) Kimseniñ: Kimseniñ LA. / seniñ ola: ola seniñ LA.; 19 (b) yıķarsa: yıķar LA.

* 20 (a) ölümiñden: ölümiñden LA.

- 21 Şöhret ü hil'atlerüñe fahr idersen çār ola
Şöhretin āfetdür āhir hil'atün bir kaç çaput
- 22 Var Kemāl Ümmī bu pendı sen saña vir fāriğ ol
Kāl ü kılde kılma hāli degşirüben kıl süküt
- 23 Ger Hāğka inandunıse dañi mağşer günine
Söyler iseñ hayr söyle yoğsa dā'im ol şamüt
- 24 Tā'ate şarf it saña fermāniken her çuzvuñı
Ölmeden öl gür içinde pāre pāre put put
- 22 Şoñ peşimān aşşı kılmaz gāfil olma tevbe kıl
Hāzır ol kim hem saña vü hem bağadur bu öğüt

110*

97a FAŞILA Fİ-BEYĀNE'T-TERCİ'

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Nideyüm bilmezem sentünile yāre gönül
Ki şapup yoldan uçarsın dün ü gün yāre gönül
- 2 Neden ārām u kararın yoğ ey hercāi seniñ
Niçe bir yarı koyup uyasın ağıyāra gönül
- 3 Niçe bir nevha kılup hasret odına yanasın
Yā niçe āh-ı firāk odı seni yāre gönül
- 4 Gözimün yaşı ağar derd ile kurur tudağım
Çün harāret düşer ağızımdağı ter yāre gönül

* 21 (a) Şöhret ü: Şöhreti YA. / hil'atlerüñe: hil'atlerüñden LA. / idersen: idersen YA. / çār: mār YA.; 21 (b) Şöhretin: Şöhretün LA. / āhir hil'atün: āhirin YA. / kaç: kaç YA.

* 22 (b) kılde: kılden LA. / degşirüben: degişüben YA.

* 23 (a) inandunıse: inandınsa YA.; 23 (b) Söyler iseñ: Söyleriseñ LA.

* 24 (a) saña fermāniken her çuzvuñı: kamu çuzvuñı fermāniken YA.; 24 (b) Ölmeden: Ölmedin LA. / gür - LA. / put put: büt tut LA.

* 110 YA. 97a, LA. 89b

* FAŞILA Fİ-BEYĀNE'T-TERCİ' -LA.

* 1 (a) gönül: gönül LA.; 1 (b) dün ü: düni LA.

* 2 (a) kararın: kararın LA. / ey -LA. / seniñ: seniñ LA.; 2 (b) gönül: gönül LA.

* 3 (a) kılup: urup YA. / yanasın: yanasın LA.; 3 (b) āh-ı: āh u LA. / gönül: gönül LA.

* 4 -YA.

- 5 Meger o Ḥayy u Raḥīmīn iriše merḥameti
Saña merhem yaқа kim oñula bu yāre göñül
- 6 Şāha yüz baş u cānuñ varısa қurbān idegör
Yüz urup қapusına таpusına yāre göñül
- 7 Nola ger yoldaş olasın bu Kemāl Ümmī ile
Ki be-cidd dürtüşen irişür yāre göñül
- 8 Cüste қıl iste dürtüş derdi getir deste göñül
Dosta cüst irdi iren derdile ey haste göñül
- 9 ʿIşq elinden içeriseñ tolu peymāne göñül
Olasın tā-ebedi ʿāşık-ı mestāne göñül
- 10 Ḥubb u dünyā meyi şeytāndur içüp yime ḥarām
Kim ḥelāl ola saña meşreb ü meyḥāne göñül
- 11 Ey hevā vü cemʿ içinde tamaʿ u şehvetile
Ārzü şemʿine karşı delü pervāne göñül
- 12 Bir cemāl iste ki hīç irmeye ḥüsnine zevāl
Қalmadı ḥüsn-i beқā Yūsuf u Kenʿāna göñül
- 13 Bu serāyı hūyı hāyı ton u tay aşsısı ne
Çünkü қalmadı cihān mülki Süleymāna göñül
- 14 Bu қadar düşmān içinde қanı bir maḥrem ü dost
Yā bu her dām arasında қanı bir dāne göñül
- 15 Çün gelen geçdi geçer bunda қonan göçdi göçer
Yā bu қamu қuru гавға yā bu sevdā ne göñül

* 5 (a) Raḥīmīn: Raḥīmīn LA.; 5 (b) kim -YA. / oñula: oñula LA. / göñül: göñil LA.

* 6 (a) baş u cānuñ: baş u cānıñ YA. / idegör: idüben LA.; 6 (b) göñül: göñil LA.

* 7 (a) Ümmī ile: Ümmīyle LA.; 7 (b) dürtüşen irişür: тұrtışavuz LA. / göñül: göñil LA.

* 8 (a) deste: dosta LA. / göñül: göñil LA.; 8 (b) göñül: göñil LA.

* 9 (a) peymāne: bī-gāne YA.

* 10 (a) meyi: miyi LA.; 10 (b) meşreb ü: meşrebi LA.

* 11 -YA.

* 12 (a) ki: kim YA. / hīç: hīç YA. / irmeye -LA.; 12 (b) ḥüsn-i beқā: ḥüsn ü beқā LA.

* 13 (a) hāyı -YA.

* 14 (a) düşmān: düşmen LA.; 14 (b) dām: dem YA.

* 15 (a) Çün: Çü YA. / geçdi: giçdi LA. / geçer: göçer LA. / қonan: қонdı YA. / göçdi -YA.

- 97b 16 Yārı yād eyleyüben bilişi unutmağıla
Āşinā iken olursın giri bī-gāne göñül
- 17 Bū'l-‘aceb sen kamu ‘ālemde vü ādemde ‘aceb
Ola mı sencileyin bir daħi dīvāne göñil
- 18 Bir dem olur sen uludan elvāndişile
Bir dem olursın olur serveri bey-gāne göñül
- 19 Niçeye degin elünđen bu Kemāl Ümmī seniñ
Fürķat ü ħasret odına dutışup yana göñül
- 20 Cüste kıl iste dürüş derdi getir deste göñül
Dosta cüst irdi iren derdile ey ħaste göñül
- 21 Ey dirīgā ki seni bulımazam bende göñül
Nişe āzāde yürürken düşesin tende göñül
- 22 Ey gehī yirde gehī gökde durup ‘arşa ağan
Ey gehī şāh gehī ħoca gehī bende göñül
- 23 Ey gehī ‘aqla uyan gāhī dönüp nefse uyan
Ey gehī cānile dem-sāz ey gehī tende göñül
- 24 Ey gehī tağda gehī bāğçede vü bāğda gezen
Ey gehī evde gehī yazıda yabanda göñül
- 25 Ey gehī şarka kılan ‘azmi gehī garba dutan
Ey gehī köşk ü serāyda gāhī külhānda göñül
- 26 Ey gehī karga ile irte gice cife koyan
Ey gehī bülbülile ħoş gül ü gülşende göñül

* 16 (a) bilişi: bilişin YA.; 16 (b) olursın: olursan LA. / giri: girü LA. / bī-gāne: bey-gāne LA. / göñül: göñil LA.

* 17 -YA.

* 18 -YA.

* 19 (a) elünđen: eliñden LA. / seniñ: seniñ LA.; 19 (b) dutışup: tutışup LA.

* 20 (a) getir deste: getürdise LA.

* 21 (a) ki -YA.; 21 (b) tende: bende YA.

* 22 (a) durup: gehī YA.; 22 (b) şāh: şāhı LA. / ħoca: ħavāş LA.

* 23 (b) ey: u LA.

* 24 -YA.

* 25 -LA.

* 26 (a) ile: gibi LA. / koyan: kovan YA.; 26 (b) bülbül ile: bülbülile LA. / ħoş -YA.

- 27 ‘Aceb umar mısın ey dīl niçe cünbüş hareket
 Qanı ārāmuñ eyā qalbi perākende gönül
- 28 Ne vaqār u ne sükūnet buluram leyl ü nehār
 Ne qarār u ne ferāgat görürem sende gönül
- 29 Nola bir sâ‘at eger tâ‘at idesin bile
 Çıkmadan fırsat elün den giresin pende gönül
- 30 Yine bir lezzete düşdi hevesiñ dünyāda kim
 Nazarıñ yoq kamu şehd ü şekker ü qanda gönül
- 31 Lā-mekānı sen unuttıñ vaṭanıñ sevgüsini
 Ki degil Ümmī Kemālile bu meskende gönül
- 32 Cüste kıl iste dürtüş derdi getir deste gönül
 Dosta cüst irdi iren derdile ey haste gönül
- 33 ‘İşkile ger severiseñ ol bir Allahı gönül
 Qo kalanını unut şahı şahinşāhı gönül
- 34 Şıdkile faqr u fenā yolına ‘azm itdüñise
 Ne işiñdür seniñ ayruq beg ü sipāhı gönül
- 35 Hālıqı isteriseñ imdi hālāyıqdan üzül
 Dileme sīm ü zer ü memleket ü cāhı gönül
- 36 Gevher-efşānsın eyā kân u cevāhir ṭoludur
 Kehribā gibi qabül eyleme hergāhı gönül
- 37 Div evi olma ki saña diler qalb-i selīm
 Zire şāfī dil olur Taqrı nazargāhı gönül
- 38 Ey gehī şems ü gehī zerre gehī mäh-ı münīr
 Ey gehī baqr u gehī qatre mähı gönül
- 39 Bir nefes cehlile kendüyi ne ğayrı bilen
 Bir nefes ‘ilmile her nesnenüñ āgāhı gönül

* 27 (a) ‘Aceb: Ey ‘aceb LA. / umar mısın: irmez misin YA. / dīl -LA.; 27 (b) qalbi: qalb ü YA.

* 28 -YA.

* 29 (a) idesin: idesen LA. / bile: bilmeye LA.; 29 (b) Çıkmadan: Çıkmadın LA. / pende: bende LA.

* 30 (a) hevesiñ: hevesiñ LA.; 30 (b) Nazarıñ: Nazaruñ LA. / şekker: şeker LA.

* 31 (a) unuttıñ: unuttuñ LA. / vaṭanıñ: vaṭanuñ LA.; 31 (b) degil: degil LA. / Kemālile: Kemāl ile LA.

* 33...44 -YA.

- 40 Vahtidür imdi bugün kim olasın āgehī
Ey kamu yol erinüñ her yaña hem-rāhı gönül
- 41 Virdügi derdile ser yüz süri dergāha müdām
Tā saña fazl u ʿināyet yite nāgāhı gönül
- 42 Hey ecel yitdi ʿamel kanı niçe tül-ı emel
Niçe bir senüñ elinñden kılayın āhı gönül
- 43 Ger refīk olmazısañ bārī Kemāl Ümmī ko
Uyalım mürşide bāşed varavuz rāhı gönül
- 44 Cüste kıl iste dürüş derdi götür deste gönül
Dosta cüst irdi iren derdile ey haste gönül
- 98a 45 ʿAcebā kandasın ey ʿaşık u ʿavvāre gönül
Bulmazam seni ey haste ü bī-çāre gönül
- 46 Kāmular yarasınıñ çāresi var gerçi velī
Bu seniñ derdiñe hiç bulmazam çāre gönül
- 47 Ne ʿaceb haste ki bir demde gezer yiri gögi
Ne sağa beñzedeler seni ne bīmāra gönül
- 48 Baña bir dem bu tarīk içre refīk olımadıñ
Meger aldar seni bu dünyā-yı mekkāre gönül
- 49 Nefsi marziyye-i koyup dün ü gün nefse uyup
Ne revā kim olasın tābīʿ-i emmāre gönül
- 50 Bellü ne uşlu direm ne delüye beñzedirem
Seni bu dār u diyār içre ne deyyāre gönül
- 51 Bir nefes halvet içinde bileme hem-dem iken
Bir nefes taşra çıkarısın yine bāzāra gönül
- 52 Ey müdāmī ay ü günile toğan ve uyuğan
Olmadıñ kütibile şābitsin ey seyyāre gönül

* 45 (b) Bulmazam: Bulmaz LA.; 45 (b) haste ü: haste-i YA. / bī-çāre: bey-çāre LA.

* 46 (a) yarasınıñ: yarasınıñ LA.; 46 (b) seniñ: senüñ LA. / hiç: hiç YA.

* 47 (b) beñzedeler: beñzediler LA. / bīmāra: beymāra LA.

* 48 (b) dünyā-yı: dünyā vü YA.

* 49 (a) dün ü: düni LA.; 49 (b) tābīʿ-i emmāre: tābīʿ ü avvāre YA.

* 50 (a) beñzedirem: beñzerdim LA.

* 51 (a) hem-dem iken: hem-demiken LA.; 51 (b) çıkarısın: kaçarsın YA.

* 52 (a) uyuğan: yağan YA.; 52 (b) Olmadıñ: Olmadıñ LA. / şābitsin: şābitsen YA.

- 53 †Aybuğı †aynına †ut eyleme ğayrına nazır
†Aşık u †alibiseğ rü’yet-i dīdāra göñül
- 54 Sevdüđiđ senüñiledür bile her †anda iseđ
İrağ isteme anı sende yakın ara göñül
- 55 Çün dil-ārāmı seven cān u dil-ārām idemez
Ki diler Ümmī Kemāl iriše dil-dāre göñül
- 56 Cüste †ıl iste dürtüş derdi getir deste göñül
Dosta cüst irdi iren derdile ey †aste göñül

111*

DER-MEDĤ-i ĤAZRETİ ŐEYĤ H’ACE SULTĀN †ALĪ
†ALEYĤİ’R-RAĤMET

Mef’ülü Mefā’ilü Mefā’ilü Fe’ülün
(- - . / . - - . / . - - . / . - -)

- 1 Ol Şehr-i Őerī’atde Şehin-Őāh-ı taŐavvuf
Ol baĥr-ı ĥaĥīĥatde yüzün “lem-yezel”īdür
- 98b 2 Ol mürşid-i kāmīl ki ulu Őeyĥ ü velīdür
GüneŐ gibi nūrı đolu †ālemde celīdür
- 3 Ol aşıl neseb birle ulu †āleme sultān
Hem himmet-i a’lā ve kerāmet-i †alīdür
- 4 Der-memleket ü keşf-i kerāmet ü vilāyet
Ber-mesned-i irŐād-ı Süleymān u meŐelīdür
- 5 Ol †ıŐĥ u Őafā ravzasınuğ bülbülıüdür hem
Ol luĥf u vefā güłŐeniniđ tāze gülıüdür

* 53 (a) †Aybuğı: †Aynuğı YA. / †aynına: †aynuna LA.; 53 (b) †Aşık u: †Aşıkı LA.

* 54 (a) Sevdüđiđ: Sevdüđüđ LA. / senüñiledür: senüñledür LA.; 54 (b) İrağ: İrağ LA.

* 55 (a) Çün: Çü YA. / dil-ārām: dīl-ārām YA..

* 56 -LA.

* 111 YA. 98a, LA. 92a

* DER-MEDĤ-i ĤAZRETİ ŐEYĤ H’ACE SULTĀN †ALĪ †ALEYĤİ’R-RAĤMET -LA.

* 1 (b) yüzün: yüzen YA.

* 2 (a) ulu: ol YA. / ü -LA.; 2 (b) nūrı: nūr YA. / đolu: tolu LA.

* 4 (a) keşf-i: keşf ü LA. / kerāmet ü: kerāmeti LA.; 4 (b) Ber: Bir LA. / u -LA.

* 5 (a) †ıŐĥ u: †ıŐĥı LA. / bülbülıüdür: bülbülıüdür LA.; 5 (b) güłŐeniniđ: güłŐeniniđ LA.

- 6 Ma'nide maḳāmına maḳāl irmez anıḡ
Şūretde velākin ol velī er de velīdür
- 7 Şūfīleriḡ ol menba'ıdur meşrebi andan
Her mürşid anıḡ cüz'ü ve erkānı külidür
- 8 Keşfīdür 'aṭāyīdür anuḡ manşıbı Hāḡdan
Şanmaḡ ki hemān kesbi ve 'ilmi 'amelidür
- 9 Ey görmeyen ol Şiblī vü Ṭayfūrı Cüneydī
Gel ḡoca yüzün gör ki olarıḡ bedelidür
- 10 Anıḡ gözi ten gözi degil cān gözidür
Anıḡ yolu 'ām yolu degil ḡaş yolıdur
- 11 Anıḡ işi zāhirde degil bāṭınıledür
Anıḡ sözi ḡāl dili degil ḡāl dilidür
- 12 Anıḡ evi ḡalk evi degil Hāḡ ḡapusıdur
Anıḡ ili suflīde degil 'ulvī ilidür
- 13 Anıḡ yüzini görmek ṭapusına irmek
Her ṭā'ifeniḡ Hāḡdan ümīdi emelidür
- 14 Anıḡ ḡamu buyruḡına ḡiç çün çāre yoḡ
Her işde anuḡ didüḡi "lebbeyk"i belīdür
- 15 Zī baḡtlu sultān ki ḡamu emīr ü selāṭīn
Ṭasına müştāḡ ḡapusunda ḡulıdur
- 16 İrer ebedī devlete ol yāri sevenler
Zīrā ki anıḡ baḡtı ḡudādan ezeliüdür

* 6 (a) anıḡ: anuḡ LA.

* 7 (a) Şūfīleriḡ: Şūfīleriḡ LA.; 7 (b) mürşid: mürşüd LA. / anıḡ: anuḡ LA. / cüz'ü ve erkānı: cüz' ü erkān u YA.

* 8 (a) anuḡ -YA.; 8 (b) ve: vü LA.

* 9 (a) vü -YA.; 9 (b) olarıḡ: olarıḡ LA.

* 10 (a) Anıḡ gözi ten gözi degil cān gözidür: Anıḡ yüzi ten degil bes cān gözi görür LA.; 10 (b) Anıḡ: Anıḡ LA. / degil: degül LA.

* 11 (a) Anıḡ: Anıḡ LA. / bāṭınıledür: bāṭınladur YA.; 11 (b) Anıḡ: Anıḡ LA. / dili -YA. / degil: degül LA.

* 12 (a) Anıḡ: Anıḡ LA.; 12 (b) Anıḡ: Anıḡ LA. / ili: eli LA. / degil: degül LA. / ilidür: elidür LA.

* 13 (a) Anıḡ: Anıḡ LA. / yüzini: yüzine LA.; 13 (b) ṭā'ifeniḡ: ṭāyifenüḡ LA.

* 14 (a) Anıḡ: Anıḡ LA. / ḡiç: ḡiç YA. / çāre: çerā LA.; 14 (b) işde anuḡ: işideniḡ YA.

* 15 -YA.

* 16 (b) anıḡ: anıḡ LA. / baḡtı: baḡtu LA.

- 17 Yüz bin yakīn var eli altında halīfe
Kim cümle dutup virdügi ol hoca elidür
- 99a 18 Her tālib ü †aşıklarınını cezbe kıluban
İlden ile yılduran anıñ †ışk-ı yoludur
- 19 Hūnında dün ü gün toyunur cümle halāyık
Dā'im hānedān hīç ıssız olmaz ilidür
- 20 Cem'ıyyetine hāzır olur gaybı erenler
Hergāh ki şu †a'nede suāle ne celīdür
- 21 Üçler yidiler kırklar üçüzler ulusu
Ol şeyh-i cihān kuṭb-ı zamān hoca †Alīdür
- 22 Ol bay u emīriñ bu Kemāl Ümmī faķiriñ
Yolında dañi tuhfesi yok cān u dilūdür
- 23 Ol baħr-ı muhīṭ içre degil kıatrece kıadri
Ki her hulefā mevcü ve ırmağı külidür
- 24 †ışkile okuñ medħin o şeyh-i †Acemīnün
Dimek ki bu bir Türkī Rūmī ğazelidür
- 25 Bu †ışk u dem ü zevk ü kamu şevk ü şafāmuz
Girçekleri ol cān u gönjilden sevelidür

* 18 (a) cezbe: cezbe YA.; 18 (b) anıñ: anıñ LA.

* 19 (a) toyunur: doyunur YA.; 19 (b) Dā'im: Dāyim LA. / hīç: hīc YA. / ilidür: elidür YA.

* 20 -YA.

* 21 -YA.

* 22 (a) u -LA. / emīriñ: emīriñ LA. / faķiriñ: faķiriñ LA.; 22(b) cān u: hāl YA.

* 23 (a) degil: degil LA.; 23 (b) mevcü ve ırmağı: mevcü varmağı LA.

* 24 (a) şeyh-i †Acemīnün: şāh-ı †Acemiñ YA.; 24 (b) ki: kim YA. / Rūmī: ve Rūm YA.

* 25 (a) †ışk u: †ışk YA. / zevk: zevk YA.

112*

FAŞILA

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

(- - . / . - - . / . - - . / . - -)

- 1 Yā Rab bizi bu ğaflet içinden sen uyandır
Hem şunları kim bizcileyin nefse uyandır
- 2 Hācetlerimiz keremin birle revā kııl
Ne diyesimiz çünkü saña bellü beyāndur
- 3 Fāş itme bizim 'aybumızı ey yüce Settār
Ger halka nihānise saña cümle 'ayāndur
- 4 Şol 'aşık u şādıklarınun hakkıçün kim
'İşkünde kamu memleket ü cāhı koyandır
- 5 Daği şol bahādırlarınçün ki riyāsız
Yolunda senün māl ü ser ü cāna kıyandır
- 6 Sermāyeleri kim bize virdiñ telef itdik
Hic aşşı görünmez işimiz külli ziyāndur
- 7 Aşşı şolar itdigim bu bāzārın içinde
İhlāşile her varlığı yoğa şayandır
- 8 Şol kāni' u şābirler için kim niçe günler
Bir pāre kuru kuruş ile karnı toyandır
- 9 Raḫmetlerin bahrı mevc ursa kılup cüş
Bir katreşi yüz biñ yüz kurasını yuyandır

* 112 YA. 99a, LA. 93a

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) içinden: içinde LA. / uyandır: uyandır YA.; 1 (b) uyandır: uyandır YA.

* 2 (a) Hācetlerimiz: Hācetlerimizi LA.

* 4 -YA.

* 5 -YA.

* 6 (a) virdiñ: virdün LA. / itdik: itdik LA.; 6 (b) Hic: Hic YA. / görünmez: görünmez LA.

* 7 (a) itdigim: itdi LA. / bāzārın: bāzārın LA.

* 8 (b) kuruş ile: nānile hem LA. / toyandır: doyandır YA.

* 9 (a) bahrı: bahrı çü YA.; 9 (b) yüz -YA. / kurasını: karayı YA. / yuyandır: yuyandır YA.

- 10 Ne ğam bitimiz doldısa yazuķ yazusından
Çün tevbe ile fażlıñ anı giri yuyandır
- 99b 11 Hılm içre bizi pāk eyle zevķüñ şuyile yu
Şevķiñ yilini esdir ııřķıñ odına yandır
- 12 Ayırma Kemāl Ümmī ey Ferd dü-cihānda
Şol girçek erenden ki bu her sırrı đuyandır
- 13 Kaçan kalısar ğafletiñ uyķusu içinde
Her kime ki sen didüñise yatma uyandır

113*

FAŞILA

Mef̄ülü Mefā̄lü Mefā̄lü Fēülün
(- - . / . - - . / . - - . / . - -)

- 1 Ğāfil bu uzaķ yolda kanı zād ü zevāda
Geçmez hevesiñ kaldı bu nefsanī hevāda
- 2 Atlandı eren kāfilesi menzile yitdi
Kaldıñ yalıñuz sen bu ħarāmīlü ovada
- 3 Aldanma serāba dön ırağdan tap özün kim
Bu ħırşile hiç şuşamış irmedi şavada
- 4 Bu dünyā şu bir kıru derin kıuyuya beñzer
Şarķıtma ipüñ aña ki çıkmaz şu kıovada
- 5 Ne deñlü demür kal̄a gibi berk olur iseñ
Āħir bir ecel topı seni daħi uvada

* 10 (a) doldise: taldise LA.; 10 (b) fażlıñ: fażluñ LA. / giri: giri LA. / yuyandır: yuyandır YA.

* 11 (a) eyle: it LA. / zevķüñ: zevķiñ YA. / şuyile: şuyula YA.; 11 (b) Şevķiñ: Şevķiñ LA. / esdir: esdir LA. / ııřķıñ: ııřķ LA. / yandır: yandır YA.

* 12 (a) Ferd dü: berd ü LA.; 12 (b) erenden: erinden LA. / đuyandır: đuyandır LA.

* 13 (a) ğafletiñ: ğafletiñ LA. / kime: kim LA. / didüñise: iderseñ LA.

* 113 YA. 99b, LA. 94a

* FAŞILA -LA.

* 1 (b) Geçmez: Geçer YA. / hevesiñ: hevesiñ LA.

* 2 (b) Kaldıñ: Kaldıñ LA. / yalıñuz: yalıñuz LA. / ħarāmīlü: ħarāmīli LA.

* 3 -YA.; 3 (b) şavad kelimesinin doğrusu savaķ şeklindedir.

* 4 (a) şu bir: bir şu LA. / derin: deriñ LA.

* 5 (a) olur iseñ: oluriseñ LA.

- 6 Kendüzüñji görme baḡ āhı ne ulular var
Şol yirde ki her topraḡı yapa suvada
- 7 İnsān gibi dervīşin içi aydınına baḡ
Ḥayvān gibi ur geme baḡuban ṭaşı sevāda
- 8 Şeh-bāz kıılır ʿālemi revḡānīde pervāz
Ḳarḡa gibi ḡalmaz bu cismānī yuvada
- 9 Derd olmasa göñülden ne dermān ele girsün
Od yanmasa ocaḡda ne çig bişe ṭavada
- 10 Ağlar bu Kemāl Ümmī kıılır ḡasretile āh
İder dün ü gün derdile ʿuşşāḡ nevāda
- 11 Derd içre biz ol deḡlü şafālar buluruz kim
Bī-derd bulımaz biñde birin cümle devāda

114*

VE LEHU EYŻAN

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Feʿülün
(- - . / . - - . / . - - . / . - -)

- 100a 1 Ḡāfil dürişüben ne yaparsın bu fenāyı
ʿĀḡıl kişi urur mı buz üstünde bināyı
- 2 Āḡir bu felek sizi daḡı böyle kılısar
Senden ilerü nitdiyse ata vü anayı
- 3 Hey ḡoşlıḡa maḡrūr olup unıtma aḡadur
Bu genc şafānuḡ şoḡına renc ü ʿanāyı

* 6 (a) Kendüzüñji: Kendü özünji YA.; 6 (b) topraḡı yapa: topraḡ u yayu LA.

* 7 (a) dervīşin: dervīşün LA.; 7 (b) geme: gitme LA. / ṭaşı sevāda: ṭaş u şuvada LA.

* 8 (a) ʿālemi: ʿālem LA.

* 9 (a) göñülden: göñilden LA. / ne -YA. / dermān: dermāna YA. / girsün: girmez YA.

* 10 (b) dün ü: dünü LA. / ʿuşşāḡ: ʿuşşāḡ-ı YA.

* 11 (a) biz: bir LA.; 11 (b) Bī-derd: Bey-derd LA.

* 114 YA. 99b, LA. 94b

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) fenāyı: fenāʿi YA.; 1 (b) urur mı: urur LA. / bināyı: bināʿi YA.

* 2 (a) bu -LA. / sizi daḡı: daḡı seni YA.

* 3 -YA.

- 4 Ne miñnete şabrıñ var ne niçmete şükriñ
Bil imdi ki ne faqrı başardıñ ne ğınāyı
- 5 Ğayret midür ey ğayrı qapulardan umanlar
Dün ü gün qoyup ol bay sañāvetlü Ğudāyı
- 6 Zānīlere ne ğaybet idersin ey ğod-bīn
Çün diliñ ider irte gice bunca zināyı
- 7 Ğayf ol ki seniñ qatlu diliñden gele yatlu
Ğaybet idersin qoyuban medħ ü senāyı
- 8 Daşradağı qalğuları sen nice şayasın
Şımadıñ içindeki deff ü çeng ile nāyı
- 9 Çün mürşidi irşād ide çünki niçe mürşid
Teslīm idüp elden qomadıñ kibr ü mayanı
- 10 Kim qoya gül-ābı qapuna şol kişinüñ kim
Qatrān ile doldırmış ola kendü enāyı
- 11 Qo çok sözi söz iste Kemāl Ümmī çalabdan
Kim o söz ile olmadı ‘Attār-ı Senāyı

* 4 (a) şabrıñ: şabrıñ LA. / şükriñ: şükriñ LA.; 4 (b) imdi: anda LA. / başardıñ: başardıñ LA. / ğınāyı: ğınāyı YA.

* 5 (b) bay: bayı LA. / Ğudāyı: fenāyı LA.

* 6 (a) ğaybet: ta'ne YA.; 6 (b) zināı: yarı LA.

* 7 (a) seniñ: senüñ LA. / qatlu: qatlu LA.; 7 (b) idersin: dīdārısın YA. / qoyuban: qoyup YA. / medħ ü: medħi YA. / senāyı: senāı YA.

* 8 (a) Daşradağı: Taşradağı LA. / qalğuları: qalğuların LA. / sen -LA. / nice: niçe LA. / şayasın: şıyasın YA.; 8 (b) Şımadıñ: Şaymadıñ YA. / içindeki: içinde YA. / deff: def LA. / çeng ile: çengile LA.

* 9 -YA.

* 10 (a) qapuna: qapına LA. / kişinüñ: kişiniñ YA.; 10 (b) Qatran ile: Qatranile LA. / doldırmış: toldurmuş LA.

* 9 (b) Kim: Ki YA. / o -YA. / Senāyı: Senāı YA.

115*

FAŞILA

Mef'ülü Mefā'îlü Mefā'îlü Fe'ülün

(- - . / . - - . / . - - . / . - -)

- 1 Dünyāda bu çarḥıñ kime oḡ atmadı yası
Kim kimse hıç anı ne çekibildi ne yası
- 2 Ey Ḥālıka 'āşī vü bu ḥalk içre kılan güç
Güçlü iseñ imdi ol oḡı dönder veyā sı
- 3 Ḳatında berāber đon u ḳalkān zīre boş
Umaç aña ḥalkuñ begü atlusı yayası
- 4 Ḥübidi bahār u çimen olması ḥazānı
Ḥoşidi 'arūsı eger olmasa yası
- 5 Bu dār-ı keşīfi vir al ol mülk-i laṭīfi
Kim ḳumları dūr la'l-i güher daşı ḳayası
- 6 Nişe kılam ol 'işe ki nişe ire nüşı
Hem cāh şonı çāha düşer vāye vü yası
- 7 Şol mertebenüñ kim öñi genc ola şonı renc
'Aḳıl kişi her varlığı yoḡa şayası
- 100b 8 Yüzümdür izi tozı şu derviş ereniñ kim
Hıç nesnesin arturmaya yarına ḳoyası
- 9 Şūfī şuña dirler ki ola ḳalb-i şafā hem
Ṭutmaya küdüret döne iḥlāşa riyāsı

* 115 YA. 100a, LA. 95a

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) çarḥıñ: çarḥuñ LA.; 1 (b) hıç: hıç YA. / çekibildi: çekdi bildi YA.

* 2 (a) vü -YA. / güç: güc LA.; 2 (b) Güçlü: Güclü LA. / dönder: döndür LA. / veyā: yā LA.

* 3 (a) đon: đon LA.; 3 (b) Umaç: Umac LA.

* 4 -LA.

* 5 (a) mülk-i laṭīfi: mülk-ü laṭīf LA.; ḳumları dūr: ḳumlarıdur LA. / güher: gevher YA. / daşı: taş LA. / ḳayası: kıyası LA.

* 6 -YA.

* 7 -YA.

* 8 (b) Hıç: Hıç YA. / arturmaya: artırmaya LA.

* 9 (a) ki: kim YA.; 9 (b) küdüret: kudret YA.

- 10 Şāfī̄ ola vāfī̄ ola fānī̄ vü yaqīn hem
Şūfīnūñ odur şādī vü o fāsı vü yāsı
- 11 Heyhāt nice ümmetiyüz biz ki nebīnūñ
Aşhābı kuru kuruşā yimezlerdi dōyası
- 12 Ālemde kāmū ādemīlerūñ begi oldur
Kim ağızı anuñ yumulı ola aqıq ayası
- 13 Her kim yitişe Ālemi tevḥīde gerek ki
Zünnārı kesüben put ḥāçını şıyası
- 14 Kānı bir iyü yoldaş u koldaş kārındaş
Bāṭıl yolu ḥalkı koyup Ḥaqqā uyası
- 15 Tālib kişi maṭlūbına ciddiyle irer çüst
Kim yol varımaz şahşuñ uşanı ve uyası
- 16 Āşıq mıdur ol kimse ki maşūq yolında
Kānına kıyamaz nite cānına kıyası
- 17 Tā'ib kani kim yüz kirin kara bitisin
Tevbe şuyı şabūnile yunası yuyası
- 18 Yāre yāre bizi derd eyledi maḥzā yāre
Yāre kani yarar iş o yāre yarası
- 19 Mevt-i sekerātı ağan ölümünden öñ ölüp
Ġaflet mi esriklüğini irden ayası
- 20 Ol Ḥayyu kāmū yirde gören ḥāzır u nāzır
Korqar utanur varısa taqvā ḥayāsı
- 21 Ḥaqq sözi kabūl ideyidi münkir ü cāhil
Ger lāyıkqa bilmese bu sırrı tıyası

* 10 -YA.

* 11 (a) nice: niçe YA.; 11 (b) Aşhābı: Aşhābu YA. / dōyası: tōyası LA.

* 12 (a) ādemīlerūñ: ādemlerūñ YA. / begi: yiregi LA.; 12 (b) yumulı: yumulu LA. / aqıq: aqıq LA.

* 13 (a) ki: kim LA.; 13 (b) put: büt LA. / ḥāçını: ḥāçım YA.

* 14 -YA.

* 15 -YA.

* 16 (b) Kānına: Tenine YA.

* 17 (a) kim -YA.; 17 (b) yunası: yunası vü LA.

* 18 -YA.

* 19 (a) Mevt-i: Mevt YA. / ölümünden: ölmeden LA.; 19 (b) esriklüğini: esriklüğini LA.

* 21 -YA.

- 22 Gözsüz gibi nūrın zulümāt mı şanaydı
Ger yarasaya yarası hırşīdi ziyāsı
- 23 Sağırlara biñ çağırursañ bir işitmez
Đut virdüñ ögüt kanı kulağ anı koyası
- 24 Çün geldi hadīs içre ki e'n-nāsü yenāmu
Bīdār gerek nā'ime tenbīh okuyası
- 25 Uyur sözi oldur ki düşü içre yiteler
Çün kendüsi gāfil ögidi kime kıyası
- 26 Bu evde benim ne hünerim var ne metā'ım
Bāzār-ı ma'nīde şatuban halka yayası
- 27 'Aṭṭār katında nesi var sirke-fürüşüñ
Şatup şekkeri müşgü bahāsın yayası
- 28 Yazuğ çoğıçün kesme Kemāl Ümmī ümīdüñ
Kim yoğ çalabuñ rahmetiniñ hadd ü kıyāsı
- 29 Bir söz ki ola tırı dañi uz
Şol sağışı Hāğdan ki şad u bist ola yası
- 101a 30 Ne nükte durur kimseye bu nazīre
Kim kâfiyesiniñ gelür ahırleri yası

* 22 (a) nūrın: nūrı LA. / zulümāt: zulümāta YA. / şanaydı: şataydı YA.; 22 (b) yarasaya: yaraşaya LA./ hırşīdi: nūr u YA.

* 23 (b) Đut: Tüt LA.

* 24 (a) yenāmu: yenām YA.; 24 (b) Bīdār: Beydār LA. / nā'ime: nāyime LA.

* 25 -YA.

* 26 (a) metā'ım: metā'um LA.; 26 (b) ma'nīde: ma'anīde YA.

* 27 (a) fürüşüñ: fürüşuñ LA.; 27 (b) şekkeri: şükrü LA.

* 28 (b) rahmetiniñ: rahmetinüñ LA.

* 29 -YA.

* 30 (a) bu: ne YA.; 30 (b) kâfiyesiniñ: kâfilesinüñ LA.

116*

FAŞILA

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

(- - . / . - - . / . - - . / . - -)

- 1 Ey dünyā seven ço ki fenādır tutamazsın
Yıl kavme ki biñ yıl yiler iseñ yitemezsin
- 2 Şol “naħnü qasemnā”¹³⁰ da saña kısmet olana
Biñ cehdile bir zerrece artık katamazsın
- 3 Dünyāyı yirersin yine hırşile dirersin
Hiç bir çöpüñi daħi yabana atamazsın
- 4 Sen yiri yiyem şanma ki āħir seni yir yir
Nerd oynama çarħile ki āħir utamazsın
- 5 Ey 'aciz ögünme hünerim var diyü çünkim
Başıñdan eger bir kıl üzülse çatamazsın
- 6 Tedbīr idüben hiç ilerü iş iletmezsin
Taħdīr işini zürile giri yitemezsin
- 7 Ey kalbi şāfi diyü şaticı utan kim
Şarrāf öñine varıcağ eyle şatamazsın
- 8 Bir tevbe ile bunca yazıklar çamurından
Çıkup daħi rahmet deñizine batamazsın
- 9 Bu bāğda çü bitdiñ giri şolup kurumadan
Bil qadriñi kim haşre dek ayrığ bitemezsin

* 116 YA.101a, LA. 96a

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) fenādır: fenādur LA. / tutamazsın: dutmazsın YA.; 1 (b) yiler iseñ: yileriseñ LA.

¹³⁰ “Biz taksim ettik.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözlükler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 130.

* 2 (b) zerrece: zerrece LA. / artık: artuğ LA.

* 3 (a) yine: yene LA.; 3 (b) Hiç: Hiç YA. / daħi -YA.

* 5 (a) ögünme: öginme LA.; 5 (b) üzülse: üzilse LA.

* 6 (a) hiç: hiç YA. / iletmezsin: eyletimezsin YA.; 6 (b) işini: işi YA. / giri: giri LA. / yitemezsin: yitemezsen LA.

* 7 -YA.

* 8 (a) tevbe ile: tevbeyile LA.

* 9 (a) bitdiñ: bitdüñ LA. / giri: giri LA. / kurumadan: kurumadın LA.; 9 (b) qadriñi: qadriñi LA. / ayrığ: ayrığ LA. / bitemezsin: bitemezsen LA.

- 10 Dur t̄ā‘ate bu d̄ünlede her miḥnete ṣabr it
Yoḥsa varup ol sinlede rāḥat yatamazsın
- 11 Da‘vī k̄iluban ‘ūd u ‘abīrüm dime çünkim
Ma‘nī odına derdile yanup tutamazsın
- 12 ‘Işķ ehli içinde saḡa ‘āşık mı disünler
Pervāne gibi şem‘e çü pervāz idemezsin
- 13 K̄argā gibi leş koma Kemāl Ümmī ko yoḥsa
Bülbül gibi gül-zāra girüp çün ötemezsin
- 14 Ayruḳlara seniḡ niçe kār eyleye pendinḡ
Çün evvel oḳuduklarıḡı sen çutamazsın

117*

FAŞILA

- 101b 1 Her kim cihāna geldi peşīmān olur gider
Kim derdile geldiyse dermān alur gider
- 2 Evvel ḳadem başdı bu menzile çün ağlayu
Āḡir daḡı o zārile giryān olur gider
- 3 Bir bir bu ḡalkı ḳamu getüren ol bir yār
Uş yine bir bir ol yüce Sübhān alur gider
- 4 Hırş u ḡased niçün bizi bu mülke getüren
‘Uryān getürdi hem yine ‘uryān alur gider
- 5 Yoḳdur kimseden ecelün od ḳorḳusı
Gelür faḳīre şāhile yiksān alur gider

* 10 (a) d̄ünlede: d̄ünilede LA.; 10 (b) Yoḥsa: Yoḳsa LA. / yatamazsın: yatamazsan LA.

* 11 -YA.

* 12 (a) ‘āşık mı: ‘ışķı LA.; 12 (b) çü: çün LA.

* 13 (a) yoḥsa: yoḳsa LA.

* 14 (a) seniḡ: seniḡ LA. / pendinḡ: pendünḡ LA.; 14 (b) oḳuduklarıḡı: oḳıdıḳlarını LA. / çutamazsın: çutamazsan LA.

* 117 YA. 101a, LA. 99a

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) peşīmān: pişīmān YA.; 1 (b) alur: olur YA.

* 2 (a) başdı bu menzile çün: bu menzile çün başdı YA.; 2 (b) zārile: zāyile YA. / olur: alur LA.

* 3 (a) bir yār: bīrübār YA.

* 4 (b) yine: yene LA.

* 5 -YA.

- 6 Gör bir gedāyī ƒul dağı gider mi hem giymeden
Egnine şol bir libāsıııı sultān alur gider
- 7 Bunda vü anda eylük iden bulur eylügeni
Azgunlık eyleyen bile tuğyān alur gider
- 8 Devletlüdür şol kimse ki bu fānī dünyāda
Ol bākī mülke ĥayrile ihsān alur gider
- 9 Cānına cevır idüp tenini semirden kişi
Ol mār u mūr u ƒağrebe biryān alur gider
- 10 Kim uysa ƒağla rahmet ü Rahmāna irişür
Kim nefse uysa fitne-i řeytān alur gider
- 11 Kāfir cānını nāra şalar đamu māliki
Mümin cānını cennete Rıđvān alur gider
- 12 ƒĀřıklarııı ölümü günü ƒıyddur hemān
Maƒřūka cānların ƒü ĥurbān alur gider
- 13 Ĥağ sen ƒināyet it bu Kemāl Ümmī ƒāřıye
Kim ĥazretüğe zillet ü tuğyān alur gider
- 14 İmān u đın ü tevbe vü Ĥurānı yoldaş it
şol dem ki cān alıcı gelür cān alur gider

118*

- 1 Bağııı ey cān u dil gözün ačanlar
Beğā mülki fenā evden sečenler
- 102a 2 Ĥanı řol dünyāya mağrūr olanlar
Ĥanı řol menzile ĥonup göčenler

* 6 (a) hem - LA. / giymeden: geymedin YA.; 6 (b) bir -YA.

* 7 (a) vü: ve YA. / eylügeni: eylügeni YA.; 7 (b) eyleyen: iden YA.

* 8 (a) şol: şu YA. / ki: kim YA. / dünyāda: dünyādan LA.; 8 (b) mülke: milke LA.

* 9 (b) mūr u: mūr YA.

* 10 (a) rahmet ü: rahmeti LA. / irişür: irişir LA.

* 11 (a) đamu: đamu LA.; 11 (b) cānını: cānın LA.

* 12 (a) ƒĀřıklarııı: ƒĀřıklarııı LA. / ƒıyddur hemān: ƒıyd olur YA.

* 13 (b) ĥazretüğe: ĥazretüğe LA.

* 14 (a) đın ü: đını YA. / tevbe vü: tevbei YA.; 14 (b) gelür -YA. / cān -LA.

* 118 YA. 101b, LA. 100a

* 1 (a) dil: dil YA.; 1 (b) sečenler: sičenler LA.

- 3 Ḳanı şol illere bizim diyenler
Ḳanı şol yollara gelüp geçenler
- 4 Ḳanı şol bāğları diküp gidenler
Ḳanı şol yirleri eküp biçenler
- 5 Ḳanı şol ƙalᶜalar burçlar yapanlar
Ḳanı anda đurup yiyüp içenler
- 6 Ḳanı şol baylara hürmet ƙılanlar
Ḳanı yoƙsulları yirüp biçenler
- 7 Ḳanı şol cemᶜ olup tĩz đağılanlar
Ḳanı şol şemᶜ olup yanup uçanlar
- 8 Ḳanı şol ʿiřret idüp rakş uranlar
Ḳanı şol başlara şaçu şaçanlar
- 9 Ḳanı şol bĩş aluban kem şatanlar
Ḳanı halkıñ hāƙkın yiyüp içenler
- 10 Kemāl Ūmmĩ sen ol Hāƙdan yaña ƙaç
Ḳaçan ƙurtulur ölümdeñ ƙaçanlar
- 11 Bu dūzaħda dutılmaz dāne için
Sağā şevƙile uçmağā uçanlar

119*

- 1 Ey hoca sen hĩç mi günāh itmediñ
Tevbe idüp bir gün de āh itmediñ
- 2 Ger ƙulisenñ hem pes niřānıñ ƙanı
Ki hĩç hizmet-i pādiřāh itmediñ

* 3 (a) bizim: bizüm LA.; 3 (b) geçenler: giçenler LA.

* 5 (a) burçlar: burclar YA.; 5 (b) đurup: đurup LA.

* 6 -YA.

* 8 (b) başlara: baylara LA.

* 9 (b) halkıñ: halkıñ LA. / yiyüp içenler: bilüp biçenler LA.

* 10 (a) ƙaç: ƙac YA.; 10 (b) ƙurtulur: ƙurtulur LA.

* 11 (a) dūzaħda: dūzaħdan LA. / dutılmaz: đutılmaz LA.

* 119 YA. 102a, LA. 100a

* 1 (a) Ey -LA. / hoca sen: sen hᶜāce LA. / hĩç: hĩc YA. / mi -LA.; 1 (b) bir gün de: günde bir YA..

* 2 (a) niřānıñ: niřānuñ LA.; 2 (b) hĩç: hĩc YA. / hizmet-i: hizmet LA.

- 3 Bilüğe ʿamel kuşağın kuşanup
Başına rızāyı külāh itmediņ
- 4 Söziņ ādem özüņ merd ü bī-temīz
Zīre farkı māhī vü māh itmediņ
- 5 Hāḡḡa ḡaḡ diyüp bātılı ḡomadıņ
Niçün ḡavle fiʿli güvāh itmediņ
- 102b 6 Seni şekk ü inkār yoldan ḡodı
Ki gāh itdiņ iḡrār gāh itmediņ
- 7 Nice nefse ʿaḡlı ḡılasın esīr
Nite ʿaḡlı nefis üzre şāh itmediņ
- 8 ḡanı şehvetiņ leşkerin şımaḡa
Dil ü cānı mīr ü sipāh itmediņ
- 9 ʿAdū-yı nefis-i şeyḡān elinden ḡaçup
Saḡa dost işigin penāh itmediņ
- 10 Şol ḡaraņı çāha giresiņ aņup
Bu dünyāda hīç terk-i cāh itmediņ
- 11 Saḡa şoņ peşīmānuņ aşşısı ne
Çün yol yaraḡın görüp rāh itmediņ
- 12 Hīç üstüğe bir vaḡit dem geçmedi
Kim anda sepīdiņ siyāh itmediņ
- 13 ḡaçan bulasın ḡaymet-i gevheri
Çün ey güher batar ki gāh itmediņ

* 3 (a) Bilüğe: Biliğe LA.

* 4 (a) Söziņ: Sözüņ LA. / bī-temīz: bey-temīz LA.

* 5 (a) ḡomadıņ: ḡomadıņ LA.

* 6 (a) şekk ü: şekki LA.; 6 (b) itdiņ: itdüņ LA. / iḡrār: iḡrārı LA.

* 7 (a) Nice: Niçe YA. / 7 (b) Nite: Nişe LA. / itmediņ: itmediņ LA.

* 8 (a) şımaḡa: şaymaḡa YA.; 8 (b) cānı: cān u YA. / itmediņ: itmediņ LA.

* 9 (a) ʿAdū-yı: ʿAdū LA.

* 10 (a) çāha: cāha YA. / giresiņ: giresüņ LA.; 10 (b) hīç: hīc YA.

* 11 (a) şoņ: şol LA. / peşīmānuņ: pişīmānuņ YA.; 11 (b) görüp: girdi LA.

* 12 (a) Hīç: Hīc YA. / geçmedi: giçmedi LA.; 12 (b) sepīdiņ: süpīdüņ LA. / itmediņ: itmediņ LA.

* 13 (b) batar ki: yā terki gāh LA.

- 14 Sen hercāyi şūfīsin Ümmī Kemāl
Ki ʿālemde bir hanıḳāh itmediḡ

120*

DER-TEVBE-İ DİL

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
(- . - - / - . - - / - . -)

- 1 Gel berü ey nefse uyan tevbe kıł
Ġaflet uyḡusından uyan tevbe kıł
- 2 Kıł ḳamu ḡayrāt u iḡsāna rüçüʿ
Ez-heme zellāt u ʿiṡyān tevbe kıł
- 3 Oḡu tut “tübü illa’llah”¹³¹ āyetin
Nitekim buyurdı Furḳān tevbe kıł
- 4 Yazuḡım çoḡdır diyüp kesme ümīd
ʿAfv olur olma pirīṡān tevbe kıł
- 5 Dön Ḥaḳḳa ne deḡlü šuḡuḡ varısa
Yarlıḡar ol Ḥayy u Ġufrān tevbe kıł
- 103a 6 Di müdām “estaḡfiru’llahel-ʿazīm”
Tā ki raḡmet kıla Raḡmān tevbe kıł
- 7 Tāʿib ol kim tevbeliḡ ḳullarına
Raḡmet-i šāḡıḡ firāvān tevbe kıł
- 8 Ḳamu renciḡ bir devāsı var velī
Yazuḡıḡ derdine dermān tevbe kıł

* 14 (a) Sen: Ne YA.

* 120 YA. 102b, LA. 66a

* DER-TEVBE-İ DİL -LA.

* 2 (a) ḡayrāt u: ḡayrāta YA.

¹³¹ “Allah’a tevbe edin.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmî Kaynaklı Sözlər, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 154.

* 3 (a) Oḡu: Oḡı YA.

* 4 (a) Yazuḡım: Yazuḡum LA. / çoḡdır: çoḡdur LA. / diyüp: diyü YA.; 4 (b) pirīṡān: per-sitān LA. / tevbe -LA.

* 6 (b) raḡmet: Raḡmān LA. / Raḡmān: raḡmet LA.

* 7 (a) Tāʿib: Tāyib LA.

* 8 (a) renciḡ: rencüḡ LA.; 8 (b) Yazuḡıḡ: Yazuḡuḡ LA.

- 9 Ol beķā mülkiñ yarağın ķıl hemān
Bu fenā dūnyādan uşan tevbe ķıl
- 10 Ƙanı fermāniñ eger āzād iseñ
Ƙulısañ ol şāha fermān tevbe ķıl
- 11 Rāhat u raħmet gerekse tā-ebed
Bu devir cevrine ķatlan tevbe ķıl
- 12 Ey bürāder gel ki bayrāmdur bugün
Atam anam sana ķurbān tevbe ķıl
- 13 Ƙo gümānı gel berü iķrāriile
Ėaħdur işbu sözime ķan tevbe ķıl
- 14 Ger bizüm sözümeze ķanmaz iseñ
Var daħi ‘āķıllara đan tevbe ķıl
- 15 Cehdile nefsiñ đivin öldürmege
‘Aķlıñı eyle Süleymān tevbe ķıl
- 16 Aşşı ķılmaz tevbesüz gidenlere
Mülk ü māl ü dürr ü mercān tevbe ķıl
- 17 Hey ecelden ġāfil olma Ėāzır ol
Gelmedin saña yaraķlan tevbe ķıl
- 18 Günde biñ kez tevbe ķılınca resül
İmdi gel sen şad hezārān tevbe ķıl
- 19 Ma‘şiyet gölinde đalup ķalmagıl
Mağfiret baħrında yayķan tevbe ķıl
- 20 “‘Accilü bi’t-tevbeti ķable’l-mevt”¹³² didi
Muştafā ķavline inan tevbe ķıl

* 10 (a) fermāniñ: fermānuñ LA.

* 11 (a) raħmet: raħmān LA.

* 13 (b) sözime: sözüme LA.

* 14 (a) sözümeze: sözümeze LA. / ķanmaz iseñ: ķanmaziseñ LA.; 14 (b) đan: đan LA.

* 15 (a) Cehdile: Cehd ile LA. / nefsiñ: nefsiñ LA.

* 16 (a) tevbesüz: tevbesiz LA.; 16 (b) dürr ü: dürrü LA.

* 17 (a) Ėāzır: Ėāzır YA.

* 18 (a) ķılınca: ķılıcaķ YA.; 18 (b) gel sen: sen gel LA.

* 19 (a) đalup: đalıp LA. / ķalmagıl: ķalma gel YA.

¹³² “Ölüm gelmeden evvel tevbe etmekte acele ediniz.”, <http://dervisan.com> (22.06.2009).

- 103b 21 Pîr olam kalam dime şâyed saña
Nāgehān iriše hicrān tevbe kııl
- 22 Gel berü şeytānı kahr it ey cüvān
Kibri ҡo ez-desti vîrān tevbe kııl
- 23 Ad u şan u cāh u şöhret gözleme
Dirlik eyle ölümün şan tevbe kııl
- 24 Ne kadar müşkil günāhın var ise
Ger dilersen ola āsān tevbe kııl
- 25 Hıbb-ı dünyā şarābı şeytān durur
Kān āhı ҡan yiter iç ҡan tevbe kııl
- 26 Ger dilersen tîz hoş maqbûl ola
Mürşid elin tıttup andan tevbe kııl
- 27 Añ yazıklarunı ağla dem-be-dem
İşin olsun āh u efgān tevbe kııl
- 28 Ğafletile geçdi ‘ömrün ey delü
Vaqtidür āhı bir uşlan tevbe kııl
- 29 Fursatı fevt itme kim vaqt iricek
Ne beg ü ҡul dir ne sulţān tevbe kııl
- 30 Ne eyüye hürmet itmişdür ecel
Ne yavuzdan ҡorқar ey cān tevbe kııl
- 31 Niçe bir yazuқ çalabdan ҡorқ āhı
Dağı peygamberden utan tevbe kııl
- 32 Niçe bir hayvān gibi bal hem aşel
Olasın ey ğāfil insān tevbe kııl

* 23 (b) Dirlik: Dir ile LA. / ölümün: ölmegü LA.

* 24 (a) müşkil: müşkül LA. / günāhın: günāhuñ LA. / var ise: varısa LA.

* 25 (b) iç: ic YA.

* 26 (a) maqbûl ola: maqbûle ol LA.; 26 (b) tıttup: dtut YA.

* 27 (a) yazıklarunı: yazıklarun LA.

* 28 (a) geçdi: giçdi LA. / ‘ömrün: ‘ömrün LA.

* 29 (a) vaqt: vaqıt YA.

* 31 (a) bir yazuқ: yazuқ bir LA.

* 32 (b) insān: āsān LA.

- 33 Niçe bir h̄ub̄s̄ u m̄üsāvī fuh̄ş u kizb
Ġaybet ü bühtān ü herze tevbe kı̄l
- 34 Niçe bir beng ü şarāb u çeng ü s̄āz
Gündüz esrük gice hayrān tevbe kı̄l
- 35 Niçe bir çok yimek ü içmek harām
Çerb ü şīrīn zīr ü biryān tevbe kı̄l
- 36 Niçe bir hubb-ı cemāl ü zülf-i h̄āl
Meyl-i māl ü ‘avret oğlan tevbe kı̄l
- 104a 37 Niçe bir ‘ucb u riyā süm‘a vü zerķ
Hem haṭā‘ vü sehv ü nisyān tevbe kı̄l
- 38 Niçe bir fışķ u fücūr şerr ü şūr
Zulm ü cürm ü cevr ü tuğyān tevbe kı̄l
- 39 Yürü tevbe kapısı yapılmadı
Tīz giregör ey müslimān tevbe kı̄l
- 40 Bāṭıl işden giç ögiñ dir başıña
Göziñ ur andan uranı tevbe kı̄l
- 41 Gel ki bozılsın kamu yazıķlarıñ
Yirine yazılsun ihsān tevbe kı̄l
- 42 H̄ālīķa dön halka rüsvāy olmadan
Kamu dürlü ‘ayb u ‘işyān tevbe kı̄l
- 43 Uçmağa uçmağa olur perr ü bāl
Hem ḍamu odına ḗalkān tevbe kı̄l

* 33 (b) ü bühtān ü herze: herze vü bühtān YA.

* 34 -YA.

* 35 (a) ü -YA.; 35 (b) şīrīn: şīrīn LA.

* 36 (b) Meyl-i: Meyl ü YA.

* 37 (a) süm‘a vü: vü süm‘a YA.

* 38 (a) fışķ u: fışķı LA.; 38 (b) cevr ü -YA.

* 39 (a) Yürü: Yürü YA.; 39 (b) giregör: girigör LA.

* 40 (a) giç: gec YA. / ögiñ: ögiñ LA. / başıña: başıña LA.; 40 (b) ur andan: urandur YA. / uranı: uran YA.

* 41 (a) bozılsın: yuyılsun LA.

* 42 (a) rüsvāy: risvāy LA. / olmadan: olmadın YA.; 42 (b) ‘ayb: ‘aşb LA.

* 43 (b) ḗamu: ṭamu LA.

- 44 Bir yanan bir kez dağı yanmaz yarın
Faķre řabr eyle bugün yan tevbe kıł
- 45 Hırş atın ırışk üzre ğālib eyleme
Cānı kıł cism üzre ařlan tevbe kıł
- 46 Tevbeye teħīr yoķdur zinhār
Geçmedin bu ķuřlu devrān tevbe kıł
- 47 Al Kemāl Ümmī öğüdin şimdiden
Ařşı kılmaz řoņ piřimān tevbe kıł

121*

DER-BĪ-VEFĀ-YI CĪHĀN

Mefāīlün Mefāīlün Faīlün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Bu yir üzre niçe ħān ķondı göçdi
Ki ħān işe beg ü ħān ķondı göçdi
- 2 Bu dünyā bir gühen kārübān serāydur
Ki niçe dürlü kervān ķondı göçdi
- 3 Bu evde biz dağı çün bir ķonuğuz
Ki bunda niçe miĥmān ķondı göçdi
- 104b 4 Dükeli ĥoca vü ķul yoĥsul u bay
Gedāyı řāhı yiksān ķondı göçdi
- 5 Ķamusı ağlayu geldi vü ğiçdi
İt ķankısı ĥandān ķondı göçdi

* 44 (b) Faķre: Faķr LA. / şabr eyle: şabr ile LA.

* 45 (b) Cānı: Cānu YA. / aşlan: āsān LA.

* 46 (b) Geçmedin: Ğiçmedin LA.

* 47 (a) öğüdin: öğidin YA.; 47 (b) piřimān: peřimān LA.

* 121 YA. 104a, LA. 68a

* DER-BĪ-VEFĀ-YI CĪHĀN -LA.

* 1 (a) ķondı: geldi LA.; 1 (b) göçdi: ğiçdi LA.

* 2 (a) kārübān: kārībān LA.; 2 (b) kervān: kārībān LA. / göçdi: ğiçdi LA.

* 4 (a) vü -YA. / yoĥsul u bay: bayı yoĥsul LA.

* 5 -YA.

- 6 Ey niçe nā-tüvānile tüvāna
Niçe dānā vü nā-dān ҡondı göçdi
- 7 Bu cümle Һalkı bir bir nevbetile
Ögüttdi bir degirmen ҡondı göçdi
- 8 Bu bāzār içre her biri metā⁹m
Şatuban ҡurdı dükkān ҡondı göçdi
- 9 Bu zehre hīç biri bulmadı tiryāk
Bu şehre niçe ā¹⁰yān ҡondı göçdi
- 10 Pey-ā-pey Һaş u ʿām u redd ü maǵbūl
Ҙamu kāfir müslimān ҡondı göçdi
- 11 Cihānı Һükmine maǵkūm idenler
Ecel Һükmine fermān ҡondı göçdi
- 12 Be-küllü mü¹¹min ü merħūm u maǵfūr
Derin pür-cevr-i zindān ҡondı göçdi
- 13 Niçeler geldi gitdi bu yuvadan
Kim oldı ҡamu doğan ҡondı göçdi
- 14 Selātin-i zamānı hep zemīne
Geçürdi җarḥ-ı gerdān ҡondı göçdi
- 15 İşıtdiñ evliyā vü enbiyā¹²ı
Niçe zār u pirişān ҡondı göçdi
- 16 Ҙanı ol Ādem ü Һavvā ki evvel
Bu mülke geldi giryān ҡondı göçdi
- 17 Ҙanı Nūḥ u Һalīl İşḥāq u Ya¹³ḳūb
Ya Yūsuf şāh-ı Ken¹⁴ān ҡondı göçdi
- 18 Niçe maǵrūr olasın sen bu mülke
Çü Dāvud u Süleymān ҡondı göçdi

* 9 (a) hīç: hīc YA.

* 13 (a) gitdi: giçdi LA.; 13 (b) doğan: toğan LA.

* 14 (a) zamānı: zemīni YA. / hep: heb YA.; 14 (b) Geçürdi: Giçürdi LA. / җarḥ-ı: җarḥu YA. / gerdān: girdān LA.

* 15 (a) enbiyā¹²ı: enbiyāyı LA.; 15 (b) zār: zād LA. / pirişān: perişān LA.

* 16 (b) geldi: ҡondı LA. / ҡondı: gitdi LA.

* 17 (a) İşḥāq: İşḥāq YA. / 17 (b) Ya: Ne LA.

* 18 (a) Niçe: Nice LA. / mülke: milke LA.; 18 (b) u -YA.

- 19 Ḳanı İdrīs yā ʿĪsā İbni Meryem
 Daḫi Mūsā İbn-i ʿİmrān ḳondı göçdi
- 105a 20 Muḫammed bunda ārām itmedi hiç
 ʿAtīḳ u Ṭalḫa ʿİmrān ḳondı göçdi
- 21 ʿÖmer Ḥaydar Saʿīd ü Saʿd ü ʿĀmir
 Zübeyr ü ʿAbduraḫmān ḳondı göçdi
- 22 Bu on yārile āl ü “ehl-i beyt”i
 Ḳamu aḫbāb u yārān ḳondı göçdi
- 23 Bize vü size daḫi ne ḳıla çün
 Şularıḡ gibi merdān ḳondı göçdi
- 24 Ḳanı İskender ü kistrā vü ḳayşer
 Niçe faḡfūr u ḫāḳān ḳondı göçdi
- 25 Bu derde Çālīnus itmedi dermān
 Hem Eflāṭūn u Loḳmān ḳondı göçdi
- 26 Bu tāc u taḫt u baḫta ḡarra olmaḡ
 Ki bunca şāḫ u sulṭān ḳondı göçdi
- 27 Ḳanı Şeddād u Daḳyānus u Nemrūd
 Daḫi Firʿavn u Hāmān ḳondı göçdi
- 28 Ḳanı Afrāsiyāb u Sām u Behrām
 Cem ü Rüstem Nerīmān ḳondı göçdi
- 29 Niçe Nūşīn Revān oldı revāne
 Niçe Ḥüsrev ü Ḳahramān ḳondı göçdi
- 30 Ḳanı geydükleri ol dürlü ḫilʿat
 Ḳamusı çünki ʿuryān ḳondı göçdi

* 19 (a) İdrīs: İdrīs ü YA. / İbni: İbnü YA:

* 20 (a) hiç: hem YA.

* 21 (b) ü -LA.

* 23 (a) ḳıla: ḳalam LA.; 23 (b) Şularıḡ: Şularuḡ LA.

* 26 (a) taḫt u baḫta: baḫt u taḫta LA.

* 27 (a) Daḳyānus: Ḳayānus LA.

* 28 -YA.

* 29 (b) Ḳahramān: Ḳahrımān YA.

* 30 (a) geydükleri: geydikleri LA.; 30 (b) Ḳamusı çünki ʿuryān ḳondı göçdi: Ḳamu ḳondı ʿuryān çünki göçdi LA.

- 31 Bu meydānı tutamadı biri hīç
O fi'l-cümle pehlivān kondı göçdi
- 32 Topı alımadılar çarḥ elinden
Ḳamusı şaldı çevgān kondı göçdi
- 33 Ḳanı Sa' d u Celāle' d-dīn ü 'Aṭṭār
Veled Gülşehri elvān kondı göçdi
- 34 Bu fen içinde bul faḳr-ı fenā kim
Niçe 'allāme fettān kondı göçdi
- 35 Çaçal u dilküye ḳala mı mīşe
Çü her arşlan u ḳaplan kondı göçdi
- 105b 36 Kemāl Ümmī cihāna ḡarra olma
Çü seniḡ gibi çendān kondı göçdi

122*

VE LEHU EYŻAN

Mefā'ılün Mefā'ılün Fa'ülün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Kişi el darlığından niçün iḡler
Ki sağlıḡdur sağışur genc ü bigler
- 2 Şerī'atda ṭarīḡatda ḡaḳīḡat
Darıḡmaz himmeti bol gönli giḡler
- 3 Çü takvā birle ḳıldılar teraḳḳī
Maḳām-ı 'ulviye 'ilmi deriḡler

* 31 (a) hīç: hīc YA.; 31 (b) fi'l-cümle: cümle YA.

* 33 (b) Gülşehri: Gülşehre YA.

* 34 (b) 'allāme: 'allāme-i YA.

* 35 (a) Çaçal u: Şeḡāl ü LA.; 35 (b) arşlan: aşlan YA.

* 36 (b) seniḡ: seniḡ LA. / çendān: çindān YA.

* 122 YA. 105b, LA. 69b

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) darlığından: ṭarlıḡında LA.; 1 (b) sağışur: saḡsız LA. / genc ü: genci LA.

* 2 (b) Darıḡmaz: Ṭarıḡmaz LA. / bol: yol YA.

- 4 Nebî “el-fakru faḫrî” didüğünü
Cihānda cān u dil ḳulağı diḡler
- 5 İṡitmez mālā meyl iden ḫadīṡi
Ḳulaḡlarında dīnār üni çıḡlar
- 6 Çoḡ olsa biḡ ṡevābı kenz ü bākī
Yoḡ olsa yig ‘iḳāb u ḳan iriḡler
- 7 Bu māl olmasa yig dirlen behr-i ḫāl
Ki geçdiler gelenler bizden öḡler
- 8 Faḳīriḡ kim ola faḳr içre ṡabrı
Aḡa āsān olur ḳamu çetiḡler
- 9 “Sevādü’l-vechi fi’d-dareyn”¹³³ i ya’nī
Ki aḡ yüzde yaraṡur ḳara beḡler
- 10 Daḡi bir yirde “kāde’l-fakru”¹³⁴ didi
ṡuḡa kim faḳrı gördikce beliḡler
- 11 ṡabırsız yoḡsula ādem dimeḡ kim
Leṡe ḳarṡu ṡol aḡ it gibi siḡler
- 12 Ger olsa biz daḡi dervīṡ olaydık
Mücerred geymekile ṡāl ü yinḡler
- 13 Kemāl Ümmī gir ol ḫırḳāya irden
Ki anda ne yaḳa vardur ne yinḡler

* 4 (a) Nebî el-fakr : Nebiyü’l-fakr LA.; 4 (b) ḳulağı: ḳulaḡ LA.

* 6 (a) biḡ: yig YA. / ṡevābı: ṡevābu YA. / kenz: genc LA.; 6 (b) yig: biḡ LA. / ‘iḳāb u: ‘iḳābı LA.

* 7 (a) dirlen: dirler YA. / behr-i: behre LA.; 7 (b) geçdiler: giçdiler LA.

* 8 (a) Faḳīriḡ: Faḳīriḡ LA.

¹³³ “(Yoksulluk) iki cihanda yüz karasıdır.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözlür, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 142.

* 9 (b) yaraṡur: yaraṡar LA.

¹³⁴ “Fakirlik küfre çok yakındır.”, www.alternatifforum.org (25.06.2009).

* 10 (a) faḳru: faḳrı LA.; 10 (b) gördükce: gördükce LA.

* 11 (a) ṡabırsız: ṡabarsız LA. / yoḡsula: yoḡsula LA. / dimeḡ: dime YA.; 11 (b) siḡler: çıḡlar LA.

* 12 (b) ü -LA.

* 13 (b) vardur: var YA.

123*

FAŞILA

- 1 Hey yiri cānān iste cānuḡı terk it
Sıdḡ-ı yaḡīnile küllü gümānuḡı terk it
- 2 Dileriseḡ lā-mekāna irişesin
Seyr ü sefer ḡıl yūri mekānuḡı terk it
- 3 Gel berü ger kārübān-ı ışḡa uyarsaḡ
Yolda ḡamu aşşı vü ziyānuḡı terk it
- 4  Aşıḡ-ı dīdāriseḡ ḡo her dü-cihānı
Zāhid iseḡ bār u ḡānümānuḡı terk it
- 5 Da vī ḡirçek eyle ey yalancı gel
Ger ḡirçek iseḡ yalanuḡı terk it
- 6 Ḳīl ü ḡālile çü bitmez imiş iş
İmdi dürüş ḡālile lisānuḡı terk it
- 7 Perdedür Ümmī Kemāl saḡa bu ḡuru ad
Sen leyki maḡv eyle ad u şanuḡı terk it
- 8 Dapma bu ḡalkıḡ saḡa fülān didüḡine
Varlıḡı vir yoḡluḡa fülānuḡı terk it
- 9 Kendü ḡuşūrumdur ki dilüme geldi
Sende daḡı varısa ol şānuḡı terk it

124*

VE LEHU EYZAN

Fā ilātün Fā ilātün Fā ilün
(- . - - / - . - - / - . -)

- 1  Ah ki  ömür naḡdini ḡıldıḡ telef
Genc-i cevāhir virüp aldıḡ ḡazef

* 123 YA. 106a, LA. 70a. 123 numaralı şiir aynı nüshanın 62 numaralı şiiriyle aynı olup arada birtakım farklılıklar bulunduğu için nüshadan çıkarılmamıştır. Edisyon kritiği ise daha geniş olduğu için 62 numaralı şiirle yapılmıştır.

* 124 YA. 106a, LA. 70a. 124 numaralı şiir aynı nüshanın 63 numaralı şiiriyle aynı olup arada birtakım farklılıklar bulunduğu için nüshadan çıkarılmamıştır. Edisyon kritiği ise 63 numaralı şiirle yapılmıştır.

- 2 Kadıriñi bilseñ ki ne deryā idüñ
Her nefesiñ dürdür pür-biñ şādef
- 3 Kanı şānā‘at bu kanā‘at gibi
Dünyāda fi’l-cümle şavāyif ĥāref
- 4 Ma‘rifeti rūḥuña iden ġidā
Azma uyup nefsiñe az vir ‘alef
- 106b 5 Kılma cehālet zulumātında kim
‘İlme olur her kişide her şeref
- 6 ‘İlm ü ‘ibādet birle yol vardılar
Her fużalā’ ü kübrā vü selef
- 7 Nefsüñi bil kim bilesin Rabbuñı
Nitekim buyurdu nebī “men ‘aref”
- 8 Ataña uy yā dedeñ itdügin it
Yāda uyup şakın olma nā-ḥālef
- 9 Aḥmed ü Ādem durur atañ dedeñ
Yād didügin pīr ü şeyṭān ü ĥāref
- 10 Cife kıvar cümle ġurāb u kilāb
Dūṭī şekker ister bülbül ġülef
- 11 Çarḥ u felek yasınuñ oğlarına
Kanı siper çün sen olupsın hedef
- 12 Niçe niçe beng ü şarāb u kebāb
Niçe niçe çeng ü kıpuz nāy u def
- 13 Niçe niçe cürm ü ġurūr u sürūr
Niçe niçe fısq u fücūr u seref
- 14 Çevre yaña dağıluban azma yol
İkiligi terk ve dut bir taraf
- 15 Fazlın umar Ümmī Kemāl ol Ḥaqqıñı
Korku ġüninde ki diye “lā-teḥaf”
- 16 Tuḥfemüz eksiklügi yokluk durur
Her yol ileticek anda tuḥaf

- 17 Müfte^çilün müfte^çilün fā^çilün
Ādemiseñ olma ħariş u ħayıf

125*

Fā^çilātün Fā^çilātün Fā^çilün
(- . - - / - . - - / - . -)

- 1 Ey yol eri nefis ü hevādan şağın
Yol urucu kibr ü riyādan şağın
- 107a 2 Çünkü kıba dönüñi kıldıñ çabā
Girme kıbaya çabādan şağın
- 3 Bir şaf şınıklı göñil incidür
Düşmeni gör “çarş-ı a^çlā”dan şağın
- 4 Āh u seher tağlara kıtur eşer
Yıkma göñül sū^ç-i du^çādan şağın
- 5 İlmiñe vü zühdiñe tekye urup
Olma emin mekr-i Ĥudādan şağın
- 6 Tañrıdan um dürlü a^çā^ç uñrevī
Bāķī dile fānī çā^çādan şağın
- 7 Çokları bu dār-ı beķādan ırak
Kıldı bu mekkāre fenādan şağın
- 8 Dünyā vü çuķbā hevesin yād ider
Kişi sen ol görklü liķādan şağın
- 9 Çünkü öñi genc ü şonñi renc olur
Daşı şafā içi cefādan şağın

* 125 YA. 106b, LA. 71a

* 1 (b) kibr ü: kibri LA.

* 2 (a) dönüñi: tonıñı LA.

* 3 -YA.

* 4 (a) Āh u: Āhı LA.; 4 /b) göñül: göñil LA.

* 5 (a) İlmiñe: İlmiñe LA. / vü -YA. / zühdiñe: zühdiñe LA. / tekye: tekte LA.

* 6 (a) a^çā^ç: a^çā^ç u YA.

* 7 (a) bu: bul LA. / dār-ı beķādan: derīķādan LA.; 7 (b) mekkāre: mekkāreden YA. / fenādan -YA.

* 8 (a) vü: ve YA. / hevesin: hevesi LA.

* 9 (a) öñi genc ü: ol genc ki YA. / olur: ola YA.; 9 (b) Daşı: Taşı LA. / şafā: şāfī YA. / cefādan: cifādan YA.

- 10 Nite dertden şakınur şol sağlar
Sen daği derd iste devādan şakın
- 11 Sā'atuñı t̄ā'ata şarf it müdām
Kılma telef 'ömri hebādan şakın
- 12 T̄iz eve kaç üstüñe yıkılmadın
Yatma bu virāne serādan şakın
- 13 H̄aḡḡa "semi'nā ve eḡa'nā" digil
İşidicek çün ü çerādan şakın
- 14 Ğaybet ü bühtān ü yalan söyleme
Kim katıraḡdur o zinādan şakın
- 15 Sözde riyā süm'ca ġaraḡ kaşd idüp
Söyleme olma şu'arādan şakın
- 16 Girme Kemāl Ümmī delīsiz yola
T̄oġrı yūri sehv ü ḡaḡādan şakın
- 17 Her nireden kim seni yıġdı resūl
Uġrama zinhār ol aradan şakın

126*

107b

VE LEHU EYẒAN

Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilün

(- . - - / - . - - / - . -)

- 1 H̄iç nideyüm bilemezem āh u vāh
'Ahde vefā kılamazam āh u vāh
- 2 Her ne işüme ki baḡam aġlaram
H̄iç birine gülimezem āh u vāh

* 10 (a) şakınur: şıġınur YA. / şol -LA.

* 12 (a) kaç: kaç YA. / üstüñe: üstüñe LA.

* 13 (b) İşidicek: İşidicik LA. / çün ü: çüni YA.

* 14 (a) bühtān ü: bühtān LA.; 14 (b) o: ol YA.

* 15 (a) riyā: riyā vü YA.; 15 (b) şu'arādan: şu'arāda YA.

* 126 YA. 107b, LA. 71b

* 1 (a) H̄iç: H̄ic YA. / nideyüm: nideyim LA. / bilemezem: bilmezem LA. / u -LA.; 1 (b) u -LA.

* 2 (b) H̄iç: H̄ic YA. / gülimezem: gülmezem LA. / u -LA.

- 3 Yaşlu pıñar oldı yaşım kanile
Diñdirüben silemezem āh u vāh
- 4 İrte gice kōrkudan ğuşşadan
Hergiz emīn olamazam āh u vāh
- 5 Āhiret işlerine ulaşmağa
Dünyādan ayrılamazam āh u vāh
- 6 Kırk yaşadum nefsum elünden kaçup
Uş daħi kurtılmamazam āh u vāh
- 7 İrdi eren kâfilesi menzile
Ben dürişüp yitimezem āh u vāh
- 8 Ğaflet-i dünyā sücisinden katı
Esridüm ayılamazam āh u vāh
- 9 Halk arasında nitekim araram
Benden alu bulıamazam āh u vāh
- 10 Ağlar ölümün aņup Ümmī Kemāl
Kim eyü dirilemezem āh u vāh
- 11 Cān alıcı cānıma kaşd itmedin
İlerürek olıamazam āh u vāh

* 3 (a) Yaşlu: Başlu LA.; 3 (b) silemezem: söylemezem YA. / u -LA.

* 4 -YA.

* 5 (b) ayrılamazam: ayrılmazam LA. / u -LA.

* 6 (a) yaşadum: yaşadım LA. / nefsum: nefsim LA. / elünden: elinden LA.; 6 (b) kurtılmamazam: kurtılmamazam LA. / u -LA.

* 7 (a) eren: iren YA.; 7 (b) u -LA.

* 8 -YA.

* 9 (a) arasında: arasından LA. / araram: aradum LA.; 9 (b) u -LA.

* 10 (a) Ağlar: Ağlar YA.; 10 (b) eyü: iyü LA.

* 11 (a) cānıma: cānuma LA.

127*

VE LEHU EYẒAN*

Müstefîlün Müstefîlün Müstefîlün Müstefîlün
(- - . - / - - . - / - - . - / - - . -)

- 1 Āh ey gönül kim bî-ķarār avvāresin avvāresin
Her dem firāk u derdile pür-yāresin pür-yāresin
- 2 Ey gāh baña hem-rāh olan gāhi döniben güm-rāh olan
Niçe beni ol hocadan sen yāresin sen yāresin
- 108a 3 Vaķtidür kim şāhıña dönüp gelesin rāhıña
Yüz dıtuban Allahuña yalvarasın yalvarasın
- 4 Ĝāfil ne çok yatdıñ uyan hırşdur seni yoldan kıoyan
Ger olasın ırşķa uyan yol varasın yol varasın
- 5 Şāfî ol ey ķalb olma gerd hem germ ü nerm ol olma serd
Çalış ki tā bir ırşķ u derd aparasın aparasın
- 6 Geç hāle ķalma ķāle sen aldanma mekr ü āle sen
Niçe bu mülk ü māla sen al ķarasın al ķarasın
- 7 Hā dutalım kim şimdi bul mülküñ var aña mālİK ol
Hıç öĝüñe dışmezem şol tar ķara sin tar ķara sin
- 8 Daʿvİlerİñ vardur ulu maʿnİde yok senden ālū
Ay vay ki aħmaķsın delü dİvānesin dİvānesin
- 9 İçünğ yavuz daşıñ iyü işıñ riyā başıñ ķayu
Aĝla bu göz yaşİle yu yüz ķarasın yüz ķarasın

* 127 YA. 107b, LA. 72a

* VE LEHU EYẒAN -LA.

* 1 (a) Āh -YA. / gönül: göñil LA. / kim: ki YA. / bî-ķarār: bey-ķarār LA. / avvāresin -LA.

* 2 (a) gāh: ki LA. / gāhi: ki LA. / döniben: dönüp YA.; 2 (b) yāresin sen yāresin: yāresin yāresin LA.

* 3 (a) şāhıña: şāhuña LA.

* 4 (a) yatdıñ: yatduñ LA.

* 5 (a) germ ü: germ LA. / nerm: nermi YA. / ol -YA.; 5 (b) Çalış: Dürüş LA. / u -LA.

* 6 (a) Geç: Giç LA.

* 7 -YA.

* 8 (b) aħmaķsın: aħmaķ LA. / dİvānesin dİvānesin: bey-çāresin bey-çāresin LA.

* 9 (a) İçünğ: İçinğ LA. / daşıñ: taşuñ LA. / iyü: eyü LA. / başıñ: başuñ LA.; 9 (b) göz: kez LA.

- 10 Ey şehvet ovasında ten bisleyüben cān içinde
Niçe bu hayvān nefsi sen otarasın otarasın
- 108b 11 Ey işbu kavliñ kâ'ili yok bu cihānıñ hāşılı
Pes yanıçün sen mā'ili mekkāresin mekkāresin
- 12 Terk eyle bugün tanuñı tā göresin Sübhānuñı
Hem yarın oddan cānuñı kırtarasın kırtarasın
- 13 Hāğdan Kemāl Ümmī utan çün sen henüz bu uyğudan
Đurmadıñ ayruğa kaçan uyarasın uyarasın
- 14 Zīrā ki hīç uyur kişi uyaramaz uyumuşı
Uyanık ol kim her işi başarasın başarasın
- 15 'İşkuñ yolında şādık ol ma'şūk eline lāyık ol
Çün evvel āhir 'āşık ol dīdāre sen dīdāre sen
- 16 Ey mürşid ü hādī nola bizi koma sağa sola
İrşād idüp toğrı yola oñarasın oñarasın

128*

FAŞILA

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün
(- - . - / - - . - / - - . - / - - . -)

- 1 Derdim delim hīç bilmezem kankı birin ağlayayın
Bunca firāk u āhile cān u gönül tağlayayın
- 109a 2 Niçe harāretten kızup bu yüregim yağı sızup
Şohbet çerağın düzüp derd beldesin bağlayayın

* 10 (a) ovasında: arasında YA. / içinde: inciden YA.; 10 (b) bu: bir YA. / nefsi: nefis YA.

* 11 (a) Ey -YA. / kavliñ: kavliñ LA. / kâ'ili: kâ'yili LA. / bu: kim LA. / cihānıñ: cihānuñ LA.; 11 (b) mā'ili: mā'yili LA.

* 12 (a) tanuñı: nanuñı LA. / Sübhānuñı: Sübhānıñı LA.; 12 (b) oddan: olan LA. / cānuñı: cānıñı LA.

* 13 (a) uyğudan: uyğudan YA.; 13 (b) Đurmadıñ: Đurmaduñ LA. / ayruğa: ayruğı YA.

* 14 (a) hīç:hīç YA. / uyaramaz: uyarmaz YA. / uyumuşı: uyumuşı LA.; 14 (b) Uyanık: Uyanuğ LA.

* 15 (a) 'İşkuñ: 'İşkuñ LA. / eline: iline YA.

* 16 (a) mürşid ü: mürşidi LA. / koma: yola LA. / sağa: sağdan LA.

* 128 YA.108b, LA. 72b

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) hīç: hīç YA.; 1 (b) gönül: gönül LA.

* 2 (b) çerağın: çırağını YA. / derd: der LA.

- 3 Niçe bu odlara yanup topraklara düşem şınup
Yiller gibi dün gün esüp şular gibi çağlayayın
- 4 Yatım yarağum yok yola yā Rab sen irdür menzile
Ben haste dīl bu ʿacizile niçe işüm sağlayayın
- 5 Bu yirde bir dem şād olup dinlemedim hergiz gülüp
Bārī ölümden öñ olup kendü sağum sağlayayın
- 6 Çün göçdi yārim bilişüm şeyhüm üstādım işüm
Āhir benüm daħi işüm nola seni çağlayayın
- 7 Eydür Kemāl Ümmī nidem bu derdile kanda gidem
Ne kuvvetile ben ʿadem kulluğa bil bağlayayın
- 8 Yā Rab bu derdiñ çāresin sen ile oñar yāresin
Yoħsa bu yüzüm qarasin ben nicesi ağlayayın

129*

VE LEHU EYŻAN

Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün
(- . . - / - . . - / - . . - / - . . -)

- 109b 1 Ey ğāfil uyan uyğudan nice yatarsın durıdur
Toğrı yola gir Ĥaħka ol nezdiñ andan olma dur
- 2 Mevlāya inanmaz mısın ya kırküp utanmaz mısın
Yā mürşide đanmaz mısın kim yola menzil kandağır

* 3 (a) bu: bir YA. / şınup: şanup LA.; 3 (b) dün gün: dün ü gün YA. / esüp: esip LA.

* 4 (a) Yatım: Yatım LA. / yarağum: yarağım LA. / irdür: irir LA.; 4 (b) dīl -LA. / ʿacizile: ʿaciz ile LA. / işüm: işim LA. / sağlayayın: çağlayayın LA.

* 5 (a) dem -LA.; 5 (b) ölümden: ölimden LA. / kendü: kendi LA. / sağum: sağım LA.

* 6 (a) göçdi: geçdi YA. yārim: yādım LA. / bilişüm: bilişim LA. / şeyhüm üstādım: üstādım şeyhim LA. / işüm: işim LA.; 6 (b) benüm: benim LA. / işüm: işim LA.

* 8 (a) ile: eyle YA.; 8 (b) Yoħsa: Yoksa LA. / nicesi: niçe YA.

* 129 YA. 109a, LA. 73a

* VE LEHU EYŻAN -LA.

* 1 (a) nice: niçe YA. / yatarsın: yatarsun LA.; 1 (b) durıdur: durdur LA.

* 2 (a) Mevlāya: Mevlāya YA. / inanmaz mısın: LA'da okunamıyor.; 2 (b) đanmaz mısın: đanmaz mısın LA. / yola: yol YA.

- 3 Gafletden uyanmaz mısın dünyādan uşanmaz mısın
Hîç ölümüñ şanmaz mısın hey niçe bir cehl-i şūr
- 4 Niçe niçe nefis ü hevā niçe niçe sehv ü haṭā
Niçe niçe zerḳ ü riyā niçe niçe fısk u fücūr
- 5 Çün sağ u dirisin daḥi terk eyle buḥli ol saḥī
Var ʿibretile gör āḥı kim nolmuş aşḥāb-ı ḳubūr
- 6 Haḳdan gelen zaḥmetlere şabr idüp ir rāḥatlara
Hem virdügi niʿmetlere şükür it ki artura şükür
- 7 Şapma yoluñdan bir ḳarış ḳo şerri ḥayr işe ḳarış
Gönül yıḳup alma ḳarış ḥāṭırlara gir ḥayme ḳur
- 8 Gel tevbeyle dāʿim di kim “estağfiru’llah el-ʿazīm”
Ḳahr eyle şeyṭānı recīm boynın “lā-ḥavl”¹³⁵ ile bur
- 9 Dime ki yolda azıgum yoḳdur çok durur yazıgum
“İn yentehū yuğfer lehüm mā ḳad selef”¹³⁶ didi Ğafūr
- 10 Haḳ ḳapusunda gel berü kesme ümīdiñ ne ḳayu
Çün buyurur “lā-taḳnaṭü min raḥmeti’llah” ol Ğafūr
- 11 Dost adını getir dile dāʿim anı andan dile
Sen ṭālib ol kim ciddile maṭlūbı isteyen bulur
- 12 Geç dünyā-ı mekkāreden götür hicābı aradan
Ger dileriseñ yaradan görine ğayrı terkin ur
- 13 Ḳıl zāt-ı pākiçün yaraḳ geç sāyeden ḳılma ṭuraḳ
Ne ḥulle tāc u ne Burāḳ iste ve ne cennāt u ḥūr

* 3 (b) Hîç: Hîc YA. / ölümüñ: ölümüñ LA.

* 4 (a) nefis ü hevā: sehvi haṭā LA. / sehv ü haṭā: nefis ü hevā LA.

* 5 (b) gör: baḳ LA. / āḥı: daḥı LA.

* 6 (a) idüp ir: idüben YA.

* 7 (a) yoluñdan. yoldan YA.; 7 (b) Gönül: Gönül LA. / gir: ger LA.

* 8 (a) dāʿim. dāyim LA.; 8 (b) bur: ur YA.

¹³⁵ (Her türlü) kuvvet ve kudret ancak Allah’tadır.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 101.

* 9 (a) çok durur: çokdur YA.; 9 (b) yuğfer lehüm: yuğfir lehüm LA.

¹³⁶ (Ey Resûlüm), o küfredenlere de ki: Eğer Peygambere düşmanlıktan vazgeçerlerse, geçmişteki günahları bağışlanır.”, Kur’an-ı Kerim, Enfal, 8/38.

* 10 (a) ḳapusına: ḳapusunda YA. / ümīdiñ: ümīdüñ LA.; 10 (b) Ğafūr: olur LA.

* 11 (a) dāʿim: dāyim LA.; 11 (b) maṭlūbı: maṭlūbın YA.

* 12 (a) Geç: Giç LA. / dünyā-ı: dünyā vü YA.; 12 (b) dileriseñ: dilerseñ YA.

* 13 (a) geç: giç LA. / ṭuraḳ: duraḳ LA.; 13 (b) ne Burāḳ: Burāḳ YA. / ve: vü LA. / cennāt u: cenneti LA.

- 14 Dabdur aña ehl-i temîz kim fazlı var yüz biñ deñiz
Bir kıatredür andan sekiz uçmağ tolu bir hür u kuşur
- 15 Çün ağlayurağ varasın ol hâzrete yalvarasın
Hâkka ki biñ yüz kıarasın bir damla göz yaşile yur
- 110a 16 Terk it Kemâl Ümmî seni görmek dileriseñ anı
Ben dime kim ancak beni ol ulu şâha yaraşur
- 17 Dutma küdüret ol şafâ kılurisañ ‘ahde vefâ
Her rencüñe ola şifâ kıalbiñ ve kıabriñ dola nür

130*

FAŞILA

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün
(- - . - / - - . - / - - . - / - - . -)

- 1 Bu ne ‘aceb göñlüm baña gâhî güler hem-râh olur
Gâhî benim terkım urur yoldan şapar güm-râh olur
- 2 Geh vādîñe sahrâ olur gâh kıatre gâh deryâ olur
Hergiz kıarâr itmez döner gâh küh olur gâh mür olur
- 3 Gâh bay u gâh yoğsul olur gâh hoca vü gâh kıul olur
Gâh raht olur gâh kıarubân gâh reh-zen gâh râh olur
- 4 Gâhî olur yavlağ faķır bî-çäre vü hor u haķır
Gâhî hayâl ü fikrile cümle cihâna şâh olur
- 5 Gâhî kıanâ‘atdur işi gider bu dünyâ teşvîşi
Gâhî dolar kıırş u tama‘ maķşüd u mâlı câh olur

* 14 (a) Dabdur: Tapdur LA. / deñiz -LA.

* 15 (a) hâzrete: hâzrete YA.; 15 (b) damla: tamlâ LA.

* 16 (a) görmek: ger LA. / dileriseñ: diler iseñ LA.

* 17 (a) Dutma: Şunma YA. / kıluriseñ: kılur iseñ LA.; 17 (b) kıalbiñ ve kıabriñ: kıalb ü kıubruña LA. / dola. Tola LA.

* 130 YA. 110a, LA. 74a

* FAŞILA -LA.

* 1 (a) gâhî güler: bir gâh olur LA.

* 2 (a) gâh: geh LA.; 2 (b) küh: gök LA. / olur gâh mür: u mürgâh YA.

* 3 (a) bay u: bay YA. / yoğsul: yoğsul LA. / vü -YA.; 3 (b) kıarubân: kıaribân LA.

* 4 (a) bî-çäre: bey-çäre LA.

* 5 (a) teşvîşi: teşvîşi YA.; 5 (b) maķşüd u: maķşüdü YA. / malı: malı LA.

- 6 Gāhī sever bu dünyāi direr dükeli nesnei
Gāhī kıamusın terk ider bīzār işi ikrāh olur
- 7 Gāhī azar endīşesi tūl-i emeldür pīşesi
Gāhī gelür hoş tevbeye endīşesi kūtāh olur
- 8 Gāhī olur yavlaķ delü gider kıamu ‘aķlı bilü
Gāhī gelür kim ‘ilmile her nesneden āgāh olur
- 110b 9 Gāhī olur ehl-i riyā her tā‘ati sehv ü ħaṭā
Gāhī kıılır ħālīş ‘amel tā‘atları li’llah olur
- 10 Gāhī kıarañudur kıatı dün gibi olur zūlmeti
Gāhī münevver gün gibi hoş āfitāb u māh olur
- 11 Gāhī aķar ‘İsā gibi göge vü seyr ider gögi
Gāhī yiri bu esfelīn zīr-i zemīn ü çāh olur
- 12 Āh kim bu hercāī göñül hergiz baña hem-dem degil
Ancaķ bir avvāreliķi şimdi degül hergāh olur
- 13 Bir yirde ħiç ārāmı yok çevre yaña seyrānı çok
Bir yir kıanı kim buña bir laħza menzilgāh olur
- 14 Yalvar Kemāl Ümmī aña kim seni fażlile aña
Zīrā ki her ‘ācizleriñ yardımcısı Allah olur
- 15 İki cihānı bir cinān kıılır iħātā bī-gümān
Vallah zihī tañ nesne kim bunca ulu dergāh olur

* 6 (b) bīzār: bizer LA.

* 7(a) tūl-i emeldür: tolu emeldür YA.; 7 (b) hoş -YA.

* 9 (a) ħaṭā: riyā LA.

* 11 (a) vü -YA.; 11 (b) çāh: cāh LA.

* 12 (a) göñül: göñil LA. / degil: degül YA.; 12 (b) avvāreliķi: varlıķı LA.

* 13 (a) ħiç: ħic YA.; 13 (b) buña: ol LA.

* 14 (b) ‘ācizleriñ: ‘ācizleriñ LA. / yardımcısı: yarıcısı LA.

* 15 (a) bir: yir YA. / bī-gümān: bey-gümān LA.; 15 (b) Vallah: Vallahi LA. / zihī: zehī LA. / tañ: dañ YA.; 15 (b) bunca: bunça LA. / ulu dergāh: olur āgāh LA.

131*

Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 11a 1 Şad hezārān şükr aña kim şamunuñ ħallāķıdur
Rāyigān cānlar virür 'ālemleriñ rezzāķıdur
- 2 Āferīn ol şāni'a kim işbu şun'ı bāğınuñ
Küllü şey' eşcārınuñ eşmār u evrāķıdur
- 3 Bey-zamān u bey-mekān u bey-nişān oldur hemān
Kibriyā iki cihānda anuñ istiĥkākıdur
- 11b 4 “Zü'l-celāli” “Zü'l-cemāli” bey-mişāl ü bey-zevāl
Ber-kemāl ü “lā-yezāl” oldur ki dāyim bāķıdür
- 5 'İlmi ħilmi fażl u luţfı raĥmet ü 'afvı kerem
Setr ü heb ü fetĥ ü 'avn ü 'izz anuñ aĥlāķıdur
- 6 Şiş cihāta topludur hem kaplamışdur 'ilmile
Her ne kim bu on sekiz biñ 'ālemiñ afāķıdur
- 7 Ĥayy u Ĥayyūm u ezeldür Vāĥid ü Ferd ü Eĥad
Zehī sulţān kim anuñ yüce gökler tāķıdur
- 8 Evvel ü Āĥir Eĥaddür Zāhir ü Bāţın Şamed
Cümle maĥlūkāt anuñ dīdārınuñ müştāķıdur
- 9 Ol ĥadeĥden kim “elest” vaĥtinde ervāĥ oldı mest
Muştafā ol pādişāhuñ meclisinde sākıdür
- 10 Enbiyā vü evliyā vü aşfiyā vü her zamān
Mest ü ĥayrān eyleyen ol meclisüñ sağraķıdur
- 11 Yirde gökde vaĥş ü ŧayr u cinni insān melek
Ol nigārıñ 'ışkı şevķi zevķinüñ zevvāķıdur
- 12 Ol ĥabībüñ derdi bizüm cānımız dermānidur
Ol ŧabībüñ zaĥmı bizim yāremüz tiryāķıdur
- 13 Her ne dilerse bulur ol ġanī dergāhdan
Red idüp dimez ki bu sālūs ol zerrāķıdur

* 131 LA. 11a, -YA.

- 14 Zehī cömerd pādişāh kim dün ü gün hūnındağı
Yılan bu cümle yaradılmışıñ erzākıdur
- 15 Qamu merzūka müdām ol kesmedin rızkıñ virür
Baş olur her dem ne kim zühhād u fesākıdur
- 16 Dünyā ni‘metlerini ol virdi bize rāyigān
Āhiret ni‘metleri hem ‘ahd ile mişākıdur
- 12a 17 Oldı maqbūl ol ki “āmennā ve şaddaḡnā” didi
Qıldı merdūd ol ki anuñ münkiri ‘ākıdur
- 18 Qamu kāfir miḡnetüñ vādisi ‘uṡşānıdur
Cümle mü‘min raḡmeti baḡrınuñ istiḡrākıdur
- 19 Devlet anuñ kim ‘amel birle anı rāzı kıdur
Vāy aḡa kim anı yazuḡ ḡlmaḡıla ḡaḡıdur
- 20 Niçe döner gün ay u yaz u yayı güz kış
Bu ‘acāyib ‘ibrete gözün varısa baḡıdur
- 21 Quvvetile bu yiri tutar ve gögi döndürür
Quvvetile yiller esdürür ve şular aḡıdur
- 22 Aḡa ḡulluḡ kılmadıñ ḡiçdi varı ‘ömrüñ günü
Aḡşam oldı sen şanursın kim henüz ısrākıdur
- 23 Kim ne ḡapudan ne dilek dilerise dilesün
Bu Kemāl Ümmī hemān ol ḡapunuñ daḡḡākıdur
- 24 Bu mesākin ol ḡapunuñ sa‘ili olsa ne taḡ
Çün selāṡın ol ḡapunuñ bendesi ‘uṡşākıdur

132*

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

- 1 Taḡrı birdür bey-naḡır ü bey-şerīk ü bey-şebīh
Hem kitābı vü resūli ḡaḡ durur “lā raybe fīh”¹³⁷

* 132 LA. 12a, -YA.

¹³⁷ “Onda hiç şüphe yoktur.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 103.

- 2 Ol münezzehdür ta'alluğdan ne toğdı ne olur
Kim şıfâtı "kul hüva'llah" ol Hakkıñ zāt-ı nefrîh
- 3 Ol 'alîm ü 'âlim ü 'allâm u gaybuñ sırrına
İrmedi irmez kamu 'allâme-i şeyhi faķîh
- 4 Ol "ulü'l-ebşâr"¹³⁸ a her bir şun'ile günden 'ayân
Gerçi a'mâdur görmez münkeri dehr-i sefîh
- 12b 5 On sekiz biñ 'âlem anuñ milkidür illâ aña
Hiç turaķ olmadı olmaz 'arş ferş şehri dîh
- 6 Tapmaz ol ma'budı maķşudı bilen ğayra hiç
Sevmez ol ma'sûkı naķķaşı seven naķş-ı kerîh
- 7 Kime ol taķvâ tonun hizmet kuşağın kılsaruz
Gözine görünmez ayrık hil'at u kemhâ vü zîh
- 8 Hiç 'aâtâsın kimse anuñ men' idemez kimseden
Hem każâsın def' idemez zür-ı kaķkan-ı zerile
- 9 Sev Kemâl Ümmî anı hem dostlarıñ anuñçün
Hem şuları yir ki ol düşmen tutup görür kerîh
- 10 Hiç meşel yönünden olur mı berâber bir degül
'İlmi cehl haķķı bātıl hayrı şer nâ-biyeh bîh
- 11 Şâyim ol dâyim dün ü gün nâyim olma kâyim ol
Furşatı fevt itme mevt irmezden öñdin ey benîh

133*

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün
(. - - - / . - - - / . - - - / . - - -)

- 1 Te'âla'llah zehî sultân kim aña hiç zevâl irmez
Meliklik aña yaraşur ki 'azli intikâl irmez
- 2 Anuñ künhine lâ-nedri ki bey-ħad ol durur kadri
Bahâ didârınuñ bedr-i kemâline hilâl irmez

¹³⁸ "Gözleri olanlar, kalb gözü açık olanlar, akıl sahipleri.", YILMAZ, M., age., s. 156.

* 133 LA. 12b, -YA.

- 3 Kādīm ü bey-zamān oldur muķīm ü ber-kemāl oldur
 Ḥakīm ü bey-niṣān oldur ki hīç idrāk bāl irmez
- 4 Kerīm ü ber-kemāl oldur ki Raḥīm ü bey-zevāl oldur
 ‘Azīm ü bey-miṣāl oldur ki zātına miṣāl irmez
- 5 Vekīl ü “lā-yezāl” oldur Celīl ü “Zü’l-celāl” oldur
 Cemīl ü “Zü’l-celāl” oldur ki ḥüsnine cemāl irmez
- 13a 6 “Hüve’l-evvel”¹³⁹ “hüve’l-āḥir”¹⁴⁰ “hüve’z-zāhir”¹⁴¹ “hüve’l-bāṭın”¹⁴²
 Zehī fa‘ālü oldur kim ki ‘aczone melāl irmez
- 7 Zehī evvel ki öñüne yitişen kendüdür yine
 Zehī āḥir ki şoñına ḥisāb u māḥ u sāl irmez
- 8 Zehī zāhir ki bu gözler göremez niçe kim gözler
 Zehī bāṭın ki her yüzler görünür hem ḥayāl irmez
- 9 Hemīşe göstüren gün reh-nümān oldur elān viren
 Hīç andan özge kimseden ḳamu ḥalka nevāl irmez
- 10 Aña çok şükr çok minnet çü virdi bize ol ni‘met
 Ki key ednāsına kıymet virüben mülki māl irmez
- 11 Ezelden inmez ü ağmaz kimesne ḥükmini yığmaz
 Ebeddür kim aña hergiz nüzül irtiḥāl irmez
- 12 Ne ol Ḥaḳ toğdı kimseden ne ḥod kimse toğar andan
 Münezzehdür ta‘allaḳdan aña baḥş-i cidāl irmez
- 13 Aña baḥş-i cidāl ehli ḳuru lāf maḳāl ehli
 Ne bilsün ḳīl ü ḳāl ehli çü degme ehl-i ḥāl irmez
- 14 Anuñ baḥşında zāt iden biri ḥāşidi ikiden
 Nedür disün cevāb iden çü sırrına su‘āl irmez
- 15 Hezārān kārībān göçüp delim baḥr u beri giçüp
 Zehī ağla ki çok uçup aña hīç perr ü bāl irmez
- 16 Eger her kāmiller anı vaşf ide biñ yıllar
 Dimez biñde birin diller ḳaluban gün ki lā irmez

¹³⁹ “O (Allah) ilktir.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözcükler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 73.

¹⁴⁰ “O (Allah) sondur.”, YILMAZ, M., age., s. 72.

¹⁴¹ “O açıktır.”, YILMAZ, M., age., s. 75.

¹⁴² “O (Allah), bāṭın (gizli)dir.”, YILMAZ, M., age., s. 73.

- 17 Kamu t̄alib anı söyler gice gündüz anı söyler
Aña niçe elf boylar egilüp oldı dal irmez
- 18 Muḥīti şış cihetdür hep ʿaceb kanda durur evvel Rab
Ki ʿarşu ferş ü şarḫ u ğarb cenūb hem şimāl irmez
- 13b 19 Degil andan cüdā her şey bize bizden yakın ol
Biz andan key yarağuz key delimdür kim vişāl irmez
- 20 Şeriki çifti yok tekdür muḫaddes leyki bey-şekdür
Yolu ḫaḫ ḫavli girçekdür inine mekri āl irmez
- 21 Şifātı “ḫul hüva’llah” ol Ḥudānuḫ pāk-i zātunuḫ
Anuḫ keyfiyeti yoḫdur bu sırra ḫīl ü ḫāl irmez
- 22 Bu yolda var delim perde ne ḫılalım ki bizlerde
Giçüp gitmege ol Ferde ḫanı t̄āḫat mecāl irmez
- 23 Gerekdür yolda ḫulavuz ki sālīk menzil alavuz
Aña kimse ḫilavuzsuz maḫāl-ender maḫāl irmez
- 24 Cihānda gerçi ey server delimdür mürşid ü rehber
Velī ol mürseli bihter maḫāmına maḫāl irmez
- 25 O şāhuḫ sevgüli ḫulı ğanī dergāhı maḫbūli
Kime kim göstire yolu varur toğrı zelāl irmez
- 26 Meger ol mürşid-i kāmīl ḫıla bizi aña vāşıl
Bize birliğimiz hāyil aña ansuz ricāl irmez
- 27 Kemāl Ümmī seni sen ḫo ana gitsün ki ḫala hū
Çü birdür aña ğayrı o hezārān biḫ kemāl irmez
- 28 Ḥayālī derdi ol cānuḫ başıdur cümle dermānuḫ
Vişālī derdine anuḫ nebāt u ḫandı bal irmez

134*

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Faʿülün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 60a 1 ʿAceb müʾmin t̄uta mı kīn içinde
Yā kibri buğz olur mı dīn içinde

* 134 LA. 60a, -YA.

- 2 Çü şūfīlik şafā vü meskenetdür
Küdūret mi olur miskīn içinde
- 3 Eger dervīş isen̄ қо intikāmı
Ki ʿādet budur ol āyīn içinde
- 4 Taşı şūfī içi qalb olma zinhār
Ki şıǵmaz qarañu aydın içinde
- 60b 5 Seni ol ayruǵa suñ mı didi
Saña şol tevbe vü telkīn içinde
- 6 Qo ʿucbı hey müslimān ol müslimān
Ki İslām az olur ħod-bīn içinde
- 7 Dilüñ tut ğaybet ü bühtānı terk it
Uyarma қо yılanı in içinde
- 8 İken qazma quyuyı ayruǵıñın
Ki āñir sen yatisarsın içinde
- 9 Temizüñ vāzısa kimden kim añla
Seni her gökçek ü çirkīn içinde
- 10 Kemāl Ümmī it ħaq sözi uzatma
Ki kılıç nesne kesmez qın içinde
- 11 Egerçi senden eksikli kişi yoq
Bu kamu mülk ü Rūmı Çīn içinde

135*

- 1 Gel ey ğāfil yıraқ qaçma yaqın dur
İyü dirlik diril ölüm yaqındur
- 2 Uyan fırsat demin fevt itme zinhār
Yatuban miñnete batma şaqındur
- 3 Eger ğāzī isen̄ öz nefsiñ öldür
Kim ol ekber cihāduñı aqındur
- 4 Tahāret çoşanın himmet silāhın
ʿAmel seyfin quşan key taqındur

* 135 LA. 60b, -YA.

5 Eger maḥşer günine inanursan
Helāl leş vir ḥalka ḥaklu ḥakḫındur

136*

- 61b 1 İlahî perde götür gözimden
Ki fark idem dünmi gündüzimden
- 2 Bürüdi çevremi ğaflet hicābı
Ḳafamı siçebilmezem yüzimden
- 3 “Eğışnā yā ğıyāse’l-müstağışın”
Ki zillet çamurı aşdı dizimden
- 4 İlahî mübtelā kaldım elüm tüt
Ki baña hiç meded yok kendüzimden
- 5 Niçe ki ‘acz u ‘ayb u yazıguma
Bağaram külli bī-zārem özümden
- 6 Yanar içüm firāk u ḥasretile
Ağar gözüm yaşı āh u sözimden
- 7 ‘Ömür giçdi telefde kanı ḥāşıl
Bu kış u yaz u yayımdan gözümden
- 62a 8 Yolında sen Ğanīnütü ben faḫīrütü
Nem ḥarc oldı önimden yüzimden
- 9 Egerçi sen münezzeḥ pādīşāhsın
Ki fāriğsin benem çoğ u azımdan
- 10 Velī benden bağadur ḥayr eger şer
Ne kim kılsam uyumdan yavuzumdan
- 11 Çü toğrı yol varımazam görürler
Bu ḥalk uymaz baña kaçır tozımdan
- 12 Yārenler eylugin çok görmişiz biz
Velī görmediler bunlar bizümden
- 13 Eger ben didüğimi tütabilsem
Dağiler ḥaz ileydi her sözimden

* 136 LA. 61b, -YA.

14 Şoyından ayruğı yığabileydi
Kemāl Ümmī giçebilse özimden

15 Hūdāvende bu yolda vü ol ilde
Ayırma ben kulu kulavuzumdan

137*

85b Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)

1 Gel berü ger t̄alibiseñ kim bulasın H̄ayy u k̄āf
İçini pāk eyle gitsün şirk ü şübhe şın u k̄āf

2 Göñliñi kibr ü riyā gavğalarından h̄ālī kıl
Tā ki lezzet vire saña çile halvet i'tikāf

3 Çünkü mālūñ düşmeniñdür terkin ur kim dost ola
Şol kadar rızķ iste H̄ağdan kim ola saña *

4 Kendü ilünge dilersen h̄acc u 'umre müzdini
Luṭfile vīrān göñiller Ka'besin eyle tavāf

86a 5 Genc ü penhān olduñisa key şaķın fāş eyleme
Çünkü müflissin ķo urma zerķile bey-hūde lāf

6 Şad hezārān kārībān bu yolda cān virdi henüz
Kim birisi menzil aldı bu yolu şanma güzāf

7 Kimsene Simurğa irmez uymayınca Hūdūde
Pes ne bilsün degme ķuş kim ķancarudur Kūh-ı K̄āf

8 Ger H̄ağķa irmek dilersen bātıl işden tevbe kıl
Muşţafā şer'ini t̄ut kim h̄ağ nebīdür bey-ḫilāf

9 Bir 'amel kılğıl ki yārıñ derdiñe dermān ola
H̄azrete ķarşu t̄urıcağ her ḫalāyık şāf u şāf

10 Ol ḫabībūñ ḫürmetiçün yā emāne'l-ḫayifin
Bu Kemāl Ümmī za'ifün şuçını kıl ma'āf

* 137 LA. 85b, -YA.

* “saña” kelimesinden sonraki kelime silinmiş olduğu için okunamıyor.

- 11 Biz yazıklı kullarını cümle ehl-i ĩmānile
Dünyāda vü āhiretde neccinnā mimmā naḥāf

138*

- 89a Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlātün Fā'īlün
(- . - - / - . - - / - . - - / - . -)
- 1 Key şaķın almayasın āhını dervīşleriñ
Kim bir āhı arıdur biñ āhını dervīşleriñ
- 2 Şıma göñillerini kim çalabuñ manzarıdur
Giçi şanma uludur dergāhını dervīşleriñ
- 3 Tolu genci isteriseñ boş dime vīrānlara
Ki bilen kūha şayar kāhını dervīşleriñ
- 4 Gerek Allahıçün ol dostların dañi seve
Şuñı girçek sever ol Allahını dervīşleriñ
- 5 Ayru şanma buları bir nefesde dün ü gün
Bile bile Haķķile her kāhını dervīşleriñ
- 6 Bularuñ Hüd Hüdi oda niçe şeyyārı tutar
Lāşe konmaz arıdur şāhını dervīşleriñ
- 7 Gözüñi ırma yüzinden bularıñ kulluğın it
Ki göresin ol şehin-şāhı dervīşleriñ
- 8 Şol kadar sevgülüdür dosta bular kim kul ider
Kapusında bu cihānuñ şāhını dervīşleriñ
- 9 Bu fenā cāhı kamu cāha şaya rü hiç yilür
Görebilen ol beķā cāhını dervīşleriñ
- 10 Kim göñil göziyle cān gögine kılmasa nazar
Niçe görsün kumrı māhını dervīşleriñ
- 11 Ğayrı fikrini bular göñline koymadı velī
Tañrı zikri açar ol afv āhını dervīşleriñ
- 12 Çü olur keşf-i kerāmet vilāyetleri leyk
Yoğ olur kārı bī-gāhını dervīşleriñ

* 138 LA. 89a, -YA.

13 Bu Kemāl Ūmmī sever cān u göñilden amusın
Niçe meh kim varamazam rāhını dervīşleriñ

14 Ey Ha ol gircek erenler yūzi űuyı haıçūn
Sen öñer yola bu gūm-rāhını dervīşleriñ

139*

93b 1 Ey her kime kim rü>yete ü dīdār gerekdür
Her laħza anuñ gözleri bey-dār gerekdür

2 Uyķu mı uyır aşıķ olan űāh-ı laıfūñ
Dūn ü gün iűiginde iűi zār gerekdür

3 Aĝyār durur ĝayrı Ĥudā iki cihānda
Settār yiter kime ki bir yār gerekdür

4 Kim cānı göñül birle severse o Ĥudāyı
Dilinde hemīűe adı tekrār gerekdür

5 Aűıķ kiűi miskīn tevāzūlu yaraűur
Hem kendü yoĝ ıűķı delim var gerekdür

6 Dünyā bilisinde aa aħmaķ dirler leyk
Yol ire ki āĝāh haber-dār gerekdür

7 İnkārını elden oya ezķārı dutanlar
İnkār gerekmez aa iķrār gerekdür

8 Bayķuűlara vīrāne gerek arĝaya cīfe
uıye űeker būlbūle gül-zār gerekdür

94a 9 Mecerūħ cigerlü kiűiye merhem urur dost
Beymār gerek kime ki tīmār gerekdür

10 Uryān ola her kime ki ĥilat gerekise
Vīrān ola her kime ki mimār gerekdür

11 Hi yol eri aĝır yūkile menzile yitmez
Yūkdür ser ü cān daħi sūbūk-bār gerekdür

12 Dili dār gerekmez ki űıĝa sırı-ı muħibbet
Göñli ĝiñ ola kime ki dil-dār gerekdür

* 139 LA. 93b, -YA.

- 13 Kāşid kişi maşşūdına irdi varur hem
Dükkān ʔolu illā ki hırīdār gerekdür
- 14 Maşşūkı Kemāl Ümmī dilerseñ ki göresin
Göñlün evi ʔışkile pür-envār gerekdür

140*

- 96b Mefʔülü Fāʔilātü Mefāʔlü Fāʔilün
(- - . / - . - . / . - - . / - . -)
- 1 Ey cān seven cihānda bu cism terārı ʔo
Ol bākī mülki isteriseñ bu hārābı ʔo
- 2 Dur ʔışkile o cān göñil ʔālemine git
Bu nefis elinde od yılün hāk ü ābı ʔo
- 97a 3 Dünyā vü āhıret sevgüsüdür niķāb u dost
Dīdāra kirtü ʔāşıkısañ pes niķābı ʔo
- 4 Şunʔa ʔapılma Şāniʔe baķmaķ dileriseñ
Aldanma yılduza ʔamer ü āfitābı ʔo
- 5 Cān ʔūtisine uy ki bulasın şekeristān
Nefsün ğurābı cīfe sever o ğurābı ʔo
- 6 Murdār için çekişme eger ādemiseñ
Dāyim hārīf idinme saña her kilābı ʔo
- 7 Hālķa yüz urma loķma için var tevekkül it
Bu hālķ dilencisi olma Haķdan ğayrıyı ʔo
- 8 ʔilmün varısa var ʔamel eyle Haķķa dürüş
Bu hālķ içinde baħş ü suʔāli cevābı ʔo
- 9 Hāyruñ şevābı cennet olur gel şevābı dut
Şerün ʔiķābı dūzaħ olur var ʔiķāb ʔo
- 10 Ölüm şarābı mestligin ekerseneñ ey humār
Bu cemʔ içinde şāhid ü şemʔ ü şarābı ʔo
- 11 Sabruñ dadın nefsiñe dadır ʔanāʔat it
ʔAķlıñ varısa lezzet-i naķlı-i kebābı ʔo

* 140 LA. 96b, -YA.

- 12 Āhir bilün çü çeng olısar kulların rebāb
Vaz gel bu sāzı ʿiṣreti çengi rebābı қо
- 13 Terk eyle kibri şıdķile key meskenet ʿonın
Añ ol kefen ʿonın bu Һarīrden şiyābı қо
- 14 Ey teşne yilme kim ҡanmazsın bu yazıda
Uzanuban şu şanma ırakdan serābı қо
- 15 Merdān uyandı menzile irişdi sen daħi
ʿAzmi ʿimāret it bu Һarābı yebābı қо
- 16 Ger şābısañ ʿibādete süst olma pīr var
Pīrāne dirün er pīriseñ şuğl-ı şebābı қо
- 17 Hey sen saña kıl Ümmī Kemāl işbu tenbīhi
Dur yatma ğaflet bu Һard u Һābı қо
- 18 Senlik senünle dost arasında Һicāb olur
Terk eyle senligi Haķķa vaşl ol Һicābı қо

141*

- 97b 1 Ey dil cihāna ğarra şu kim ҡonan göçer
Bir köpridür bu dār-ı fenā kim gelen göçer
- 2 ʿĀkıl kişi bu varlığı cemʿ eyleyüp nider
Kim ʿākıbet dürtüp düşiren ҡamusın siçer
- 3 Ne aşşı kılsun andan peşimān ğam yemeñ
Şol ҡavm kim bu yirde Һarāmı bir ҡan içer
- 4 İnsān ҡılır cihānda Һelālden Һarāmı farķ
Һayvān olan Һod zehri şekerden nice siçer
- 5 Bu evde sen bu cemʿe vü şemʿe ne ğarra sen
Çün şonra dirilen dağılur ҡonan uçar
- 6 Һayr itmege dünyā āħiretün ʿarlası durur
Her ҡul bugün ne toħm ekerse yarın anı biçer
- 7 Һoş dut bu ҡuşca cānıñı kim bir ҡonuķ durur
Çün bu ҡafesde bāķī degül lā-cerem uçar

* 141 LA. 97b, -YA.

8 İrden uyanıgör ey Kemāl Ümmī zinhār
Sakın ki yol harāmیلüdüür qarībān göçer

142*

- 98a 1 Şarf eyle kamu ‘ömriñi şavm u şalātile
Pāk eyle māl ü nefsiñ hacc ü zekātile
- 2 Evvel şerī‘ati bilüben gir tarīkate
Tā iresin haqīkate zāt-ı şifātile
- 3 Biri seversen iki cihāna üç talāk
Dört hiss-i aşlı biş hissi ço altı cihātile
- 4 Giç yidi tamudan sekiz uçmağa kalma tā
Toğuz felek depe özüñ on yāre kanile
- 5 Ger ‘āşık olasin seni ma‘şūq ider talep
Olmış durur beyān bu söze beyyinātile
- 6 Çün Haq “yühıbbühüm ve yuhibbūne”¹⁴³ didi
Uy ‘ışka ki bilişesin ol pāk-i zātile
- 7 Nefy ile nefy sābit ol işbātile müdām
Fevt itme vaqti fırsatıñı bey-sebātile
- 8 Zerğ ü riyā ile taşığı zer düğün niçün
İçün tolu maħabbet-i “Lāt ü Menāt”¹⁴⁴ ile
- 9 Kendü göğünle ol ölümünğden ilerü
Bākī hayāta irişesin bu memātile
- 10 Hāk ü memāt içinde kişi rāhat olsa yig
Diri kılınca dünyāda āb ü hayātile
- 11 Fağrile kıldı şāhib tāk ü Burāk u fağr
Ne fağr idersin ey delü sen tonu atıla
- 12 Dirme bu dünyā mālını dağıt öğüñi dir
Virān göñilleri al şuğra vü şumātile

* 142 LA. 98a, -YA.

¹⁴³ “(O) onları sever, onlar da O’nu severler.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslāmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 186.

¹⁴⁴ “İki büyük put.”, YILMAZ, M., age., s. 104.

- 13 Bu tevbe şuyıyle ḥasenāt it berātını
Yu kim ara yazu oludur seyyi'ātile
- 98b 14 Taqrı kitāb ḥükmi bu durur kim dutılmadı
Beg buyruğı gier böyle bir berātile
- 15 Kimün ki baht u bağı şusız urıda Ḥa
Kimse şuvarmaz anı Nıl ü Furātile
- 16 Her kime kim hidāyet irişmedi Taqrıdan
Dönmez ol kerāmet ılı u mu'cizātile
- 17 Vāh şol şon vatiün kim ala emāneti
İrden giremediün yola yarağ u yatile
- 18 Āh ol gice iün kim gele Münkir ü Nekir
Şoru şora maḥşere dek anda yatıla
- 19 Āh ol ıyāmet issileriün ki sinlede
oyup ura evzānda ḥoāt u gurātile
- 20 Vāh ol terāzū artılası günüün kim şāh
āzī ola varavuz anda 'ařātile
- 21 Vāy ol sırāt gimekiün kim niemizün
Ayağı ayana oda düşe arana batıla
- 22 Niün diyüben almayalar hi daḥi hi
Bāzār-ı işda ger bu Kemāl Ümmi şatıla
- 23 onan uar gelen göer eken bier 'ādet bu
Zi cān ki dostu avışa bir ḥoř řifātile

143*

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün
(- - . / - . . . / . - - . / - - -)

- 1 'Aşıkların ün gözleri pür-ḥün gerek
Ma'şüa cān vire diye kim daḥi nem gerek
- 2 Beḥzi şararuban bükile derdile bili
Derd isteye vü dimeye kim bağa em gerek

* 143 LA. 98b, -YA.

- 99a 3 Bir kimseden iyü şanmaya hîç kendüzin
İnşâf içinde her kişiden özi kim gerek
- 4 Dîdâra ʿaşîkam diyentüñ çehresine bak
ʿİşkûñ nişâñı zâhir ola dem-be-dem gerek
- 5 K̄or ʿizz ü nâzı memleketi ʿışk eri kim ol
Aña ne tâc u taht u ne tabl-ı ʿalem gerek
- 6 Ne bâğ u bâğçeler sevene ton u bokçalar
Ne naqd ü aqçalar u ne hayl ü haşem gerek
- 7 Hîç bir namâz olur mı revâ iki kıbleye
Baķî Şamed sevene ne hubb-ı şanem gerek
- 8 Maqşûdı ger bu ise maʿbûdı bula ol
Mevcûd için be-küllî vücûdı ʿadem gerek
- 9 Her hayr u tâʿate hünerüñ başıdur sağâ
Nider kerâmeti kişîye tek kerem gerek
- 10 K̄assâm çünki “naħnü k̄asemnâ” didi bize
Maqşûm loqma hırka için pes ne gam gerek
- 11 Hîç bey-naşîbe kuvvet ü zür aşşı kılmaz
Bu söz meşeldür âhı ger şahşa kadem gerek
- 12 Çün göñil levhine yazar ol dost sözleri
Ümmî Kemâle daħi ne kâğıd u kalem gerek

144*

- 101a 1 Baq bu ʿacâyib işlere kim bey-niyâz ider
Yaratdı külli şeyʿi zıkr ü niyâz ider
- 2 Evvel şıgınur ol H̄ağğa yâd ider adını
Her dürlü her tâʿife her eşyâ âğâz ider
- 3 Ol h̄âkimünile işlenen ol dest-i kudreti
Bir gör bu dürlü şunʿı kim ol kârisâz ider
- 4 Dilerse dün gün dilerse günü dün kıılır
Dilerse yazı kış dilerse kış yaz ider

* 144 LA. 101a, -YA.

- 5 Bir vakt içinde ʿālem gāh ıssı gāh şavuk
Açuğiken bulut gerekiken ayaz ider
- 6 Dilerse yoğı var dilese varı yok ider
Dilerse kazı bāz dilese bāzı kaz ider
- 7 Mazlūmda şabrı āh kodı zulümde zulmi cāh
Kimin kimine serçe kimin güçlü bāz ider
- 8 Ol şāh bu cümle kul kimi yoğsul bay
Kimin Maħmūd ider vü kimin Āyāz ider
- 9 Bunda vü anda bir kulını kıldı redd-i ħor
İki cihāna ol birini ser-firāz ider
- 10 Kimi saʿādet ehli namāz ehli key maʿīd
Kimin şeķāvet ehli şaķī bey-namāz ider
- 11 Ben ü benlikile ol birini göge ağdurur
Āħir bahāne olmaga bir o yaz ider

145*

VEFĀT-I KEMĀL ÜMMĪ RAĞMETU'LLAĞI RAĞMETEN VĀSĪʿATEN

Mefāʿilün Mefāʿilün Faʿülün
(. - - - / . - - - / . - -)

- 1 Eger bendesin aņıl Ėudānı
Ėudānı hem Muħammed Muştafānı
- 2 Yaķın bil ʿāķıbet mülki Ėudādur
Beķāsuz fānīdür dünyā-yı fānī
- 3 Buņa aldanmaguz zinhār u zinhār
Öküşdür key bu dünyānıñ yalanı
- 4 Buņa uydum beni mağrüre kıldı
Düzetdüm bāğı büstānı dükkānı
- 5 ʿĪmāretler binā kıldum bu cihānda
Öküş kıldum ʿimāret ben vīrānı

* 145 YA. 110b, -LA.

- 6 Ğanī oldum cihān mülkinde biş gün
Sürer idüm şerī'atle ben dīvānı
- 7 Kimine ʿadl kimine zulm iderdüm
Ālūddum dünyāda göñlüm seveni
- 111a 8 Begenmezdüm giyem degme kıumāşı
Ne hoş bisler idüm rūḫ-ı revānı
- 9 Bedev atlara binüp aṭlās giyerdüm
Ḳalam diridüm ebedī cāvūdānī
- 10 Ferāğat dünyānıñ nīk ü bedinden
Oturmuşdım meger bir gün nihānī
- 11 Niğāhından baña gör kim ne oldı
Uyardı Ḥaḳ te'ālā cānsitānı
- 12 Beni dutdı ısıtma başım agrır
Ki düşdi yāduma ölüm nişānı
- 13 Sümügim ditreşüp beñzüm şarardı
Ḳurutdı kıomadı tamarda kıanı
- 14 Şire şerbet düzetdiler benimçün
Ki bulmazlar bu derdime devānı
- 15 Benim bir laḫzada nuṭkıım tıtuldu
Başım üzre oḳudılar Ḳur'ānı
- 16 Duṭağım kıurıdı beñzim şarardı
Tanımaz oldum anda yaḫşı yamanı
- 17 Şuyı ağızıma penpe ile kıoyarlar
Yine geldi baña ol ʿaḳlım alanı
- 18 Gözetdüm dört yanım gördim ḫalāyık
Yığılmış üstüme pır ü cüvānı
- 19 Süzilür gözlerim bilmem ne direm
Yine gördüm yanımda cānım sitānı
- 20 Anı gördüm yine nuṭkıım dutuldu
Seçebilmem daḫi yaḫşı vü yamanı

- 21 Dilüm h̄ic söylemez aǵzum içinde
İşāret birle çağırdum ben anı
- 22 Didüm niçün gelüpsin ǵabız-ı rūḥ
Didi ǵabz itmege rūḥ-ı revānı
- 111b 23 Didüm bir dem emān virgil baḡa sen
Didi h̄ic kimseye virmem emānı
- 24 Gözüm baǵarken nuṭḡım dutuldu
Ki taḥḡıḡ oldu baḡa ölüm nişānı
- 25 Kefen ister kimi ǵassāle vardı
Kim şu ilidür yügrüyübeni
- 26 Şoyundı yuyıcı geldi hem öldüm
Ǵulaǵuma gelür ḡalkıḡ fiǵānı
- 27 Döşek yorǵanile dört kişi dutdı
Beni ǵaldırdılar sürtüyübeni
- 28 Çıkardılar beni evim içinden
Eletdiler hem ḡalāyıǵdan nihānı
- 29 Beni şoydılar ḡalvetde kıyasum
Ne ʿaybım var ise gördiler anı
- 30 Birisi şu ǵoyup ol birisi yur
İraǵdan muntazır ḡalkıḡ ǵalanı
- 31 Beni çün yuyucu yudı arıtdı
Yine boynuma geydüirdi kefeni
- 32 Ki çalkayup beni ṭāpūta şaldı
Beni dört kişi götürdi revānı
- 33 Müʿezzīn baḡ virüp aydur şalādır
İşitdi ḡāş u ʿām cümle şalātı
- 34 Kimi öḡümce kimi ardımca aǵlar
Ölüm ǵoymaz imiş yaḡşı yamanı
- 35 Ki çok evler ḡarāb iden ölümdür
Ǵavışdırmaz ölüm h̄ic ayrılanı

- 36 Niçe ‘azîzleri hasret koyupdur
Niçe sulţānlarıñ qaldı mekānı
- 37 Niçe anayı oğlundan ayırdı
Niçe oğlan unudupdur atayı
- 112a 38 Niçe atayı gör ağladı zār u zār
Döküpdür gözlerinden kanlı ābı
- 39 Niçe atalaruñ bilin büküpdür
Niçe analaruñ āhı vü fiğānı
- 40 Sabāh aḡşām öliyüm diyü çağırdum
Benim bu derdime virmezler devāı
- 41 Selātinler buña çāre eylemez nā-çār
Devā itmez ölüm daḡı nihānı
- 42 Beni bindirdiler bir ata başsuz
Yügürdürler namāzuma giri qalanı
- 43 Muşallāda beni koydı yir üzre
İmām durdı ilerüye revānı
- 44 Ḥalāyık durdılar şaf oluban
İderler tiz yüri yügrüyübeni
- 45 Niyyet getürdi imām dir “Allahü ekber”¹⁴⁵
Cemā‘at söyledi qamusı anı
- 46 Selām virdi du‘ā kıldı cemā‘at
Ḥaḡ anı yarlığar du‘a kılanı
- 47 Namāzım kıldılar yine götürdi
Götürdi qabrim üzre qodı beni
- 48 Didiler kim tamām oldı bu laḡd
Tābūtdan çıkarup indirdi beni
- 49 Beni indirdiler qabrim içine
Kesek balçıkla taldurubanı
- 50 Çü yasın oqudılar ol zamānda
Du‘ā kıldı qamu yaḡşı yamanı

¹⁴⁵ “Allah en büyüktür.”, www.namazsamani.net (22.06.2009).

- 51 Ki kaldım yalnız hîc kimesnem yok
Benimle kalmadı biri anda geleni
- 52 Bular gitdi kulağım on işitdi
Kim ol “Münker Nekir”¹⁴⁶ geldi revânı
- 112b 53 Didiler Tañrıñ kim peygamberiñ kim
Didüm Allah hem añdum Muştafâni
- 54 Didiler söyle bize her ne kılupsın
Didüm divid kalem kağız kâni
- 55 Didi ağızıñ divid barmaq kalemdir
Kefeni yırt kağız olsun yaz anı
- 56 Ne kim bu dünyâda hayrım ve şerrim
Kamusın başa didiler tiz yaz anı
- 57 Ki evvel yazdılar hayr itdügimi
Ki yazdum ben anı sevinübeni
- 58 Didiler şerrüñi dañi yaz imdi
Dutuldu dilim ol zamânda dimem anı
- 59 Yaman ‘amellerüm ‘arz eylediler
Haberim yok disem kabül itmezler anı
- 60 Didiler kim güvâh olsa ne dirsın
Didüm kalmaz dañi ‘özü ü gümâni
- 61 Elüm ayaklarum virdi güvâhı
Ne kim kılımış idüm yahşı yamanı
- 62 Hâsenâtım çü büküş geldi andan
Azâd oldum kamu derdim olanı
- 63 Cevâbın çünki ben virdüm olarıñ
Başa ‘arz itdiler hür u cinâni
- 64 Azâd oldum kamu derd ü elemden
Bu resme kaldım anda cävüdâni

¹⁴⁶ “Mezarda ölüleri sorguya çeken ve icap ederse, cezalandıran iki meleğin adıdır.”, YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, s. 129.

- 65 Eger kim virmesem “Münker” cevābın
Çekerler anluma dāğ u nişānı
- 66 Qalur dā'im ʿazāb içinde münkir
Cehennemdür anıñ dā'im mekānı
- 67 Zebānīler döger odlu topuzile
İlāhī bendeye göstürme anı
- 113a 68 Bir aqça kimseye harc itmez iken
Qoyup gitdüm kamu bu hānumānı
- 69 Ne kim mällar yığup evler yaşadım
Qoyup terk eyledim kamusun anı
- 70 Baña hayr itdügim qaldı benimle
ʿAdū oldı baña giri qalanı
- 71 Kimesne hātırın yıqma cihānda
Ki Haq sevmedi gaybet söyleyeni
- 72 Yine her qanda iseñ togrı söyle
Peygamber sevmedi hergiz yalanı
- 73 Namāzıñ kıl orucıñ tut vir zekātı
Haca varsun didi mālı olanı
- 74 Şükür Haqqa Muhammed ümmetiyüz biz
Şefīʿ itmiş bize haq Muşafānı
- 75 İlāhī sen baña tevfiq virgil
Ki hem yoldaş eylegil imānı
- 76 Bu hāzırlar ki işitdi bu sözi
Sen uçmaqda aña göstür mekānı
- 77 Baña bir “Fātiḥā” kim oqıyanı
Haq anı yarlığa duʿā kılanı
- 78 Bi-haqq Muşafā āli Muhammed
Bi-haqqı Kaʿbeʿi zezem livānı
- 79 Kemāl Ümmī temennāsı duʿadur
Esirgemeñ bu miskinden duʿāı

- 80 Hezārān biñ selām ol Muştafāya
Ki şaldı cānları yüz biñ şafāya
- 81 Rağıya'llah diyin aşhāblarına
“Ehl-i beyt”i tābi' ü aḥbāblarına
- 82 Yazanı oқuyanı dinleyeni
Raḥmetiñle yarlığa kıl yā Ğanī
- 83 Bunı yazdım yādigār olmağıçün
Oқıyanlar bir du'ā kıлмаğıçün

Temmeti'l-kitāb bi'avni'lahi'l-meliki'l vehhāb

Ḥatme'l-kitāb māh-ı cemāziye'l-evveliñ on dördüncü günü yevmi selāse biñ iki yüz on doқuz senesi Ḥalīl bin Ḥācı Şāhīn yādigār kıldığı oқıyan ve dinleyen mü'min karındaşları ḥayr du'āile yād eyleye.

Temmeti'l-kitāb Kemāl Ümmī bi'avni'lahi'l-meliki'l hādī Şāhib Ḥācı Şāhīnzāde Molla Ḥalīl.

4. SONUÇ

Kemal Ümmî, 15. yüzyılda yaşamış mutasavvıf bir şairdir. En önemli eseri Divan'ıdır. Birçok nüshası bulunan Kemal Ümmî Divanı üzerinde yapılmış çalışmalar bulunmaktadır. Buna rağmen Kemal Ümmî Divanı'nın bilinmeyen nüshalarının olduğu da görülmektedir. Bu sebeple kaynaklarda adı geçmeyen Kahramanmaraş'ta bulunan iki yeni nüsha çalışma konusu yapılmış, tenkitli metin oluşturulmuştur. Bu çalışma sonunda varılan neticeleri şöyle özetlemek mümkündür:

1. Asıl ismi İsmail olan şair, 15. yüzyılın başlarında Niğde'de doğmuştur. Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Şeyh Cemâl-i Halvetî pirdaşlarından ve Muhammed Bahâeddîn-i Erzincânî halifelerinden olduğu bilinmektedir. Kaynaklarda 1475-76'da Karaman'da vefat ettiği kaydedilmekle birlikte adına Karaman, Niğde, Manisa ve Mudurnu'da türbe bulunmaktadır.

2. Şiirde muhteva açısından Yunus Emre'nin takipçisi olan Kemal Ümmî, dinî, tasavvufî şiirler yazmıştır.

3. Mutasavvıf kişiliği şairliğinden önde gelen Kemal Ümmî'nin dili oldukça kuvvetlidir. Şiirlerinde kıgırmak (çağırarak), yağrın (sırt), kocuşmak (kucaklaşmak), belinlemek (irkilmek) gibi arkaik kelimelere sıkça rastlanır.

4. Atasözlerini, deyimleri ustaca kullanan şairin şiirlerinde bu yerli unsurların yanında Arapça ve Farsça kelimeler de yer almaktadır. Şairin söylemek istediklerini dile getirirken ayet ve hadisleri, Arapça tabirleri kullanmış olması da Arapçaya vâkıf olduğunu göstermektedir.

5. Divan'ın bu nüshalarında Kahramanmaraş'ın ağız özelliklerine de rastlanmaktadır. "Geldiyse" kelimesinin "geldise" şeklinde yazıldığı, "i" sesinin uzatıldığı görülmektedir.

6. Müretteb olmayan Kemal Ümmî Divanı münacat, naat, kaside, gazel, mesnevi şeklinde yazılmış 145 manzume içermektedir. Divan'da yer alan gazellerin bir kısmı mutavvel gazeldir.

7. Divan şiirine aşına olan şair, şiirlerini genellikle aruz ölçüsüyle yazmıştır. Çeşitli aruz kalıplarını kullanan şair daha çok Remel Bahri'nin Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün (31 şiir), Hezec Bahri'nin Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün (24 şiir), Remel Bahri'nin Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün (21 şiir) vezinlerini tercih etmiştir. Bununla birlikte şairin aruzu şiirlere uygulayışında birtakım kusurlar olduğu da görülmektedir.

8. Divan'da aruz ölçüsünün yanında az da olsa hece ölçüsüyle yazılmış şiirler de bulunmaktadır.

9. Divanı oluşturan şiirler kafiye ve redif açısından oldukça zengindir. Kelime ve eklerden oluşan rediflerin yanında ayetler ve hadisler de redif olarak kullanılmış, şiirlerde cinaslı kafiyelelere yer verilmiştir.

10. Divan'ın muhtevasını din ve tasavvuf oluşturur. Divan'da dinî ve dervişane öğütlerin yer aldığı öğretici şiirler bulunmaktadır. Bu şiirlerde Allah, Hz. Peygamber, dört halife, bazı din büyükleri ve melekler söz konusu edilmiştir.

11. Divan'da en çok üzerinde durulan konular Allah aşkı, peygamber sevgisi, ölüm, hayatın faniliği, dünyanın geçiciliğidir. Şair, bu konular üzerinde söz söylerken bir yandan da öğütler vermektedir.

12. Elde tek nüshasının olduğu bilinen Kemal Ümmî'nin Vefat Risalesi, Yaşar Alparslan'dan alınan nüshada "Vefât-ı Kemâl Ümmî Rahmetu'llahi Rahmeten Vâsi'aten" başlığıyla yer almaktadır.

Sonuç olarak Kemal Ümmî, 15. yüzyıl Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı içinde önemli yeri olan bir mutasavvıf şairdir. Divan'ının nüshalarının çokluğu devrinde çok

okunan, sevilen bir şair olduğunu göstermektedir. Bu çalışmayla Divan'ın bilinmeyen yeni nüshaları tanıtılarak diğer çalışmalara katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

KAYNAKLAR

- AKTAN, B., 2006. “Kemal Ümmî'nin Vefât Risâlesi ve Dil Özellikleri” *Türkiyat* (19), ss. 95-107, <http://www.turkiyat.selcuk.edu.tr> (13.04.2009).
- _____, 2006. “Kemâl Ümmî Dîvânı'nın Makâlât Adlı Yazması ve Dil Özellikleri” *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (20), ss. 99-111, <http://www.turkiyat.selcuk.edu.tr> (13.04.2009).
- ACALOVA, A., 2008, “Kemal Ümmî Divanı'nın Azerbaycan Bakü El Yazması”, VI. Uluslararası Türk Dil Kurultayı, <http://www.tdk.org.tr> (02.05.2009) .
- BANARLI, N.S., 1998. *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, MEB Basımevi, İstanbul, C I.
- BURSALI MEHMET TAHİR EFENDİ, 1975. *Osmanlı Müellifleri 1299-1915*, hzl. YAVUZ, A.F., ÖZEN, İ., Meral Yayınevi, İstanbul, ss. 141-142.
- ÇİFTÇİOĞLU, İ., 2008. “Orta Asya - Anadolu İlim ve Kültür Köprüsü (XI-XVI. Yüzyıllar)” *Bilig Dergisi*, (44), ss. 143-172, <http://yayinlar.yesevi.edu.tr> (18.04.2009).
- DEVELLİOĞLU, F., 1996. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 1195 s.
- DİLÇİN, C., 1995. *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK (Türk Dil Kurumu) Yayınları, Ankara, 528 s.
- ERGİN, M., 1993. *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul, 384 s.
- GÖLPINARLI, A., “XV.-XVI. Yüzyıllarda Türk Divan Şiiri”, *Çağdaş Türk Edebiyatı*, Bilgi Yayınevi, C IV., ss. 241-243, <http://www.mevsimsiz.net> (03.04.2009).
<http://akademik.semazen.net> (22.06.2009).
<http://www.alternatifforum.org> (25.06.2009).
<http://www.bilgipasaji.com> (18.04.2009).
<http://www.biriz.biz> (13.04.2009).
<http://www.bogazici38.net> (25.06.2009).
<http://www.bolu.biz> (18.04.2009).
<http://www.dortdivan.net> (13.04.2009).
<http://dervisan.com> (22.06.2009).
<http://www.elifba.org> (16.07.2009).
<http://www.izafet.com> (22.06.2009).
www.namazamani.net (22.06.2009).
- İSTANBUL KÜTÜPHANELERİ TÜRKÇE YAZMA DİVANLAR KATALOĞU, 1967. MEB Yayınları, İstanbul, C I, ss. 28-31.
- KAYA, B., 2008. “3179 Numaralı Temettüat Defterine Göre Tekke-i Ümmî Kemal Karyesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- KEMAL ÜMMÎ DİVANI, <http://brahms.emu.edu.tr> (02.05.2009).
- KEMAL ÜMMÎ DİVANI, <http://www.mkutup.gov.tr> (02.05.2009).
- KOCATÜRK, V.M., 1964. *Türk Edebiyatı Tarihi*, Edebiyat Yayınevi, Ankara, 856 s.
- KÖPRÜLÜ, M.F., 1984. *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 437 s.
- MENGİ, M., 1997. *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 261 s.
- MERMER, A., ALICI, L., vd., 2006. *Eski Türk Edebiyatına Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara, 575 s.
- SUCU, N., 2006. “Eski Türk Edebiyatında Tercüme Geleneği”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), ss. 125-148, <http://www.turkiyat.selcuk.edu.tr> (13.04.2009).
- ŞEMSEDDİN SAMİ, 1989. *Kâmûs-ı Türkî*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1574 s.
- TDK(Türk Dil Kurumu), 1988. *Türkçe Sözlük*, Ankara, C I, II.

- _____, 2005. Yazım Kılavuzu, Ankara, 505 s.
- _____, 1983. Yeni Tarama Sözlüğü, dzl.: C. Dilçin, Ankara, 476 s.
- TİMURTAŞ, F.K., 1994. Eski Türkiye Türkçesi, Enderun Kitabevi, İstanbul, 322 s.
- TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI ANSİKLOPEDİSİ, 1982. Dergah Yayınları, İstanbul, C 5, ss. 271-272.
- UÇMAN, A., 1986. “Kemâl Ümmî”, Büyük Türk Klasikleri, Ötüken Neşriyat, İstanbul, C III, ss. 39-41.
- ÜNVER, İ., 1993. “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, Türkoloji Dergisi C XI (1) ss. 51-89.
- _____, 2002. “Kemal Ümmî”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, C 25, ss. 229-230.
- YAVUZ, A.F., 1975. Kur’an-ı Kerim ve İzahlı Meâli Âlisi, Sönmez Yayınları, İstanbul, 606 s.
- YENİTERZİ, E., 1993. Divan Şi’rinde Na’t, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 390 s.
- _____, 1993. Türk Edebiyatında Na’tlar, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 159 s.
- YILMAZ, M., 1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul, 196 s.

İNDEKS

- ʿAbbās, 43/39
 ʿAbdu’llah, 39/6
 ʿAbdurahmān 121/21
 ʿAcem, 57/4, 74/4, 103/29
 ʿAcemī, 111/24
 ʿĀd, 8/11, 21/5
 Ādem 1/58, 2/133, 5/46, 5/47, 8/2, 8/6,
 8/8, 8/20, 43/36, 63/9,
 121/16, 124/9
 ʿĀdil, 43/51
 ʿAdn 1/158
 Afrāsiyāb, 26/13, 121/28
 ʿAfv, 8/48
 Āhir, 131/8
 Aḥmed, 1/25, 1/93, 3/28, 5/5, 5/49,
 8/20, 9/12, 37/7, 43/36, 60/21,
 63/9, 67/19, 78/17, 87/21,
 103/22, 124/9
 ʿAlī, 1/72, 1/74, 5/49, 6/102, 8/48, 8/49,
 8/53, 8/54, 22/9, 34/38, 43/38,
 111*, 111/21
 ʿAlīm, 29/3, 56/3
 ʿAlīmu’llah, 45/2, 73/3
 ʿAlīyy 73/4
 ʿAlīyyü kebīr 56/4
 Allah, 1/4, 1/142, 4/2, 4/75, 4/124, 5/1,
 5/35, 5/37, 5/103, 9/14, 28/9,
 56/1, 56/2, 56/3, 56/4, 56/5,
 56/6, 56/7, 56/8, 56/9, 56/10,
 56/11, 60/15, 87/15, 95/8, 97/6,
 100/11, 104/4, 105/2, 105/11,
 108/2, 110/33, 127/3, 130/14,
 138/4, 145/53
 ʿAllāme-i dānā, 7/11
 ʿAllāmü’l-guyüb, 45/2, 92/3
 ʿĀmir, 121/21
 ʿArab, 57/4, 74/4
 Arabī, 55/15, 72/14
 ʿAtīk, 5/47, 8/48, 121/20
 ʿAtṭār, 43/58, 121/33
 ʿAtṭār-ı Şenāyī, 114/11
 Ayāz, 29/13, 35/14, 144/8
 ʿAzīm, 29/3, 56/4, 133/4
 ʿAzīmu’llah, 45/10, 73/4
 ʿAzīz, 5/124, 26/32, 99/3
 ʿAzrā’il 1/35, 4/33, 4/44, 4/57, 23/5
 Bağdād, 21/11, 54/10, 71/10, 81/5,
 104/6
 Bahādır, 78/21
 Bākī, 32/23, 37/3, 143/7
 Bār 104/41
 Bārī, 56*
 Başır, 5/97
 Baṭḥā, 1/141, 8/3
 Bāṭın, 131/8
 Bāyezīd, 69/26
 Bedr, 5/6
 Behrām, 106/22, 121/28
 Belʿam, 78/24
 Bī-çün, 5/115, 30/1
 Burāk, 1/132, 5/39, 5/40, 8/67, 129/13,
 142/11
 Cāfer, 43/39
 Cebbār, 4/4, 5/2, 5/16, 5/61, 5/94,
 43/51, 104/21
 Cebrā’il, 1/110, 4/40, 4/131, 4/145,
 5/35, 5/38, 5/61, 5/62, 5/64,
 5/112, 5/114, 23/6, 67/19
 Celāl, 2/111, 26/32, 26/40
 Celālū’d-dīn, 43/58, 121/33
 Celīl, 1/63, 4/145, 5/2, 67/20, 133/5
 Cem, 43/34, 121/28
 Cemāl, 26/32, 26/40
 Cemīl, 133/5
 Cercīs, 1/59
 Cibrīl, 1/135, 7/3
 Cūdi, 8/10
 Cüneyd, 43/43, 69/26
 Cüneydī, 111/9
 Çālīnus, 121/25
 Çın, 34/35, 134/11
 Dakyānus, 121/27

* “ʿAlī” kelimesi 111. şiirin başlığında yer almaktadır.

* “Bārī” kelimesi 56. şiirin başlığında yer almaktadır.

- Dāniyāl, 1/65
 Dārā 43/34
 Dāvud, 1/60, 5/100, 8/14, 121/18
 Ebū Bekr, 1/72, 5/47
 Ebu'l-Ḳāsim, 1/24
 Ebū 'Ubeyde, 8/48
 Edhem, 78/19
 Eflāṭūn, 121/25
 Eḫad, 1/21, 2/6, 131/7, 131/8
 Enes, 5/5
 Evvel, 131/8
 Eyyüb, 1/61, 8/17
 Fettāḫ, 30/1, 86/13
 Fettāḫü'l-guyüb, 45/10
 Ferd, 1/10, 76/9, 92/3, 92/14, 92/19,
 101/7, 105/1, 112/12, 131/7,
 133/22
 Feytüş, 5/17, 5/19, 5/30, 28/7
 Fir'avn, 6/85, 121/27
 Furāt, 142/15
 Ğaffār, 5/125, 9/15, 37/7, 38/39
 Ğaffārü'z-zünüb, 1/3, 45/1, 92/3
 Ğafūr, 1/141, 69/29, 129/9, 129/10
 Ğanī, 1/3, 2/27, 3/5, 4/4, 4/197, 5/9,
 5/122, 6/61, 29/17, 31/14, 34/27,
 46/3, 56/1, 73/1, 93/6, 103/3,
 106/23, 136/8, 145/82
 Ğayyūr, 5/100, 6/70
 Ğufrān, 120/5
 Gülşehri, 121/33
 Hābil, 1/58
 Hādī, 18/20, 46/12, 93/2
 Hāḫ, 1/96, 1/106, 2/88, 4/21, 4/25, 4/42,
 4/91, 4/125, 4/126, 4/129, 4/131,
 4/151, 4/184, 5/8, 5/23, 5/38,
 5/44, 5/57, 5/65, 5/78, 5/79,
 5/89, 5/129, 5/141, 6/17, 6/23,
 6/57, 6/88, 6/92, 6/131, 6/134,
 8/13, 8/41, 8/45, 8/46, 8/62,
 8/65, 10/5, 12/2, 12/4, 13/1,
 15/5, 18/6, 18/10, 18/12, 21/1,
 21/3, 23/9, 24/6, 25/2, 25/5,
 26/19, 26/41, 27/8, 28/2, 29/25,
 30/18, 30/24, 33/13, 34/6, 38/36,
 39/8, 39/18, 39/18, 40/2, 41/9,
 41/13, 42/1, 43/10, 43/13, 47/2,
 47/14, 48/6, 48/8, 48/11, 51/7,
 52/6, 52/8, 53/7, 57/5, 60/8,
 60/18, 63/15, 67/24, 68/6, 70/23,
 73/1, 73/6, 82/20, 84/3, 84/13,
 85/5, 87/8, 87/18, 90/1, 91/4,
 92/3, 94/4, 94/10, 95/6, 96/1,
 97/12, 98/2, 102/18, 103/23,
 105/1, 105/2, 105/8, 107/6,
 107/34, 107/40, 108/9, 109/14,
 109/23, 111/8, 111/12, 111/13,
 115/14, 115/29, 118/10, 119/5,
 120/5, 124/15, 125/13, 127/13,
 129/1, 129/6, 129/15, 132/2,
 133/12, 137/3, 137/8, 138/5,
 138/14, 140/8, 140/18, 142/6,
 142/15, 144/2, 145/11, 145/71,
 145/74, 145/77
 Hākīm, 1/5, 1/144, 5/10, 5/40, 5/112,
 5/117, 29/3, 55/11, 56/9, 66/34,
 72/10, 79/3, 101/9, 109/17,
 133/3
 Hākīm, 56/9, 73/9
 Hākīmu'llah, 73/9
 Hālīḫ, 4/162, 4/176, 9/10, 30/1, 31/2,
 38/35, 39/19, 39/30, 43/6, 67/23,
 90/16, 96/4, 102/1, 104/27,
 106/31, 110/35, 115/2, 120/42
 Hālīḫü'l-ʿuḫbā, 6/84
 Hālīd, 43/39
 Hālīl, 1/63, 8/12, 15/5, 43/36, 121/17
 Hālīl bin Hacı Şāhin*
 Hālīm, 56/2, 92/1
 Hālīmu'llah, 45/11
 Hāmān, 121/27
 Hāmza, 8/54, 22/9, 43/39
 Hāsen, 1/78
 Hāsen Başrī, 43/43
 Hāṭā, 34/35
 Havvā, 8/8, 43/36, 121/16
 Havz-ı Kevser, 67/18
 Havz-ı Vildān, 1/157
 Hāydar, 121/21

* "Hālīl bin Hacı Şāhin" 319. sayfadaki açıklamada yer almaktadır.

- Hāyy, 1/10, 2/81, 4/21, 5/40, 5/100,
 5/112, 5/117, 36/1, 60/23, 87/23,
 92/1, 110/5, 115/20, 120/5,
 131/7
 Hızır, 30/16
 Hicāz, 29/5, 31/4
 Hindistān, 103/29
 Hoca Şadre'd-dīn*, 40/27
 Hotan, 29/5, 34/3, 40/29
 Hūd, 1/60, 1/10, 2/133, 8/11, 23/6
 Hudā, 1/9, 1/46, 4/198, 5/9, 5/21, 6/14,
 6/16, 6/56, 6/149, 25/3, 32/16,
 56/1, 59/17, 69/13, 82/6, 98/5,
 111/16, 114/5, 125/5, 133/21,
 139/3, 139/4, 145/1, 145/2
 Hudāvend, 9/2, 56/1
 Hudāvendā, 2/1, 60/19
 Hudāvende, 3/4, 38/1, 73/1, 77/13,
 87/19, 136/15
 Hudāyā, 2/48, 3/7, 38/40, 93/15
 Hübel, 6/115
 Hüdhdūd, 137/7, 138/6
 Hüseyin, 1/78
 Hüsrev, 121/29
 Hüve'l-āhır, 133/6
 Hüve'l-bāṭın, 133/6
 Hüve'l-evvel, 133/6
 Hüve'z-zāhir, 133/6
 İrāk, 31/4
 İbn-i İmrān, 121/19
 İbrāhīm, 1/63, 1/108
 İbrāhīm Halīl, 67/16
 İdrīs, 1/59, 8/9, 121/19
 İlāh, 1/2, 37/3, 89/1, 89/16
 İlāhī, 1/41, 1/57, 2/28, 2/36, 2/78, 2/95,
 2/134, 3/2, 3/31, 3/33, 5/144,
 37/5, 38/38, 46/1, 55/5, 61/16,
 72/5, 77/12, 79*, 79/1, 79/2,
 79/4, 79/10, 80/11, 88/16,
 89/6, 93/1, 136/1, 136/4, 145/67,
 145/75
 İmrān, 121/20
 İncİL, 8/74, 9/3
 İsā, 1/67, 8/19, 78/18, 121/19, 130/11
 İshāk, 1/65, 121/17
 İskender, 121/24
 İsmā'īl, 1/63, 8/13, 15/5, 55/13, 72/11
 İsrāfil, 1/135, 23/6, 34/4
 Ka'be, 1/136, 2/69, 137/4, 145/78
 Kadīm, 1/1, 5/145, 56/1, 92/18, 133/3
 Kadīmu'llah, 73/1
 Kadīr, 1/22, 56/3, 60/4
 Kadir, 56/3, 60/4, 73/3, 87/4
 Kahhār, 1/10
 Kahramān, 121/29
 Kāmil, 7/5
 Kārūn, 67/16, 103/16
 Kavī, 1/3, 4/197, 45/7, 46/5, 56/2, 73/2
 Kayyūm, 60/23, 87/23, 131/7
 Kemāl Ümmī, 1*, 1/145, 2/127, 4/190,
 7/18, 9/19, 10/5, 11/8, 12/7,
 13/7, 14/7, 15/7, 18/19, 20/5,
 22/11, 23/12, 24/20, 30/21,
 32/23, 33/13, 34/37, 35/16,
 36/18, 38/39, 39/32, 40/32,
 41/14, 42/13, 43/59, 44/18,
 45/11, 46/12, 47/26, 48/11,
 49/16, 50/21, 51/11, 52/20,
 53/12, 56/9, 57/10, 58/10, 59/16,
 60/18, 61/15, 64/7, 65/19, 67/24,
 68/11, 69/27, 73/9, 74/10, 75/9,
 77/12, 78/28, 79/11, 80/10,
 81/11, 82/18, 83/14, 84/11,
 85/19, 86/12, 87/18, 88/15,
 89/16, 90/20, 91/7, 93/19, 94/12,
 95/9, 96/12, 97/11, 98/14,
 100/13, 101/9, 102/23, 103/31,
 104/41, 105/12, 107/40, 108/13,
 109/22, 110/7, 110/19, 110/43,
 110/55, 111/22, 112/12, 113/10,
 114/11, 115/28, 116/13, 117/13,
 118/10, 120/47, 121/36, 122/13,
 125/16, 127/13, 128/7, 129/16,
 130/14, 131/23, 132/9, 133/27,

* "Hoca Şadre'd-dīn" kelimesi 39. şiirin başlığında yer almaktadır.

* "İlāhī" kelimesi 79. şiirin başlığında yer almaktadır.

* "Kemāl Ümmī" kelimesi 1. şiirin başlığında yer almaktadır.

- 134/10, 136/14, 137/10, 138/13,
139/14, 141/8, 142/22, 145
başlık, 145/79
- Ken'ān, 110/12, 121/17
- Kerīm, 1/95, 1/142, 1/148, 4/42, 4/197,
5/120, 23/11, 31/1, 31/25, 32/6,
46/13, 48/10, 56/10, 60/23,
66/34, 67/28, 73/4, 87/23, 92/18,
106/21, 133/4
- Kerīmu'llah, 45/1, 73/10
- Keşşāfū'l-kurūb, 45/11
- Kevşer, 1/158
- Kibriyā, 2/89, 6/23, 60/23, 87/23, 131/3
- Kirdigār, 32/23, 92/2, 107/8
- Ḳıtmīr, 1/85, 78/24, 93/4
- Ḳuds, 1/136, 2/124
- Kūh-ı Ḳāf, 1/138, 46/6, 137/7
- Ḳur'ān, 1/93, 1/94, 1/110, 1/147, 4/63,
4/64, 4/109, 4/137, 5/111, 8/52,
9/13, 103/2, 106/24, 145/15
- Lāt, 142/8
- Laṭīf, 45/4
- Leheb, 6/126, 66/26
- Loḳmān, 1/68, 103/15, 121/25
- Maḥmūd, 29/13, 35/14, 144/8
- Mālik, 4/115
- Mālik-i Dīnār, 43/43
- Manşūr, 6/135, 54/10, 71/10
- Mecīd, 92/15
- Medīne, 2/122
- Mekke, 2/122
- Melik, 1/20, 5/125, 133/1
- Menāt, 142/8
- Meryem, 78/18, 121/19
- Mescidi'l-Aḳşā, 1/107
- Mesīh, 67/5, 78/18
- Mevlā, 77/8, 129/2
- Mışır, 35/18
- Mikā'il, 1/135, 23/6
- Muğnī, 1/19, 6/25
- Muḥammed, 1/23, 1/25, 5/5, 5/40, 5/47,
5/54, 5/55, 5/102, 5/146, 6/102,
8*, 8/21, 9* 9/1, 9/2, 9/3, 9/4,
9/5, 9/6, 9/7, 9/8, 9/9, 9/10,
9/11, 9/12, 9/13, 9/14,
9/15, 9/16, 9/17, 9/18, 9/19,
9/20, 72/14, 121/20, 145/1,
145/74, 145/78
- Muḥammed-i 'Arabī, 6/124, 55/15
- Mu'īn, 4/94, 8/37, 46/10, 94/13
- Muḳīm, 1/1, 56/1, 92/18, 133/3
- Mūsā, 8/18, 8/68, 9/17, 121/19
- Muştafā, 1/25, 1/57, 2/117, 4/6, 4/16,
4/31, 4/97, 4/196, 5/5, 5/6, 6/88,
8/25, 8/58, 10/2, 11/7, 40/20,
56/10, 58/8, 66/26, 67/17, 69/18,
73/10, 75/7, 82/20, 99/3, 104/34,
106/35, 107/9, 120/20, 131/9,
137/8, 145/1, 145/53, 145/74,
145/78, 145/80
- Münker, 4/35, 4/68, 4/77, 6/47, 142/18,
145/52, 145/65
- Nekīr, 4/35, 4/68, 4/77, 6/47, 142/18,
145/52
- Nemrūd, 121/27
- Nerīmān, 121/28
- Nīl, 142/15
- Nūḥ, 1/59, 2/133, 8/10, 43/36, 121/17
- Nu'mān, 103/22
- Nūşīn Revān, 21/5, 85/10, 121/29
- 'Osmān, 1/72, 1/74, 5/49, 8/48, 8/49,
8/52, 43/38
- 'Ömer, 1/72, 1/73, 8/49, 8/51, 21/12,
39/13, 43/38, 121/21
- Rab, 1/61, 45/8, 63/7, 69/29, 73/1,
76/11, 92/1, 92/8, 92/16, 102/24,
112/1, 124/7, 128/4, 128/8,
133/18
- Rabbenā, 49/16, 64/7
- Rabbü'l-'ālemīn, 4/123
- Rabbü'l-emān, 92/19
- Ra'd, 1/105
- Raḥīm, 1/90, 1/148, 4/82, 4/197, 5/120,
23/11, 30/19, 33/3, 56/11, 60/23,
66/35, 87/23, 92/1, 94/12, 96/5,
110/5, 133/4
- Raḥīmu'llah, 45/1, 73/11

* "Muḥammed" kelimesi 8. ve 9. şiirin
başlığında yer almaktadır.

- Raḥmān, 2/110, 4/197, 9/13, 34/8, 103/3, 117/10, 120/6
Raḥmānū'r-raḥīm, 4/185
Rāzı̄k, 4/135, 4/162, 30/1, 37/3, 67/8, 90/17
Refref, 8/67
Rezzāk, 86/13
Rı̄zvān, 1/157, 4/39, 4/116, 4/126, 4/130, 5/8, 5/10, 5/16, 5/19, 5/22, 5/24, 5/28, 5/30, 5/53, 5/57, 5/71, 5/79, , 5/90, 5/94, 5/97, 106/9, 117/11
Rūm, 29/5, 31/4, 34/35, 86/4, 134/11
Rūmī, 111/24
Rüstem, 26/13, 78/21, 98/10, 103/16, 106/22, 121/28
Şabūr, 69/29
Sa'd, 8/48, 43/58, 121/21, 121/33
Şādū'l-kehf, 1/101
Sa'īd, 8/48, 121/21
Sām, 43/34, 121/28
Şamed, 6/136, 92/14, 131/8, 143/7
Şāni', 5/21, 28/5, 29/3, 30/22, 31/20, 32/23, 140/4
Selmān-ı Fārisī, 8/56
Semī', 1/93, 5/97
Settār, 38/23, 54/14, 71/14, 112/3, 139/3
Settārū'l-uyüb, 1/3, 45/1, 92/3
Şiddīk, 1/73, 5/59, 8/49, 8/50, 43/38
Simurg, 137/7
Sinānī, 43/58
Sübḥān, 1/3, 4/197, 5/71, 5/83, 34/14, 103/4, 117/3, 127/12
Süleymān, 1/61, 8/15, 29/24, 78/20, 103/15, 110/13, 111/4, 120/15, 121/18
Şaḳīk, 69/26
Şām, 2/124, 29/5, 31/4, 86/4
Şeddād, 21/12, 121/27
Şekūr, 1/141, 69/29
Şiblī, 43/43, 69/26, 111/9
Şirāz, 35/18
Şīt, 1/59, 8/8
Şu'ayb, 1/66
Ṭalḥa, 8/48, 121/20
Ṭarḡı, 1/162, 2/23, 4/5, 4/51, 4/55, 4/80, 4/103, 4/117, 4/121, 4/167, 5/17, 5/19, 5/28, 5/76, 6/4, 6/127, 6/161, 7/9, 8/39, 9/6, 10/4, 21/16, 40/8, 44/2, 46/3, 49/10, 50/2, 50/15, 65/2, 65/15, 70/13, 91/2, 96/12, 102/2, 103/13, 103/32, 105/10, 106/1, 107/3, 110/37, 125/6, 132/1, 138/11, 142/16, 145/53
Ṭayfūr, 54/6, 71/6, 111/9
Ṭayyār, 43/39
Ṭevrāt, 8/74, 9/3
Ṭevvāb, 4/197, 89/1, 92/1
Ṭevvābü'r-raḥīm, 46/3
Ṭübā, 1/158
Ṭūr, 8/68, 9/17, 9/18, 70/25
Ṭūr-ı Mūsā, 1/67
Ṭūr-ı Sīnā, 1/136
Türk, 57/4, 74/4
Türkī, 111/24
Ümmī Kemāl, 1/160, 3/33, 5/140, 6/33, 6/50, 6/71, 6/89, 6/118, 6/128, 6/165, 8/77, 16/7, 17/7, 19/5, 21/18, 25/11, 26/1, 26/39, 27/16, 29/26, 31/24, 37/15, 54/13, 55/13, 62/8, 63/15, 66/33, 70/24, 71/13, 72/11, 76/11, 85/17, 92/18, 99/11, 106/33, 110/31, 119/14, 123/7, 124/15, 126/10, 140/17, 143/12
Üzeyr, 1/66
Vāhib, 56/7, 73/7
Vāhid, 1/10, 76/9, 101/7, 131/7
Vehhāb, 1/19, 4/197, 5/122, 46/3, 56/6, 73/7, 90/17, 92/1, 106/23
Vekīl, 133/5
Veled, 121/33
Velī, 2/50, 6/60, 26/37, 34/10, 55/2, 79/7, 89/12, 106/2, 136/12
Yahyā, 1/60
Ya'ḳūb, 1/62, 121/17
Yā ze'l-celāli kibriyā , 1/79
Yā ze'l-celāli ve'l-kibriyā, 92/4
Yemliḥā, 1/81

Yeşrib, 1/141, 8/3
Yūnus, 1/105
Yūsuf, 1/60, 1/62, 1/105, 2/133, 8/16,
8/33, 66/28, 110/12, 121/17
Zāhir, 131/8
Zāl, 26/13, 98/10
Zebānī, 145/67
Zi'l-kifl, 1/65
Zübeyr, 8/48, 121/21
Zü'l-celāl, 1/1, 2/89, 60/23, 66/34,
67/28, 87/23, 131/4, 133/5
Zü'l-celāli ve'l-ikrām, 56/3, 73/3
Zü'l-cemāl, 1/1, 66/34, 67/28, 131/4
Züleyhā, 66/28
Zülkarneyn, 1/68

ÖZ GEÇMİŞ

1978 yılında Kahramanmaraş'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladıktan sonra 1995 yılında kazandığı Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 2000 yılında mezun oldu. Aynı yıl Kahramanmaraş'ta Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak göreve başladı. Halen Kahramanmaraş Lisesi'nde çalışmaktadır. 2006'da KSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrenimine başladı. Yabancı dili İngilizcedir.

EKLER

سجده اولدی اوغاری حق یولون
 کمالی کوردن بولون کسک کرجه
 کسک کمالی کوردن بولون کسک کرجه
 کمالی کوردن بولون کسک کرجه

کجهفندان کوردن کوردن بولون
 کجهفندان کوردن کوردن بولون
 کجهفندان کوردن کوردن بولون
 کجهفندان کوردن کوردن بولون
 کجهفندان کوردن کوردن بولون
 کجهفندان کوردن کوردن بولون
 کجهفندان کوردن کوردن بولون
 کجهفندان کوردن کوردن بولون
 کجهفندان کوردن کوردن بولون
 کجهفندان کوردن کوردن بولون

دینان یا شین صون فرجالون
 کمالی کوردن بولون کسک کرجه
 کمالی کوردن بولون کسک کرجه
 کمالی کوردن بولون کسک کرجه
 کمالی کوردن بولون کسک کرجه

ای خایا کجهفندان کوردن بولون
 شاه ایسکه کوردن بولون کسک کرجه
 شاه ایسکه کوردن بولون کسک کرجه
 شاه ایسکه کوردن بولون کسک کرجه
 شاه ایسکه کوردن بولون کسک کرجه
 شاه ایسکه کوردن بولون کسک کرجه
 شاه ایسکه کوردن بولون کسک کرجه
 شاه ایسکه کوردن بولون کسک کرجه
 شاه ایسکه کوردن بولون کسک کرجه
 شاه ایسکه کوردن بولون کسک کرجه

* Yukarıdaki metin Lütfi Alıcı nüshasından alınmıştır.

دو کوی هوجبه قونک یوخسوله بای
او نیجه ناتوانیله توانا
بوجله خلقی بربر نو بیله
بو بازار اچمه هر بیری متا مین
بوز شه هیچ بری بولما دی تریک
تیای خاص غاریه مقبوله
چراغی حکیمه حکومایدنلر
یکل مؤمن مرحومو مقفورم
نیجه لر کلدی کیمدی بویوان
سارطینی زینتی سب زینته
اشیدک اولیا و انبیا کس
قتی اوله ادم حوا که اول
قتی نوح خلیل اشیا ق بیقوب
نیجه مضر اولدینین بو ملکه
قتی ادریس یا عیسی این مریم

کدای شاه یگسان قونک کوچدی
نیجه دانا وفادان قونک کوچدی
او کونک برد کرمان قونک کوچدی
صوتی قوردی دکان قونک کوچدی
بو شهره نیجه اعیان قونک کوچدی
قوکا فر سلیمان قونک کوچدی
احل حکیمه فرمان قونک کوچدی
درین برهور زندان قونک کوچدی
کر اولدی قاموضو غان قونک کوچدی
بجورده میج کزدن قونک کوچدی
نیجه زان پریشان قونک کوچدی
بو ملکه کلدی کریان قونک کوچدی
یه یوسف شاه کتات قونک کوچدی
جو داود سلیمان قونک کوچدی
دانی موسی ابن عمران قونک کوچدی

* Yukarıdaki metin Yaşar Alparslan nüshasından alınmıştır.

<p> کاھی اور اہل بیابان عقی سر و خطا کاھی اور کور رقی و وی او اور ظلمتی کاھی انار و عیسی کی کو کہ سیر پند کو کی اہ کی و ہر مای کو کل ہر کیز کا ہدم کو بیرون ہج اری و قچورہ کا سیر بی جوق یلوار کا اھی کا کیم سنی فضلیہ کا ایک مہانی بیجان قیلور ایا طری جان </p>	<p> کاھی قیلور خالص عمل طاعتی اللہ اولور کاھی ستور کون کی خوش اوقات ماہ اولور کاھی پیری بوا سقا بی زیز زبیر جہا اولور لبقی بر وار لفی شمدی دگوان ہر کا اولور بیرون قی کو بو کا بی خط منہ کاہ اولور زبیر کہ ہر عا خیر وک یار نبی اللہ اولور واللہ ذی صا ک سنیم بوخہ اولور کا اھی </p>
<p> اکر بندہ سین آکل خدا فی یقین پیدا عاقبت ملکی خدا رد بوکا ابد تکوزی ہر منہ ہا ای بوکا اوید و بی بی ضرورہ قلدی عیا طری بنا قلد مر بو ہر ہا بندہ غنی اولدم جہان ملکینہ پیش کون گینہ عدل گینہ ظلم ایڈر دوم </p>	<p> رحمۃ اللہ الرحیمہ واسمہ خدا فی ہم محمد مصطفی فی بقا و ز فانیہ د دنیا بی قانی او گوش در کی بو دنیا تک یلا فی دو ز ندہ با غی بو ستانی د کا فی او گوش قلدہم عا رب بن ویرانی سو ز ایدم بشر قتلہ بن دیوانی اور دم دنیا کو کولوم سوالی </p>

بکسرہم

* Yukarıdaki metin Yaşar Alparslan nüshasından alınmıştır.

نه خوش بستانايدم روي رواني	نگه مردم گيم دنگه قاشي ميم
قلم ديپيدوم آيد ها و داني	بدو اتلان بنوي اطان سگيردم
او تور عيشدم مگر برون نهاني	قراعت دنيا نيك بدندنتم
اوياري حق تعالي جان ستاني	نگاهندن بنگور گيم تنه اولدي
كجه دوشدي ياد و منه اولوم ستاني	بني دو تدي ايتمه باشيم اغسار
قوردي قوماري طامسه قاني	سهر گيم دوشوب باروم صارودي
كه بولمزلر بودر ديمه دواني	شهر شربت دوزداريلر بچيون
باشيم اوزده اولور ديار قراني	بيم رخصان نطقم طوقلدي
تا نماز اولدوم اندر چيشي جانك	طوقطام قوردي بنگر صارودي
ينه كلدي بيا اول عقلم الدني	صوي اغريه ينيه اينله قويرلر
يفاش او سوره پيري جواني	كونتدوم دور ياغم كوردم خارويق
ينه كوردم ياغده جانم ستاني	سوزيلور كوزلرم بيلم تنه ديره
سجه بيلم دني چيشي وياني	اني كوردم ينه نطقور دوتلدي
اشارت برله جاغردم تن اني	ديلوم هيج سولمن اغزوملچنوم
ديد قوشني ايمكه زوي رواني	ديدوم چيون كلوشين قايغور

* Yukarıdaki metin Yaşar Alparslan nüshasından alınmıştır.